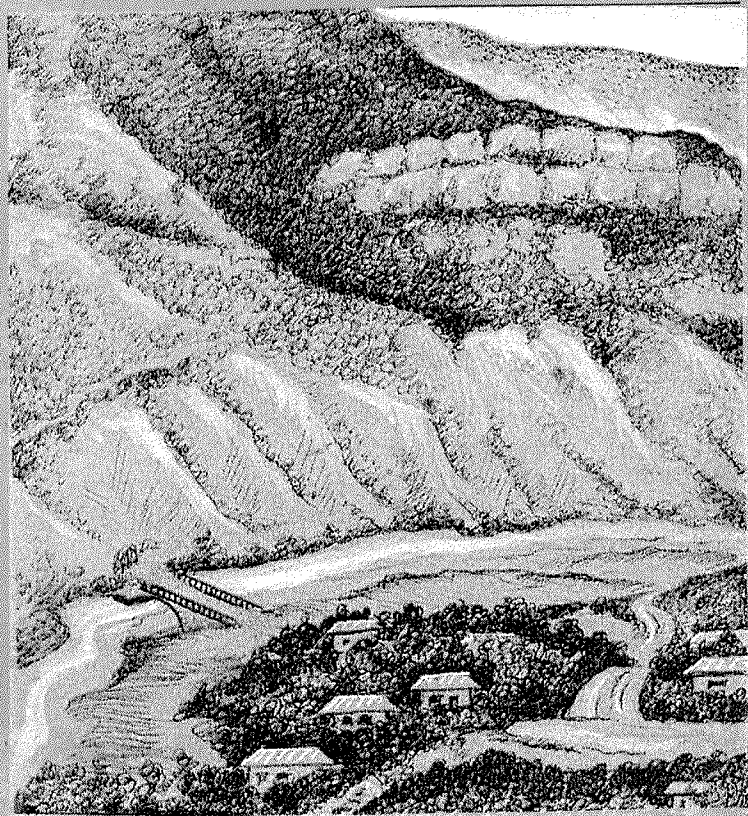
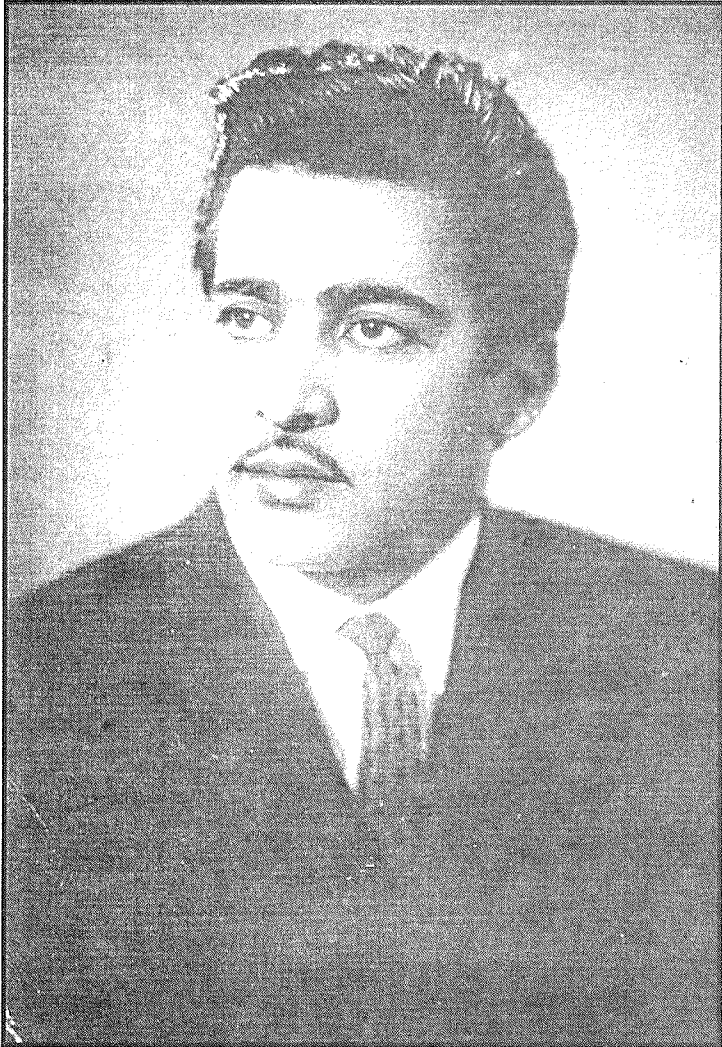


ШАМИЛ ДӘЛИДАҒ



*Вәтәнә
кәрәкли огул*



ШАМИЛ ДƏЛИДАҒ

*Вəтəнə
кəрəкли оғул*

“Чыраг” нəшријаты

Бакы - 1998

Редактору: - Мүрвәт Гәдим оғлу
Азәрбајчан Јазычылар
бирлијинин үзвү

Бәдии редактору: - Халид Әскәров

Компүтердә жығанлар: - Бәрсани Шамил оғлу
Чәмилә Мәммәдова

Техники редактору: - Самир Чәфәр

Корректору: - Елвира Казымлы

Кәтәбсәт Тарих
d'yarsin...
Fond № 4710
Inventory №

Д $\frac{440600000-01}{(067) - 98}$ © “Чыраг” нәшријјаты 1998

ҺӨРМӘТ ГАЗАНМАҒЫН ЧОХ СӘБӘБИ ВАР,
ХАЛГ ӨЗ МӘРДЛӘРИҖЛӘ ЕДИР ИФТИХАР.

*ВӘТӘНӘ КӘРӘКЛИ ОҒУЛ,
КАМИЛ, ПАК ҮРӘКЛИ ОҒУЛ*

Бахыш һәким барәдә әввәлләр чох ешитмишдим. Чохларынын онун үз - чәнә чәрраһиҗәси үзрә көркәмли бир тибб һәкими олмасындан, хәстәләрә җаҗгыкешлиҗиндән, инсани кеҗфиҗәтләриндән, зәһмәтә бағлылыгындан, миннәт көтүрмәдиҗиндән вә бу кими башга хусусиҗәтләриндән үрәк долусу илә данышмасынын шаһиди олмушдум. Бахыш барәсиндә һәр дәфә белә сәһбәтләри ешитдикдә мәнә онунла таныш олмаҗ меҗли јаранырды. Сәнәтимиз мүхтәлиф олдугундан онунла көрүшмәҗим мүмкүн олмурду.

Бир дәфә Бакы шәһәриндә бир досту мәнә деди ки, Бахыш һәким сәнин зәнкин шәхси китабхананын сорагыны ешидиб. О, сәнинлә вә сәнин китабхананла таныш олмаҗ арзусундадыр. Биз кедиб Бахыш һәкими иш јериндә тапа билмәдик. Һәммин ахшам Кәлбәчәрә җаҗытмалы идим. Буна көрә дә Бахыш һәкимә бир мәктүб јазыб она ашағыдакы гошманы әләвә етдим.

С А Н Ы Р А М

Һәлә көрмәсәм дә үзүнүзү мән,
Нәдәнсә бағрыма багдаш санырам.
Хош сөзләр ешидиб, сөзүн дүзү мән,
Сизи үз - чәнәҗә нәггаш санырам.

Гиҗаби бәләдәм чох ишинизә,
Халга хидмәт олан јеришинизә.

Беләдәм аргача, әришинизә,
Сизи үрәжимә сирдаш санырам.

Китабды евимдә олан дәвләт, вар,
Кәлин көзүм үстә өз јериниз вар.
Шамиләм, олмусуз гәлбимә вүгар,
Сизи бир севимли гардаш санырам.

Чох кечмәмиш Бахыш һәкимин почтла мәнә
көндәрдији һәр сәтири сәмимијјәтлә сүсләнмиш
бир мәктубуну алдым. Беләликлә арамызда мәк-
тублар васитәси илә достлуғун һим дашларыны
гојан гијаби танышлыг јаранды вә јенә дә шәхси
көрүшүмүз чох узун чәкди.

Нәһәјәт, әгрәб вахтын үстә кәлди. Бахыш һә-
кимлә шәхсән танышлыг мәнә нәсиб олду. Бу әс-
линдә илк шәхси танышлыг көрүшү дејилди. Биз
илләр ајрысы олан доғма гардашлар кими
көрүшүб өпүшдүк. Кимә анд ичсәјдин дә бу сә-
мимијјәти илк көрүшүн нәтичәси һесаб етмәзди.

Тале елә кәтирди ки, бир аја јахын Бахыш
һәким ишләдији хәстәханада јатмалы олдум вә
сөзүн һәгиги мә'насында онун гардашлыг мұна-
сибәти, һәкимләри башыма топламасы, тапылма-
јан дәрманларын әлдә етмәси үрәјимдә она гар-
шы олан дәрин мөһәббәти даһа да дәринләшдир-
ди.

Ермәни гулдурлары тәрәфиндән Кәлбәчәр
ишғал едилдикдә, даһа доғрусу дахилимиздәки
вәзифә дидишмәләри нанкор гоншуларымыза
фүрсәт јаратмасы нәтичәсиндә Азәрбајчанын
зүмрүд тачы олан улу дағларымыз дүшмән тап-
дағына чеврилдикдә мән дә Бакы шөһәринә пә-
наһ кәтирәнләрдән бири олдум. Биз һамымыз
әсил гачгын идик. Доғрусу, бу адын ағырлығы

дағларымыздан чох ағыр олдуғуна көрә мән хә-
чаләтимдән башымы галдырыб адамларын үзүнә
баха билмирдим.

Белә јаман күнүмүздә мәнә мә'нәви дајағ
оланлардан бири дә Бахыш һәким иди. Елә бил
көрпә ушаға дөнмүшдүм. Бахыш һәким һәр күн
мәни овундурмаға чалышырды.

Бу илләр әрзиндә Бахыш һәкимин гачгынла-
ра көстәрдији мадди, мә'нәви көмәкдарлығын,
онун доғма Азәрбајчанымызын мүгәддәс торпаг-
ларынын вәһшидән дә вәһши гузғунларын пән-
чәсинә кечмәсинә дөзә билмәмәсинин, тапдаға
дөнмүш аран вә дағларымызын кери гајтарыл-
масы үчүн чаныны да гыјмаға һазыр олмасынын
шаһиди олмушам. Белә бир гә'ти гәнаәтә кәлми-
шәм ки, адамларымызын һамысы доғма Азәрбај-
чанымызы, халгы севмәкдә Бахыш гејрәтдә олса
бүтүн чәтин проблемләримизин һәллинә наил
олуб мүгәддәс торпагларымызы мәнфур дүшмә-
нин пәнчәсиндән хилас едә биләрик.

Бүтүн бунлара көрә үрәјимдән кечди ки, Ба-
хыш Һүсәјнов һаггында «Вәтәнә кәрәкли оғул»
адлы бир китаб јазым вә ғиз һамымыз чалышағ
ки, һәмишә Бахыш һәким кими Вәтәнә кәрәкли
олаг.

Шамил Дәлидағ
/Шамил Сәлим оғлу Әскәров/

ҺӘР ЈАНЫ ЧӘННӘТДИР АЗӘРБАЈЧАНЫН,
ОХШАРЫ ЧОХ АЗДЫР БЕЛӘ МӘКАНЫН.

*ГУБАДЛЫ РАЈОНУ, ЕЈВАЗЛЫ КӘНДИ,
ДӨРД ЈАНЫ ДАҒ, ДӘРӘ, МЕШӘ, ЧӘМӘНДИ...*

Ејвазлы кәнди! Доғма Азәрбајчанымызын чәннәтдән миннәтсиз әсл бир чәннәт кушәси! Бу кәнд республикамызын ән кичик кәндләриндән бири олса да, һавасынын вә сујунун сафлығына, тәбии сәрвәтләринин боллуғуна, көз охшајан мәнзәрәләринә, барлы - бәһрәли мешә вә зәми-ләринә, күллү - чичәкли чәмәнләринә вә бир чох башга әләмәтләринә көрә Азәрбајчанын ән көзәл кәндләриндән биридир. Ашағыда көрәчәјик ки, бу чәннәт мүһитдән республикамыз үчүн нечә бөјүк шәхсијјәтләр пәрвазланмышдыр.

Ејвазлы кәндинин әтрафындакы дәрәли, тәпә-ли, сылдырымлы бәрәли, һүндүр ғајалы, әлчат-маз дағларын һәр бири санки дизи бүкүлмәз пәһләванларды. Бу фүсункар мәнзәрәли дағла-рын әтәкләриндә баш ғалдыран гырчынлы мешә-ләрдә уча ғамәтли, өркәндоланмаз палыд ағачла-ры, вән/көјрүш/, вәләс/улас/, күкнар, сөјүд, ағ-чагајын, ардыч вә диқәр ағачларла олдугча зән-киндир. Бурада алма, армуд, гоз, зоғал, әзкил, јемишан, ғарағат, моруг ағачлары вә коллары да аз дејилдир. Ејвазлы кәндинин әразисиндә үч мин адда битки бој атыр, бунлардан 100 - дән артығы дәрман биткиләридир. Бу дәрман битки-ләриндән ајыдөшәјини, андызы, ачыговуну, баға-

јарпагыны, балдырганы, бојмадәрәни, гәнтәпәри, гатыргујругуну, гырхбуғуму, гушәппәјини, дазы-отуну, даламазы, дамотуну, дәвәдабаныны, әвәлији, зирәни, јарпызы, кичирткәни, нәркизи, пытраготуну, чобанјастыгыны, чижәләји вә башгаларыны мисал кәстәрмәк олар.



Мустафајев Һүсејн Һүсејн оғлу /1895-1966/
 Мустафајева Һәчәр Әбдүл гызы /1900-1983/
 Бахыш Һүсејнов хатирәләри һәмишә әзиз олан
 ата вә анасынын мәзары башында.

Солдан 2-чи: Бахыш Һүсејнов;
 Сағдан 2-чи Әскәр Абдуллајев вә һәмјер-
 лиләри

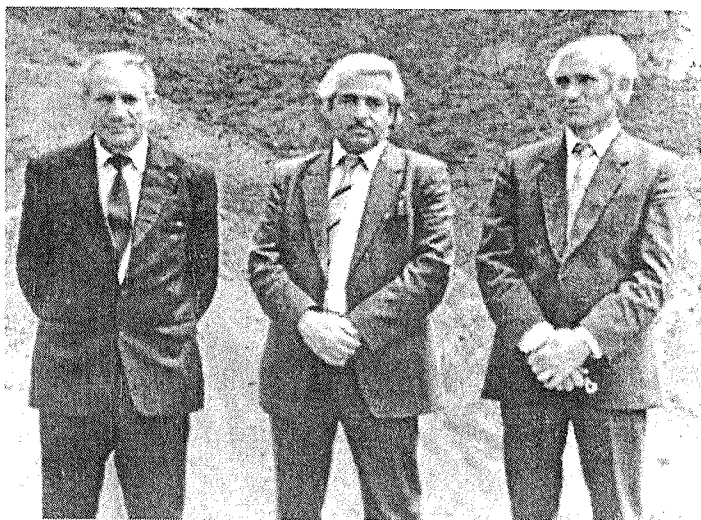
Әбәди мәскәндә тутса да гәрар,
 Ата- ана ады гәлб пәнаһыдыр.
 Һамыја мүгәддәс бу гоша мәзар,
 Бөјүк бир нәслин гибләкаһыдыр.

ҲАШИЈӘ. Ејвазлы кэндинин ағсаггаллары нағыл едирләр ки, бу кэндин јетирмәси, инди адлы - санлы бир алим һәким кими танынан Бахыш Һүсејнов 11 - 12 јашында оларкән дағларымызда олан дәрман биткиләри илә марагланыб, онлары танымаға, нәјә дәрман олдугларына марағ көстәирди. Ону тез - тез кэндин түркә - чарә, «һәкимләринин» јанында көрмәк оларды. Атасы Һүсејн киши дә Бахышы бу ишә һәвәсләндирирди.

Ашыб - дашан, санки маһир бәстәкар кими маһны бәстәләјән Бәркүшад чајы Ејвазлы кэндинин јанындан ахыб кедир. Бу чај нағлы оларағ әһали тәрәфиндән һәјат вә дирилик сују адландырылып. Бәркүшад чајы нә гәдәр чошса да, көклү ағачлары гопарыб апарса да онун вердији хејир, вурдугу зәрәрдән мин гат чохдур. Чајын бол сујундан истифадә олунарағ, архлара јөнәлдиләрәк бағ - бағчалар, бостанлар салыныр, зәмиләр суварылып. Мәһз һәмин чајын саһәсиндә Ејвазлы вә диқәр кәндләр јашылыглара гәрг олмушду. Чајын сағ саһилиндә бәрәкәтли «Јазы дүзү», бир сәмтиндә «Мәрдиҳана» вә «Мәзрә» дүзләри гәрар тутмушдур. Бу дүзләр тахыл, от, бостан, бағча вә бағ мәһсулларынын мәнбәјинә чеврилмишди.

Ејвазлы кэндинин әразисиндә «Сулу дәрә» булаглары санки «Аби - Көвсәр»дир. «Гараға дәрә» адлы булаг гајанын јарғанындан фәвварә вурур. Бу булагын сују јохламадан кечириләркән сүбут олунмушдур ки, ичмәк вә истифадә едилмәк үчүн бүтүн тәләбләрә чаваб верир, һәтта мүаличә әһәмијјәти вардыр. Бурада бир саз еркәјин әтини кабаб едиб јејәнләр «Гараға булагы»н сујундан ичәндән сонра елә зәнн едирләр

ки, дилләринә һеч нә вурмајыблар. Јајда бу булагын сујуну бардаглара долдуруб евдә сәрин сахлајырлар, ичәндә бал дадыр. Һәмин булагын сујунун ән тәмиз вә саф олдугуну бир дә онунла мүйәјән етмәк олур ки, онун ахдыгы јерләрдә дашларын үзәриндә һеч бир әрпә вә башга бир хошакәлмәз нишанәјә раст кәлинмир.

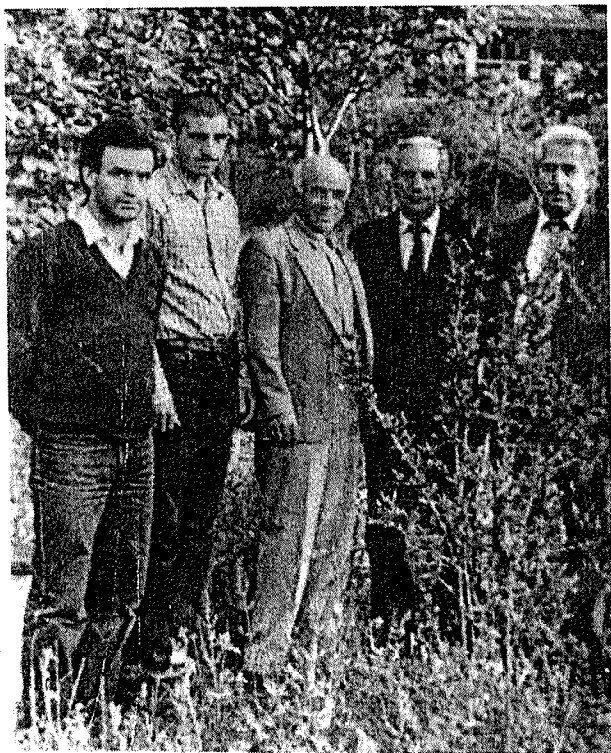


Губадлы рајону. Ејвазлы кәндинин мәнзәрәли бир кушәси. Солдан : Әскәр Абдуллајев вә Бахыш Һүсәјнов

Ејвазлы кәндинин әтрафында јајда гајалар гыздыгына көрә һаваны исидир, бу да бағ, бостанын, зәмиләрин мәһсулдарлығына сәбәб олур. Амма кәндин гышы чох сәрт кечир. Һәр јан гар өртүјүнә бүрүнүр. Һүндүрдән сүзүлән булагларын ахарында 5-6 метр гәлбилијиндә буз сүтунлары әмәлә кәлир. Күнәцин шәфәғи санки бу

буз сүтунларыны бәрг сачан прожекторлара дөндәрир.

Сирли вә мөчүзәли олан Ејвазлы кәндинин көзәл һавасына, саф сујуна, бәрәкәтли торпагына көрә бурада јетишдирилән мејвә вә тәрәвәзи јығыб - јығышдырмаг олмур. Дадына кәлдикдә исә башга јерләрин барындан дәрһал сечилир.



Губадлы рајонунун Ејвазлы кәнди.
Өн планда Бахышын атасы Һүсејн
кишинин еви.

Сағдан: Бахыш Һүсејнов, Әскәр Абдуллајев, Заман Гулијев вә онун оғланлары

НАШИЈӘ. Бир дэфә Бахыш һәким профес-
сор досту Надир Тағыјеви Ејвазлы кәндиңә гонаг
апарыр. Гонаг кәндиң аб - һавасына бәләд олдуг-
дан, мејвә вә тәрәвезини даддыгдан сонра һеј-
ранлығыны кизләдә билмәјиб дејир: - Дејиләнә
көрә чәннәтин дөрд кушәси вар. Мән өзүм гара-
бағлыјам, Шушада чох јашамышам. Индијә гә-
дәр белә дүшүнүрдүм ки, чәннәтин бир кушәси
бизим Гарабағдыр. Сән демә онун галан үч ку-
шәси дә Ејвазлы кәндиңдә имиш.

Е Ј В А З Л Ы Д А Ј Е Р А Д Л А Р Ы

Ејвазлыда чох бәнд - бәрә,
Кен синәләр, дәрин дәрә,
«Имамзада», «Кәпәз дағы»,
«Гатыр учан», «Мәлик бағы»,
«Јаныг дөш»ү, «Һамар дөш»ү,
«Гара каһа», «Пәрди башы»,
«Мәзрә дүзү», «Јазы дүзү»,
«Сәсли гаја», «Көрпү көзү»,
«Алмалыг»ла, «Әјри көл» вар,
Нечә - нечә чәмән, чөл вар.
Һәр бир јери јазсаг әкәр,
Вахт чатармы буна мәкәр?
Мүдрикләри етсә бәһси,
Һәр бир адын әфсанәси,
Сығмаз галын китаба да,
Чох азыны салдыг јада.

Ејвазлы кәнди тарихән Зәнкәзур маһалынын
мәркәзи бөлкәсиндә јерләширди. 1920 - чи илдә
Гафан, Сисјан, Корус бөлкәләри зорла Азәрбај-
чандан һопарылды, ермәниләрә верилди вә Ер-

мәнистан республикасына гатылды. Бундан сон-
ра Губадлы рајону сәрһәд рајонуна чеврилди.
Гафан вә Сисјанын сәрһәддиндә олан Ејвазлы
кәндинин әзаблы күнләри һәмин вахтлардан
башлады. Сәрһәддә чеврилмиш Азәрбајчан
кәндләринә әгрәб хисләти олан нанкор ермәни
гоншуларымыз үздә өзләрини мөләк кими
көстәриб, далдада илләр узуну јолумузда гују
газмышлар. Дәфәләрлә ермәни хәјанәткарлары
тәрәфиндән Ејвазлынын тахыл зәмиләринә од
вурулмуш, мал - гарасы оғурланмыш, өрүшләри
отарылмыш вә башга зијанлар вурмушдулар.
1905 - 1918 - чи илләрдә ики дәфә онлар
Ејвазлы кәндини јандырмышлар. Лакин Ејвазлы
чамааты ирадәсини топлајыб кәнди даһа
јарашыглы гајдада бәрпа етмишдиләр. Кәндин
горунмасында бир чох ејвазлыларла јанашы
Һүсәјн бәјин, онун гардашлары Сәдәтгулу вә
Ејвазын бөјүк хидмәтләри олмушдур.

Бахыш һәким дејир: - Ону да е'тираф етмә-
лијик ки, мәним халгымын/күрдләрин вә азәр-
бајчанлыларын/ јаддашында унутганлыг вар. Бу
халглар дәфәләрлә ермәниләрин төрәтдикләри
фитнәкарлыглар нәтичәсиндә олмазын мүсибәт-
ләр көрдүкләринә бахмајараг, јенә дә ермәни аз-
гынлары онларын «үрәјинә кирмәји» бачармыш,
«кирвә» олмуш, әлалтындан исә билдикләрини
етмишләр. Биз алын тәри илә әлдә етдијимиз
мәһсулларымызы һәмишә дәјер - дәјмәзинә ер-
мәниләрә вериб онларын дирчәлмәсинә сәбәб ол-
мушуг. Нахәләф гоншуларымызын тарихләр боју
бизә етдији јаманлыглары унудуб сәрһәд кәнд-
ләримизин мөһкәмләндирилмәси гајгысына гал-
мамышыг. Еһтијач учундан әһали сәрһәд кәнд-
ләриндән көчүб башга јерләрә кетмәсинә лазыми

әһәмијјәт вермәмишик. Бу сөзләри мәним Ејвазлы кәндим һаггында да демәк олар. Бурада да гары - гочалар галмышды. Буна көрә дә ермәни ганичәнләри фүрсәтдән истифадә едиб 1988 - чи илдә Ејвазлы кәндини јандырыб виранәјә чевирдиләр. Нә игтидар, нә дә Губадлынын рәһбәрләри бу сәһәдә һеч бир гәти тәдбир көрмәдиләр. Бир «кичик кәнддән» өтрү ермәниләрлә зиддијәти дәринләшдирмәк «истәмирдиләр». Бу лагејдлији һисс едән фитнәкар гоншуларымыз Ејвазлынын јарашыглы биналарынын дашларыны да ағыр - архајын сөкүб апардылар, бағ - бағчаларындакы барлы - бәһрәли ағачлары көкүндән мишарлајыб одун кими јандырдылар. Ејвазлы кими сәрһәд кәндләри Гәдили, Довудлу, Мәзрә, Сејтас вә диқәрләри «көздән ираг, көнүлдән узаг» галмышды. Биз, дүшмәндән гисасымыз алмаға һазыр олмагла јанашы, өз күнаһларымыз да өзүмүзә бағышламамалыјыг.

Бәли, Бахыш Һүсејн бәј оглунун бу дедикләриндә инкаредилмәз бөјүк һәгигәтләр вардыр.

ҺАШИЈӘ. Горху одур ки, мүгәддәс торпагларымыз һансы јолла олур - олсун ермәни гәсбкарларындан кери гајтардыгдан сонра јенә дә чаванларымыз бир көнүлдән-мин көнүлә ермәни гызларына вурулуб онларла евләнәчәк, јенә дә «кирвә»лијимиз башлајачаг, јаддашымызда унутганлыг јараначаг, јенә дә «үрәјимизә кириб» башымызын алтына јастыг гојуб нөвбәти фитнәкарлыгларә әл атачагдылар.

Ермәни гансоранлары кәләјә әл атмасалар, өзләринә «дајы» тапмасалар бизим торпагларымызә көз диқә билмәзләр. Азәрбајчанын ады кәләндә онлары һәмишә әсмәчә тутурду, горхуларындан сичан дешијини сатын алмаға чалышыр-

дылар. Белә бир әһвалаты һамы сөйләјир ки, бир нәфәр губадлы дәрәдә 7 нәфәр ермәнијлә растлашыр вә онларын һамысынын чавабыны верир. «7 ермәнини бир дәрәдә тәк көрмүсән?» ифадәси һәмишә Губадлы чамааты арасында бир афоризм кими сөйләнилирди.

Бахыш Һүсејнов чох һағлы оларағ килејләнир ки: -Бизим башымыз дағланмалыдыр. Ушағларымызы әскәрлијә апаранда һәтта, рүшвәт вериб чалышырдығ ки, онлары фәһлә, тикинти баталјонларына көндәрсинләр. Ермәниләр исә маршал Баграмјана, Бабачанјана мұрачиәт едиб әскәрлијә кедән өвладларыны ән мұасир һәрби техника өјрәдилән батолјонларда хидмәт көстәрмәсинә чәһд едирдиләр. Чүнки онлар «Бөјүк Ермәнистан» јаратмағ хүлјасындан әл чәкмәјиб һәрби кадрлар һазырламағы һәмишә өн плана чәкирдиләр. Биз исә белә «хырда» һадисәләрә әһәмијјәт вермәјиб гуру сөзлә өјүнмәји пешә етмишик.

Ермәниләр гондарма Дағлығ Гарабағ «проблеми»ни ортаја атдығлары әрәфәдән дә габағ әһалини әлалтындан силаһландырырдылар. Биз буһу да «хырда» иш һесаб едиб чамаатымызда олан ов түфәнкләрини дә мұхтәлиф бәһанәләрлә әлләриндән алырдығ. Һансы ки, һәмин силаһлары сәнәдләшдириб онлара вермәк бизим борчумуз иди.

Бахыш Һүсејновун бу дедикләри дә бизим өзүмүзүн өзүмүзә лағејд олдуғумуза бир тутарлы дәлилдир.

Ејвазлы јандырыланда да Бахыш һәким өзүнү кәндә јетирәнләрдән бири иди. О, һирсиндән јаныб јахылса да дүшмәндән гисас алмаға имканы олмадығындан өмрүндә биринчи дәфә өзүнү ачиз һисс етмишди. Кәндә һаја кәләнләрин һа-

мысы әлијалын - силаһсыз иди. Һамы јаныб гов-
рулурду. Рајон рәһбәрлији бир кәндин јанды-
рылмасындан өтрү ермәниләрлә . «мүнасибәти»
кәскинләшдирмәк олмаз дејиб Ејвазлынын вира-
нәлијә дөндәрилмәсинин үстүнү әслиндә мала-
лајыб өрт - басдыр етдиләр. Бизимкиләр сәрһәд-
дә рус гошунлары јерләшдирдиләр. Онлар ермә-
ниләри көзләнилә биләчәк тәһлүкәдән горујур-
дулар. Руслар Ејвазлынын харабалыгларыны ви-
део - касетә чәкиб ермәни кәнди ады илә Мос-
кваја чатдырдылар. Русија телевизијасы ермәни
кәндинин азәрбајчанлылар тәрәфиндән јандыры-
лыб виранәлијә чеврилдијини тамашачыја көс-
тәрди. Биз бу биабырчылығы тәкзиб етмәк үчүн
сәсимизи учалда билмәдик. Бизим телевизија
исә . . .

Бахыш һәким Губадлыда ичра башчысы
ишләјәндә дә тез - тез кедиб Ејвазлынын хара-
балыгына јана - јана бахыб дәрин хәјаллара да-
лырды. Ермәниләр кәнди јандырмагла үрәји со-
јумајыб бүтүн гәдим абидәләри дә, гәбирис-
танлығы да јоха чыхармышдылар. Мәрмәр,
гранит гәбир дашларыны чәлладлар сөкүб апар-
мышдылар, јериндә галан мөзар дашларыны исә
әзиб хынч - мынч етмишләр. О бөлкә дә
јарашыглы бир абидә кими танынан Ејвазлыда-
кы мәктәб биначысы јоха чыхарылмышды. О заман
бу дәһшәтли мәнзәрәјә үрәк ағрысы илә тамаша
едән Бахыш һәким елә орадача ашағыдакы фәр-
јадыны дәфтәринә јазмышды:

БИЗИ СӘСЛӘЈИР

Изи итиб сарај тимсал евләрин;
Галхын дејә, Вәтән бизи сәсләјир.

Жаралары олуб дәриндән дәрин,
Гәләбәжә һамы үмид бәсләјир,
Галхын дејә, Вәтән бизи сәсләјир.

Мәзарларын гәлпә - гәлпә дашлары,
Ел - оба көзүнүн ганлы јашлары,
Һарајлајыр, үзүн позгун башлары,
Гәләбәжә һамы үмид бәсләјир,
Галхын дејә, Вәтән бизи сәсләјир.

Ејвазлыдан даһа јохдур нишана,
Бахышыјам, олдуг бағры даш, ана.
Гәзәби сел кими дөнәк дашана,
Гәләбәжә һамы үмид бәсләјир,
Галхын дејә, Вәтән бизи сәсләјир.

Анчаг бу дәрдә чарә тапылмады. Ејвазлынын башына кәтирилән көрүнмәмиш мүсибәт Гәдили вә Довудлу кәндләрини горхутду. Онлар мүдафиә тәдбиринин көрүлмәдијини јәгинләшдириб тезликлә кәндләрини тәрк едиб чанларын ермәни вәһшиләринин пәнчәсиндән гуртардылар.

Халг баш верән бу һадисәләрә дөзмәјиб ајаға галхмышды. Губадлы, Зәнкилан, Чәбрајыл, Фүзули вә башга рајонларын икидләри Вәтәни мүдафиә етмәк әзминдә идиләр. Бә'зи јерләрдә дүшмәни чыхышдырыб кери отуртдулар. Лакин бөјүк пәракәндәлик һөкм сүрүрдү. Ордуну вәһид команданлыг идарә етмирди . . .

ЕЈВАЗЛЫДА БӨЈ
ГАРДАШЛАР,
ҺӘРӘНИН БИР
ТАРИХИ ВАР.

*БИРИ СӘДӘТГУЛУ, БИРИСИ ЕЈВАЗ,
БИРИ ДӘ ҺҮСЕЈН - ҺӘРӘ БИР ШАҢБАЗ*

Һәр бир нәслин, һәр бир аиләнин өзүнүн тарихчәси вар. Ејвазлы Һүсејн кишинин, онун јахын гоһум әграбаларынын да кешмәкешли, ағлы - гаралы, ширинли - ачылы тарихчәси илә таныш олдугда јәгин едирсән ки. онлар да дөвранын һагсызлыгларына мәруз галмыш, гурбанлар вермиш, лакин јенә дә өзләрини итирмәмишләр. Бүтүн зәрбәләрә вә чәтинликләрә синә кәрән, сынса да әјилмәјән бу нәсил һәјатда өзләринә лајигли јер тутмағы бачара билмишдир.

Һүсејнов Һүсејн јохсуллашмыш бәј нәслиндән иди. Бөјүк гардашлары Сәдәтгулу вә Ејваз бәј сајылсалар да гуру бәјләр һесаб едилә биләрдиләр. Буна бахмајараг Совет һакимијјәти вахтын-да дөвранын бәлалары онлардан јан кечмәди. Ејвазы үнвансыз јох етдиләр. Һарада өлүб галдығы билинмәди.

Һүсејнин бөјүк гардашы Сәдәтгулуну Шәки рајонунун учгар Дашдүз кәндиңә сүркүн етдиләр. Башына кәтирилән һагсыз ојунлар, догма јурд һәсрәти онун чох јашамасына имкан вермәди, сүркүндә рәһмәтә кетди. Сәдәтгулу кишинин 5 өвлады галды. Бу атасыз галан ушаглар һәр чүр тәгибләрә мәруз галсалар да, өзләрини горуја билдиләр, һәјатын мүбаризә олдугуну

дәрк едә билдиләр. Өз чалышганлыглары, зәһ-мәтә бағлылыглары илә шәкилиләрин дәрин һөрмәтини газандылар. Гәдирбилән Шәки чама-аты һалал әмәкләри илә бөјүжән бу кәнчләрә да-јаг олдулар. Бу гәриб ејвазлылара гыз вериб он-лардан гыз алдылар, гајнајыб гарышдылар, бу-рада көк салдылар. Сәдәтгулу кишини руһу јәгин ки, сонралар севинди. Балаларынын фәра-сәти онун мөзарда раһат јатмасына сәбәб олду. Онун нәвәсинин бөјүк оғлу Дадаш габагчыл бир али тәһсилли физика - ријазиијјат мүәллими ки-ми танынды. Сәдәтгулу кишинин кичик оғлу Хансувар биликли бир тарих мүәллими сәвиј-јәсинә јүксәлди. Хансуварын оғланлары Вагиф вә Вугар да дәрин савада малик олдулар. Инди онларын нәсли кениш гол - будаг атыблар.

Ејваз базлы - бурутлу, јар - јараңыглы бир кәнч иди. Совет гурулушу ону јоха чыхарса да 4 нәфәр көзәл-көјчәк гыз өвладлары галды. /Абү-зәр, Телли, Күмүш вә Көзәл/. Бу бачылар геј-рәтлә бөјүдүләр, аталарынын адыны ел - оба ичәрисиндә учалтдылар, буна көрә дә көзәл аилә гурдулар. Амма бу 4 бачынын да өмүр - күн јол-дашлары Бөјүк Вәтән Мүһарибәсинә кетдиләр вә бир даһа кери гајытмадылар. Бәхтләри әввәл гара кејән, сонра күл ачан вә јенидән зил гараја бүрүнән бу бачылар сачларынын бирини гара, бирини ағ һөрүб өвладларыны намусла вә әзаб-ла бөјүдүб дүнјадан накам кетдиләр.

Ејвазын гыз нәвәләри ичәрисиндә һәким /Рә-һилә/, мүһәндисләр/Филман, Ајдын, Расим, Ән-тигә, Кифајәт/ вә башга сәнәт сәһибләри вар-дыр. Бу нәвәләрдән бири Хасаж Чәһанкиров шә'рләри севилә - севилә охунан танынмыш бир шаирдир.

Сәдәтгулунун вә Ејвазын гардашы Һүсејн чох чаван олдугуна көрә она тохунмајыб Ејвазлы да галмасына ичазә версәләр дә күнүнү гара етдиләр. Онун кимназијада охумагына бахмајараг әлине гәләм алыб ишләмәси гадаган олунду. Чаван вә зирәк олан Һүсејнин јашамаг үчүн бир јолу галды - зәһмәтә күвәнмәк.

Өвладларыны бөјүдүб бир чөрәк саһиби едәнә кими даг дөзә билмәјәнә Һүсејн киши дөздү. Балача бој олмасына бахмајараг Һүсејндә пәһләван күчү вар иди. Һәр чүр ағыр зәһмәтә таб кәтирирди, балаларынын рузисини алын тәри илә газаныб дашдан чыхарса да, һеч кимин гаршысында әјилмирди, сөзүнү үзә шах демәји бачарырды. Бә'зән кәндин арасында зарафатлашыб бири о биринин тоггасындан тутуб бир саг илә һүндүрә галдырмаг истәјирди. Бу иши јарыш да һесаб етмәк оларды. Һүсејн киши әлини кимин бел гајышына атырдыса ону дәрһал башынын үстүнә галдырыб сонра гајтарыб јерә гојурду. Зәһмәтин күрәсиндә бишиб бәркијән бу чәсур инсан горхуб - чәкинмәдән хам аты кәмәндләјиб минәр, ән һүндүр вә чәтин ағачлара дырманар, кечәнин гаранлығында учурумлу бәнд - бәрәләрдән кечәр, бир нәфәсә уча даглара чыхар, пијада, јорулмадан узаг мәсафәләри гәт едәр - бир сөzlә һәјатда ағыласыгмаз һүнәрләр көстәрәди.

Бир дәфә Һүсејн киши «Пәрдибашы» адланан мешәдән од - очаг үчүн одун кәтирмәјә кедир. Јајын гызмар күнү имиш. Гәфләтән онун гычыны бир зәһәрли күрзә иланы санчыр. Мешә кәнддән узаг олдугундан һараја һеч кими чағырмаг олмазды. Һүсејн киши өзүнү итирмир, әлиндәки дәһрә илә гычынын илан вуран јеринин ју-

харысыны бир нечә јердән чапыр, өзүнү тез ча-
јын саһилинә чатдырыб јараларыны массаж едиб
јујур вә сарыјыр. Бу әһвалат 1958 - чи илдә баш
вермишди. Онун тибб институнда охујан оглу
Бахыш кәндә кәлмишди. Мешәдән гајыдан ата-
сыны дәрһал бура јахын олан Корус шәһәринә
апарыр. Бурада һәким баш верән әһвалаты
динләјәндән сонра тәәччүбләнәрәк дејир:- Ара,
бу киши әсил профессордур, өзү - өзүнү мүәличә
едиб.

Бурасыны да дејәк ки, Һүсејн киши ону сан-
чан иланы өлдүрүб кәндә кәтирмишди. Чамаат
белә нәһәнк иланын ағзындан сағ гуртармағы
ағылларына кәтирә билмирдиләр. Јаралар тез-
ликлә сағалды, Һүсејн киши гыса вахт әрзиндә
јенә дә әввәлки кими күмраһ көрүнүрдү.

Адәтән Бәркүшад чајы јаз фәслиндә чошуб -
дашар, мәчрасына сығмајыб әтрафлары силиб -
сүпүрүб апарар, көрпүләри дағыдарды. Бир дәфә
дә хошакәлмәјән бир әһвалат баш верди. Бәркү-
шад чајы Гәдили вә Ејвазлы кәндләрини бир-
ләшдирән көрпүнү учуртду, бу кәндләрин бир -
бири илә әлагәси кәсилди. Көрпүнүн ики мили
мәфтиллә бири - биринә мөһкәм бағландығына
көрә бир тәрәфи асылы галмышды, милләрин о
бири башлары исә чајын дәринлијиндә санки
«боғулурду». Чамаат, дөшүнә дөјән чаванлар ча-
јын саһилинә топлашыб гыжылты илә ахан, ипә
- сапа јатмаг истәмәјән Бәркүшада бахырдылар.
Бир чарә тәдбири төкә билмирдиләр. Һәмишә јү-
күн ағыр тәрәфини көтүрән Һүсејн киши дә бу-
рада чаја тамаша едирди. О, әлиндәки дәмир лин-
ки өзүнә дајаг едиб милләрин үстү илә јеријиб
суја дүшмүш башларыны галдырмаг үчүн өзүн-
дә чәсарәт һисс етди вә горхмадан ишә кириш-

ди. Ҳамы мат - мөөтэл галмышды. Лакин Ҳүсејн киши ишини көрмөкдө иди. Линки милин бири-нин үстүнә гојуб о бири милин башыны хејли галдырмышды. Елө бу заман күчлү бир далга кәлиб ону чајын дәрин ахарына атды. Бир көз гырпымында о јоха чыхды. Бурада һеч бир көмәклик көстөрмәјә имкан јох иди. Чамаат чајын саһили илә ашағы гачса да һамынын әли үзүлмүшдү. Кишиләр: - Ҳејф сәнә Ҳүсејн дејә, јаныб - төкүлүрдү. Бурада олан 13 - 14 јашлы Бахыш: - Ата! Ата! - дејиб гышгыра - гышгыра чајын саһили ашағы вар күчү илә гачырды. Елө бил ки, Бөркүшад чајына јалварырды, ондан бир аман диләјирди.

Чамаатын әксәр һиссәси әлләри гојнунда галмышды. Бирдән мөчүзә баш верди. Ҳамыдан габаг даһа чоҳ ирәлијә гачан Бахыш атасынын линки дајаг едә - едә чајдан чыхмагда олдуғуну көрдү, өзүнү атасы кәлән сәмтдән чаја атды, она көмәк етмәк истәди. Лакин Ҳүсејн киши өзүнү тез јетирмәсәјди чај Бахышы апарачагды. Өзүнү хилас едән ата оғлунун да хиласкары олду.

Чамаат Ҳүсејн кишинин башына топлашды. Јүз илин ајрысы кими һамы ону бағрына басыб өпүрдү вә гадир Аллаһын кәрәмәтинә шүкүр едирди. Суаллар, суал далынча јағырды...

Елө бир чидди иш олмадығы кими Ҳүсејн киши архајын - архајын, күлүмсәјә - күлүмсәјә де-ди:- Ај чамаат, бу нә ишди, нијә белә гара - горхуја дүшмүсүнүз? Далга мени чајын дәринлијинә атанда, өзүмү итирмәјиб линки дајаг едә - едә чајын ахары илә сүр'әтлә аддымлајыб саһилә јан алыб чыхдым. Бурада нә бөјүк иш олуб ки?

От вә тахыл бичини заманы Ҳүсејн кишинин архасынча вәрә кирән она чата билмирди. Дәр-

язы /кэрэнтини/ һәрләжәндә елә бил отун лаҗлары горхусундан өз - өзүнә сәрилерди. Һүсәйн киши тахылы бичиб 4 бафадан бир дәрз, он дәрздән бир пенчә дикәлдән дә башгалары она һәсәд апарардылар.

Бахыш һәким атасынын башына, кәтирилән мүсибәтләрдән аҗларла данышса үрәји сојумаз. Бизим хаһишимизлә о, атасына едилән һагсызлыглардан јана - јана, одлана - одлана хејли әһвалатлардан сөз ачды. О деди ки. нәслән бәј олса да, атам Һүсәйн киши өмрү - боју гара фәһлә олду. Кимназијада охумуш бу адама бирчә күн дә дәрс демәјә, идарәдә ишләмәјә, бир вәзифәдә чалышмаға имкан вермәдиләр. Һәмишә ону наһагдан ләкәләмәјә чәһд етдиләр. Мәним он јашым вар иди. Бир сәһәр јухудан дурдуг ки, милис нәфәрләри евимизи мүһасирәјә алыблар. Атамы чағырыб евин арха тәрәфиндә ачыглыгда олан әт парчаларыны, сүр - сүмүјү, тәзә кәсилмиш гојун вә дана башыны она кәстәриб сорушдулар:

- Бу һејванланлары һарадан оғурлајыб кәтириб бурада кәсмисән? Атам сәбрини сахлаја билмәјиб гышгырды: - Бош - бош данышмајын, мән өмрүндә нәинки һејван оғурламышам, һеч дилимә бир һарам тикә дә дәјмәјиб. Оғру һејваны кәтириб белә ачыг јердә кәсиб әтини чөлдә гојуб кедиб евдә јатармы?

Атамын дедикләринә мәһәл гојмадылар. Онун голларыны бағлајыб атдөшү - пијада рајон мәркәзинә апарыб душтагханаја салдылар. Бу мәсәләдән хәбәр тутан вә мәсәләнин нечә олдуғуну билән вичданлы бир ағсаггал Аббасгулу киши милис рәисинин јанына кедиб дејир:

- Агрымаз башыңызга буз багламајын. Әсаслы дәлиллә Һүсејн кишини наһагдан ләкәләмәк истадиқләрини сүбута јетирәчәјәм. Бир дә Һүсејнин гајынлары Бақыда јахшы вәзифәләрдә ишләјирләр. Онлара хәбәр верәчәјәм ки, Бақыдан силитчи /мүстәнтиг/ кәтирсинләр вә һәгигәтин нә јердә олдугуну ашкара чыхарсынлар.

Милис рәиси гочанын гәтијјәтиндән, әлиндә олан инкар едилмәз сүбутлардан горхуја дүшүб Һүсејн кишинин бурахылмасына көстәриш верир.

ҺАШИЈӘ. Аталар әбәс јерә демәјиб ки, «өркән нә гәдәр узун олса да, јенә доғанагдан кечәр». Бахыш Бақыда институтда охујан заман бир ахшам дајысы Кәрим кишинин евиндән чыхыб пилләкәнләри ендикдә ишдән говулмуш вә вахты илә һејван оғурламысан дејә атасынын голларыны бағладыб рајона апаран мүстәнтиги көрүр. Мүстәнтиг Бахышы танымыр вә ондан сорушур: - Кәрим Искәндәровуң еви һансыдыр? Бахыш ону таныдығына вә атасынын башына ачдығы ојуну јадына салдығына көрә белә чаваб верир: - Бу бинада Кәрим адлы адам јашамыр. Мүстәнтиг инад едир ки, онун бир јахын адамы бу үнваны мәнә вериб, бинанын, блокун вә мәртәбәнин дүзкүн нөмрәсини бурада көстәриб. Инди өзүм тапарам. Бахыш да кери гајыдыр. Бир - биринин далынча Кәрим кишинин евинә кирирләр. Мүстәнтиг јағлы дилини ишә салыб дејир: - Губадлыда узун мүддәт милис мүстәнтиги ишләмишәм. Гардашыңыз Һүсејн кишијә, гоһумларыңызга бөјүк јахшылығлар етмишәм. Инди мәни наһагдан ишдән чыхарыблар. Гардашыңыз бөјүк јердә ишләјир. Сизи бир үмид јери билиб јаныңызга кәлмишәм ки, мәним өз иш јеримә гајыт-

магым үчүн көмөк едәсиниз. Кәрим киши мүстәнтигин дедикләринә инаныб ондан сорушур: - Сизи нә вахт ишдән чыхарыблар? Нә сәбәбә чыхарыблар? Мәни бир киши билиб кәлмисиниз, чалышарам ки, сизи ишинизә бәрпа етсинләр.

Сөһбәт бу јерә чатанда кәнарда отуран Бахыш јахына кәлиб дејир: - Дајы, көрүнүр ки, сиз бизә чох бөјүк «јахшылыглар» едән бу мүстәнтиги танымырсыныз. Бу һәммин мүстәнтигдир ки, сәнин гәјнын Һүсәјнин һәјәтинә башы кәсилмиш һејванлар гојуб онун голларыны бағладыб рајона атдөшү апарараг һөбсханаја салмышды.

Бу әһвалаты билән Кәрим киши гәзәблә дилләнир: - Анан намаз үстә имиш, очағымын гырагы вә бурада кәсдијин чөрәк олмасајды гулагларыны күчүк гулагы кими кәсәрдим. Һансы үзлә мәним гапыма кәлмисән? Рәдд ол кет, бир дә көзләримә көрүнмә.

Бахыш һәким сөһбәтини јенә дә һәјәчанла давам етдириб деди: - Атама көз вериб, ишыг вермирдиләр. Ән ағыр зәһмәтләрә гатлашыб аиләмизи зор - бәла сахладыгына бахмајараг «бөј оғлу» дејиб гырсагтыз кими јахасындан јапышыб она ләкә јахмаг истәјирдиләр. Бир дәфә бәрк јағыш јағмышды. Сел - су әкәнәкләрә, бичәнәкләрә бөјүк зијан вурмушду. Бә'зи јерләрдә сел торпагын мүнбит гатыны хејли јујуб апармышды. Рајондан 3 нәфәр мә'сул шәхс кәлиб јағмурун вурдуғу зәрәри мүәјјәнләшдирмәк истәјирдиләр. Бир әкин јери илә кетдикдә кәләнләрдән бири аддымыны атанда торпага батыб дајаз олан бир гујуја дүшүр. Ону зорла чыхарыб колхозун бинасына кәтирирләр. Рајона бу барәдә хәбәр верирләр. Бир аздан сонра бир һәким вә

прокурорун мүстэнтиги кэлир. Атамы чагырырлар идарәјә. Прокуратурадан кәлән һирслә атама дејир: - Һүсејн бәј, бир бу галмышды ки, гују газыб рајондан кәлени ора салдырасан? Јох, даһа фырылдагларын бундан сонра баш тутмаз. Сәни дә гардашларын кими кедәр - кәлмәзә кәндәрмәсәк бәд әмәлләрдән әл чәкмәјәчәксән. Атам чох бөјүк тәәччүблә дилләнир: - Нә гују газмаг, нә бәд әмәл? Ашығын сөзү гуртаранда «нејним, нејним» дедији кими, сөз тапмајыб инди дә шејтанчылыг едирсән. Јох, буну Аллаһ да кәтүрмәз. Инсаф един, мүрвәт един, бир чәтән күлфәтим вар, гојун кедим онлары доландырым.

Атамын белә чавабы мүстэнтиги даһа да гәзәбләндирир. Һадисә јерини көрмәмиш, һеч кимдән һеч нә сорушмамыш һәбс гәрары јазыб атамы кәнддә бир дама салдырыб гапысыны гыфыллатдырыр. Бу дөфә кәндин гејрәтли адамлары мүстэнтигин гудурғанлығына дөзмүр. Ону тәкидлә ады чәкилән гујунун јанына апарырлар. Чаванлардан бири чох да дәрин олмајан гујуја салланыр. Бурада торпаға нәһәнк бир күп басдырылдығыны билдирир. Мүстэнтигин көзү мишовул көзү кими ишылдајыр. Күман едир ки, күпдә гызыл басдырылыб. Бејниндә ону нечә арадан чыхармаға план чызыр вә дејир: - Һеч кәс күпүн ағзыны ача билмәз. Ону бағлы шәкилдә Бақыја апармалыыг. Ганун белә тәләб едир.

Күпү гујудан чыхаранда онун ичәрисиндән сүмүкләр јерә төкүлүр. Мүәјјән олур ки, күпдә чох гәдим дөврләрдә инсан басдырылыбмыш. Бурада олан кәндин тарих мүәллими дејир ки, бу күп гәбрин ән азы 2500 - 3000 ил јашы вар. Елә бу вахт ағсаггал бир киши учадан сәсләнир: - Белә де, онда белә чыхыр ки, бу гујуну газан

Ҳүсејн кишинин 3000 ил јашы вар. Буну дүнјаја хэбэр вермэк лазымдыр. Буну бизим мүстэнтиг ашкар едиб. Јазын ки, она да бир орден версинлэр. Гочанын атмачаларына һамы күлүр. Мүстэнтиг исэ һирсиндэн додагларыны чејнэјэ - чејнэјэ һарајаса экилиб кедир. Чамаат дамын гапысыны сындырыб Ҳүсејн кишини чыхаранда һэмин ағсаггал киши она үз тутуб дејир: - Һеч дэ бурахылдығына севинмэ. 3000 ил јашын олдуғуну кизлэтдијинэ көрэ мүстэнтиг үзэринэ иш галдырды. Дарыхма бу күн - сабаһ мөһкәмэјэ чағрылачагсан. Ај Ҳүсејн, мүстэнтиг чөһәннәм, бэс 3000 ил јашын олдуғуну биздэн нијэ кизлэтмисэн?

Ҳүсејн киши эввэл бу мәсэлэдэн һеч нэ баша дүшмүр, сонра ишдэн һалы оlanda күлмөкдэн гөшш едир.

Ҳүсејн киши чох белэ үгүлөрдэн чыхмышды, амма ондан эл чөкмирдилэр. Һарда бир хоша-көлмөз һадисэ баш вердикдэ буна ону баис һесаб едирдилэр.

Бахыш һәким сөјләјир ки, бир дөфә атам Ағдам рајонуна јола дүшдүјү күн рајон партија комитәси шө'бәсинин мүдири кәндимизэ кәлир. Ону бир евэ гонаг апаранда бирдэн гышгырыр: - Вај, илан! Гојмајын илан мәни санчды. Бурада олан бир киши тәләсик ирәли атылыб әлиндәки ағачла иланы вуруб јахындакы хәндәјин алтындан кечән су архына салыр. Чамаат һеч вахт бу јерләрдэ белэ јоғун илан көрмәмишди. Сөһбәт әснасында бир нәфәр јахшы мә'нада деди ки, Ҳүсејн киши иландан горхмур. Иланы әли илә боғазлајыб јердән галдырыр. Бу сөзләри ешидән Ҳүсејн кишини истәмәјән бир нәфәр дилләнир: - Мәсэлә ајдындыр, Ҳүсејн киши билиб ки рајко-

мун шө'бә мүдири кимин евиндә һаһар едәчәк. О, иланы тутуб јола гојуб ки, шө'бә мүдири кәләндә хата чыхарсын. Буну ики фактла асанлыгла сүбут етмәк олар. Фактын бири одур ки, бу јерләрдә тарих боју һеч вахт белә илан көрүнмәмишдир. Ону Һүсејн киши тутуб јолун сәмтинә гојуб вә билиб ки, һеч ким һөрмәтли шө'бә мүдириндән габаға дүшүб гонаглыг верилән евә кетмәз. Икинчи сүбут одур ки, әкәр Һүсејн бәј дүзкүн адам идисә, нәјә көрә бу һадисә баш верәндән чәми јарым саат габағ Агдама кетмәк ады илә кәнддән чыхмышдыр?

Бу мүлаһизәләр шө'бә мүдиринин бејнинә батыр вә о, рајона зәнк вуруб мәсәләни милис рәисинә вә башгаларына билдирир. Арадан бир һәфтә кечсә дә Һүсејн киши кәндә гајытмыр. Бу шүбһәни даһа да артырыр. Агдама ики нәфәр милис ишчиси көндәриб Һүсејн кишини Губадлыја гајтарырлар. Ики күн ону һәбсханада сахлајыб истинтаг ишчиләри илә Ејвазлы кәндинә кәтириб илан көрүнән јерә апарырлар. Ондан тәләб едирләр ки, иланы һарадан тутдугуну вә јолун һарасына гојдугуну бојнуна алсын. Һүсејн кишинин анд - аманына инанмырлар. Иланы вуруб арха салан кишидән ону нечә вурдугуну, һардан арха салдығыны сорушурлар. О, һадисәни олдуғу кими данышыб иланы арха салдығы јери көстәрир. Һүсејн киши дә хәндәјин үстдән су архына бахырмыш. Бирдән о билдирир ки, иланын өлүсү сүјүн ичиндә көрүнүр. Әшјаји - дәлилин тапылмасындан инзибати ишчиләр севинир. Онлар иланын сағ гала биләчәјини дә күман едиб Һүсејн кишини мәчбур едирләр ки, сән илан тутмағ устасысан, кет иланы судан чыхар. Һүсејн киши хәндәјин алтына ениб «иланы» бо-

газындан тутуб һүндүрә галдырыр. Сән демә бу илан јох, мәктәбин лабораторијасында олан иланьын макети имиш. Сорғу нәтичәсиндә ајдын олур ки, лаборантын оғлу бу макети әлиндә кәздириб ушаглары горхудармуш.

Инзибати орган ишчиләринин, чуғулун биабырчы вәзијјәтә дүшүб рүсвај олмаларына бахмајараг, Һүсејн бәјин өјрәтмәси илә илан макетини бу јола гојдугуну да иддиа едәнләр тапылыр. Бу сүбүтә јетмир, Һүсејн бәјин јахасындан әл чәкмәли олурлар.

Һүсејн киши илә бағлы әһвалатлар чохдур. Бунларын һамысыны гәләмә алмаг башга бир мөвзудур.

Бахыш һәким сонралар атасыны хатырлајыб јазмышды:

Чан ата, башына нәләр кәлмәди,
Даш да дөзмәјәнә дөзәси олдун.
Чәкдијин дәрдрәри чоху билмәди,
Гәлбин јана - јана кәзәси олдун.

Көрдүн зәманәнин бәлаларыны,
Гәмләрә гәрг олуб гашыны чатдын.
Хошбәхт етмәк үчүн балаларыны,
Өзүнү алова, кур селә атдын.

БИЛИКЛӘ ГОЈУЛАР ДАҒ ДА, ДАҒ ҮСТӘ,
ЈОЛ ВЕРИЛМӘЗ ГАРА ДҮШСҮН АҒ ҮСТӘ.

*АЛИ ТӘҲСИЛ АЛАНЛАР,
ЕЛ ГЕЈДИНӘ ГАЛАНЛАР*

Ејвазлы кэндинин јетишдирмәләри олан бир чох көркәмли шәхсијјәтләрдән китабын әввәлиндә сөһбәт ачмышдыг. Бу кичик кәнддән 120 нәфәрдән чох елм саһәси үзрә али тәһсилли мүтәхәсисләр јетишмишдир. Бу али тәһсилли мүәллимләр, һәкимләр, иншаатчылар, игтисадчылар, һүгүгшүнаслар, кеологлар, һәрбчиләр вә башга ихтисас саһибләри чан - башла доғма Азәрбајчанымыза хидмәт көстәрирләр.

Күман етмирик ки, республикамызын чәми 25 евдән ибарәт олан бир кэндиндән 120 нәфәрдән артыг адам али тәһсил алмыш олсун. Әлбәттә, Азәрбајчанда 120 нәфәрдән даһа чох адамын али тәһсил алдыгы кәндләр истәнилән гәдәрдир. Лакин зәннимизчә евләрин сајына бөлүнсә 25 евли елә бир кәнд тапмаг олмаз ки, орадан 120 нәфәр али тәһсилли јетишсин.

Һәм дә Ејвазлы кэндиндән пәрвазланыб учан кадрларын пешәләринә, ихтисасларына диггәт јетирдикдә инсанын гәлбиндә ифтихар һисси јараныр. Өзү дә тәкчә Ејвазлы кәндини јох, доғма Азәрбајчанымызла фәхр етмәли олурсан. Ејвазлынын 25 евиндән мүхтәлиф ихтисаслар үзрә 36 нәфәр мүәллим, 31 нәфәр мүһәндис, 20 нәфәр игтисадчы, 16 нәфәр һәким, 9 нәфәр һүгүгшүнас, 4 нәфәр һәрбчи, кеолог, мусигишүнас, кимјачы вә башга сәнәт саһибләри јетишмишдир. Вәтәнә

кәрәкли бу кадрлар ичәрисиндә 1 нәфәр кенерал - лейтенант, 1 нәфәр Азәрб. ЕА -нын мұхбир үз-вү, 1 нәфәр елмләр доктору - профессор, 9 нәфәр елмләр намизәди, 7 нәфәр полковник, 1 нәфәр Азәрбајчан Милли Гәһрәманы вардыр.

Халга, Вәтәнә чан - башла хидмәт етмиш Ејвазлыларын бир нечә нәфәри дүнјасыны дәјишмишдир. Лакин онларын өвладлары бү күн дә Азәрбајчанымыза хидмәт едиб һәр јердә үз ағардырлар. Ејвазлы ғарталларындан республикамыздан кәнарда ишләјиб ад - сан газананлара да раст кәлмәк олар.

О Л М У С А Н

Ғарталлар јувасы, Ејвазлы кәнди,
Доғрудур дилләрдә ад - сан олмусан.
Дүшмән ишғал едиб бәрәни - бәнди,
Дағыдыбды, јерлә - јексан олмусан.

Дөзмә бу бәлаја, таплама дәрдә,
Јурду талан олмағ јарашмаз мәрдә.
Кәрәк гојмајасан гисасы јердә,
Тарихдә ғыј вуран тәрлан олмусан.

Ғалханда чомағын, ғалханда јабан,
Јағы горхусундан ған ағлајыб, ған.
Унутма Гоч Нәби олубдур бабан,
Һәр вахт икидлијә нишан олмусан.

Шамил Дәлидағам, Дәлидағсызам,
Мән нечә сөјләјим ләләдағсызам.

Беләдир гәлбимдә сарсылмаз инам,
Көрәрәм зәфәрә үнван олмусам.

Ејвазлынын адлы - санлы адамларынын һәр бири һаггында бир китаб јазмаг оларды. Инанырыг ки, кәләчәкдә ким исә Ејвазлынын баһадырлары һаггында өз сөзләрини дејәчәкдир. Биз исә бурада ејвазлыларын бә'зиләри һаггында гыса мә'луматлар вермәклә кифајәтләнәчәјик. Чүнки гаршыја гојулан әсас мәгсәд, фикри ејвазлыларын бири - Бахыш Һүсејнов Һүсејн оглунун үзәриндә чәмләшдирмәкдир. Бахыш һәкими дәриндән танымағымыз үчүн онун отуруб дурдуғу адамларла, кәндләриндән јетишән али тәһсилли мүтәхәсисләрлә гыса танышлығы да мә'налы вә кәрәкли һесаб едирик. Кәлин Ејвазлы кәндинин али тәһсилли вә елми дәрәчәси олан кадрларыјла әлифба сырасы илә вердијимиз сијаһы үзрә таныш олаг.

- Абдуллајев Ајдын Әләкбәр о. - һүгүгшүнас,
полковник
Абдуллајева Севда Чинкиз г. - һәким
Абдуллајев Әләкбәр Нәби о. - һүгүгшүнас,
полковник
Абдуллајев Әскәр Әләкбәр о. - мүһәндис,
Азәрб. ЕА-нын мүхбир үзвү
Абдуллајев Рафиг Әләкбәр о. - һәким
Абдуллајев Тофиг Әләкбәр о. - мүһәндис,
елмләр намизәди
Абдуллајев Чинкиз Әләкбәр о.- мүһәндис
Агајева Кифајәт - мүәллим
Агајев Расим - мүһәндис

Искэндеров Илһам Ханлар о. - һәрбчи, мүйһндис
 Искэндеров Искэндәр Кәрим о. - архитектор,
 иншаатчы
 Искэндеров Јашар Сәлим о. - мүйһндис, елм.
 намизәди
 Искэндеров Кәрим Әбдүл о. - игтисадчы
 Искэндеров Мәммәд Әбдүл о - кеолог, профессор
 Искэндеров Октај Кәрим о.-мүйһндис, полковник
 Искэндеров Сәлим Әбдүл о. - мүйллим
 Искэндеров Сүлејман Ханлар о. - мүйһндис
 Искэндеров Ханлар Әбдүл о. - мүйһндис,
 полковник
 Искэндеров Фируз Мәммәд о. - мүйһндис
 Искэндеров Фуад Мәммәд о. - мүйллим
 Мурадханова Зәрифә Гәзәнфәр г. -мүйһндис,
 елмләр намизәди
 Мурадханова Зәринә Гәзәнфәр г. - мүйһндис,
 елмләр намизәди
 Мурадханов Гәзәнфәр Әли о. - игтисадчы,
 мүйһндис
 Мурадханов Заман Иман о. - мүйллим
 Мурадханов Јавәр Заман о. - мүйһндис
 Мурадханов Мирзә Әли о. - игтисадчы
 Оручова Мейрибан Муса г. - һүгугшүнас
 Оручов Атлыхан Гардашхан о. - һүгугшүнас
 Оручов Гардашхан Мәчнун о. - мүйллим
 Оручов Иса Мөһсүн о. - мүйһндис
 Оручов Мөһсүн Мәчнун о. - әмәкдар мүйллим
 Оручов Муса Мөһсүн о. - һүгугшүнас, полковник
 Оручов Рамил Мөһсүн о. -һүгугшүнас
 Пашајева Рәфигә Хуршуд г. - мүйллим
 Пашајева Севда Хуршуд г. - һәким
 Рүстәмова Назилә Нәриман г. - мүйллим, елми
 ишчи
 Рүстәмова Наилә Нәриман г. - мүйллим

Рүстәмов Нәваи Нәриман о. - һәким
 Рүстәмов Нијази Нәриман о. - ријазијјатчы,
 елмләр намизәди
 Һәсәнова Ајкүн Ариф г. - һәким
 Һәсәнова Күлнарә Мәммәд г. - һәким
 Һәсәнова Нәркиз Јагүб г. - мүәллим
 Һәсәнова Фирәнкиз Мәммәд г. - мүәллим
 Һәсәнов Ариф Һүсејн о. - мүһәндис
 Һәсәнов Асиф Һүсејн о. - кеолог
 Һәсәнов Вагиф Һүсејн о. - мүһәндис
 Һәсәнов Галиб Шамил о. - мүһәндис
 Һәсәнов Гисмәт Гүдрәт о. - мүһәндис
 Һәсәнов Гүрбәт Дадаш о. - мүһәндис
 Һәсәнов Ејваз Һүсејн о. - мүһәндис
 Һәсәнов Илһам Мәммәд о. - игтисадчы
 Һәсәнов Мәммәд Ибраһим о. - игтисадчы
 Һәсәнов Рафиг Мәммәд о. - игтисадчы
 Һәсәнов Һүсејн Таһир о. - мүәллим
 Һәсәнов Чинкиз Јагүб о. - игтисадчы
 Һүсејнова Валидә Һүсејн г. - мүәллим
 Һүсејнова Зәрифә Маһмуд г. - мүәллим
 Һүсејнов Акиф Һүсејн о. - мүһәндис
 Һүсејнова Маилә Әкбәр г. - игтисадчы
 Һүсејнова Маја Бәјләр г. - мүәллим
 Һүсејнова Мехрибан Асиф г. - мүәллим
 Һүсејнова Мәтанәт Асиф г. - мүәллим
 Һүсејнова Назилә Әкбәр г. - мүәллим
 Һүсејнова Рәфигә Хуршуд г. - мүәллим
 Һүсејнова Севда Хуршуд г. - һәким
 Һүсејнова Тамара Һүсејн г. - мүәллим
 Һүсејнова Фирузә Маһмуд г. - мүәллим
 Һүсејнова Фирузә Һүсејн г. - мүәллим
 Һүсејнов Бахыш Һүсејн о. - һәким, елмләр
 намизәди, досент
 Һүсејнов Бәјләр Әләскәр о. - игтисадчы

Һүсејнов Гоча Маһмуд о. - игтисадчы
 Һүсејнов Дадаш Гүрбәт о. - мүһәндис
 Һүсејнов Әләкбәр Әләскәр о. - мүәллим
 Һүсејнов Камран Һүсејн о. - иншаатчы мүһәндис
 Һүсејнов Маһмуд Әләскәр о. - мүәллим
 Һүсејнов Пәрвиз Камран о. - игтисадчы
 Һүсејнов Рафиг Маһмуд о. - игтисадсы
 Һүсејнов Рәшид Маһмуд о. - игтисадчы
 Һүсејнов Сәрдар Әкбәр о. - игтисадчы
 Һүсејнов Сәттар Әкбәр о. - кимјачы
 Һүсејнов Телман Мәммәд о. - мүһәндис
 Һүсејнов Һүсејн Камран о. - мүәллим
 Һүсејнов Чаваншир Бахыш о. - һәким
 Һүсејнов Чавид Асиф о. - мүһәндис
 Һүсејнов Чейһун Камран о. - мүһәндис
 Чәһанкиров Сурхәј Таһир о. - мүәллим
 Чәһанкиров Шаһин Сурхәј о. - игтисадчы,
 полковник
 Чәбрајылова Кубра Мөһсүн г. - һәким
 Чәбрајылов Вагиф Мөһсүн о. - һәким
 Чәбрајылов Фәхрәддин Мөһсүн о. - һәрбчи,
 полковник, Азәрбајчанын
 Милли Гәһрәманы

ЕЈВАЗЛЫНЫН ГАРТАЛЛАРЫ,

БЭРЭСИ БИР ЕЛ ВУГАРЫ.

КӨРКЭМЛИ ШӘХСИЈЈЭТЛЭР, ВЭТЭНЭ ГЭНИМЭТЛЭР

Бу китабда өзлэри вэ ја аталары Ејвазлы кэндиндэн олан зијалылар барэсиндэ там шәкилдэ олмаса да үмуми мә'лумат верилмишдир. Элбэттэ, онларын һамысы догма Вэтәнимиз олан Азәрбајчана вэ халга чан - башла хидмәт етмиш вэ етмәкдәдирләр. Бу танынмыш зијалыларын бир һиссәси инди һәјатда јохдур. Амма, көкләри Ејвазлыдан олан бу камал саһибләринин бөјүк әксәријјәти Вэтәнимизин тәрәггиси, мүстәгиллијимизин вэ дөвләтчилијимизин горунмасы үчүн әлләриндән кәләни әсиркәмәдән мүхтәлиф саһәләрдә чалышырлар.

Бу шаһин - шонгарлар ичәрисиндә Ејвазлыдан пәрвазланыб учан гарталлар да аз дејилдир. Онларын һамысы һаггында ајрыча вэ кениш сөһбәт ачмаг имканына малик дејилик. Бу шәхсијјәтләрин јалныз бир нечәси барәдә гыса мә'лумат вермәклә кифајәтләнмәк истәрдик.

ИСКӘНДЭРОВ МӘММӘД ӘБДҮЛ ОҒЛУ

Мәммәд Әбдүл оғлу 1915 - чи илдә индики Губадлы рајонунун сәфалы Ејвазлы кэндиндә дүнјаја кәлмишди. О, једдинчи синфи битирдикдән сонра 14 јашында Бакы шәһәриндә Сабир адына Педогожи техникума дахил олур. Бураны

битирдикдән сонра 'о заманкы Зәнкилан.рајону-
нун Ханлыг кэндиндә мүәллим ишләјир.

1935 - чи илдә Азәрбајчан Сәнаје институту-
на дахил олур, тәһсилини битириб мүһәндис -
кеолог диплому алыр. О, бачарыглы бир нефтчи
кими танынса да, тезликлә Бөјүк Вәтән мүһари-
бәсинә кәндәрилир. Бачарыглы нефтчи мүһән-
дисләрә бөјүк еһтијач олдуғуна кәрә 1943 - чү
илдә ону ордудан Бакыја ғајтарырлар. Нефт сә-
најесиндә ишләјиб дәрин биликли бир мүтәхәс-
сис кими бөјүк ад - сан газаныр.



Солдан:2-чи: Мәммәд Искәндәрөв. Пакиста-
нын Азәрбајчана кәлән нүмајәндә һеј'әти
илә сөһбәт заманы.

М. Искэндэров 1953 - чү илдэн рəһбər партија вə совет органларында фəалијјəт кəстəрир. 1957 - чи илдə докторлуг диссертасијасы мұдафиə едир. 1958 - чи илдə ана дилиндə нефт вə газчыхармаја даир дəрслик јарадылмасы мəсəлəси ортаја чыхыр. Гəрибə дə олса бизим мұтəхəссислєрин тəшəббұсұ илə ермəни профессорларынын рəһбərлији илə тərкибиндə Азəрбajчан дилини билəнлєр дə дахил олмагла мұəллифлєр коллективлєри јарадылыр. Бу мəгсəдлə М. Искэндэров да Москваја дə'вəт едилир. Инди дүнја шəһрəтли нефтчи, академик Азад Мирзəчанзадə рəһбəri ермəнилєр олан мұəллифлєр коллективинə дахил олмагдан имтина едир. М. Искэндэров вə Ф. Худавердијев мұəллифлєр he'јəти јарадыласы барəдə чагырылмыш мұшавирəдə ермəнилєрин рəһбər олмасына чидди е'тираз едирлєр вə онларын тəшəббұсұ вə тəкиди илə Азад Мирзəчанзадə мұəллифлєр коллективинин рəһбəri сечилир. Нефт јатагларынын истисмарына даир М. Искэндэровун чап етдирдији китаблар бу күн дə өз əһəмијјəтини итирмəмишдир. Азад Мирзəчанзадə јазыр ки, М. Искэндэров 1956 - чы илдə бəјүк мұвəффəгијјəтлə мұдафиə етдији «Нефт мə'дəн кeолокијасы вə нефт - газ јатагларынын ишлəдилмəси» адлы докторлуг диссертасијасы сонралар чап едилди вə инди дə бу сəһəдə чалышан мұтəхəссислєрин столүстү китабыдыр.

О, Бакынын Орчоникидзе рəјонунда партија комитəсинин биринчи катиби, «Азнефт Бирлији»нин рəиси, Бакы Шəһər партија комитəсинин биринчи катиби, Азəрбajчан КП Мəркəзи Комитəсинин сəнајə үзрə катиби кими мə'сул ишлєрдə чалышмышдыр.

Мәммәд Әбдүл оғлу Искәндәров 1956 - 1961 -
чи илләрдә Азәрбајҗан ССР Назирләр Совети-
нин, 1961 - 1969 - чу илләрдә исә Республика
Али Совети Рә'јасәт һе'јәтинин сәдри вәзифә-
ләриндә ишләмишдир.

АБДУЛЛАЈЕВ ӘЛӘКБӘР НӘБИ ОҒЛУ



1902 -чи илдә Ејвазлы кәндиндә дүнјаја көз
ачмышды. Ики ил мәктәбдә охудугдан сонра
аилә вәзијјәтләринин ағыр күзаранына көрә
зәһмәт тәләб едән чәтин ишләр көрмәјә мәчбур
олмушду.

Сонралар јемәкханада, дүканда фәалијјәт көстәрмишди. 1927 - чи илдә Әләкбәр Абдуллајевин бачарығыны, чәсурлуғуну, әгидәли бир шәхс олдуғуну нәзәрә алыб ону Ағдамда сијаси ишә көтүрүрләр. 1929 - 31 - чи илләрдә Кәлбәчәрдә, 1931 - чи илин августундан Бәрдә дә мәсул сијаси ишләрдә чалышыб јүксәк тәшкилатчылығ габилијјәтинә малик олан кадр кими таныныр.

Ә. Абдуллајев ики ил Москвада Дөвләт Сијаси идарәсинин Мәркәзи мәктәбиндә охудугдан сонра Масаллы, Лерик, Ағдаш рајонларында сијаси идарәнин рәиси вәзифәсиндә ишләјиб бөјүк һүнәрләр көстәрир. Ејни заманда ССРИ Дахили Ишләр Назирлијинин нәздиндә олан али мәктәби гијаби оларағ битирир.

Бу чүрәтли, горхмаз, һеч вахт инсафы әлдән вермәјән шәхсијјәт 1941 - 50 - чи илләрдә Азәрбајчан Халғ Дахили Ишләр Комиссарлығында гулдурлар әлһинә мүбаризә шө'әсинә башчылығ едир вә бөјүк ад - сан газаныр. Чохлу орден вә медалларла тәлтиф олунур.

Әләкбәр Абдуллајевин таныјанлар, онун һағгында сәнәдли әсәрләр јазан мүәллифләр билдирирләр ки, о, ишләдији дөвр әрзиндә јанылан, гачағ - гулдурлуғ едән јүзләрлә инсанлары һәбс едилмәкдән вә күлләләнмәкдән хилас едиб һәјата гәјтармыш, һәтта онларын ишлә тәмин олунмасына чалышмышдыр. Һәдсиз тәсдиг едилән фактлар вардыр ки, о, горхуб чәкинмәдән гачағлыға, гулдурлуға вадар едилән адамларын кизләндикләри јерә тәкбашына кетмиш вә онлары доғру јола гәјтармышдыр.

Кәркин, чәтин, кечәси - күндүзү олмајан фәалијјәти онун хәстәләнмәсинә сәбәб олур, 1951 -

чи илдә дүнјасыны дәјишир. Онун Вәтәнә, халга сәдагәтини әкс етдирән һекајәләр, хатирәләр, повест вә романлар јазылмышдыр.

БӘРШАДЛЫ ВАЛЕҢ ӘЈЈУБ ОҒЛУ



Әјјуб киши Ејвазлы кәндиндән иди. Оғлу Валех 1930 - чу илдә Бакы шәһәриндә анадан олмушдур. О, 1944 - чү илдә Бакы Зенит топ-чулуг мәктәбинә дахил олур, сонра Кијев шәһәриндәки Механиләшдирилмиш Али һәрби мәктәбә дәјишилир. 1948 - чи илдә һәмин мәктәби

битирдикдән сонра мұхтәлиф һава - десант һис-сәләриндә командирлик едир.

Валех Бәршадлы 1952 - чи илдә Зирехли Танк Гошунлары Академијасына дахил олуб бу-раны мұвәффәғијјәтлә битирдикдән сонра Бело-русија вә Загафказија һәрби даирәләриндә жүк-сәк һәрби вәзифәләрдә чалышыб өзүнү бача-рыглы, биликли, тәшкилатчы, тәләбкар, исте'-дадлы бир кадр кими таныдыр. О, 1967 - чи илдә ССРИ Һәрби Гүввәләри Баш Һәраркаһынын Академијасына көндәрилир. Тәһсилини баша вурдугдан сонра онун һәрби командирлик габи-лијјәтини нәзәрә алыб әввәлчә Одесса, сонра Ал-манија Демократик Республикасында јерләшән Совет орду һиссәләриндә жүксәк һәрби вәзи-фәләри ичра етмәли олур. Онун кәркин фәалиј-јәти өзүнә бөјүк шөһрәт газандырыр.

1977 - 1987 -чи илләрдә кенерал лејтенант Валех Әјјуб оғлу Бәршадлы Азәрбајчан Али Үмумгошун командирләр мәктәбинин рәиси вә-зифәсиндә чалышыр. Өзүнүн дәрин һәрби били-јини мұәллимләрә вә курсантлара өјрәтмәклә минләрлә бачарыглы кәнч забитләр һазырланма-сына наил олмушдур. Бунларын әксәријјәти азәрбајчанлы балалары иди.

Бу, мұасир һәрби елми мұкәммәл билән, прин-сипаллығы илә фәргләнән, әмәксевәр, һәмишә Вәтән вә халг гаршысында өз борчуну јеринә јетирмәк үчүн инадкарлыгла сә'ј кәстәрән сәр-кәрдә 1989 - чу илдән Чәмшид Нахчывански адына Республика хусуси мәктәбинә башчылыг едир. Али һәрби забитлик мәктәбинә дахил ол-маг үчүн вәтәнопәрвәр вә һүнәрли кәнчләр һа-зырланмасына хусуси диггәт јетирир. Торпаг-ларымызын ермәни гузгунларынын чајнагларын-

дан хилас едилмәси үчүн кенерал - лейтенант В. Бәршадлынын бу бөјүк фәалијјәтинин нә демәк олдуғуну һамы јүксәк гијмәтләндирир.

Доғма Азәрбајчанымызын бу бөјүк сәркәрдә оғлу бир чох орден вә медалларла тәлтиф олунмушдур.

АБДУЛЛАЈЕВ ӘСКӘР ӘЛӘКБӘР ОҒЛУ



Ејвазлы ифтихарларындан бири олан Әскәр Әләкбәр оғлу 1927 - чи илдә анадан олмушду. О, бу бөлмәдә һаггында сөһбәт ачдығымыз Әләкбәр Абдуллајевин бөјүк оғлудур.

Әскәр Абдуллајев орта мәктәби битирдикдән сонра Азәрбајҗан Сәнаје вә ССРИ Елмләр Академијасынын «Автоматика вә телемеханика» институтларында тәһсил алмышдыр. Јүксәк елми гаврама габилијјәти олан Ә. Абдуллајев 1953 - чү илдә елмләр намизәди, 1969 - чү илдә елмләр доктору адына лајиг көрүлмүшдүр.

Нефт сәнајесинин автоматлашдырылмасында бөјүк кәшфләри олан бу көркәмли елм хадиминин ады тәкчә Азәрбајҗанда дејил, бир чох башга өлкәләрдә дә мәшһурдур. Нефт сәнајесинин инкишафында, бу сәһәјә јени технолокијанын тәтбигиндә, елми кадрларын һазырланмасында - бир сөзлә Азәрбајҗанымызын инкишафы вә тәрәггисиндә онун - Әскәр Абдуллајев мәктәбинин хидмәти данылмаз вә бөјүкдүр. Тәсадүфи дејилдир ки, 1969 - чү илдә бу мәктәбин фәәлијјәти ССРИ Дөвләт мүкафатына лајиг көрүлмүшдүр.

Ә. Абдуллајевин рәһбәрлији вә билаваситә иштиракы илә һәлә 1958 - чи илдә кечмиш ССРИ - дә илк дәфә Бақыда «Орчоникидзе нефт» мә'дәниндә нефтин истеһсалы комплекс шәкилдә автоматлашдырылмышдыр. Јенә дә онун башчылығы вә шәхси әмәји нәтичәсиндә һесаблама техникасында, телемеханиканы комплекләшдирилмәсиндә вә нефт сәнајесинин башга сәһәләриндә тәтбиг олуна вә бөјүк сәмәрә верән 40 - дан чох һиссәчик бәјәнилиб сәнаје тәрәфиндән истеһсал олунамушдур. Онун нефт сәнајесинин автоматлашдырылмасы үчүн бир чох кәшфләри Татарыстанда, Тјумендә, Орта Асијада вә диҗәр бөлкәләрдә олан нефт чыхарма мүәссисәләриндә чох бөјүк мүвәффәгијјәтлә тәтбиг олунамушдур.

Бу көркәмли алим нефт - газ, нефт - кимја, нефт чыхарма сәһәләриндә јаратдыгы һесаблама техникасынын бөјүк елми вә игтисади сәмәрәси олмушдур. О, Сумгајытда нефт сәнајеси үзрә Елми - Тәдгигат вә Лајиһә институтуна рәһбәрлик едәрәк бөјүк елми потенсиал вә елми јениликләр јаратмышдыр. О, 40 - дан чох елмләр намизәдини, бир нечә елмләр докторунун јетишмәсинә рәһбәрлик етмишдир. Бир чох елми мәғаләләр, китаблар бу шөһрәтли елм хадиминин гәләминин мәһсулудур.

Әскәр Абдуллајев Азәрбајчан Елмләр Академијасынын мүхбир үзвү, Дөвләт мұкафаты лауреаты, техника елмләри доктору, профессор, Нефт Автоматикасы институтунун директору, «Нефтьгазавтомат»ын Баш директору кими јүксәк титуллар вә адлар дашымыш вә дашыјыр.

ЧӘБРАЈЫЛОВ ФӘХРӘДДИН МӨВСҮМ ОҒЛУ

Ата - анасы Губадлы рајонунун Ејвазлы кәндиндән олан Фәхрәддин 1958 - чи илин август ајынын 12 - дә Нахчыванын Чулфа рајонунда анадан олмушдур. Јүксәк рүтбәли забит олан атасы мүхтәлиф јерләрдә Вәтәнә хидмәт кәстәрмишдир.

О, 1965 - чи илдә Совет ордусу әскәр вә забитләринин ушаглары үчүн Алманијада ачылмыш 13 нөмрәли орта мәктәбә дахил олур, 1969 - чу илдә Бакы шөһәриндә 153 нөмрәли мәктәбдә тәһсилини давам етдирир. 1975 - чи илдә орта мәктәби битирән Фәхрәддин Чәбрајылов һәмин ил Бакы Үмүмгошун Командирләр мәктәбиндә

охумаға башлаҗыр вә 1979 - чу илдә бу мәктәби
мүвәффеҗиҗәтлә битирир.



Һәрби мәктәбдә тәһсилини баша чатдырдыг-
дан сонра ону Алманијадакы Совет гошун һис-
сәләринә мотор - атычы бөлмәсинә командир
көндәрирләр. Бурада хидмәтини гуртардыгдан
сонра Бакы шәһәри Нәсими рајону Һәрби Ко-
миссарлығында бөлмә рәисинин көмәкчиси вәзи-
фәсинә тә'јин олунунр. О, 1985 - чи илдә ССРИ
Һәрби Гүввәләри Баш Гәраркаһынын Саратов
шәһәриндәки Забитләр курсунда охумаға көндә-
рилир. 1986 - чы илдә курсу битирдикдән сонра
Азәрбајҗан Республикасы Һәрби Комиссарлы-

ғында шө'бә рәисинин көмәкчиси вә 1989 - чү илдә онун мұавини вәзифәсиндә ишләјир.

Ермәни гулдурлары тәрәфиндән Ғарабаг «проблеми»нин гызышдырылдығы вә торпагла-рымызы зәбт етмәк үчүн һүчумлар едилдији дөврдә - 1992 - чи илдә забит Фәхрәддин Чәб-рајылов Чулфа шәһәриндәки һәрби бағалјону-нун бөлмә командири, 1993 - чү илин мартында Нахчыванда полк командири кими фәалијјәт көстәрир.

Кәнч, чәсарәтли, жүксәк дәрәчәдә һәрби инти-зам јаратмаг бачарығына малик олан Ф. Чәбра-јылова 1993 - чү илин нојабрында 704 нөмрәли Бејләган һәрби гәраркаһынын рәислијини, 2 феврал 1994 - чү илдә 172 нөмрәли һәрби һиссә-нин бригада командирлијини тапшырырлар. Онун командалығы илә Бејләган, Фүзули, Кәл-бәчәр истигамәтләриндә ермәни ишғалчыларына гаршы гызгын дөјүшләр апарылып, мүгәддәс торпаглаарымыза көз диқән гулдурларын бурну лајигинчә овулур.

Горхмаз вә чәсарәтли забит Ф. Чәбрајылов бу ағыр дөјүшләрдә әсл командирлик мәһарәти көстәрир, вурушма мејданларында бачарығлы бир һәрбчи олдуғуну нүмајиш етдирир, Азәрбај-чан ордусунун ләјагәтли бир забити кими бөјүк ад - сан вә дәрин һөрмәт газаныр.

Полковник Ф. Чәбрајыловун мисилсиз һүнәр-ләри лајигинчә гијмәтләндирилир. О, Азәрбајча-нын Милли Гәһрәманы адына, «Азәрбајчан Бај-рағы ордени» вә «Гырмызы Улдуз ордени»нә ла-јиг көрүлмүшдүр. Аиләлидир. Ики ушағы вар. Һазырда Бакы шәһәри.Гарадаг рајонунун Һәрби комиссарыдыр.

ӨМҮРДӘН КЕЧӘН КҮНЛӘР,

АЧЫЛМАЛЫ ДҮҮНЛӘР.

*ГӘМЛӘ, СЕВИНЧЛӘ ДОЛУ-
БИР ЧӘТИН ҺӘЈАТ ЈОЛУ*

Беш бачыдан сонра /гызларын бири ушаг икән вәфат етмишдир/ дүнјаја кәлән Бахыш көрпәлик вә илкин чагларында бәдәнчә чох зәиф бир ушаг олмушдур. Тез - тез ағыр хәстәликләрә ту-тулмушду. Атасы Һүсәјн киши, анасы Һәчәр ханым, бачылары онун үстүндә јарпаг кими әсәрдиләр. Мүмкүн ола билмәјән гајғыны да мүмкүн едиб Бахыша көстәрәрдиләр. Бүтүн бу зәһмәтләр кетдикчә өз бәһрәсини верирди. Бәдәнчә зәиф олмасына бахмајараг Бахышын зирәклији, чевиклији, өзүндән бөјүк ушагларла савашанда онлары асанлыгла јерә чырпа билмәси диггәти чәлб едирди. Онун зәһнинин итилијинә сөз ола билмәзди. Һәлә мәктәбә кетмәмиш һәрфләри өјрәнмиш, вурма чәдвәлини билирди.

Нәһајәт, Бахышын мәктәбә кетдији күн кәлиб чатды. Бу Һүсәјн кишинин евиндә бајрам кими гејд олунду. Биринчи күндән башлајараг о, јахшы охумасына, интизамына көрә диқәрләриндән сечилди. Мүәллим ондан тез - тез разылыг етдикчә атасы Һүсәјн фәрәһиндән ганадланыб учмаг истәјирди, көзләриндә кәләчәјә үмид ишыгы парылдајырды. Оғлуну өзүнә «дүшмән тохмагы» санырды.

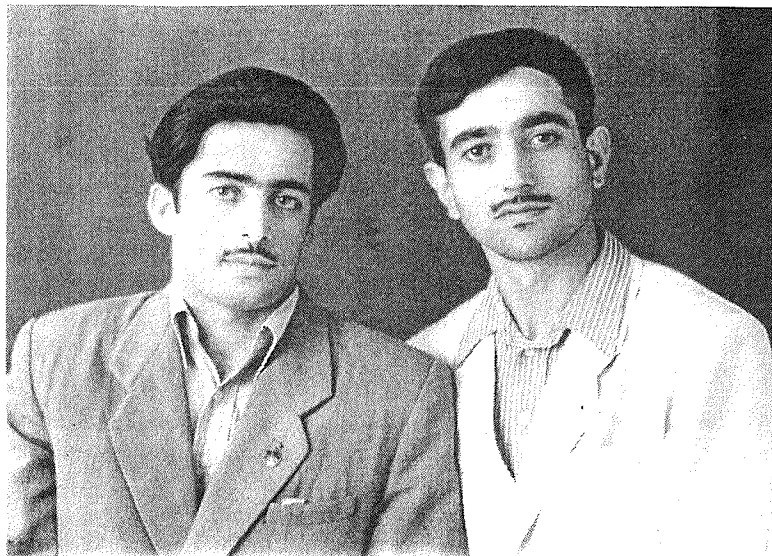
Бөјүк Вәтән Мүһарибәси гуртарандан сонра Бахышын Сәлим дајысы Ејвазлыја кәлир. Чамаатла һал - әһвал тутдугдан сонра ичмәјә башла-

ны вә башгаларыны бөјүк миннәтдарлыгга хатырлајыр. Онларын тәләбкарлыгыны, гајыкешлијини һеч вахт унутмур.

Бахыш нағыл едир ки, бизим кәндлә Әлигулуушагы кәндинин арасы 7 км иди. Бахмајараг ки, Ејвазлыда вахты илә гоһумумуз Зүлфүгар бәј тәрәфиндән тикилмиш мәктәб бинасы даһа кениш вә даһа јарашыглы иди, јашајыш мәнтәгәләриндән кәнарда олдуғуна көрә бурада орта мәктәб ачмаг мүмкүн олмамышдыр. О заман бизим кәнддән Хансувар, Гәзәнфәр вә мән Әлигулуушагы мәктәбинә кедиб кәлирдик. Ғышда кедиш - кәлиш даһа чәтин олурду. Гар үзәриндә чанавар изинә раст кәлирдик, бә'зән јалгузагла растлашырдыг, борана - човғуна дүшүрдүк. Лакин јенә инадымыздан дөнмүрдүк, тәһсилимизи давам етдирирдик. Һәмин илләрдә гаршылашдығымыз чәтинликләри данышмагла гуртаран дејил.

Нәһајәт, орта мәктәби битирән Бахыш үрәјиндә олан кеолог олмаг арзусу илә сәнәдләрини Азәрбајчан Сәнаје институтунун кеолокија вә минеролокија факултәсинә верир. Кимја вә физика фәнләриндән јүксәк гијмәт алса да, ријазијатдан мүсбәт гијмәт ала билмир. О дөврдә атасы Һүсәјн киши кәнддә иш олмадығына көрә охујан балаларына мадди көмәк етмәк нијјәти илә Сумгајыт шәһәринә кәлиб бурада фәһләлик едирди. Бахыш кор-пешман атасынын јанына кәлиб института дахил ола билмәдијини она билдирир. Гәзәбли көркәми олан атасынын ону мөһкәм данлајачагыны көзләјир. Лакин атасы онун үрәјини сындырмајыб мүлајимликлә дејир: - Кәсилдијини вәчинә алма. Бир дә бу кеологлугда нә көр-

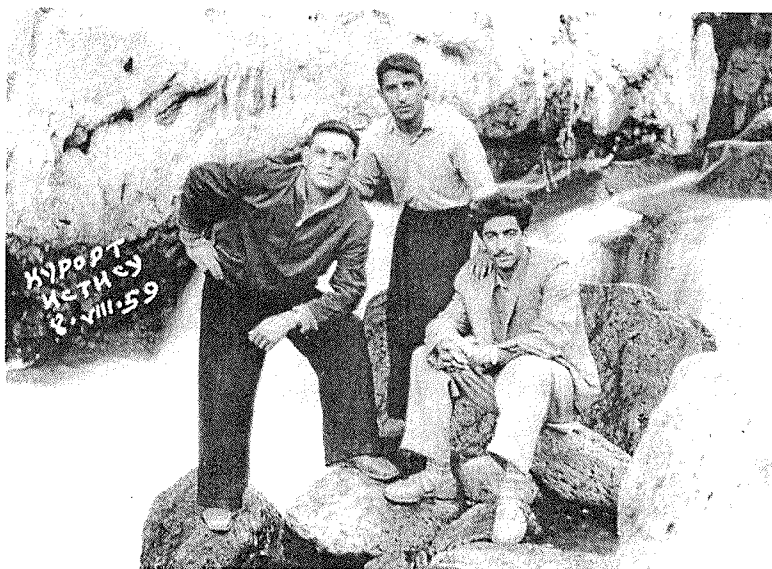
мүсән ахы? Дајын адлы - санлы кеологдур. Сән
дә чалыш адлы - санлы һәким ол.



Солдан: Бахыш Һүсејнов вә онун халасы
оғлу Гардашхан Оручов

Атасынын бу сөзләриндән руһланан Бахыш
бир ил чидди чалышыб Тибб институтуна дахил
ола билир вә ону мүвәффәғијјәтлә битирир. Һү-
сејн кишинин оғланлары Камран вә Асиф һәлә
али мәктәбдә охујурдулар. Буна көрә дә онла-
рын еһтијачларыны тә'мин етмәк үчүн Һүсејн
киши һәлә дә фәһләлик ишини давам етдирир-
ди. Атасыны бу әзијјәтләрдән гуртармаг үчүн
Бахыш һәкимлик фәәлијјәтинә башламаг истә-
јир. Һүсејн киши она дејир: - Јох, Бахыш, һәлә
тәһсилини баша чатдырмалысан. Истәјим будур
ки, аспирантураја дахил оласан, алим ады ала-

сан, биликли бир һәким кими элимизә - обамыза
хидмәт едәсәң.



Сагдан: Бахыш Һүсејнов. Кәлбәчәр рајону.
Истису курортунда. 1959 - чу ил

Дүшмән элиндәдир логман «Истису»,
Үрәјә сыгмајан гүссә, гәмди бу.
О «Абы - һәјат»ы гулдурлар ичир,
Бу дәрд гәлбимизи доғрајыб бичир.
Јох, јох! Јекдилликлә галхыб биз кәрәк,
Ишғал оланлары кери дөндәрәк!

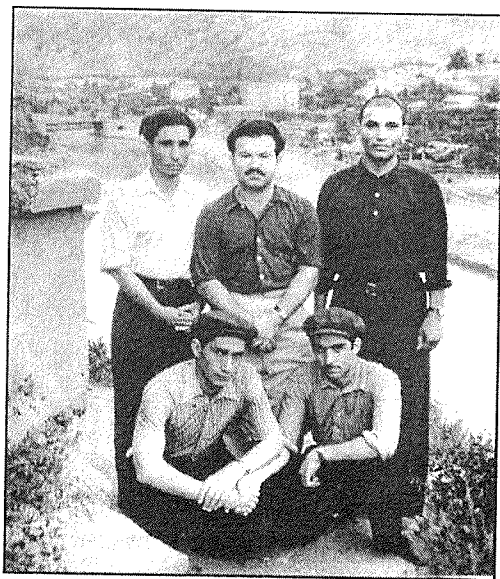


Солдан 1-чи, биринчи сырада: Бахыш
Үсәјнов Тибб институтунунда охујан
тәләбә јолдашлары илә бирликдә.

Үсәјн кишинин сөзүндән чыхмаг олардымы?
Аспирантураја кирмәк үчүн мүтләг ики иллик
иш стажы тәләб олунурду. Буна көрә дә Бахыш
битирдији институтда ики ил баш лаборант иш-
ләди. Сонра Тибб институтунун ректору, мәш-
һур профессор, көзәл инсан Баһадур Ејвазов Ба-
хышын мүрачиәтини јеринә јетирди, ону Москва
Тибб Стоматоложи институтунун мәгсәдли аспи-
рантурасына көндәрди.

Бахыш өмрүндә илк дәфә 1961 - чи ил мајын
2 - дә Москваја кәлир. Онунла аспирантураја
Азәрбајчандан Ғејбәт Мейдијев вә Давуд Баба-
јев дә кәлмишди. Мајын 12 - дә Москва әһалиси-

нин бөјүк шадјаналыг етдијини көрүрлөр. Сән демә дүнјада илк инсан - Гагарин космоса чыхарылмышдыр. Бахыш һәмин күнүн хатирәсини инди дә унутмур.



Солдан, отуранлардан 1-чи: Бахыш
Үсәјнов вә бир груп тәләбә јолдаш-
лары.

Москва Тибб Стоматоложи институтун ректору, дөврүнүн ән мәшһур алими, дүнја мигјасында танынан академик И. Јевдокимов иди. Бахыш онун гәбулунда оларкән араларында белә бир сөһбәт кедир. Ректор сорушур: - Тәнбәл дејилсән ки? Бахыш она белә чаваб верир: - Касыб баласы тәнбәл олса өлүмә мәһкумдур. Онун бу

чавабы И. Левдокимовун хошуна кәлир вә дејир:
- Чавабын мәни һејран етди. Һисс етдим ки,
һәгигәтән дә охумаға кәлмисән. Елми рәһбәрин
өзүм олачағам. Бу исә сәндән икигат енержи илә
чалышмағы тәләб едәчәк.

Академикин илк күндән бу ғајғысы Бахышы
руһландырыр вә үзәринә дүшдүјү мәсулијјәтин
ағырлығыны дәриндән дәрк едир. О, рус дилини
аз - чох билсә дә, бунун кифајәт олмадығыны
һисс едиб елмә ачар олан бу дили мүкәммәл өј-
рәнмәк үчүн сәјләрини артырыр. Бахышын үз-
ләшдији бир чидди чәтинлик дә ондан ибарәт
иди ки, о, Бақыда Тибб институтунун илк стомо-
толокија факултәсинин биринчи бурахылышы-
нын мәзуну олмушду. Буна көрә дә онун мүәл-
лимләринин чоху бу саһәнин мүтәхәссисләри де-
јилди. Одур ки, Бахыш һисс едирди ки, онун һә-
кимлик тәчрүбәси аздыр, институтда мүәјјән
саһәләри тәләбәләрә мүкәммәл өјрәтмәмишди-
ләр. Бу кәсири арадан галдырмағ үчүн И. Левдо-
кимовун дедији кими икигат јох, үч - дөрд гат
енержи илә чалышмалы олурду.

Москвада Бахыш һәкимин ән чидди чәтинли-
јиндән бири дә йгтисади чәһәтдән тәмин ола
билмәмәси иди. О, Москваја кәлмәмиш индики
өмүр - күн јолдашы Хәзәнкүл ханымла нишан-
ланмышды. Бахыш сәјләјир ки, Москвада 3 ил
аспирантурада охумалы идим. Өзүмә сыхышды-
ра билмәдим ки, нишанлым үч ил Бақыда гал-
сын. Буна көрә дә биз евләндик. Бақыда охујан
Хәзәнкүлү Москва Тибб институтунун биринә
көчүрдүм. Мән 49 манат, Хәзәнкүл исә 22 манат
тәгаүд алырдыг. Бу 71 манат бизим аилә бүдчә-
миз иди. Атамын мәнә бир гәпик дә олсун пул
көндәрмәјә имканы јох иди. Дајыларым Сәлим вә

Ханлар өз аиләләрини күчлә доландырырдылар. Бакыда институтда охујаркән Кәрим дајымын чөрәјини чох јемишдим. Инди она ағыз ачмаға утанырдым. Мәммәд дајыма исә нечә игтисади чәтинлик чәкдијими билдирмәк истәмирдим. Бунун сәбәби исә атамла бағлы бир һадисә иди. Бакыда икән атама учуз да олса бир костјум алмаг истәјирдим. Атам Сумгајытдан Бакыја кәлди, бирликдә мағазалара кетдик, лакин учуз палтгар тапа билмәдик. Јолумуз Мәммәд дајымын евинин јанындан дүшдү. Иш вахты гуртармышды. Атама дедим ки, кәл Мәммәд дајыма баш чәкәк /о заман дајым Республика Назирләр Советинин сәдри ишләјирди/. Атам бир сөз демәди. Кетдик дајымкилә, һәјат јолдашы сүфрә ачыб гаршымыза јемәк гојду. Мән ач идим, гащығы көтүрүб хәрәк јемәјә башладым. Атам әлини сүфрәјә узатмады. Дајым да, мән дә ондан сорушдуг ки, нијә јемәк јемирсән? Атам билдирди ки, ач дејил. Дајымкилдән кедәндә атамдан сорушдум: - Ач ола - ола орада нијә чөрәк јемәдин? О, мәнә деди: - Ај бала, биз касыб адамыг, касыб кәрәк имканлы гоһумуна да ачылығыны билдирмәсин. Кәрәк сән дә тох олдуғуну билдирәјдин.

Бахыш һәким атасынын бу мәғрурлуғу илә фәхр етдијини билдириб сөзүнә давам етди: - Москвада Марија адлы бир јашлы гадынын јарымзирзәми олан евиндә кирајәдә галырдыг. Јахшы гадын иди. Онун бизә көмәји олурду. Бакыдан кејиб кәлдијим нимдаш палтары 3 ил әрзиндә дәјишдирә билмәјиб онунла Вәтәнә гајытдым. Москвада оларкән игтисадијат мәнкәнәсиндә боғулдуғумуз заман бачыларым Фирузәнин вә Валидәнин һәјат јолдашлары Алышын вә

Мөһсүнүн бизә етдикләри көмәји һеч вахт унут-
марам. Аллаһ онлара рәһмәт етсин.

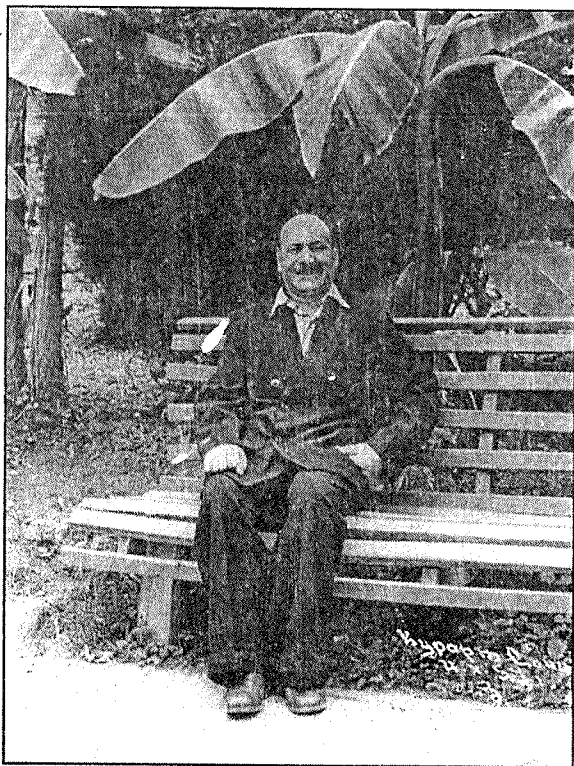
Бахыш һәким Москвада олдуғу дөврдә онун
һәјатында баш верән ики һадисәни хусуси ола-
раг гејд едиб билдирди ки, 1963 -чи илин ијун
ајынын 12 - дә оғлумуз дүнјаја кәлди. Адыны
Чаваншир гојдуг. Бу игтисади чәтинлијимизи
артырса да, һәм дә севинчимиз бу дәрдимизи
бизә унутдурду. Бир дә мүвәффегијјәтлә ди-
сертасија мүдафијә едиб јекдил сәслә алимлик
дәрәчәсинә лајиг көрүлмәјим мәнә гол - ганад
верди.

Бахышын бир алим һәким кими Бакыја га-
јытмасына вә стомотолокија үзрә Азәрбајчанда
илк елмләр намизәди олмасына бахмајараг она
институтун һәмин кафедрасында иш вермәди-
ләр. О, мәчбур олуб Сумгајытда тибб технику-
мунда дәрс демәли олур. Зор - бәла ала билдији
тәзә көјнәјини гардашы Асиф кејиб чиркләндир-
дијинә көрә синиф отағына үч илдән артыг онун-
ла «јолдашлыг» едән нимдаш палтарлары илә
кирир. Бир нечә ај кечдикдән сонра Бахыш һә-
кими өз ихтисасы үзрә Тибб институтунда ас-
сисент кими ишә гәбул едирләр.

Сумгајытдан Бакыја гајытдыгда да еһтијач
Бахышын јахасындан әл чәкмир Бакыја кәтириб
бир отаглы мәнзил кирајә едир.

ҲАШИЈӘ. Бахыш 1953 - чү илдә Бакы шә-
һәриндә јашамаг үчүн рәсми гејдә алынмышды.
Лакин үстәлик дајысы да бөјүк вәзифәдә ишлә-
дијинә бахмајараг мәнзил ала билмәмишди. 1972
- чи илдә кәнч мүтәхәссис олдуғуну нәзәрә ала-
раг Бајыл әразисинин јамач бир јериндә коопе-
ратив јолу илә тикиләчәк бинадан мәнзил алмаг
үчүн ону гејдә көтүрдүләр. Јалныз 9 илдән сонра

бу бина тикилди вә 1981 - чи илдә о, ев саһиби
ола билди.



Кәрим Искәндәров
/Бахыш Гүсејновун дајысы/

Бахыш һәким билдирди ки, бүтүн өмрү боју
Кәнд Тәсәррүфаты Назирлијиндә кадрлар
шө'бәсиндә ишләјән Кәрим дајым 5 нәфәр аилә
үзвүләри илә ики кичик отагда, Суворов орденли
полковник дајым Сәлим шәһәр мәркәзиндән узаг,
6 нәфәр күлфәти илә 3 кичик отагда өмүр - күн
кечирмәли олдулар. Бахыш һәким хатырлајыр

ки, өмрүндө һеч кимдән, о чүмлөдөн гардаш-
ларындан биздән өтрү хаһиш етмәјән анам Һә-
чәр бир дәфә Али Советин сәдри ишләјән гар-
дашы Мәммәдә һәзин сәслә деди ки: - Мәммәд,
Бахышын еви јохдур, она нијә көмәк етмирсән?
Мәммәд дајым ешитдикләринә инанмырмыш ки-
ми бачысындан сорушду: - Һәчәр ханым, бу
дилләри һарадан өјрәнмисән? Мәним евами да-
јым верибдир ки, мән дә Бахыша ев вердирим?
Дајымын бу чавабы бизә о гәдәр дә тә'сир етмә-
ди. Амма анам дедијинә пешман олду вә гарда-
шынын бу сөзүндән сарсылды. Бу көрүшдән сон-
ра анам далдаја чәкилиб аглады вә бир даһа
Мәммәд дајымын евинә кетмәди. Анама үрәк -
дирәк вериб дедим ки, мәнә сәнин гардашынын
еви лазым дејил. Иншаллаһ, еви бир күн өзүм
алачагам. Анам гардашынын евинә кетмәдисә дә,
тез - тез онун әһвалыны биздән сорушарды. Биз
она көрә дајымыздан инчимирдик ки, онун ха-
сијјәтинә бөләд идик. О, истәмирди ки, гоһум-
лары көлкәдә бөјүсүн. Буна көрә дә онун адын-
дан да суи - истифадә етмәдик. Атамыз кими
зәһмәтә бағландыг. Аллаһа шүкүр едирик ки,
әзаб - әзијјәтләрә гатлашмагла һамымызын әли
чөрәјә чатды, күнүмүз - күзаранымыз јахшы-
лашды.

Бахыш һәким јана - јана сөјләјир ки, өзү
фәһләлик едән бәј атам, оғлуну алим етсә дә,
онун бәһрәсини чәми 6 ај көрүб дүнјасыны дә-
јишди. Бундан сонра Аллаһа јалвардым ки, ата-
мын борчунун милјонда бирини гајтара билмә-
дим, бары анамын өмрүнү узат, гој онун гуллу-
гунда дурум. Мәнә елә кәлир ки, гадир Аллаһ
сәсими ешитди. Атамдан сонра мөләк анам Һә-
чәр 17 ил јашады. Бирчә она тәәссүф етдим ки,

нијә Аллаһдан анама даһа узун илләр өмүр сүр-
мәсини рича етмәдим.



Сәлим Искәндәров
/Бахыш Гүсәјновун дајысы/

Бахыш мүәллим 1966 - чы или өмрүнүн дө-
нүш или һесаб едир. О, бу илдә АТИ - дә мү-
әллим ишләмәјә башламыш вә нәјә гадир олду-
гуну аудиторија гаршысында нүмајиш етдирмәјә
имкан тапмышды. Бахыш мүәллимин күндән -
күнә бөјүк һөрмәт газанмасы тәләбәләр тәрә-
финдән севилмәси бәзи баш кирләјәнләрин дө-
шүнә јатмышды. Буна көрә дә бу көзү көтүрмә-

јәнләр ондан имзасыз мәктублар јазыр, јохлама-
лар тәшкил едиб ону көзүмчыхдыја салмаг истә-
јирдиләр. Бир дәфә институтун үч нәфәр мө'тә-
бәр профессору башга адла Бахыш мүәллимин
мүһазирәсини динләмәјә кәлирләр вә онун дәрс
демәк үсулундан һәдсиз разы галыб ректора
мүсбәт арајыш тәгдим едирләр.

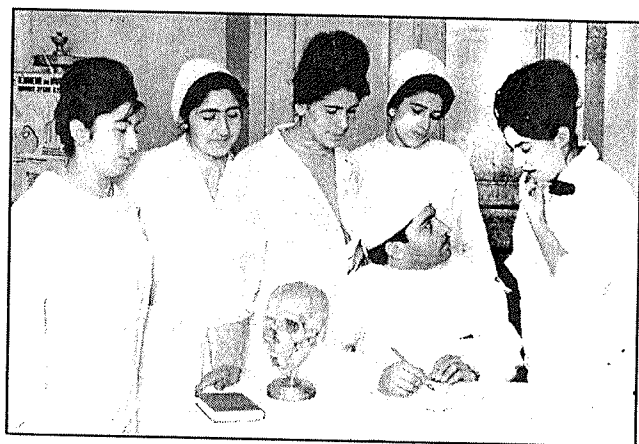


Полковник Ханлар Искәндәров
/Бахыш Һүсејновун дајысы/

Бунунла «саман алтдан су јеридәнләр» ра-
зылашмаг истәмирди. Онлар гәләмләрини даһа
да итиләјиб јаланлар јазмаға башлајырлар. Куја
Бахыш Һүсејнов савадсыздыр, дәрс демәји ба-
чармыр вә с. вә и.а. Бир дәфә сәнәтини мүкәм-
мәл билән, објектив бир инсан кими танынан
профессор Әлиаға Әһмәдову вә башгаларыны Ба-
хыш мүәллимин дәрс демәк габилијјәтини үзә
чыхармаға көндәрирләр. Бу јохлама да онун
хејринә гуртарыр.



Ортада: Бахыш Һүсејнов Тибб институтунда дәрс заманы. 1966-чы ил

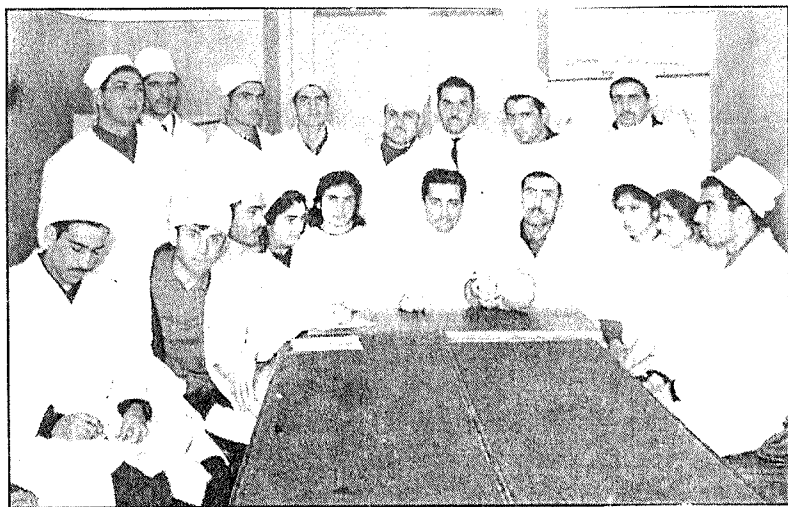


Бахыш Һүсејнов Тибб институтунда мәшғәлә апарыр. 1966-чы ил

Она гаршы көстәрилән бу хәбисликләр Бахыш муәллими руһдан сала билмир. О, өз билијини күндән - күнә тәкмилләшдирир, кәркин

әмә
кин
До
ләр
бур
лы
чә
ичә
ры
вә

эмәји сәһәсиндә үз - чәнә чәрраһијәси үзрә зән-
кин тәчрүбә топлајыр, јени үсуллар тәдбиг едир.
Додағын анадан кәлмә ики тәрәфли ејбәчәрлик-
ләрини/довшандодаглығы/, дамаг гүсурларыны,
бурун әјриликләрини вә бу кими чатышмамаз-
лыглары арадан галдырмагда һеч бир чәтинлик
чәкмир. Үчлү синирин мүаличәси үчүн јени үсул
ичад едир. Алт чәнәнин көһнәлмиш чыхышла-
рыны бәрпа етмәк үчүн јени чиһаз һазырлајыр
вә бир чох елми уғурлар газаныр.



Сағдан 5 -чи Бахыш Һүсејнов Тибб инс-
титутунда дәрс дедији тәләбәләрлә бир-
ликдә, 1967 -чи ил



Солдан, 1-чи сырада 4 - чү:
Бахыш Гүсејнов төлөбөлөр арасында

Төсадүфи дејилдир ки, Бахыш мүеллимин кәркин фәалијјети она «Али дәрәчәли чәрраһ» вә иттифагын «Тибб ә'лачысы» адынын верил-мәси илә нәтичәләнир. О, елми ахтарышлар на-минә 40-дан чох санбаллы мәгаләләр дәрч етди-рир. 1965 - чи илдә ассисент, 1967 - чи илдә досент, 1974 - 79 -чу илләрдә чәрраһи стомото-локија кафедрасынын мүдири олур.

О, елмләр доктору олмаг арзусу илә елми тәч-рүбә топлајыр. Лакин ректорлугун она мәнфи мүнәсибәти онун бу диләји гаршысына чәпәр чә-кир. Буна наил олмаг үчүн һәр ил она вердиклә-ри вә'д һавадан асылы галыр вә бу мәгсәдлә Москваја башгалары көндәрилир. Белә бир шә-

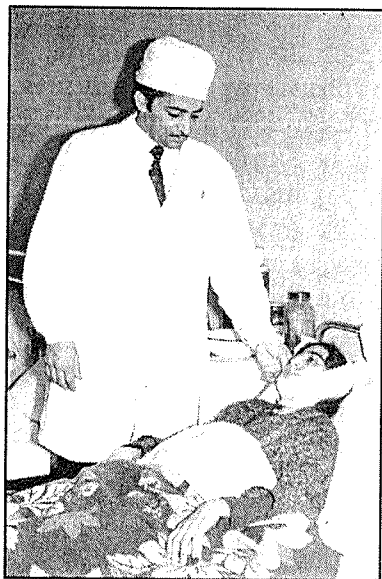
райтдә институтда ишләмәсинин она әнкәлләрә чевриләчәјини јәгин едиб Академик Мир Гасымов адына хәстәханада үз - чәнә чәрраһијјәси шө'бәсинин мүдири ишләмәји гәрара алып. Бурада да чәрраһлыг габилијјәти, хәстәләрә гәјгысы, онун үнванына кәлән разылыг мәктублары она бөјүк һөрмәт газандырыр. Лакин бу иш јериндә дә бәдхәһлар тапылырды.

Аз мүддәт әрзиндә Бахыш Һүсәјновун кафедрәјә чәлб етдији тәчрүбәли һәкимләр хәстәханадан узаглашдырылып. Нөвбәнин она чатмагда олдуғуну һисс едиб о, өз әризәси илә бу иш јерини тәрк едир. Лакин ону дәрһал даһа бөјүк јерә - Республика Клиник хәстәханасына үз - чәнә чәрраһијјә шө'бәсинә мүдир тә'јин едирләр. Аз вахт әрзиндә индики кечид дөврүнүн чәтинликләринә бахмајараг Бахыш һәким рәһбәрлик етдији шө'бәнин ишини хејли јахшылашдырмыш, сәмиими коллектив јаратмыш, хәстәләрә гәјгыны артырмыш, ишчиләрин интизама, гәјда - гануна риајәт етмәсинә наил олмушдур. Јенә дә үз - чәнә хәстәлији оланлар һәр јердән онун јанына ахышырлар. Јенә дә о хәстәләрә мүмкүн олан гәјгыны көстәрир, јенә дә бу тәчрүбәли һәкимин һәјаты халга вә Вәтәнә хидмәтә һәср олу- нур.

Фәхр етмәли һалдыр ки, Бахыш һәкимин һәр ики шө'бәдә ишләдији мүддәт әрзиндә һәр нә гәдәр ағыр хәстәләр кәлмиш олса да, онлар мү- аличә едилмиш вә бирчә нәфәр олсун өлүм һа- дисәси баш вермәмишдир.

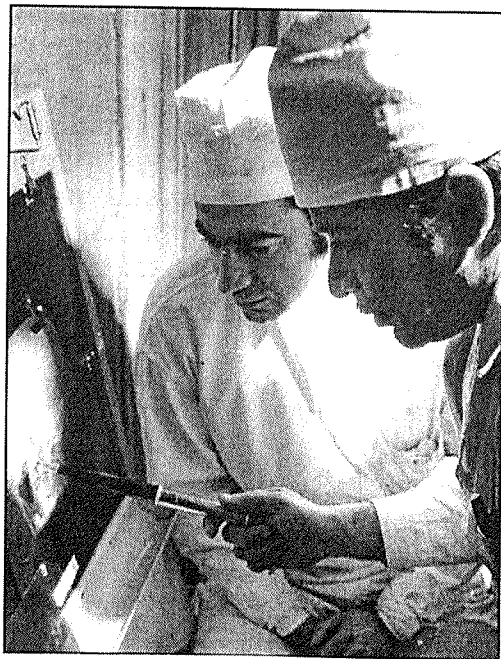
Бахыш һәкимин һәмкарлары да тәсдиг едир- ләр ки, үз -чәнә чәрраһијјәси саһәсиндә елә бир гаранлыг мәсәлә галмајыб ки, онун үчүн ајдын олмасын. Үз вә чәнәдә чох инчәликләр вар. Бә-

дәнин бу һиссәләриндә дә анадан кәлмә чидди
гүсурлардан башга бир чох фәсадлар баш верир.
Гәзалар нәтичәсиндә инсанларын үзү, чәнәси елә
сыныб гырылыр ки, саһибләри онларын сағала
биләчәјиндән әлләрини тамам үзүрләр. Лакин,
јенә дә ахырынчы үмид јери билиб, хәсарәт
аланлары Бахыш һәкимин јанына гачырырлар вә
күлә - күлә кери гајыдырлар. 40 илә јахын-
дыр ки, Бахыш һәким белә һадисәләрлә үзлә-
шир. Бу мүддәт әрзиндә о, 10 миндән чох бөјүк-
лү - кичикли чәрраһијјә әмәлијјаты апармыш-
дыр. Бу о демәкдир ки, онун чәрраһ бычағы орта
һесабла һәр ил 250 нәфәр инсанын имдадына је-
тишмишдир.



Бахыш һәким хәстәни мұајинә едир
1973 - чү ил

Бахыш һәким дејир ки, бүтүн бу ишләримин савабы мәрһум атам Һүсејн кишијә чатыр. Чүн-ки мәни һәким олмаға сөвг едән атам олду. Һәт-та Москваја кедиб орада тәһсилими давам ет-дирмәјимин сәбәби атамын тәкидинин нәтичәси иди. Өзү ән ағыр әзаб - әзијјәтләрә дөзсә дә, ба-лаларынын охумасы үчүн әлиндән кәләни едир-ди.



Сағдан, 1-чи: Бахыш Һүсејнов һәмкары
Тејмур Бабајевлә хәстәнин ренткен фо -
тосуну тәһлил едир

Бахыш Гүсејнов белә һесаб едир ки, онун һәкимлик саһәсиндә газандығы наилијјәтләр өмрү боју бир анда олсун унутмајачағы, һәмишә һөрмәтлә јад едәчәји, хатирәси әзиздән - әзиз ата-сынын, она дәрс дејән мүәллимләринин, мәнсуб олдуғу азәрбајчан вә күрд халгынын гајғысынын нәтичәсидир.

Бахышын Бахыш олмасында, ел - оба ичәри-синдә һөрмәт газанмасында өмүр - күн јолдашы Хәзәнкүл ханымын хидмәтләрини хүсуси олараг гејд етмәк лазымдыр. Аталар әбәс јерә демәјиб ки. арвад кишини учалда да биләр, ендирә дә биләр. Хәзәнкүл ханымын һәјат јолдашына кәс-тәрдији гајғыкешлији, гонагпәрвәрлији, јүксәк мәдәнијјәти, габилијјәти вә башга инсани хүсу-сијјәтләри Бахышы һәмишә башы уча етмиш, она халга, Вәтәнә, инсанлара, хәстәләрә, дост - танышлара, гоһум - әграбаја хидмәт етмәкдә дајаг олмушдур.

Хәзәнкүл ханым ата нәвазиши көрмәмишдир. Анасынын һимајәсиндә бөјүмүшдүр. О ананын ки, көзүнүн јағыны да әридиб гызынын гејрәтли, тәрбијәли бөјүмәсинә, савад алмасына, инкишаф етмәсинә, јахшы аилә гура билмәсинә сәрф ет-мишдир. Анасынын зәһмәти, гајғыкешлији нәти-чәсиндә Хәзәнкүл ханым охујуб һәкимлик пе-шәсинә јијәләнмиш, сәнәтини јахшы билән бир сәнәткар кими танынмышдыр. О, мүасир бә'зи кәлинләрә бәнзәмәјиб һәмишә гајнатасынын, гај-нанасынын хидмәтиндә дајаныб онлара дәрин һөрмәт бәсләмишдир. Бахышын анасы Нәчәр ханым һәмишә Аллаһына шүкүр едәрди ки, о, Хәзәнкүл кими бир гызы онун оғлуна гисмәт ет-мишдир.

Бахышын бөжүк оглунун ады Чаванширдир. О да һәкимдир. Ики өвлады вар - Фуад/Чәмшид/ вә Һәчәр. Бәлкә дә Бахыш Һүсәјнов вә Хәзән- күл ханым кими нәвә севән икинчи баба вә нәнә јохдур.

Бахыш һәким етираф едир ки, Хәзәнкүл ханымын мүәјјән мәсәләдә мәнән наразы галмага бәлкә дә һаггы вар, лакин мән һәмишә онун һаггында јүксәк фикирдә олмушам. Бахышын өзүндән кәнарда јашајан Мәтин адлы оғлу һазырда Түркіјәнин Истамбул шәһәриндә литсејдә охујур.



Мәтин Һүсәјнов
/Бахыш Һүсәјновун кичик оғлу/

Огул нәвәсинин ики ады олмасынын сәбәбини Бахыш бабасы белә изаһ етди:- Мән дә, гардашларым да илк күндән белә гәрәра кәлдик ки, ата вә анамызын адларыны өвлад вә нәвәләримизә гојаг. Иш елә кәтирди ки, гардашым Камранын оғлу дүнјаја кәлди вә Һүсејн ады она гисмәт олду. Атамын адыны дашыјан Һүсејнә, инди дә һа-мымыз Һүсејн бәј дејирик. Гардаш - бачыларым ону тәсәввүрә кәлмәз дәрәчәдә чох истәјириләр.

Биз дә нәвә көзләјирдик. Арзу едирдим ки, дүнјаја кәлән нәвәм гыз олсун вә мән анамын адыны она верим. Лакин мәним көнүл истәјим баш тутмады. Огул нәвәм һәјата көз ачды. Онун адыны мән гојмалы олсам да бундан имтина етдим, чүнки мән гыз көзләјирдим ки, анамын адыны дашысын. Бир нечә күндән сонра нәвәмин доғум шәһадәтнамәсини мәнә тәгдим етдиләр. Бахыб көрдүм ки, ушағын адыны Фуад гојублар. Бу мүнәсибәтлә гурбан кәсдик, евимиздә бөјүк бир шадјаналыг кечирдик.

Бахыш һәким сөзүнә давам едиб деди ки, анамын адыны гојмаг үчүн гыз нәвәси көрмәјәчәјими күман етмирдим вә дүшүнүрдүм ки, бу мүгәддәс арзум көзүмдә галачагдыр. Бу фикир, бу хәјал һеч јадымдан чыхмырды. Бир кечә јенә дә белә дүшүнчәләрлә јатдым. Рә'јада көрдүм ки, бир нурани гоча кәлиб учадан мәнә деди: - Дарыхма, гыз нәвән олар вә она ананын адыны гојарсан. Амма, мәсләһәт көрүрәм ки, огул нәвәнин адыны дәјишдириб Чәмшид гојасан. Јухудан ајыланда чаш - баш галдым. Бир күн һеч өзүмә кәлә билмәдим. Ахы, көрпәјә ад гојмагдан мән имтина етмишдим. Инди нечә дејәјдим ки, ушағын доғум шәһадәтнамәсини дәјишин! Интиза-

рым чох узун чәкмәди. Чох бөјүк сәмиимижәтлә билдирирәм ки, мәнә көрә мөчүзә баш верди. Икинчи кечә һәммин нуруни варлыг јенә јухума кәлди. О, чох меһрибанлыг вә нәвазишлә мәнә тапшырды ки: - Дарыхма, һәјачан кечирмә. Нәвәнин ады сәнәддә Фуад галсын, амма сән ону Чәмшид чагыр.

Вахт кәлиб тамам олду. Јухуда көрдүјүм нурдан јарана варлыгын дедији дүз чыхды - гыз нәвәм дүнјаја кәлди. Буна севинчимин һәдди - һүдуду олмады, арзум көзүмдә галмады, көрпәнин адыны Һәчәр гојдум. Бизә елә кәлир ки, бәј атамыз Һүсәјн гардашым Камранын, мүгәддәс мәләк олан анамыз Һәчәр мәним евимдә јашајыр. Бунлары өзүмүзә ән бөјүк хошбәхтлик сајырам.

Бахыш һәким бу ширин - шәкәр истәкли нәвәләриндән Чәмшиди /Фуады/ сағ көзүнүн, Һәчәри сол көзүнүн бәбәји һесаб едир. Баба нәвәләринә һәср етдији ше'рдә онлара нечә дәрин мәһәббәт бәсләдијини нүмајиш етдирмишдир.



Солдан: Чәмшид/Фуад/вә Һәчәр
/Бахыш Һүсәјновун нәвәләри/

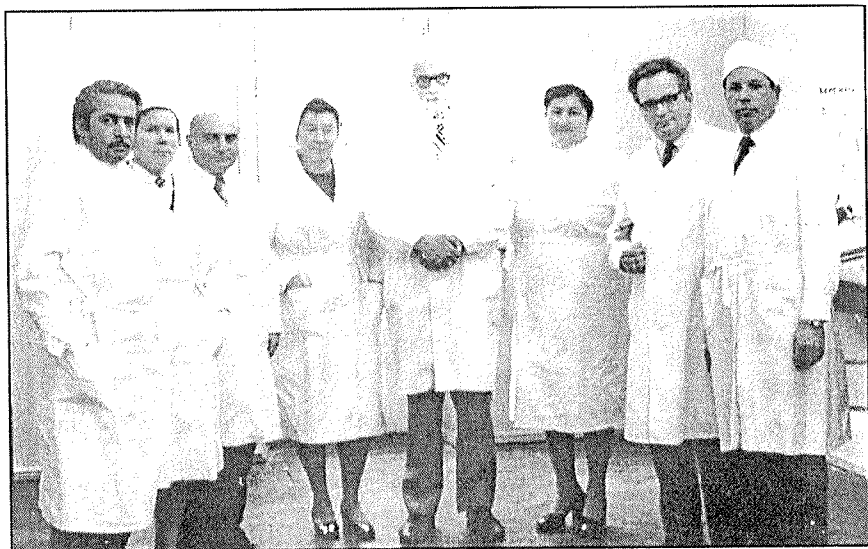
Јарадан бәхш едән мәнә пајындан,
Бири Чәмшидимди, бири Ҳәчәрим.
Шүкүр, бир чүтүндән, шүкүр сајындан,
Бири үрәјимди, бири чијәрим.

Чәмшид һәр саһәдә мәним өзүмдү,
Ҳәчәр хилгәтиндән анамдыр, валлах.
Бири сағ, бири сол - ики көзүмдү,
Ганады алтында сахласын Аллах!

Бир дәрја севинч вар кәлишләриндә,
Дар күндә, кен күндә - архам, кәрәјим.
Бир дүңја мүждә вар күлүшләриндә,
Бири - урва дузум, бири - чөрәјим.



Ҳәчәр Чаваншир гызы
/Бахыш Ҳүсејновун нәвәси/



Солдан, 1-чи: Бахыш Һүсөјнов. Кијев
шәһәрində ән мәшһур алимләрлә бир-
ликдә тибби тәһрүбә мүбадиләсиндә



Солдан, 2-чи: Бахыш Һүсөјнов Бакы
шәһәрində 1 мај нүмајишиндә



Сағдан, 1-чи: Бахыш Ғүсејнов.
Шәки, Хан сарајы



Солдан: Бахыш Гүсејнов, өмүр-күн жолдашы
Хэзэнкүл ханым, достлары Зина вэ Әмир
Алыјевләр
Волгоград шәһәри, Курган һүндүрлүјү,
1972 - чи ил



Сагдан: Бахыш һәким, һәјат јолдашы
Хәзәнкүл ханым вә оғлу Чаваншир,
Ленинград шәһәри, 1974 - чү ил

Бахыш һәким курортлара аз кетмишдир. О, истирахәтини әсасән Бакы шәһәринин Корадиз јашајыш мәнтәгәсиндә өз әлләри илә салдығы бағда кечирмишдир. Бә'зән дә мәзунијјәтини гыса мүддәт кәзинтијә сәрф етмиш, айләси илә бирликдә мүхтәлиф шәһәрләрә кетмишдир.

О сөһбәт әснасында билдирди ки: - Мән, аталар сөзләринә һәмишә әмәл етмәјә чалышырам. Аталар дејиб ки, чох кәзән чох биләр. Она көрә дә чох заман кәзинтијә үстүнлүк вермишәм.



Солдан, 1-чи сырада: Профессор Гәһрәман
Гәһрәманов, онун һәјат јолдашы Елмира
ханым, гызлары Ајкүн вә Ајнур, Бахыш
һәкимин һәјат јолдашы Хәзәнкул ханым
вә Бахыш

Солдан, 2-чи сырада: Бахыш һәкимин оғлу
Чаваншир вә Гәһрәман мүәллимин оғлу Ај-
дын

ШАГГА, ҺӘГИГӘТӘ ҮРӘКДӘН ИНАН,
СӘНӘ ҺӘЈАН ОЛСУН, УЛУ ЈАРАДАН.

*ВАР ҺӘРӘНИН ТАЛЕЈИ,
БӘХТДӘН ЕТМӘ КИЛЕЈИ*

Аталарын һәр сөзү бир һикмәтдир. «Нијјәтин һара, мәнзилин ора». Јухарыда сөйләдијимиз ки-ми далбадал 5 гызы дүнјаја кәлмәсинә бахмаја-раг Һүсејн киши «гыз јүкү»нү «дуз јүкү» һеса-б етмирди. О, илк вахтлардан гызларыны али тәһ-силли көрмәк нијјәтиндә иди. Бу «мәнзил»ә чат-маг чох-чох чәтин олса да, Һүсејн киши гаршы-ја гојдуғу мәгсәдә чатачағына инанырды. Гызлар бөјүдүкчә бир - бир мәктәбә кетмәјә башлады-лар. Ата тез - тез - муәллимләрлә көрүшүб бир валидејн кими гызлары охудуғу синифләрдә дәрсдә отурурду. Бу гызлары јахшы охумаға ва-дар едирди. Һүсејн киши евдә дә гызларын дәрсләрә һазырлашмаларына нәзарәт едир вә бир муәллим кими онлары өјрәдирди. О, өвлад-ларына гаршы һәддиндән артыг тәләбкар иди. Бүтүн бунлар илләр кечдикчә өз көзәл бәһрәлә-рини верирди.

Бачылары Бахыш дил ачандан сонра она һәрф өјрәдиб сәрраст данышмасына, китаб охуја бил-мәсинә көмәкдарлыг көстәрирдиләр. Бахышын 6 јашы тамам олмамыш онун бөјүк бачысы Фүру-зә али мәктәбин ријазижјат факултәсини битириб кәндә гајытды. Фүрузә анадан оlanda Һүсејн ки-

ши гонум - гоншудан «гыз жүкү, дуз жүкү» сөзүнү
илк күндөн ешитди вә онлара белә чаваб верди:

- Јанылырсыныз, «гыз жүкү, дуз жүкү» дејил,
лә'л - мәрчан жүкүдү, фүрузә жүкүдү. Буна көрә
дә о, илк өвладынын адыны Фүрузә гојмушду.



Солдан: Бахыш Һүсејнов, језнәси Алыш
Һүмбәтәлијев, бачысы Фүрузә ханым, да-
јысы оғлу Фируз Искәндәров
Москва, 1962 -чи ил

Фүрузәјә Аллаһ ағыллы - камаллы, бачарыг-
лы, ел - оба ичиндә чаванлығындан һөрмәт га-
занмыш бир өмүр - күн јолдашы гисмәт етди. Бу
сәдагәтли инсан Алыш Һүмбәтәлијев иди. 1992 -
чи илдә дүнјасыны дәјишән Алыш Ағдамда ја-
шајырды. Бахыш һәким она «Алыш гаға» дејир-

ди вә ондан дағлар гәдәр разы иди. Алышын ады инди дә Бахыш һәкимин дилиндән дүшмүр вә дејир: - Мән, бүтүн өмрүм боју Алыш гагаја борч-лујам. Онун гајгыкешлији, мәнә көстәрдији мад-ди вә мә'нәви көмәкдарлығы, һәссаслығы, һәр инсанын өз јерини билмәси, вәтәнпәрвәрлији һеч вахт јадымдан чыхмаз. Бахыш бачы вә гардаш-ларынын һамысы илә чох меһрибан олса да онун гәлбиндә бөјүк бачысы Фүрузәнин хүсуси јери вар. Тәкчә Бахыш јох, о бири бачы - гардаш-лары да Фүрузәни башларынын тачы вә нәслин ағбирчәји һесаб едирләр. Онларын һеч бири Фүрузәнин бир сөзүнү ики едә билмәз.

Алыш вә Фүрузә 5 өвлад тәрбијә едиб боја - баша чатдырмышлар. Аиләнин бөјүк өвлады Ра-миз Һүмбәтәлијев али мәктәби мүвәффеғијјәтлә битирән күндән мүхтәлиф вәзифәләрдә чалыш-ды, ишкүзарлығы илә фәргләнди вә илдән - илә даһа мә'сулијјәтли ишләрә ирәли чәкилди. Инди дә бөјүк бир идарәнин рәисидир. Рамизин кичик гардашы әјилмәји бачармајан, һәр сөзү јемәјән һүтуғшүнас полковникдир. Онун бу характери башынын говғалар чәкмәсинә сәбәб олмушдур. Рамизин 4 гызы вә 1 оғлу вар. Бу өвладларын беши - дә өзүнә, нәнәси Фүрузәјә, бабасы Алы-ша лајиг, савадлы өвладлардыр. Алышын ики гызы - Земфира вә Јеканә али тәһсилли һәким-дирләр. Онлар да хошбәхт аилә гурмуш вә көзәл - көјчәк өвладлар бөјүтмәкдәдирләр.

Бахыш һәким Алышын оғлу Назимдән јана - јана сөз салыб дејир: - О, чанлара дәјән бир оғул иди. 34 јашына чатмышды. Бачарыглы бир мү-һәндис кими танынырды. Көзәл хазијјәтинә, гај-гыкешлијинә көрә һамы ону ағсаггал сајырды. Амансыз әчәл ону бизим әлимиздән алды. Бу

бүтүн нәслимизә бир сарсыдычы зәрбә олду. Назим Аллаһ рәһмәтинә кетдикдә Бахыш бу истәкли бачысы оғлуна ашагыдакы гошманы һәср етмишди.

К Ә Т И Р Д И Н

Өмүр карваныны вахтсыз - вә'дәсиз,
Бизи ағлар гојуб һара кәтирдин?
Еј чијәрпарамыз, нечә дөзәк биз,
Нијә күнүмүзү гара кәтирдин.

Бачы - гардашларын ган ағлајыр, ган.
Кәләфтәк бүкүлүб заваллы атан.
Кечә - күндүз фәрјад гопарыр анан,
Нијә ону белә зара кәтирдин?

Узагдан узагды инди арамыз,
Ахирәт күнүнә галды чарәмиз,
Бахышам, сағалмаз олду јарамыз,
Синәмизә чарпаз јара кәтирдин.

Һүсејн киши дүнјаја көз ачан икинчи өвладынын адыны Тамара гојду. Бә'зиләри куман едирләр ки, о, Күрчүстанын һөкмдары олмуш Тамаранын адыны гызына гојмушду вә истәјирди ки, бу өвлады һөкмлү, забитәли олсун. Доғрудан да Тамара бир икид кими танынды. Һамы дејирди ки, кәрәк Аллаһ ону киши јарадајды. О, али тәһсилли дил - әдәбијјат мүәллимими олду. Азәрбајчан дилини инчәликләринә гәдәр ушағлара өјрәтди. Азәрбајчанын классик шаир вә насирләринин јарадычылығы илә шакирдләрини дәриндән таныш етди.



Солдан: Бахыш һәкимин анасы Һәчәр ханым, оғлу Чаваншир вә бачысы Тамара мұәллимә

Һазырда тәгаүддә олан Тамара мұәллимә ушағларынын атасы Нәриманла 4 өвлад тәрбијәләндириб онлары али тәһсилли етдиләр. Бөјүк чијәрпаралары Наилә танынмыз әрәбшүнасдыр, бәхтәвәр аилә гурмушдур. Нәриманын оғлу Нијази чох савадлы ријазийјат мұәллими вә елми ишчидир. Ағыллы өвладлар бөјүдүр. Тамара мұәллимә үчүнчү өвладлары Назилә илә фәхр едир. О, университетин физика - ријазийјат факултәсини битириб, елми ишчидир. Аиләнин дөрдүнчү өвлады Нәваи ад - сан газанмыш һәким иди. Әфсуслар олсун ки, гәфил бир гада ону ке-

дәр - кәлмәзә апарды. Бу дәрд аилә үзвү-
ләринин көз јашыны селә, гәддини камана дөн-
дәрди. Аллах Нәваинин јерини беһишт етсин.



Солдан, 1-чи сырада: Бахыш һәкимин
бачысы Тамаранын һәјат јолдашы Нәри-
ман Рүстәмов;

Солдан, 2-чи сырада: Бахыш Һүсејнов вә
ханәндә Бакир Һәшимов. 1963-чү ил

Бахышын үчүнчү бачысынын ады Валидәдир.
Али тәһсилли дил - әдәбијјат мүәллими олан
Валидә ханым һамынын севимлиси олан Мөһ-
сүнлә аилә гурду. Онлар 3 көзәл, ағыллы - ка-
маллы, бачарыглы өвлад бөјүтдүләр. Бунларын
бири һәкимлик пешәсинә јијәләнән Күбра ха-
нымдыр. Өз заһири көзәллији илә сечилдији
кими, јүксәк инсани кејфијјәтләринә, хош вә
мөһрибан хасијјәтинә, гајгыкешлијинә көрә дә

фەرгләнир. Сечдији өмүр - күн јолдашы Чинкиз
илә дә һағлы оларағ ифтихар һисси кечирир.



Бахыш һәким вә сағдан, бачылары:
Валидә, Фүрузә, Тамара вә Тамаша



Бахыш һәкимин бачысы Валидә

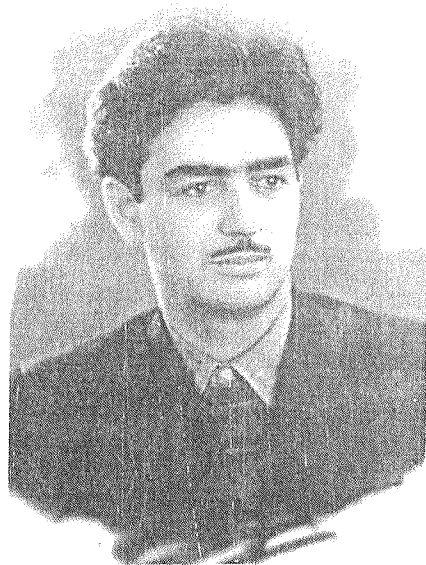


Солдан: Мајор Мөһсүм Чәбрајылов
/Бахышын језнәси/ вә Бахыш Һүсәјнов.
1977 -чи ил.

Мөһсүмүн икинчи өвлады полковник Фәхрәддин Чәбрајылов ермәни гулдурларына гаршы дөјүшләрде мисилсиз икидликләр кәстәриб «Азәрбајчанын Милли Гәһрәманы» адына лажиг көрүлмүшдүр.

Бу хејирхаһ аиләнин үчүнчү севимли өвлады Вагиф һәкимдир. Ән чәтин хәстәликләрин дүјүнү онун зәкасы вә әлинин һикмәти илә ачылып. Ба-

хыш һәким дә белә бачы оғланлары илә һағлы
оларағ өјүнүр вә һәмишә дост - танышларына
чатдырыр ки: - Мән, өзүмү она көрә хошбәхт
һесабы едирәм ки, нәслимизин бүтүн өвладлары
доғма Азәрбајҗанымыза чан-башла гуллуғ едир-
ләр.



Искәндәр Кәрим оғлу Искәндәров

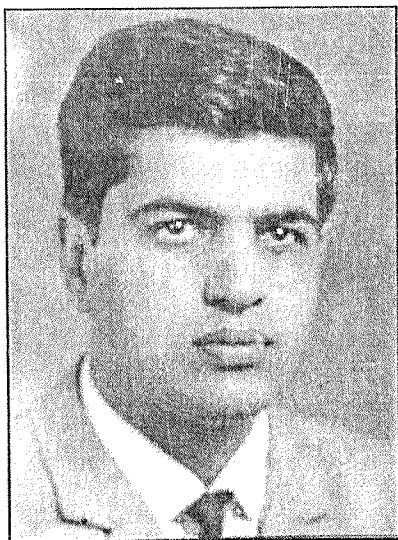
/Бахыш һәкимин дајысы оғлу/

Онларын халға көмәкдарлығы, инсанлара
гаршы ғајыкешлији мәним дә ел ичиндә башы-
мы уҗа, үзүмү ағ едир. Буна көрә дә әмим ушағ-
ларыны, дост вә танышларыны чаным - чијәрим
һесабы едирәм. Онларла көрүшәндә һәмишә төв-
сијәм белә олур: - Журд - јувамызы ишғал едиб
талајан, бир милјондан артығ һәмвәтәнләримизи
гачын вә дидәркин едән ермәни гулдурларында

бу һејфи гојмамаг үчүн әлиниздән кәләни әсир-
кәмијин;

- һәр јердә үз ағардын, халга, Вәтәнә вичдан-
ла хидмәт един, нәслинизә ләкә кәтирмәјин;

- һарда ишләсәниз дә гајыкеш олун, еһтија-
чы оланлардан кәмәјинизи әсиркәмәјин, сизә
тапшырылан иши ләјагәтлә јеринә јетирин.



Галиб Искәндәров
/Бахыш һәкимин дајысы оғлу/

Бахыш һәкимин дөрдүнчү бачысынын ады Та-
маша ханымдыр. О, Хуршуд адлы бир оғланла
аилә һәјаты гурду. Талә елә кәтирди ки, Хур-
шуд кәзләринин ишығыны итирди. Тамаша али
тәһсил ала билмәди. Бу Һүсәјн кишијә бөјүк
дәрд олду. Ахы, о гызларынын дөрдүнү дә али
тәһ-силли көрмәк арзусу илә јашајырды. Лакин

о, јенә дә тәскинлик тапырды. Бир гызы али тәһсил ала билмәсә дә чохлу нәвәләри али тәһсил саһибләри идиләр. Тамаша хынымын да гызы Рәфигә али тәһсилли мүәллимә, о бири өвлады Севда исә һәкимдир. Һәр икиси дә меһрибан аилә гурмушдур.

Бәли, талеләри илә гысача таныш олдуғумуз дөрд гыз өвладыны - Фүрузә, Тамара, Вәлидә вә Тамашаны Аллаһ далбадал Һүсејн кишијә вә Һәчәр ханыма пај вермишди. Һүсејн киши һәмишә «Аллаһын вердијинә мин шүкүр» дејәрәк дүнјаја көз ачан өвладларынын кәлишиндән үрәк долусу севинмишдир. Көрүнүр гыз өвладларына вә башына кәлән мүсибәтләрә көрә һеч вахт наһшүкүрлүк етмәјән бу мәрд кишини Аллаһ даһа да севиндириб 4 гыздан сонра она далбадал үч оғлан өвлады бәхш етди. Лакин оғул атасы олмасынын севинчи онун гызларына олан мәһәббәтини зәррә гәдәр дә азалтмады. Оғланларына нисбәтән гызларынын охумасы вә тәрбијәси илә даһа чидди мәшгул олду. Бу забитәли кишинин евиндә бир чох азәрбајчанлылар вә күрдләрә мәхсус хүсуси гајда вар иди. Аиләдә јашча бөјүк олан ичәри кирдикдә о отурунча һамы ајаға галхыб сонра јериндә әјләшәрди. Ушағларын бири евә дахил оlanda ондан бөјүкләр јериндән галхмазды, кичикләр исә дәрһал ајаға галхыб кәләнә јер көстәрирди. Кағызда јазылмајан, лакин ичра олунан вә ганун кими гәбул едилән бу гајда аилә үзвүләрини бөјүјә һөрмәт руһунда тәрбијә едирди, ушағлара интизам ашылајырды. Бу аиләдә ата вә ананын сөзүнү өвладлары һәмишә һәвәслә ичра едәрдиләр. Әкәр белә олмасајды гысма - боғмаја, әдаләтсизликлә көзүм - чыхдыја салынан бир аиләдә 7 нә-

фәр
чох
Һәч
чүр
көс
вах
раб
дил
оду
от
ки
онл
дәф
зәт
бәл
даң
бәј
гат
јаш
сал
ди.
үст
һәк
рин
Һәч
ры
тир
Бу,
гы
гәл
ды
ры
рәд

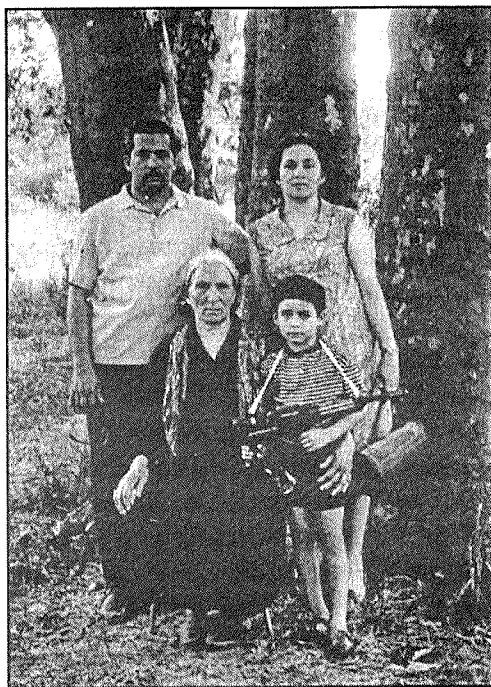
фәр ушағы бөјүтмәк олмазды, онлары охутмаг
чох мүшкүл бир иш оларды. Һүсејн киши вә
Һәчәр ханым кими онларын өвладлары да һәр
чүр зәһмәтә гатлашмағы, аиләјә көмәкдарлыг
көстәрмәји бачарырдылар. Гызлары һәлә ушаг
вахтларындан тикмә тикмәји, инәк сағмағы, чо-
раб тохумағы, бағ - бостан бечәрмәји өјрәнмиш-
диләр. Оғланлары өрүшдә мал - гојун отармағы,
одун јармағы, мал - гара сојмағы, јер белләмәји,
от бичмәји, һејванлары бордагда сахламағы сан-
ки өзләринә пешә сечмишдиләр. Белә олмасајды,
онлар охумағын да чәтинликләрини асанлыгла
дәф едә билмәздидәр.

Һүсејн киши әсил бәј олса да бәјлијин ләз-
зәтини көрмәди. Әксинә, бу ад онун башынын
бәласына чеврилди. Бу ад онун әлиндән гар-
дашларыны алды. Лакин Һүсејн бәј дахилиндә
бәјлик гүрууну итирмәди, ағыр зәһмәтләрә
гатлашса да, һеч кәсә баш әјмәди, миннәтсиз
јашады.

Һүсејн киши һәр сәһәр гардашларыны јада
салыб һәзин - һәзин бајаты демәји адәт етмиш-
ди. Балача Бахыш башыны атасынын дизләри
үстә гојуб гәмкин - гәмкин она бахарды. Бахыш
һәким инди дә тез - тез онларын әзиз хатирәлә-
рини јада салыр вә дејир: - Атам Һүсејнин, анам
Һәчәрин кирпичкләри илә од көтүрүб өвладла-
рыны бөјүтмәсиндән, һәр чүр әзаблара таб кә-
тирмәләриндән бөјүк бир поема јазмаг оларды.
Бу, мәним әлимдән кәлмәдији үчүн онларын һаг-
гында үрәјимдән кечәнләри ағ кағыза көчүрүб
гәлбимин ата - ана һәсрәтини санки бир аз азал-
дырам. Бу барәдә Бахыш һәкимин бәзи јазыла-
ры илә таныш олуб онун ата - ана мәһәббәти ба-
рәдә ајдын тәсәввүр јарада биләрик.

Атамын талеји гәмлә долудур,
Онун кечдији јол зиллэт јолудур.
Бәхти чох раст кәлди гара, борана,
Көнүл еви олду чох вахт вирана.
Кәнчлијиндән бағлы олду зәһмәтә,
Чох нифрәт ејләди һәр вахт миннәтә.
Дәрјада јелкәни тохунду даша,
Она сирдаш олду дәрд гоша - гоша.
Дидәркин едилди ики гардашы,
Бу сәбәбдән вахтсыз ағарды башы.
Бу бәла вәдәсиз гәддини әјди,
Башы дашдан - даша һәјатда дәјди.
«Гардаш» дејиб һеј бајаты гошарды,
Долмуш гәлби дәрја кими чошарды.
Јашады әдадан, динчликдән узаг,
Чәфанын һәмдәми олмушду анчаг.
Алудә дејилди вара - дөвләтә,
Дөзәрди зилләтә, ағыр зәһмәтә.
Садәлији онун јарашығыјды,
Фәләјин нурунун гарышығыјды.
Арасы јох иди ловға оланла,
Гаты дүшмән иди шәрлә, јаланла.
Балалардан өтрү салырам јада, -
Өзүнү атарды алова - ода.
Һәр бириндән өтрү зағ - зағ әсәрди,
Өз өмрүндән биздән өтрү кәсәрди.
Әфсус вахтсыз кетди фани дүнјадан,
Өзү рәһмәт етсин она јарадан.

Гачаг Нәби, өмүр јолдашы Һәчәр,
Бу адлар олубду дилләрдә әзбәр.
Ана бабам севиб гыз өвладыны,
Өзү сечиб она Һәчәр адыны,
Диләјиб о да бир күрд Һәчәр олсун,



Солдан, 1-чи сырада: Бахышын анасы
Ғәчәр ханым, оғлу Чаваншир;
Сағдан, 2-чи сырада: өмүр-күн јолдашы
Хәзәнкул ханым вә Бахыш Ғүсәјнов

Бөјүјүб һәјатда һүнәрвәр олсун.
Анам да гәһрәман бир Ғәчәр олду,
Ғәмдәми алнындан ахан тәр олду.
Једди нәфәр өвлад бөјүтдү анам,
Атамдан јаранды гәлбиндә инам.
Деди: - Балаларым савад алачаг,
Ғәрәси ад - санлы бир шәхс олачаг.
Ишләјиб кечәни гатды күндүзә,

Көзүнүн жагыны әритди бизә.
«Лај - лај балам» дежиб аста охуду,
Колхозда ишләди, халча тохуду.
Биздән өтрү ишдән безмәди гәти,
Чәкди көрүнмәмиш ағыр зәһмәти.
Жадыма салдыгча бунлары һәр ан,
Дејирәм анама олајдым гурбан.
Белимдә салсајдым јүз ил јерини,
Вермәздим борчунун миндән бирини.

Бахышын јухарыдакы ше'риндән мә'лум ол-
дуғу кими онун анасына Гачаг Нәбинин өмүр -
күн јолдашы гәһрәман Һәчәрин ады гојулмуш-
дур. Һәчәр 4 гардашын бирчә бачысы идә. Даны-
шырлар ки, Һәчәр ушаглығындан адыны дашы-
дығы Һәчәр ханыма бәнзәр гочаг бир гыз кими
танынмышды. О, көһлән аты сәјиртмәкдән һәзз
алыб онун јәһәринә гуш кими јатармыш. Јери
кәлдикдә әлинә дәјәнәк көтүрүб бир - бири илә
далашан оғланлары дејүб саваша сон гојармыш.
Һәчәр кәнч јашларында да зирәклијинә, дөнмәз-
лијинә, горхмазлығына, һәм дә башыашағылы-
гына, тәрбијәсинә көрә кәнддә башгаларындан
сечилирди. Һеч бир чаван горхусундан она ешг
е'лан етмәјә чәсарәт етмәзди. Јалныз белә бир
чәсарәт кәнч Һүсејндә тапылды. Чох көтүр - гој-
дан вә валидејнләринин разылығындан сонра
Һәчәр Һүсејнә көнүл верди. Онлар ел адәти илә
сәмими бир аилә гурдулар. Һүсејн бәј, Һәчәр ха-
ным - хатын бир кәнч гадын олса да, онларын
мәнән бири бәј вә бири әсил ханым олдугларына
бахмајараг, бәј вә ханым кими јашамаг һеч би-
ринә нәсиб олмады. Нәинки нәсиб олмады, һәтта
онлар бу бәј сөзүнә көрә һәдсиз тә'гибләрә мә-
руз галдылар, көрүнмәз мәшәггәтләрә дөзмәјә

мәчбур олдулар, лакин өзләрини итирмәдиләр, ағыр зәһмәтә архаланыб 7 өвлад бөјүтдүләр, һеч кимә әјилмәдиләр.

Бәј ханымынын нечә олдуғуну өмрү боју бир-чә дөфә дә јадына салмајан Һәчәр ханым ишләмәкдә Һүсәјн кишидән кери галмады. Ел - оба ичәрисиндә чәфакеш, мәрһәмәтли, имканы да-ирәсиндә әлиачыг, садә вә мөһрибан, гоһумчан-лы, сәхавәтли бир ел анасы кими танынды, сон-радан онун гардашлары көркәмли вә адлы - сан-лы дөвләт хадимләри сәвијјәсинә јүксәлән дөвр-ләрдә бу Һәчәр ханымын һәјат тәрзиндә, хасиј-јәтиндә һеч бир дәјишиклик јаратмады. Јенә дә ағыр зәһмәтә бағлы олду, јенә дә алын тәри илә јашады, јенә дә ел - оба ичәрисиндә мәрданәли-јинә көрә ад - сан газанды. Лакин өмрү боју чә-фалар чәкдијинә көрә һәјатла чох вахтсыз ви-далашды, амма дүнјадан нискилли кетмәди, бө-јүтдүјү 7 нәфәр чијәрпарасы илә гәлбиндә өјү-нүб көзләрини әбәди јумду. Бахыш һәким ана-сынын вахтсыз кетмәсинә дөзмәјиб она бир чох ше'рләр һәср етмишдир. Онлардан бири белә-дир:

С А Ј Ы Л Д Ы

Нурдан јаратмышды анамы Танры,
Ел - оба ичиндә мәләк сајылды.
Чәфалар өмрүнү ејләди јары,
Пак әмәлли, тәмиз үрәк сајылды.

Зәһмәтлә бөјүтдү једди өвлады,
Һеч бир кәсә бојун әјән олмады.
Һәмишә һөрмәтлә чәкилди ады,
Рәфтарына көрә ипәк сајылды.

Атам кими нифрәт етди миннәтә,
 Өмрү боју бачы олду зәһмәтә.
 Дөздү мәшәггәтә, дөздү зилләтә,
 Һүнәрли танынды, зирәк сајылды.

Бизи јетим гојуб кетди һәјатдан,
 Бахышам, бирчә ан чыхармы јаддан?
 Бала дејиб кечди аловдан, оддан,
 Өмрүнүн мә'насы әмәк сајылды.



Сагдан: Бахыш һәким, анасы Һәчәр ханым, оғлу Чаваншир вә өмүр -күн јолдашы Хәзәнкул ханым

Бахышдан сонра онун ики гардашы дунјаја кэлди. Дөрд гызын далынча үч гардашын Аллах тәрәфиндән Ҳүсејн кишијә вә Һәчәр ханыма пәј верилмәси тәкчә ата - ананын јох, бачыларын да јерә - көјә сығмајан севинчинә сәбәб олду. Бу оғланларын һәр дәфә Танры тәрәфиндән бәхш едилмәси бүтүн гоһум - әграбанын бајрамына чеврилди.



Камран Ҳүсејнов
/Бахышын гардашы/

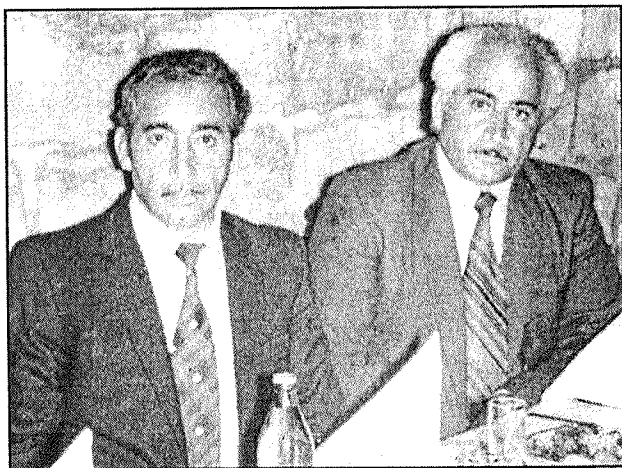
Икинчи оғланын адыны Камран гојдулар. Бачылар ону да көзләринин үстүндә сахладылар, гучагларындан јерә гојмадылар. Камран чох сағлам бөјүдү, мүлајим тәбијәтә малик олду, јахшы охуду, институтун иншаат шө'бәсини битирди, өз

ихтисасы үзрә инди дә ишләјир вә бачарыглы бир м҃һәндис кими таныыр.

Камранын вә дајысы оғлу Сүлејманын аилә һәјаты гурмасында Бахыш һәкимин тәшәббүсү м҃һүм рол ојнады. Онун мәсләһәти илә Ширван елинин самбаллы кишиләриндән бири Ибраһим-хәлил м҃әллимин ики мәләк кими гызларындан Шө'лә Камранла, Пәри Сүлејманла аилә сәәдәтинә чатдылар. Инди Камран үч али тәһсилли оғулун атасыдыр. Камран чаван көрүнсә дә бабадыр. М҃һәндис олан оғлу Чейһун да оғул - ушаг саһибидир. Камран икинчи оғлуна атасы Һүсејнин адыны гојмушдур. Тарихчидир. Зәһмәтсевәрликдә, ишкүзарлыгда бабасы Һүсејнә чәкмишдир. Аиләнин үчүнчү оғлунун ады Пәрвиздир. Камран өз адыны сағлыгында әбәдиләшдирәрәк ону оғлу Чейһунун икинчи оғлуна гојмушдур. Камранын гыз нәвәси дүнјаја кәлән-дә севинчиниң һәдди-һүдуду олмады. Бабаның да, нәнәнин дә, атаның да, ананың да гыз көрмәк арзусу баша јетди. Бу көзәл - көјчәк баланың адыны Гәмәр гојдулар.

Арзу едир ки, Камранын оғланлары Һүсејнин, Пәрвизин тојлары да тезликлә олсун. О, дејир ки, мән Камранын оғлу Һүсејнин әмиси олсам да, о да мәним дәдәмдир, атамың адыны дашыјыр. «Дәдәмин» тојунда ојнамаг үчүн сүмүкләрим шаггылдајыр. Дәдә тојунда ојнамағын ајры ләззәти вар. . . Јери кәлмишкән ону да дејәк ки, Бахыш һәким ән маһир ојунчудур, јүн-күл һавалары чох сеvir. Тојларда ону ојнатмамыш әл чәкмирләр. . .

Е.
дын
Ејва
Агзи
лыр
дава
хари
бини
т.
тинд
алиј
гыз
нәф
лар.
өвлә
верс
һәнд
оғлу



Солдан: Камран вә Асиф Һүсејновлар
/Бахышын гардашлары/

Һүсејн кишинин сон бешији - јединчи өвладынын ады Асифдир. Бир гәдәр әркөјүн олду. Ејвазлы кәнди ермәни кәндләри илә гоншу иди. Ағзыјелли дыгалар бәзән чөлдә, өрүшдә дава салырдылар. Асиф боја - баша чатдыгдан сонра давакүн дгалар онун горхусундан сәсләрини чыхармадылар. Чүнки дөфәләрлә онун әлинин зәрбини көрмүшдүләр.

Чәтинликлә али тәһсил алан Асиф өз сәнәтиндә ишләјә билмәди. Мүхтәлиф сәһәләрдә фәалијјәт көстәрди. Гоһумлары Һүсејн мүәллимин гызы Сәнубәр ханымла евләнди. Инди онлар 4 нәфәр көзәл - көјчәк өвладын ата - анасыдырлар. Балаларынын үчү али тәһсиллидир. Бөјүк өвладлары Мәһрибан инкилис дили үзрә университетдә мүәллим ишләјир. Оглу Чавид мүһәндисдир. О бири гызы мүәллимәдир. Кичик оглу Рөвшән дә сағлам бөјүјүр.

ДҮЗ ӘМӘЛ ҺӘЈАТДА ЈАШАДАР БИЗИ,

ЈАЗЫ ДА ӨМҮРДӘН САХЛАЈАР ИЗИ

*ҮРӘК, ДИЛӘ СӨЛЛӘЈӘНЛӘР,
ГӘЛӘМ БӘЈАН ЕЛЛӘЈӘНЛӘР*

Бахыш һәким һаггында «Вәтәнә кәрәкли огул» адлы бир китаб јазмаг мејли мәни раһат бурах-мырды. Онун һәјат јолуну бир даһа өјрәниб белә гәрара кәлдим ки, бу камил һәкимин Вәтән вә халг гаршысында данылмаз вә бөјүк хидмәтләри вардыр. Доғрудан да о, доғма Азәрбајҗанымыза, елимизә - обамыза кәрәкли бир огулдур.

Доғрудур, республикамызын ичтимајјәти Бахыш һәкими чох јахшы таныјыр. Онун үз - чәнә чәрраһијјәси саһәсиндә газандыгы наилијјәтләр, бу саһәдә елмә кәтирдикләри јениликләр чохларына мә'лумдур. Бүтүн бунлара бахмајараг ону халга даһа әтрафлы танытмағы бир зәрурәт һесаб етдик. Беләликлә, гәти гәрара кәлдик ки, Бахыш Һүсәјнов һаггында бир китаб јазмаға дәјәр. Бу иши Бахышын өзүндән башга һеч кимә билдирмәмәји, китабы јазыб үзә чыхарандан сонра дост - танышлары һалы етмәји нәзәрдә тутдуг. Лакин белә олмады. Тәзәчә Бахыш һәким барәдә 2 нәфәрдән хатирәләрини алмышдыг. Аталар демишкән «халам билди, аләм билди». Амма, мүсбәт мә'нада. Бундан сонра галдығым евә вурулан зәнкләр ара вермәди.

Бир кечә гәрибә вә марағлы зәнк олду. Лачын рајонунун Бүлөвлүк кәнд сакини Сүчаәт кишинин зәнки иди. Салам - кәламдан сонра Сүчаәт киши сорушду: - Бахыш һәкимдән китаб јаздығынызы мәнә нијә демәмисиз? Она белә чаваб

верд
харь
Һәлә
Е
лаш
Мәнд
сөһб
хәбә
дын
-
-
нан
«Јен
-
-
һеч
сиз
С
нә д
ишд
дүф
Гәз
ләһ
хыш
ички
ләни
гон
мыш
рир
анад
дә о
илә
Г
јытд
оглу

вердим:- Китаб җазылар, чап едиләр, ортаҗа чыхарылар, сонра дост - танышҗа хәбәр вериләр. Һәләлик белә бир иш җохдур.

Ел аҗсаггалы Сүчаәт киши чавабымла разылашмаҗыб деди: - Јох, Сиз деҗән кими деҗил. Мәндә елә бир сәнәд вар ки, бу барәдә китабда сөһбәт кетмәлидир. Һәмин сәнәдин һөкмүндән хәбәриниз олсаҗды өзүнүз мәни ахтарыб тапардыныз.

- О нечә сәнәддир ки?

- О сәнәд сизин Кәлбәчәр рајонунда чап олу-
нан 1967 - чи ил 15 ијун тарихли, 44 нөмрәли
«Јенилик» гәзетидир.

- Һәмин гәзәтлә Бахыш һәкимин нә әләгәси?

- Нечә олуб ки, бу барәдә һәлә индијә гәдәр
һеч нә ешитмәмисиниз? Елә исә гој мән деҗим
сиз ешидин.

Сүчаәт киши ашағыдакылары телефонла мә-
нә данышды: - 1967 -чи илин ијун аҗында бир
ишдән өтрү Кәлбәчәрә кетмишдим. Орада тәса-
дүфән дедијим «Јенилик» гәзети әлимә кечди.
Гәзети охудум. Бурада дәрч олунан «Һәким мәс-
ләһәти» мәгаләси диггәтими чәлб етди. Бу Ба-
хыш Һүсејновун мәгаләси иди. Јазыда спиртли
ичкиләрин зәрәриндән сөһбәт ачылырды. Мәга-
ләни охујанда ағлыма бир фикир кәлди. Бизим
гоншу кәнддә бир нәфәр сәрхошлуға гуршан-
мышды. Аиләсиндә һәр күн зиддијјәт баш ве-
рирди вә о бир нечә хәстәлијә тутулмушду. Тәзә
анадан олан ушағында шикәстлик вар иди. Јенә
дә ону ичкидән араламағ олмурду. Онун атасы
илә узун заман достлуг етмишдим.

Гәзети гатлаҗыб чибимә гојдум вә Лачына га-
җытдым. Сәһәр көһнә достумун сәрхошлуг едән
оғлунун јанына кетдим. Евдә дава - далаш ол-

мушду. Вәзијјәт хошакәлән дејилди. Мән «Јени-лик» гәзетини чибимдән чыхарыб дедим ки, Бахыш һәким сәнин һаггында бир мәгалә чап етдириб. Амма, јенә дә сағ олсун, ел - оба ичәрисиндә рүсвај олмајасан дејә адыны чәкмәјиб.

О, мәнән сорушду: - Бахыш һәким кимдир? Дедим ки, мән ону үздән танымырам, амма адыны чох ешитмишәм. Әмиоглудур да, һалына ачыјыб, сәни адам еләмәјә чалышыб.

- Нә јазыб ки? - дејә, о, тәкид етди.

Мән, мәгаләнин бир һиссәсини олдуғу кими она охумаға башладым.

Бунлары дејиб Сүчаәт киши дуруб бизә кәлди вә гәзетдән достунун оғлуна охудуғуну мәнә охумаға башлады.

«Бәзиләри спиртли ичкиләрин инсан организминә мәнфи тәсири вә онун башға хошакәлмәз нәтичәләри һаггында дүшүнмүр, нәтичәдә өзләринә, аиләләринә вә ишләдикләри коллективләрә зијан вурурлар. Беләләри унудурлар ки, сәрхошлуг инсаны нормал дүшүнмәкдән мәһрум едир, ону күлүнч һала салыр, һөрмәтини итирир. Сәрхошлугдан баш верән бүтүн ачына-чаглы һадисәләр анчаг ирадәсизлик, зәифлик кими гијмәтләндирилир. Бир сөzlә, зәһмәтин, мәһәббәтин, аиләнин, хошбәхтлијин, динчлијин, сағламлығын гәддар дүшмәни олан сәрхошлуг һалларына гаршы мүбаризә һәр јердә мүтәшәккил апарылмалы, бу тәдбир үмумхалг ишинә чеврилмәлидир. Бәли, әввәли гудурғанлыг олан сәрхошлуг, ахырда бәдбәхтликлә нәтичәләнир.

Гәти билмәк лазымдыр ки. сәрхошлуг елә илк анлардан организмә мәнфи тәсир едир, бүтүн тохума вә һүчәјрәләри зәһәрләјир, харичи мү-

ени-
Ба-
етди-
индә

дир?
ады-
тына

кими

кәл-
мәнә

орга-
ща-
әти-
кол-
рлар
мәһ-
гини
ына-
рлик
тин,
јин,
плуг
пәк-
линә
ылыг
ичә-

илк
үтүн
мү-

һитин тә'сиринә мәруз гојур, бир чох хәстәлик-
ләрин кедишини сүрәтләндирир, диһәр хәстә-
ликләрин мејдана кәлмәсинә шәраит јарадыр.
Елә бир орган јохдур ки, спиртли ичкиләр она
тә'сир кәстәрмәсин, онун функцијасыны поэма-
сын. Хүсусилә гараһијәр спиртли ичкиләрдән да-
һа чох зәрәр чәкир .

Артыг сүбүт едилмишдир ки, спиртли ички-
ләр организмә мәнфи тә'сир кәстәрмәкдән баш-
га, һабелә кәләчәк нәсилдә бир чох гүсурлар баш
вермәсинә сәбәб олур. Бундан башга спирт-ли
ичкиләр бир сыра ирси хәстәликләрин көк
салмасына вә кәскинләшмәсинә кәтириб чыха-
рыр, зәһни вә физики габилијјәти зәифләдир .

Унутмаг олмаз ки, сәрхошлуг сағламлығын ән-
гаты дүшмәнидир. Әкәр сағламлығынызы гору-
маг истәјирсинизсә спиртли ичкиләрдән имтина
един.

Бахыш Һүсәјнов, тибб елмләри намизәди

Сүчаәт киши охудуғу гәзети столун үстә го-
јуб сөзүнә давам етди: - Мән гәзети охудугча
достумун оғлуна ара - сыра диггәт јетирирдим.
Онун рәнк алыб, рәнк вердијини көрүрдүм.

Нәһажәт, о дилләнди: - Сүчаәт әми, о һәким
мәним дүшдүјүм вәзијјәти олдүғү кими јазыбды.
Јахшы дејирсән, инди мән нејләјим?

- Нејләјәчәксән, әмиоғлунун мәсләһәтинә бах,
зәһримар спиртли ичкиләрдән бир дәфәлик әл
чәк, сәрхошлугун дашыны әтәјиндән төк. Өзүнә
вә айләнә јазығын кәлсин. Белә етсән чамаат
арасында јенә дә һөрмәтли адам оларсан.

Достумун оғлу башыны әлләринин арасына
алыб, јалан олмасын, јарым саат хәјал аләминә
гапылды. Сонра бирдән јериндән диһ сычрајыб

евдәки бир јешик арагы сүрүјүб чөлө чыхартды, онлары бир - бир даша чырпыб гырды. Дәриндән бир нәфәс алыб деди: - Аллаһ о һәммин һәкимин өмрүнү узун етсин. Сүчаәт әми, сән дә сағ ол ки, онун мәним барәмдә јаздыгыны кәтириб үзүмә охудун. Һамысы дүздүр, һәким бир јалан сөзү гәләмә алмајыб, бәдәним нечә хәстәлик тапыб, ушағым шикәст доғулуб, аилә һәјатым позулуб, чамаат арасында һөрмәтдән дүшмүшәм. Әкәр бундан сонра дилимә спиртли ички дәјсә киши дејиләм.

Доғрудан да мө'чүзә баш верди. О, бир даһа дилинә спиртли ички вурмады. Тәдричән әһвалы јахшылашды, аилә вәзијјәти нормаллашды. Хоша кәлән иш бу олду ки. о, өз араг «достларына» да тә'сир едә билди, онлары да фәлакәтли јолдан кери гајтарды, бүтүн өмрү боју Бахыш һәкимә дуачы олду.

Сүчаәт киши бир даһа гәзети көтүрүб мәнә көстәрди, ону 30 илдән бәри сахладыгыны, достунун оғлуна көстәрдији хејирхаһлығы тәкрарлады вә деди:

- Инди өзүн бил, де көрүм бу һадисәни китаба јазмаға дәјәр, јохса дәјмәз?

Мән, мүдрик бир ел ағсагалы кими таныдығым Сүчаәт кишијә миннәтдарлығымы билдирдим вә она сөз вердим ки, бүтүн дедикләри гәләмә алыначағдыр.

Бахыш һәкимин өз мәгаләләриндән вә онун барәсиндә јазыланлардан сөһбәти давам етдирмәкдән әввәл бир һашијә чыхмағ истәјирәм. Бахыш һәкимдән нәсә јаздығым күнләрдә дишим ағрыјырды. Табламағ мүмкүн олмады вә мән ахшам үстү олса да дишими чәкдирмәк мәчбуријјәтиндә галдым. Бу һалымда шаир Мүрвәт Гә-

димоғлу јаныма кәлди /12 нојабр 1997- чи ил ахшам саат алтынын јарысында/. Дишими чәк-дирмәк үчүн Мүрвәт Гәдимоғлу илә дуруб бир һәким ахтармаға кетдик. «Нефтчиләр» метросу-нун јахынлығында әсли нахчыванлы, Нәһрәм кәндиндән олан Һәсәнов Чаббар Һүсәјн оғлу адлы бир диш һәкими тапдыг. Һәким бир хәстә илә мәшғул иди. Мән, Мүрвәтә дедим ки, сәһәр Бахыш һәким мәнә зәнк едиб мәсләһәт көрдү ки, о дишдән сәнә диш олмаз, мүтләг чәкдир-мәлисән.

Һәким ишини гуртарыб мәндән сорушду: - Сиз һансы Бахыш һәкимин адыны чәкдиниз?

-Бахыш Һүсәјновун адыны чәкирдим - дедим.

Мән белә дејәндә Чаббар һәким күлүмсәјиб дилләнди: - Мән, Бахыш мүәллимин тәләбәси олмушам. Бу сәнәтдә өјрәндикләримә көрә Ба-хыш һәкимә өмрүм боју борчлујам. О, һәм һәги-ги алим, үз - чәнә үзрә ән биликли мүтәхәссис, көзәл, мейрибан вә гајғыкеш бир инсандыр.

Чаббар һәким дишими чох раһат вә мәһарәтлә чәкди. Бахыша вердији јүксәк гијмәтә көрә она гәлбән тәшәккүр етдим. Бахыш һәкимлә бағлы сөјләнилән хош сөзләрин чох јердә шаһиди ол-мушам.

Бахыш һәкимин мәтбуатда бир чох елми - күтләви мегаләләри дәрч олунмушдур. Онун өзү барәдә гәзетләрдә дәфәләрлә көнүл ачан јазы-лар чап едилмишдир. Онун һаггында да бу күн дә тәрбијәви әһәмијјәтини итирмәјән јазылара раст кәлдик. Әлбәттә, бунларын һамысындан сөһбәт ачмаг имкан харичиндәдир. Бизим дөврдә дә актуаллығыны сахлајан бу јазыларын бир нечәсини там вә ја бир гәдәр ихтисар едилмиш шәкилдә бу китаба дахил етмәји кәрәкли сан-

дыг. Бу јазылары охумагла биз бир даһа јегин едәчәјик ки, доғрудан да Бахыш һәким доғма Азәрбајчанымыза кәрәкли бир оғулдур. Беләләри чох надир шәхсијјәтләрдир. Бир һалда ки, Бахыш кими һәкимләр өз зәка вә габилијјәтләри илә, ити чәрраһ бычаглары илә адамларымызын сағламлыг кешијиндә вичданла дајанырлар, вурушурлар, онда биз онлары нијә горумајаг? Белә инсанлары халга даһа дәриндән нијә танытмајаг?

Алтмышынчы илләрдән башлајараг Бахыш һәким мятбуатда ардычыл олараг чыхышлар етмәјә башламышдыр. О, кәнд әһалисинин тибби гајгыја даһа бөјүк еһтијачы олдуғуну нәзәрә алараг «Совет кәнди» гәзетиндә даһа чох мәгаләләр дәрч етдирди.

Мәсәлән, «Совет кәнди» гәзети 16.11.1966 - чы ил тарихдә, 135 - чи нөмәрәсиндә Бахыш һәкимин «Дишләринизи сағлам сахлајын» башлығы алтында тибби дәјәри олан мәгаләси ишыг үзү көрмүшдү. Һәмин јазыда ирәли сүрүнән гијмәтли фикирләр бу күн дә инсанларын дадына јетәр. Кәлин, һәмин јазыны бир дә охујаг вә өзүмүз үчүн лазыми нәтичә чыхараг.

ДИШЛӘРИНИЗИ

САҒЛАМ САХЛАЈЫН

«Һәјатын инкишафы ағыз бошлуғунун фәалијјәтиндән башланыр». Бу дәрин мә’налы фикир чәмијјәтә чохдан танышдыр. Беләликлә, ағыз бошлуғу, хүсусилә чәјнәмә апаратынын фәал үзвләри дишләр вә онларын сағламлығыны тәнзим едән амилләр һаггында сөһбәт ачмаг ма­рағлы олар. Унутмајын ки, мә’дә - бағырсаг, үрәк - дамар, ојаг, әсәб, бөјрәк вә башга хәстәликләр

диш
хәстә
Ди
чых
фајә
хил
да п
норм
хәстә
һәмч
дә ал
һазы
дән
ғын
дир.
С
диш
олма
диш
һаси
инса
лијә
рәми
имк
мијј
тини
һәсс
Е
даһ
лар
тәли
рил
рин
әтр
ләр

Дишләрин хәстәлији вә ја корланыб сырадан чыхдығы вахт гәбул едилән гида маддәләри кифајәт гәдәр һәлл едилмәмиш һалда мә'дәјә дахил олур. Һәзм үчүн јахшы һазырланмамыш гида парчалары мә'дәнин ишини ағырлашдырыр, нормал функцијасыны позур, нәтичәдә мә'дә хәстәлији төрәнир. Бүтүн гејд етдијимиз һаллар һәмчинин һәзм системинин ашағы шө'бәләринә дә аиддир. Бундан башга мә'дә үчүн кејфијјәтсиз һазырланан гида мәһсуллары организм төрәфиндән сәмәрәли мәнимсәнилмир, бу да сағламлығын позулмасы, инкишафын зәифләмәси демәкдир.

Белә гејри - нормал халлар ушаг организминә даһа горхулу тә'сир көстәрир. Ушаг вә кәнч јашларында, диш вә дишәтрафы тохумаларын хәстәликләри нәтичәсиндә дишләрин корланыб итирилмәси инкишафда олан чәнә апаратында дәррин косметик дәјишикләр јарадыр. Диш вә дишәтрафы тохумаларда тәсадүф едилән хәстәликләр заманы диш ағрылары чох дәһшәтли олур.

Инсан раһат јата билмир, јухусуз галыр, ишта-
һы писләшир. Беләликлә әсәб системинин фә-
алијјәти позулур, әмәк вә зәһни фәалијјәт зә-
ифләјир.

Бәс диш вә дишәтрафы тохумаларда һансы
хәстәликләрә тәсадүф едилир? Белә хәстәлик-
ләр чохдур. Бунларын һамысы һаггында бир мә-
галәдә данышмаг чәтиндир. Она көрә дә ән чох
тәсадүф едилән вә онун каријес хәстәлији фәрди
профлактикасы һаггында мә'лумат вермәји нә-
зәрдә тутурут. Бу мәгаләдә әсасән дишин кари-
јес дејилән чох јајылмыш хәстәлији һаггында
сөһбәт едәчәјик.

Каријес дишин тач һиссәсиндә/дишин сәрт
тохумаларында/ баш верән хәстәликләрдир. Јер кү-
рәсинин һәр јериндә јајылмыш бу хәстәлијин
инкишафына сәбәб олан амилләр һәлә тамамилә
өјрәнилмәмишдир. Лакин апарылан кениш елми
ахтарышлар нәтичәсиндә бу хәстәликләрин бир
чох әмәләкәлмә сәбәбләри ашкара чыхарылмыш,
онун профилактикасы вә мүәличә тәдбирләри
мүәјјән едилмишдир. Каријес хәстәликләринә
диш тохумаларыны әмәлә кәтирән бир сыра ми-
нерал маддәләрин, хусусилә флүорун һәддән
артыг азлығы вә чохлуғу баис олур. Буна бах-
мајараг хәстәлијин баш вермәсинә вә инкиша-
фынын сүр'әтләнмәсинә бир сыра јерли амил-
ләрдә тә'сир кәстәрир.

Бир чох нормадан кәнар вәрдишләр нәтичә-
синдә /дишләрлә сәрт шејләр тутмаг, сындыр-
маг вә с./ диш тохумаларынын тамлығы итир.
Бундан башга дишләрә вахтында хидмәт едил-
мәдикдә, гида галыглары тәмизләнмәдикдә ағыз
бошлуғунда зәрәрли микроорганизмиләрин арт-
масына әлверишли шәраит јараныр. Онларын зә-

рәрл
ланм
хәст
К
ни ј
диш
сыз
саһә
хын
илки
олма
диш
бүтү
мәтл
У
хурч
тәли
да и
фиг
парч
олан
едир
мәтл
шид
чиәт
чәси
тәдб
рын
рыр.
К
ағыр
едил
һәр
диш
гәбуз

рэрли мѣсуллары вѣ гида галыгларынын парчаланмасындан јаранан туршу маддэлѣри каријес хѣстѣлијинин инкишафыны сүр'ѣтлѣндирир.

Каријес хѣстѣлији ѣламѣтлѣринин бир нечѣсини јадда сахламаг лазымдыр. Хѣстѣлик заманы диш тачынын мұхтѣлиф наһијѣлѣриндѣ формасыз лѣкѣлѣр ѣмѣлѣ кѣлир. Сонрадан һѣмин лѣкѣ саһѣлѣри парчаланыб дагылыр, киринтили - чыхынтылы чухурчуглара чеврилир. Хѣстѣлијин илкин чагларында дишлѣрдѣ һѣч бир һиссијат олмаја билѣр. Лакин сонракы дѣврлѣрдѣ һѣмин дишлѣрдѣ туршулуға, дузлулуға, ширинлијѣ, бүтүн механики гычыглара гаршы ағры ѣламѣтлѣри баш верир.

Узун мүддѣт мұаличѣ олунмамыш диш чухурчуглары инфексија мѣнбѣинѣ чеврилир. Хѣстѣлијѣ тутулмуш дишѣлѣрдѣн чѣјнѣмѣ апаратында истифадѣ олунур. Нѣтичѣ дѣ чѣнѣлѣрин мұвафиг һиссѣсиндѣ јерлѣшѣн дишлѣр ишсиз галараг парчаланыб дагылыр, организми ѣн вачиб ѣлѣт олан чѣјнѣмѣ апаратындан тѣдричѣн мѣһрум едир. Буна кѣрѣ дѣ јухарыда гејд етдијимиз ѣламѣтлѣрѣ раст кѣлинѣрсѣ баш верѣ билѣн даһа шиддѣтли ағрылары кѣзлѣмѣдѣн һѣкимѣ мұрачиѣт етмѣк мѣслѣһѣтдир. Бу, хѣстѣлијин мұаличѣсини асанлашдырыр вѣ вахтында кѣрүлмүш тѣдбирлѣр јарана билѣчѣк башга ағыр фѣсадларын ѣмѣлѣ кѣлмѣси тѣһлүкѣсини арадан галдырыр.

Каријес хѣстѣлијинин кедишиндѣ вѣ онун ағырлашмасында шѣхси кикијѣнаја дүзкүн ѣмѣл едилмѣсинин хұсуси тѣ'сири вардыр. Бунун үчүн һѣр күн јатмаздан ѣввѣл вѣ сѣһѣрлѣр фырча илѣ дишлѣри тѣмиз јумаг вачибдир. Ёр дѣфѣ гида гѣбул едѣндѣн сонра ағыз бошлуғуну јахаламаг

чох фәјдалыдыр. Дишләри вә дишәтрафы тохумалары тәмиз сахламаг үчүн хусуси пасталар вә тозлар вардыр. Кејфијјәт е'тибары илә диш тозлары вә пасталары арасында фәрг гојулмасы мәгсәдәујғун дејилдир. Лакин диш пасталарынын үстүн чәһәти онларын кикијеник тәләбаты өдәмәсидир.

Диш фырчалары орта сәртликдә вә фәрди олмалыдыр. Фырчалары тәмиз сахламаг үчүн дишләри јудугдан сонра онлара сабун көпүјү һопдурараг, өртүксүз сахламаг мүнәсибдир. Шәхси кикијена тәдбирләри ичәрисиндә анти-септикләрдән гаргара һалында истифадә едилмәси јахшы нәтичә верир, ағыз бошлуғу вә диш әтрафы тохумаларда топланмыш зәрәрли маддәләрин тә'сирини дөф етмәк үчүн бөјүк әһәмијјәт дашыјыр.

Һәр күн јатмаздан габаг фырча васитәсилә паста вә ја тозларла дишләри јумаг, ағыз бошлуғунун тәбии горујучу гүввәсини артырмагдыр. Јени әмәлә кәлмәкдә олан каријес хәстәлијинин мүәличәси садә, тез вә ағрысыздыр. Лакин ону вахтында мүәличә етмәдикдә хәстәлик артыб дәринләшир, дишин дахили/дамар/ тохумалары да јолухур, мүәличә мүддәти узаныр, дишләрдә төрәнән ағыр фәсадлар чохалыр.

Үмумијјәтлә диш хәстәликләринә лагејд јанашмаг олмаз. Унутмајын ки, диш ағрылары заманы садәчә олараг ону чәкдирмәклә ағрылардан «хилас олмағы» үстүн тутмаг, сағламлыгдан вә көзәлликдән мәһрум олмаг демәкдир. Күмраһ олмаг, вахтындан әввәл гочалмамаг, көзәл галмаг истәјирсинизсә дишләринизи һәмишә горујуб сағлам сахлајын».

Бахыш Һүсәјнов, тибб елмләри намизәди

Онун, 1 ијун 1967 - чи ил тарихли, 64 нөмрәли «Совет кәнди» гәзетиндә «Алимин сөһбәти» рубрикасы алтында «Сәрхошлуг сағламлығын дүшмәнидир» адлы јазысы дәрч олунмушдур. Бурада инсанлара тә'сир едә биләчәк, ону сәрхошлугун фәлакәтли јолларындан гәјтара биләчәк елми вә ибратамиз фикирләри вардыр.

Күман едирик ки, 30 илдән дә габаг, даһа дүрүстү 1 нојабр 1967 - чи ил тарихли, 130 нөмрәли «Совет кәнди» гәзетиндә Бахыш һәкимин «Ағрыларын сәбәби мүхтәлиф олур» адлы мәгаләсини бүтүнлүклә бу китаба дахил етсәк һеч дә јанылмарыг. Чүнки бу мәгалә бу күн дә әһәмијәтлидир, кәләчәкдә дә фәјдалы олачагдыр.

АҒРЫЛАРЫН СӘБӘБИ МҮХТӘЛИФ ОЛУР

Ағрыларын организмин һансы наһијјәсиндә мејдана чыхмасындан асылы олараг онларын тә'сир даирәси мүхтәлифдир. Бунун бир гисми тохума вә органларда кедән нормаданкәнар дәјишикликләрин әләмәти кими мејдана чыхыр. Лакин башга ағрылар, мәсәлән, башағрысы организмә мәнфи тә'сир едән сәбәбләрә чаваб олараг тәзаһүр едир. Белә ағрылар хәбардарлыг әләмәти кими гијмәтләндирилмәлидир. Демәли, ағры мәфһуму нә гәдәр ачы вә дәһшәтли олса да, онларын бә'зиләри бизи һәјатда баш верә биләчәк фәсадлардан горујур, ајыг олмаға мәчбур едир. Ағрылар васитәсилә һәкимләр хәстәликләри бир - бириндән ајырыр, дүзкүн диагноз тә'јин етмәјә наил олурлар.

Агрыларын организмә јетирдији зәрәрли тә'-
сири билмәк лазымдыр. Бу тә'сир онларын вер-
дији әзијјәтлә гуртармыр. Агрылар кечдикдән
сонра организмин ајры-ајры тохумалары вә үзв-
ләри арасында гаршылыгыла әлагә узун мүддәт
позулур. Бу да әсәб системинә мәнфи тә'сир кәс-
тәрир, бејин габыгында вә габыгалты наһијәләр-
дә дәрин изләр бурахыр, мүәјјән дөврләрдә даһа
ағыр фәсадларын мејдана чыхмасына сәбәб олур.
Сифәтдә, ағыз бошлуғунда вә бунлара гоншу то-
хума үзвләр наһијјәсиндә тәзаһүр едән вә өзүнә
мәхсус әламәти олан бу агрылар силсиләси нев-
ралкија адланыр.

Белә агрылара јалныз үз - чәнәдә дејил, ејни
заманда организмин башга наһијјәләриндә дә тә-
садүф едилир. Һәммин агрылар бизим һиссијаты-
мызы идарә едән һәр бир синир наһијјәсиндә
баш верә биләр. Агрылары нәгл едән синир кәл-
лә дахилиндә сифәтә үч бөјүк шахә илә јајыл-
мышдыр. Лакин агрылар һәмишә бүтүн шахәләр
бојунча тәсадүф етмәјә биләр. Адәтән бу шахә-
ләрдән бири, икиси вә надир һалларда үчү дә
хәстәлијә тутулур. Әксәрән агрылар сифәтин бир
тәрәфиндә тәсадүф едир, икитәрәфли агрылар да
олур. Кәсичи, доғрајычы, әзичи, јандырычы вә с.
дәһшәтли әламәтләри олан агрылар сон илләрә
гәдәр «чарәсиз дәрәдләр» сырасына дахил иди.
Һәммин агрылар адәтән сифәтин, чәнәләрин һә-
рәкәти илә әлагәдар олараг шиддәтләндији вә
тез - тез давам етдији үчүн хәстәләр нитгдән,
ғида гәбулундан, јујунмагдан, кәзинтидән им-
тина едирләр. Лакин агрылар узун чәкмир, ғыса-
мүддәтли олур.

Дүзкүн тә'јин олунмамыш диагнозун нәтичә-
си ағыр фәсадлардан башга, хәстәни узун мүд-

дәт јардымчы мүаличә үсулларындан да гојур, нәтичәдә о, шикәст олур. Бизим тәчрүбәмиздә раст кәлдијимиз кими, һәлә бә'зән чаван шәхсләрин дишләри сағлам олдуғу һалда, диагнозун дүзкүн гојулмамасы учундан дишләрин һамысынын вә ја бир групунун чыхарылмасы, сифәтдә вә чәнә сүмүкләриндә бир чох јерсиз чәрраһи әмәлијјатларын апарылмасы кими һаллара тәсәдүф едилир. 42 јашлы бир хәстә 10 илдән чох иди ки, сифәтинин сағ тәрәфинин јухары һаһијјәсиндә олан тутмаларла баш верән дөзүлмәз ағрылардан әзијјәт чәкирди. Апарылан бүтүн консерватив мүаличә үсуллары һеч бир нәтичә вермәмиш вә ја аз мүддәтли јүнкүллүк әлдә едилмишдир. Сонрадан хәстәнин сағ көз алмасында тә'јин олунмуш дәјишикликләри нәзәрә аларағ она көз алмасынын чыхарылмасы кими дәһшәтли әмәлијјатын апарылмасыны тәклиф етмишләр. Хәстә бунунла разылашмаға мәчбур олмушдур.

Лакин Семашко адына хәстәханада јерләшән бизим шө'бәдә һәмин хәстәдә үчлү синирин биринчи шахәсинин көзүстү пајынын сағтәрәфли невралкијасы тә'јин олунмуш вә о, чәми 10 - 12 күн мүддәтиндә лазыми мүаличәдән сонра там сағлам һалда евә гајытмышдыр. О вахтдан артығ ики илдән чох бир мүддәт кечмәсинә бахмајарағ, хәстә ағрыдан шикајәт етмир.

Кәнч јашларда икән бир груп сағлам дишләрин һаһағ јерә чыхарылмасы һаллары да хошакәлмәз нәтичәләр верә билир. Бүтүн бу вә ја бу кими һалларын баш вермәсинә сәбәб, әсасән, диагнозун дүзкүн тә'јин олунмамасыдыр. Одур ки, һәкимләр белә хәстәләрә диггәтлә јанашмалыдырлар.

Доғрудан да невралкија хәстәлији мүрәккәб әләмәтлидир. Буну диш хәстәликләри заманы баш верән ағрылардан, бир тәрәфли баш ағрыларындан, бир груп кәллә вә синирләрин илтиһабы заманы баш верән ағрылардан, чәнә ойнағынын илтиһабындан вә с. ағрылардан ајырмағ лазымдыр. Бунун үчүн көстәрилән хәстәлијин хусуси әләмәтләрини билмәк, онлары вахтында ашкара чыхармағ тәләб олунур.

Үчлү синирин невралкијасы дәһшәтли олуб гәфләтән баш верир, ғысамүддәтлидир. Ағрылар кәсдикдә хәстә өзүнү сағлам һисс едир. Лакин ағрынын тәзәдән баш верәчәји горхусу хәстәни һәрәкәтсиз вәзијјәт алмаға мәчбур едир. Ағрылар кечәләр олмур вә ја гәфләтән баш верән һәрәкәтлә әлагәдар мејдана чыхыр.

Невралкија ағрыларыны һәтта ән күчлү наркотикләр белә арадан галдыра билмир. Елә она көрәдир ки, бир груп хәстәләр ичәрисиндә морфинизмә вә ја бу кими һаллара мејл тәсадүф едилмир. Јерсиз апарылан ән мүрәккәб әмәлијјәтләр белә хәстәнин һалынын јүнкүлләшмәсинә көмәк көстәрмир.

Белә хәстәләр узун мүддәт гида гәбул едә билмир, зәифләјир, әмәк габилитетләрини итирир, бә'зән дә әлил олурлар. Бәс бу хәстәлијин сәбәби нәдир? Демәк лазымдыр ки, невралкијаны төрәдән сәбәбләр һәлә елмә јахшы мә'лум дејилдир. Лакин бу хәстәлик һәкимләри дүшүнмәјә вадар едир. Ахы, сәбәбсиз һеч бир һадисә, ағры олмур. Һәмин хәстәлик һәләлик нәзәријјәләр аләминдә тәһлил едилсә дә, она гаршы бир сыра јардымчы тәдбирләр һазырланмышдыр.

Истифадә олунан тәдбирләр ичәрисиндә ағрыларын синир шахәләри бојунча кечирмә га-

билијјэтинин позулмасы мәсәләсинә биз дә тәрәфдар чыхмышыг. Хәстәлијә тутулмуш синирин шахәләри бојунча јеридилән спирт мәһлулу илә блокада сон илләр кениш истифадә олунур. Биз исә бу үсулдан даһа мүвәффегијјәтлә истифадә едир; узун илләрдән бәри хәстәлик чәкәнләрин вәзијјэтини јүнкүлләшдирир, онлары мүәјјән мүддәт әрзиндә мүаличә едирик.

Ахырынчы ики илдә клиникамызда 50-дән чох белә хәстә мүаличә олунмушдур. Бунларын ичәрисиндә 15 - 20 ил әзијјәт чәкәнләр дә аз олмамышдыр. Билмәк лазымдыр ки, невралкија хәстәлији кәстәрилән үсул илә там мүаличә олунмур, лакин хәстәләр 8 - 10 ај, јахуд 1- 2 ил мүддәтиндә һеч бир ағры һисс етмирләр.

Үчлү синирин невралкијасы чох дәһшәтли хәстәликдир. Она лагәјд јанашмаг олмаз. Кичик бир лагәјдлик исә ағыр нәтичә верә биләр. Буна кәрә дә һәмин хәстәлијә гаршы вахтында чидди мүбаризә тәдбирләри көрүлмәлидир.

Бахыш Һүсејнов, тибб елмләри намизәди.

«Совет кәнди» гәзетиндә/15. 1 -70, №6/ елми ишчи Мәммәд Сүләјман оғлунун «Миннәтдарлыг» адлы кичик бир јазысы дәрч олунмушдур. Мәгаләнин һәчми кичик олса да 28 ил бундан габаг да Бахыш һәкими бөјүк һәким вә бөјүк үрәкли инсан олмасыны биз охучуларын көзү гаршысында чанландырыр.

МИННӘТДАРЛЫГ

Онун гәбулунда һәр күн чохлу хәстә олур. Һәлә бәзиләри дә рајонлардан, кәндләрдән те-

лефонла зәнк чалыб һәкимдән мәсләһәт алырлар. Бахыш Һүсәйнова мәктубла мұрачиәт едәнләр онларчадыр. О, кәнддән кәләнләрә хусуси гаҗғы илә јанашыр, мәктублара әтрафлы чаваб јазыр, дишләрини мұаличә етдирмәјә чағырыр. Бахышын бөјүк гаҗғыкешлији, мәдәни рәфтарыны көрәнләр ону хош хатирәләрлә јад едирләр.

Һәкимин үнванына кәндәрилән мәктубларын бир гисми сәмими тәшәккүр вә миннәтдарлыгла долудур. Н. Нәриманов адына Азәрбајчан Дөвләт Тибб институтунун стомоложи - чәрраһијјә кафедрасынын досенти Бахыш Һүсәјнов диш хәстәлијинә тутулмуш онларча зәһмәткеши сагалтмышдыр. 150 нәфәрдән артыг хәстә кәндләрдән, колхоз вә совхозлардан онунла даими әлагә сахлајыр, вахтында дәјәрли мәсләһәтләр алырлар.

О, һәлә кәнч олса да һәјат јолу чох мараглыдыр. 1959- чу илдә Москвада аспирантурада охумуш, академик Јевдакимовдан чох шеј өјрәнмишдир. Үч иллик кәркин зәһмәтдән сонра о, стомоложи саһәдә тибб елмләри намизәди алимлик дәрәчәси алмаг үчүн дәјәрли елми әсәрини мұвәффәгијјәтлә мұдафиә етмишдир. Бундан сонра о, Бақыја гајыдыб тибб институтунун Семашко адына хәстәхананын нәздиндә олан стомоложи - чәрраһијјә кафедрасында зәһмәткешләрә хидмәт етмәјә башламышдыр.

Он иллик кәркин елми ахтарышдан сонра һәким мұәјјән етди ки, дәһшәтли диш ағрысындан шикајәт едән хәстәјә әзијјәт верән диш, чәнә, дил, көз ағрысы дејил, үчлү синирин невралкијасыдыр. О, бу саһәдә көркәмли иш көрмүшдүр. Чәрраһ бычағынын көмәји илә ән ағыр хәстәләрә шәфа верәндә онун севинчи көксүнә сыг-

мыр. Һәким хәстәләрин тәшәккүр вә миннәт-
дарлыгыны газанмышдыр.

Дишләри инчијә, мирваријә бәнзәдәнләр һаг-
лыдырлар. Диш инсаны көзәлләшдирир вә күм-
раһлыг үчүн вачиб органдыр. Сағлам сүмүк диш
гызыл дишдән гијмәтлидир. Буна көрә дә досент
Б. Һүсәјнов дишләрин вахтында горунмасы, сағ-
лам сахланмасы үчүн чидди сә'ј көстәрир, мұра-
чиәт едәнләрә дәјәрли мәсләһәтләр верир.

Учар рајонундан К. Мәммәдов, Ләнкәран рајо-
нундан М. Рзајев, Чәбрајыл рајонундан Р. Сәли-
мов вә башгалары стомотоложи чәрраһијјә ка-
федрасында олан рә'ј вә тәклифләр китабында
Һүсәјновун бачарыглы, мәдәни, гајгыкеш һәким
олмасы һаггында хош сөзләр јазмыш, алимин
әмәјини јүксәк гијмәтләндирмишләр. Кәнч алимә
јени мұвәффәгијјәтләр арзу едирик.

Мәммәд Сүлејман оғлу,
елми ишчи

Өлкәмиздә кедән вәзифә даваларына, доғма
кәнди Ејвазлынын ермәни гулдурлары тәрәфин-
дән виран едилмәсинә көстәрилән лагәјд мұнаси-
бәтә, вәһши дүшмәнә хәјанәткарлыгла мејдан
верилмәсинә Бахыш һәким «Сәс» гәзетиндә /8.
11. 1991/ өз гәти е'тиразыны «Һәрбичиләр кими
горујур» адлы мәгаләсиндә чәсарәтлә билдир-
мишдир. Гыса ихтисарла һәмин мәгаләни, башга
сөзлә Бахышын халга вә Вәтәнә нечә јандыгыны
охучуларын нәзәринә чатдырырыг.

Һ Ә Р Б И Ч И Л Ә Р К И М И Г О Р У Ј У Р

Сәрһәд кәндләримиз ағыр фачиәли күнлә-
рини јашајыр. Бу фачиәнин ағырлашмасында

кимләр рол ојнајыр, нијә ојнајыр, кимләрә сәр-
фәлиди бу чүр ган - гыргын?

Үч ил әввәл /декабр ајынын 27/ дағларда
галхан кими дурмуш Ејвазлы кәнди ермәни ган-
ичәнләри тәрәфиндән вәһшичәсинә јандырылыб.
Телевизијанын чәкилиш групу кәндә чатанда
дирәкләр түстүләнир, диварлар јерә чөкүрдү.
Бир јанмыш дамын алтында үч ирибујнузлу һеј-
ванын көмүр кими гаралмыш чәсәди ајдын көрү-
нүрдү.

Күллә - борандан кечә гаранлығында мешә-
лијә пәнаһ кәтирмиш адамлар вә Заман мүәл-
лим һадисәни тәфсилаты илә данышырды: «Га-
ранлығда кәндин ортасындан кечән 2 км- лик
јолда 200 - 300 әдәд миник вә јүк машынлары
дајанмышды. Ермәни милис ишчиләри јолу кәс-
мишди. Евләр талан олунуб јүк машынларына
јығылды вә ев - ешикләр јандырылды. Һәр евә
од вурдугча ермәниләр «ура» дејиб ғышгырыр вә
һаваја фишәнк атырдылар. Сонра ермәниләр бу
«гәләбә» мүнәсибәтилә әлә кечиртдикләри һејван
әтиндән кабаб да чәкдиләр.

Јери кәлмишкән ону да дејим ки, бу дөзүлмәз
дәһшәтли мәнзәрәнин видео лентиндән дә бир
сәс - сораг јохдур. Бу һагда јаздығымыз «су әри-
зәсинә» дә чаваб верилмәјиб.

Елә о заман баша дүшдүк ки, Ејвазлы, Чәјзә-
ми, Вәли дүзү, Һәчәр дүзү ермәни достлара, је-
ни шәраитдә верилән һәдијјәдир. Мәни јандыран
о иди ки, һәлә дә «бизимкиләр» Ејвазлы кәнди-
нин дүшмән јолунун үстүндә, сәрһәддимиздә га-
ла олдуғуну анламырды. Нәтичәдә бир нечә күн-
дән сонра Гәдили, Давудлу, Күрчүлү кәндләри
дә бошалдылды, хараба галды.

р-
да
н-
иб.
да
ү.
ј-
ү-
э-
л-
а-
ик
ы
с-
на
вэ
вэ
бу
ан
эз
ир
и-
э-
е-
ан
и-
а-
н-
ри

Мәтбуатда хәбәр верилирди ки, бизимкилә
«Огуз» гәсәбәси тикдирир. Ора тәләсдим. Нә көр-
сәм јахшыдыр? Дәһшәтди, валлаһ! Ејвазлыдан
13 км аралыдан Күрчүлү кәнди јахынлығында 3
ев тикилиб, икисиндә гачгын јашајыр. Бир дә мә-
сәлә ондадыр ки, бу да көздән пәрдә асмагдыр вә
көрүнүр, һәлә чох көзләрдән пәрдә асылачаг.
Сәһнә архасында һәлә чох кәндләр сатылачаг.
Сатын бу торпагы, мурдар саллаглар, сатын! Бу
корлуг, нанкорлуг дејил, бу әсл хәјанәтдир. Хәја-
нәтин бундан о јанасы јохдур, шарлатанлығын
белә дәрәчәси олмаз!

Корус - Гафан хәтти бојунча/120 км сәрһәд/
12 - 13 км кери чәкилмәк нә демәкдир? Респу-
бликаја нечә - нечә алим, јазычы, шаир верән Еј-
вазлы хәритәдән силинмәк үзрәдир, јахуд сили-
нәчәк. Ким ки, дәдә - баба торпагына ајаг басыр,
јетим мәзарлары зијарәтә кедир «экстремист»
дамғасы илә дамғаланыр. Нијә? Буна нечә дөзү-
рүк, ај Аллах, ај Танры?

Ејвазлы јандырыландан сонра рајона һәрби
гүввә чағырылыб, һәрбичиләр һәлә дә рајон мәр-
кәзиндә јејиб-ичирләр, сәрһәдләримиз исә баш-
лы - башына галыб. Даһа доғрусу, бизим әл - го-
лумуз бағланыб, ермәниләрә исә мејдан верилиб.
Одур ки, башымыза күллә јагыр, мал - гара апа-
рылыр, нечә - нечә оғулларымыз күдаза кедир,
ушаглар јетим галыр. Бүтүн бунлар нә вахта гә-
дәр давам едәчәк. Нә вахт ган гусачаг бу саггал-
лы гузгунлар?

Биз кери чәкилдикчә ермәни чәлладларынын
ајагы јер алыр. Сон вахтлар ермәни машинлары
јандырылмыш Ејвазлы кәндиндән кечиб кедир.
Буна сон гојулмалы, мүгәддәс торпагымыза ган-

ичәнләрин мурдар ајагларыы тохунмамалыдыр.

Бахыш Хүсәјнов, һәким

Бахыш һәкимин минләрлә хәстәләри она мин-нәтдарлыг мәктублары кәндәрмиш, бир чохлары мәтбуат сәһифәләриндә үрәк сөзләрини чап етдирмишдир. Бу хәстәләрдән бири «Енеркетика» гәзетинин мүхбири Расим Бағыров ишләдији «Енеркетика» гәзетиндә /25.XII - 1991, № 47/ «Шәфалы әлләрә миннәтдарам» адлы бир мәгаләси чап олунмушдур. Охучу бу мәгаләни һәјәчансыз охуја билмир. Кәлин сәмимијјәтлә долу олан, Бахыш һәкими бизә севдирән һәмин мәгаләни бирликдә охујаг.

Ш Ә Ф А Л Ы Ә Л Л Ә Р Ә М И Н Н Ә Т Д А Р А М

Һәлә 4 ил бундан габаг гәзаја уграјаркән саг вә сол үзүмдән алдығым сыныг илә әлагәдар Республика клиники хәстәханасында чәрраһијјә әмәлијјатында олмушдур. Б у 4 илдә сол алт чәнә наһијјәсиндән шикајәтләнсәм дә һеч нә јохдур - дејә һәкимләр бир нөв башдансовдулуг етмиш, мәнә дәгиг чаваб вермәмишдиләр. Лакин ағрыларымын шиддәтләнмәси сәһһәтимин даһа да позулмасына сәбәб олду. Шәһәр поликлиникасынын стоматолокија шө'бәсинә баш чәкмәли олдум. Ләвазиматымыз јохдур, кәрәк Бакыја кәндәриш вәрәгәси аласан, - дедиләр. Јенә дә кәндәришлә Республика Клиники Хәстәханасына үз тутдум. Орада мәни стоматолокија һәкимләри чох сәмими шәкилдә гаршыладылар.

Шө'бә мүдирини сорушурам, отағындадыр дејирләр. Јахын гоһумум Јусиф Әлијевлә отаға дахил оларкән ағ сачлы, сифәтиндә тәбәссүм олан

бир нәфәрлә үзләшдик. Таныш олдуг. Јахшы де-
јибләр, икидин адыны ешит үзүнү көрмә. Ыаг-
гында республикамызын һәр бир кушәсиндә
«јахшы стоматологдур», «Аллаһ өмрүнү узун
еләсин» кими кәламларыны јәгин ки, чохла-
ры ешитмишдир. Бағышлајын, Минкәчевир шәһә-
риндән кәлмишик, дејә онунла әтрафлы сөһбәт
едирик. Ыәким мәни мүәјинәдән кечиртдикдән
сонра мүтләг тә'чили чәрраһијјә әмәлијјаты
апармаг лазымдыр, деди. Хәстәлијимин вә еләчә
дә кәскин ағрыларымын сәбәбини сорушурам.
Горхма, оғул, тезликлә гуртарарсан дејә мәнә
үмид вә тәскинлик верди. Чәрраһын үмидверичи
тәскинлији санки мәнә ағрыларымы унутдурду.
Јатмалысыз, - дејә гәти гәрарыны билдирди.
Үзбәүз отагдан ај Пакизә бачы, тәзә хәстәмиз
вар, она хәстәхана палтары верин деди. Елә һә-
мин күндән хәстәханада јатмалы олдум. 5 күн-
дән сонра чәрраһ мәни садә јолла, ијнә илә опе-
расија етди. Онун шәфаверичи көзләринә, һәра-
рәтли бахышына, гүввәсинә бәләд олдугумдан
һеч бир һәјәчан кечирмәдән чәрраһијјә отагына
өзүм кетдим.

Әмәлијјат заманы санки ондан үмид көзләјир-
миш кими, көзләrimi көзләринә тикмишдим.
Әфсус ки, бу үмиди әлимдән алыб көзләrimi дә
бағладылар. Әввәлчә арха дишләrimi чыхар-
тды вә сонра исә јанындакы ассисенти олан Гә-
нирә Гәдимәлијеваја нәјисә баша сала - сала
јумшаг тәрздә әмәлијјата башлады. Бах, бу
чиркдир, бу исә дашлашма вериб. Ыәкмән дишин
диби гашынмалыдыр, - дејә көзләrimi ачараг
мәнә зарафат етди. Хәфифчә күлүмсәди. Көзлә-
римә инана билмәдим. Чәрраһ елә өзү дә
һәјәчанындан бәрк тәрләмишди.

Б. Һүсејнов санки мәни јенидән һәјата гәјтарды. Фүрсәтдән истифадә едиб ону вә башчылыг етдији шө'бәнин коллективи һаггында да бир нечә кәлмә гејд етмәк истәрдим. Бахыш Һүсејнов 1936 - чы илдә Губадлы рајонунун Ејвазлы кәндиндә анадан олмушдур. 1987 - чи илдән республика клиники хәстәханасында ишләјир. 1959 - чу илдән 1987 - чи илә гәдәр мүхтәлиф вәзифәләрдә - әввәл ики ил баш лаборант, үч ил Москва шәһәриндә аспирант, 1965 - чи илдән тибб институтунун мүәллими, 1969 - 1972 -чи илләрдә диссертасијасыны мүдафиә едиб доссент олмушдур. 1972 - 1980 - чы илләрдә исә тибб институтунун үз вә чәнә чәрраһијјә кафедрасынын мүдири кими мә'сул вәзифәләрдә чалышмышдыр.

Ики оғул атасыдыр вә ики көрпә нәвәси вардыр. Аллаһ тала көрпә Фуад вә Һәчәр балаларыны она чох көрмәсин. Хошбәхт бөјүсүнләр.

Мәним орада сағламлығым әһвал - руһијјәмин јахшылашмасы үчүн чалышан вә олдугча көзәл инсан олан һәким бачымыз Гәнирә Гәдимәлијеваја, баш тибб бачысы Вәкаләт ханым Мәммәдоваја, тибб бачылары Тәранә Ағајеваја, Мәтанәт Вердијеваја, саргы отағынын тибб бачысы Ешги Мирсијабоваја, тибб бачылары Камилә Мүслүмоваја, Бела Гәдимоваја, Арзу Чамаловаја, тәсәррүфат бачысы Лјуба Шегалковаја, кичик тибб бачысы Пакизә Һачыјеваја, јемәкхана ишчиләри Сугра Әһмәдоваја, Мина Илишјоваја, ренткен лаборанты Фирудин Кәримова өз дәрин миннәтдарлығымы билдириб онлара чох сағ олун дејирәм. Тәмиз вә саф коллективи олан көзәл инсан, һәјаты боју јахшылығы өзүнә сирдаш билән шәфалы әлләр саһиби, чәрраһ Бахыш Һү-

сејнова јенидән һәјата җајтардығы бүтүн хәстә-
ләр адындан бир даһа јорулмасын дејирәм. Сон-
суз миннәтдарлыгымы билдирирәм.

Расим Бағыров,
«Енеркетик» гәзетинин мұхбири

Зәннимизчә Бахыш һәким һаггында тәсәввү-
рүмүзү кенишләндирмәк үчүн Мәтин Мирзәнин
онунла апардығы мұсаһибәни охумағысмыз да
јеринә дүшәрди./ «Күнај» гәзети, 13.06.95, № 50/

ИНСАНЛАР - ТАЛЕЛӘР ӘЛЛӘРИН СЕҢРИ

Атам дејир ки, Танрынын сәнә вердији ба-
чарыгдан ағыллы истифадә етмиш олсан, онун
јетирдији не'мәтләрә шүкүранлыг һисси илә ја-
нашсан, һәр һансы бир иш башламаздан өнчә
өзүндән бөјүкләрлә мәсләһәтләшиб хејир - дуа
алсан, көрдүјүн ишдә һеч бир әнкәл олмаз. Тан-
ры бәрәкәт һапысыны сәнин үзүнә тајбатај ачар.
Елә бәлкә бу сөзләрин мәс'улијјәтини дүјдүгүм
үчүндүр ки, Танры мәнә мәрд бир инсан һаггын-
да јазмаг үчүн гәләм вериб, атасынын үзүнә ағ
олмајан, онун хејир - дуасы илә тибб әләминә
кәлән чәрраһ Бахыш Һүсејнова минләрлә инсан
һәјатыны е'тибар едиб. Јашадығы 60 иллик өм-
рүн 36 илини үрәкдән тибб елминә верән вә бу
үрәкдән шәфа тапан инсанлар јәгин ки, јазыны
охујуб Бахыш Һүсејнову таныјачаг вә бу күн-
ләрдә 60 јашынын тамам олмасыны билиб она
бир 60 ил дә алгыш өмрү арзулајачаглар. Фүр-
сәтдән истифадә едиб тибб елмләри намизәди,
чәрраһ, республика Клиник Хәстәханасынын үз

- чәнә чәрраһијјә шө'бәсинин мүдири Бахыш Һүсејнову 60 иллик јубилеји мүнәсибәтилә тәбрик едир вә өмүр китабынын сәһифәләриндән бир нечә мәғамы диггәтинизә чатдырмағы һәм вәтәндаш вә һәм дә досент борчу билирәм.

- Бахыш мүәллим, сизи тибб елминә кәтирән һансы истәк олуб?

- Мән кеолог олмаг истәјирдим. Чүнки дајыларымдан бири кеолог иди. Һәрден кәндә кәләрди, бирликдә даға чыхардыг. Өзүмлә балача бир һејбә кәздирәрдим. Дајым јыгдыгы дашлары ора долдурардым. Евә кәләнә гәдәр ики - үч килограмм даш јығыларды. Бу, мәним үчүн ади бир даш олдуғу һалда, дајым үчүн һәр бири бир тапынты иди. Кеолог олмаг һәвәси мәни мәчбур едирди ки, ријазиијјаты мүкәммәл өјрәним. Тәрсликдән кәндимиздә ријазиијјаты күчлү билән мүәллим јох иди. Мәчбур олдум ки, 7 км узагда јерләшән гоншу кәндә кедиб ријазиијјатла мәшғул олум. Чүнки һәмин кәнддә күчлү ријазиијјат мүәллими вар иди. Елә олду ки, о мүәллим дә чыхыб кетди вә мәним ријазиијјатдан билијим јарымчыг галды. Бу, мәним гәбул заманы ријазиијјатдан вердијим имтаһанда өз мәнфи тәсирини кәстәрди, кәсилдим вә атамын горхусундан ичими јејә - јејә евә дөндүм. Атам бәј нәслиндән иди, о, өзүнәмәхсус әдајла сорушду нијә бикефсән? Чаваб вердим ки, кәсилмишәм. Деди: «Амма нә јахшы олду. Оғул, мән сәни һәким көрмәк истәјирәм. Хејир - дуа верирәм. Танры үстүндән әскик олмасын. Архајын кет». Атамын дуалы сөзләри доғрудан да көмәјимә јетди. 1954- чү илдә Азәрбајчан Дөвләт Тибб институтунун јени ачылмыш стомотолокија факултәсинә дахил олдум. 1959 - чү илдә һәмин факултәни фәргләнмә

диплому илэ гуртардым. Амма стомотолокијаја һәвәсим јох иди. Чәрраһ олмаг истәјирдим. Институту гырмызы дипломла битирдијимә вә бир дә фәаллығыма көрә, мәни үз - чәнә чәрраһијјә шө'бәсиндә баш лаборант сахладылар. Ики ил ишләдикдән сонра Москваја аспирантураја көндәрдиләр. Аспирантураны битириб, мүдафиә еләдим вә Бакыја гајытдым. 1964 - чү илдән 1969 - чү илә гәдәр тибб институтунда асистент, 1974 - чү илә гәдәр досент, 1974 -чү илдән 1980 -чы илә гәдәр кафедра мүдири вәзифәсиндә чалышмышам. Сонра мәни ишимдән азад едиб јеримә чәрраһијјәдән хәбәри олмајан терапевти тә'јин етдиләр. Адын да белә гојдулар ки, куја о, елмләр докторудур. Даһа сонра мәркәзи хәстәханада 20 чапрајылыг шө'бәни мәнә вердиләр. Мән дә даһа 20 чарпајы ахтарыб, јәни 40 чарпајылыг шө'бәни бура көчүрдүм вә о вахтдан бәри республика хәстәханасынын үз - чәнә чәрраһијјә шө'бәсинә башчылыг едирәм.

- Сиз бир мүддәт Губадлы Ражон Ичра һакимийјәтинин башчысы вәзифәсиндә чалышмысыз. Бирдән - бирә тибб сәһәсиндән тәшкилати ишә кечмәјинизи нә илә изаһ едирсиниз? Бу, вәтән-пәрвәрликдән ирәли кәлирди, јохса вәзифә мејлиндән? Ахы сиз көзүтох адамсыз.

- Дүзүнү дејим ки, һакимийјәтдә олан адамлар аддымбашы сәһвләр бурахырды. Шушајла Лачын кетдији мәгамда, Губадлы тәрәзијә гојулдуғу заман биз Күрд чәмијјәти адындан мәтбуат васитәсилә сөзүмүзү демәјә башладыг. Һәтта бир ара күрдләри Лачын дәрәсиндә вурушдурмаг истәдиләр. Биз мұнагишәни јатыздырсаг да «бәјләрә» билдирдик ки, Губадлыны вермәјә-чәјик. Күнләрин бириндә мәни Президент Апа-

ратына чагырыб дедилэр: «Сән белә дөшүнә дө-
жүрсән, кет Губадлыны гору, көрәк әлиндән нә
кәлир». Онлара баша салдым ки, мән һәкимәм.
Республикаја һәким кими даһа чох лазымам. Де-
диләр јох, сән ичра башчысы кетмәлисән. Нә исә,
мәни көндәрдиләр Губадлыја ичра башчысы.
Губадлыны әсасән/сонралар шәһид олмауш вә
өлүмүндән сонра Милли Гәһрәман адына лајиг
көрүлмүш/ Әлијар Әлијев мүдафиә едирди, бир
дә бәјләрдән ибарәт баталјон. Баталјонда 630
нәфәр әвәзинә 63 нәфәр вар иди. Онларын да әк-
сәријјәтинин дөјүш сәвијјәси јох иди. Буна бах-
мајараг, беш - алты ај әрзиндә алты баталјон
јаратдым. Сәриштәли кадрлары әтрафыма јыг-
дым. Русијада чалышан полковник Намазову Гу-
бадлыја чагырыб бригада командири тәјин ет-
дим. Күнләрин бириндә Намазов мәнә билдирди
ки, биз Корус - Гафан сәрһәддиндән гошунлары
Лачын дәрәсинә чәкмәлијик .

Бу мәсәләдән ики күн сонра полковник На-
мазову зирзәмијә басдылар, һәтта күлләләмәк дә
истәдиләр. Куја мәнә сирр сатыб. Әслиндә исә
мән Мүдафиә Шурасынын сәдри идим. Нә исә,
һәрби назирликдән Бәршадлынын рәһбәрлији
алтында бизә силаһ верилди вә онун програмы
үзрә Корус - Гафан истигамәтиндә ермәниләри
әздик, бир күндә үч һәрби вертолјот да вурдуг.
Бир ермәни тутуб һәрби назирлијин сәранчамы-
на көндәрдик.

- Мүһарибә гырагдан нечә көрсәнир, дөјүшдә
нечәдир?

- Гырагдан баханда мәс'улијјәт азалыр. Дөјү-
шә кирәндә исә мәс'улијјә бирә - беш артыр. Та-
мам башга бир инсана чеврилирсән. Торпаг уг-
рунда ган төкдүјүнү биләндә, онун гәдрини дә

билирсэн. Биз дөјүшә кирмәсәк, чеченләр, вјет-
намлылар кими шүчаәт көстәрмәсәк, торпагла-
рымызы ала билмәрик. Күнү сабаһ сәфәрбәрлик
е'лан олунса вә мән оғлумла өндә кетмәсәм,
онда гој једијим чөрәк мәнә һарам олсун.

- Иншдир, Губадлы алынандан сонра сизә је-
нидән ичра һакимијјәтинин башчысы вәзифәси
тәклиф олунса, кедәрдинизми?

- Мүһарибә илләриндә һәким кими галардым.
Әмин - аманлыг дөврүндә исә Губадлыја рәһбәр-
лик едәрдим. Индики дөврдә һәкимлији гојуб
тәшкилаты ишдә ишләмәк күнаһ оларды.

- Сәдрлик етдијиниз Күрд Чәмијјәтинин ја-
ранмасы һансы зәрурәтдән доғуб?

- Билдијиниз кими, Азәрбајчанда азсајлы
халглар һәмишә олуб. Вә һәмән азсајлы халг-
лара өз дилини, мәдәнијјәтини инкишаф етдир-
мәк үчүн һәмишә шәраит јарадылыб. Күрд Чә-
мијјәти дә о вахтдан фәалијјәт көстәрир.

- Бу күн игтисади чәтинлик сизин хәстәхана-
дан да јан кечмәјиб десәм һағлы олараммы?

- Игтисади чәтинлик бүтүн саһәләрә тә'сир
етдији кими, тибб саһәсинә дә хејли зијан вуруб.
Онун инкишаф сүр'әтини ашағы салыб. Бизә ај-
рылан һуманитар јардымын демәк олар ки, үч-
дән бир һиссәси кәлиб чатыр. Галан һиссәсини
гара базарда сатыб мәнфәәт әлдә едирләр. Хәс-
тәләрин чохусу дәрманлары өзләри илә кәтир-
мәјә мәчбурдур. Чәрраһлар чыхыб кедирләр.
Ше'бәләр бош галыб. Әкәр бу күн дөвләт тибб
саһәсиндә тәдбир көрмәсә, јахын заманларда
хәстәләри мүаличә етмәк имканындан мәһрум
олачағыг.

- Бахыш мұәллим, тибб саһәсиндә һансы на-илијјәтләри әлдә етмисиниз вә онларын хејри барәдә?

- Тибб саһәсиндә наилијјәтләр, ихтиралар чохдур. Мәсәлән, чәнә чыхыгларыны операсија олмадан јеринә салмаг үчүн гармаг ичад етмишәм, даһа сонра електротерметон адлы тибб чиназы да мәним адымла бағлыдыр. О, үст чәнә наһијјәсиндә ағрылары арадан галдырыр. Бундан әлавә, үст додағын икитәрәфли пластикасы, гулаг гүсурларынын бир анда пластикасы да бу гәбилдәндир.

- Фүрсәтдән истифадә едиб «Күнај» гәзетинин коллективи адындан сизи 60 иллик јубилејиниз мүнәсибәтилә тәбрик едир, сизә чан сағлығы вә хәстәләрдән шәфалы әлләринизин көмәјини әсиркәмәмәјинизи арзулајырам.

- Чох сағ олун. «Күнај» гәзети охунағлы гәзетдир. Јарандығы күндән охучу гәлбинә јол ачыб. Мән фәхр едирәм ки, нә вахтса дәрс дејим, тәләбәм олмуш «Күнај» гәзетинин һамиси, хејрхәһ иш адамы Маһмуд Мәммәдов Азәрбајҗан үчүн чохлу хејријјәчилик ишләри көрүр. Мән Маһмуд Мәммәдова ишләриндә наилијјәтләр арзулајырам, сизә исә ајдын сәма диләјирәм. Чүнки сиз бизим кәләчәјимизсиниз.

Мәтин Мирзә, јазычы, журналист

Биз јухарыда Ејвазлы кәндинин јетишдирмәләриндән сөһбәт ачмышдыг. Бу кәнддән пәрвазланан көркәмли шәхсијјәтләрдән бир нечәси барәдә мүхтәлиф пешә саһибләринин фикирләри илә һалы олмаг да мә'луматымызы кенишләндирәрди.

И
јәтл
дыр
Әбд
hej'
һәк
етм
дип
Һәт
рүл
ми
Баз
түр

мь
әзи
Ба

на-
ри

ар
ија
ли-
чи-
энэ
дан
гу-
гә-

ги-
ји-
ғы
ни

гә-
ол
де-
а-
ов
ри
а-
и-

гә-
из-
а-
ри
н-

Искәндәров Мәммәд Әбдүл оғлу белә шәхси-
јәтләрдән биридир. О, Бахыш һәкимин дајысы-
дыр. Лакин ону билмәк лазымдыр ки, Мәммәд
Әбдүл оғлу Азәрбајчан ССР Али Совети рәјасәт
һеј'әтинин сәдри ишләдији дөврдә дә Бахыш
һәким һеч вахт онун адындан суи-истифадә
етмәмишдир. О, бачысы оғлу Бахыш али тәһсил
диплому аландан сонра бундан хәбәр тутмушду.
Һәтта, Бахыш елмләр намизади адына лајиг кө-
рүләндән сонра дајы онун алим олдугуну бил-
мишди. Өмрүндә һеч кәсдән миннәт көтүрмәјән
Бахыш һәким доғма дајысындан да миннәт кө-
түрмәмишди.



Шамил Дәлидаг

ҲАШИЈӘ. Бөјүк шаир Хәлил Рзанын Ағда-
мын зәка күнәши адландырдығы әзизләрдән
әзиз вә севимли достум Зејнал Мәммәдли илә
Бакы шәһәриндә идик. Бир мәчлисдә кимсә Ба-

хыш һәкимдән үрәкдолусу разылыгла данышырды. Онун сәнәтинин камил биличиси олдуғу барәдә фактларла марағлы сөһбәт едирди. Бир нәфәр орталыға белә бир сөз атды: - Нә Бахыш, Бахыш демәкдән јорулмурсан? Нәдир сәһәрдән бәри ону тәрифләјирсән? Ишин - күчүн јохдур мәкәр? Искәндәровун бачысы оғлудур да .

Онун көлкәсиндә бејүјүб. Она көрә дә һамы ону тәрифләјир. Һара кедирсән онун камил һәким олдуғундан данышырлар. Мән ондан да јахшы һәкимәм. Амма адым ит дәфтәриндә дә јохдур. Мәним дә Искәндәров кими дајым олсајды инди академик идим .

О вахт Зејнал Мәммәдли вә мән Бахышын адыны ешитмишдик, үзүнү көрмәмишдик. Зејнал Мәммәдли Бахышын адынын үстүнә көлкә салмағ истәјән вә јахшы таныдығы һәмин һәкимин сөзүнү ағзында јарымчығ гојуб деди: -Мәним Бахышла шәхси танышлығым јохдур. Амма Бахышын бачысынын өмүр - күн јолдашы Алыш Һүмбәтәлијев Ағдамда јашајыр. О да Губадлыдандыр. Әввәла, мән ондан да ешитмишәм. Бахыш дајы көлкәсиндә учалмамыш, өз бачарығы нәтичәсиндә танынмыш алим, мәшһур һәким олмушдур. Икинчиси, дајы адамы јүксәк вәзифәјә гоја биләр, анчағ ону көркәмли, үмүмхалғ рәғбәти газанан һәким едә билмәз. Хәтринә дәјмәсин, өзүнү өјмәкдән усанмырсан. Хәбислик, көзүкөтүрмәмәзлики инсана шөһрәт кәтирә билмәз. Әксинә инсанын өз гычына бухов ола биләр.

Бајағ куркур курулдајан һәким Зејнал мүәллим кими һәмишә һәгигәти адамын үзүнә демәји бачаран бир мүдрики инсанын сөзләрини удмаға мәчбур олду вә чынғырыны да чыхара билмәди.

КИМ ӨЗҮНӨ СИРДАШ ЕТСЭ ЗӘҢМӘТИ,
КҮНБӘКҮН УЧАЛАР ОНУН ҺӨРМӘТИ.

*АРЫ ИШКҮЗАРЛЫҒЫ,
ИНСАН БӘХТИЈАРЛЫҒЫ*

Бир мәчлисдә Бахыш мұәллимдән сорушурлар:

- Нечә гардашсыныз?

- Бахышын чавабы белә олур: -Үч гардашыг - Камран, Асиф вә мән.

Бу мәчлисдә отуран, Бахыш һәкимлә јахын достлуг едән, онларын айләсини јахшы таныјан Губадлы РТШ - нин мүдири Ваһид мұәллим е'тиразыны билдирир:

- Бәс, гардашларындан биринин адыны нијә демәдин?

Бахыш белә кұман едир ки, онунла гардаш кими дост олан Ваһид мұәллим јәгин өзүнү нәзәрдә тутур. Буна көрә дә онун суалына белә чаваб верир: - Бағышла, дүз дејирсән. Сән дә гардашларымдан бирисән. Өзү дә дөрдүнчүсү јох, лап биринчиси.

Ваһид мұәллим јенә исрар едир: - Әлбәттә, мән сәнин ајрылмаз дост - гардашынам. Елә бир шәхсијјәтсән ки, мәним кими дост - гардашларын дедикчә чохдур. Аллаһ онларын һамысынын чаныны сағ еләсин. Амма мән сәндәң адыны чәкмәдијиниз ата бир, ана бир доғма гардашынызын адыны сорушурам.

Бахыш һәким чаш - баш галыб сөһбәтини белә давам етдирир: - Бәлкә кимисә гарышыг сал-

мысан. Гардаш кими әзиз әмим, дајым огланларын-
дынан бирини доғма гардашым һеса́б едирсән?

Баһид мүәллим јенә дә сөзүнүн үстә дурур: -
Кәл, мәни даға - даша салма, аты чынғыллыға
сүрмә, кизләтдијин доғма гардашынын адыны
чәк, мүбаһисә гуртарыб кетсин.

Бахыш күлүмсәјиб дејир: - Онда, сөзүндән
белә чыхыр ки, атам Һүсејн киши биздән кизлин
башға бир гадынла да евләнибмиш. Демәли һә-
мин арваддан олан бир гардашым да вармыш,
тәәссуф ки, ону көрмәмишәм вә адыны бил-
мирәм.

Баһид бу чавабдан разы олмајыб: - Өзкә га-
дындан гардашын олсајды, о, сәнинлә доғма ол-
мазды, - дејиб, конкрет чаваб көзләјир.

Бәлкә дә өмрүндә биринчи дөфә иди ки, Ба-
хыш һәким суал гаршысында ачиз галырды. Бу-
на көрә дә үзүнү достуна тутуб дејир: - Кәлсәнә,
сөз күләшдирмәјәк. Е'тираф едирәм ки, сәнин
мүәммалы суалына чаваб тапа билмәдим, көрү-
нүр, она сән өзүн чаваб вермәли олачагсан.
Баһид мүәллим күлүмсәјиб дилләнир: - Суалы-
мын мүәммасы - зады јохдур. Инди ки, белә ол-
ду, сән демәк истәмәсән дә, мән гардашынын
адыны дејерәм. Узун илләрдән бәридир ки, мән
сәни о бири гардашларындан даһа чох, һәмишә
«Зәһмәтлә» бир јердә көрмүшәм. Гардашларын
Камран вә Асиф сәндән ајрылыб өзләринә башға
јерләрдә ев - ешик гуруб оғул - ушаг саһиби
олублар. Амма, «Зәһмәт» адлы гардашынла һәр
вахт бир јердә олурсан вә инди дә ондан ајры
дејилсән.

Бу сөzlәри ешидән Бахыш һәким күлә - күлә
дејир: - Вај сәни, Баһид . . . Һә, бу башға мәсәлә.
Дүз дејирсән зәһмәтлә доғма гардашам. Һәгигә-

тән дә адын да Ваһид, өзүн дә ваһидсән. Фикир-
ләшиб елә сөз тапырсан ки, адамын маты - муту
гурујур .

Догрудан да, Ваһид мүәллимин сөзүндә бөјүк
һәгигәт вардыр. Бахыш һәкимин һәјат јолуна нә-
зәр јетирдикдә бу һәгигәтин керчәклији ачыг -
ашкар көрүнүр.

Бахыш һәкимин тәкчә елмә јох, физики әмә-
јә - зәһмәтә бағлылығы барәдә шаһид олдуғум
бир һадисәни тез - тез хатырлајырам. 1990 - чи
илин јај фәсли иди. Кәлбәчәрдән Бақыја кәл-
мишдим. Бахыш һәкимлә көрүшдүм. О, мәни ба-
ғына апарды. Ики күн бурада галмалы олдум вә
көзләримлә көрдүкләримә инанмаг истәмәдим.
Бу ики күн әрзиндә Бахыш һәким јорулмаг бил-
мәдән каһ әлиндә бел, каһ әлиндә күлүнж, каһ
әлиндә мала чүрбәчүр кәрәкли ишләр көрүрдү.
Мәнә елә кәлирди ки, о, бүтүн өмрү боју физики
әмәклә мәшгул олан вә һәр күн 5 - 10 адамын
ишини көрән бир фәһләдир.

Бағын сәлигә - сәһманы, бурада јетишдири-
лән мүхтәлиф мејвәләр адамы һејран гојурду.
Мә'лум олду ки, бағ јеринин тәмизләниб шум-
ланмасында, ағачларын әкилиб онлара хидмәт
көстәрилмәсиндә, бостанын бечәрилмәсиндә, ча-
лаг ишләринин апарылмасында Бахышдан башга
икинчи бир адамын әмәји олмамышдыр. О, бура-
да олдуғум ики күн әрзиндә мәним ишләмәјимә
разы олмурду. Һансы ки, бүтүн өмрүм боју һә-
мишә ағыр зәһмәт мәним дә пајыма дүшмүшдүр.
Нәһәјәт, чох «јалвар - јапышдан» сонра боста-
нын бир - ики ләкини суладым. Вәссалам, ики
күн дә ики ләки суламаг мәним ишим олду, чәми
5 метр узунлуғу олан ики ләки суламагла барлы

- бəһрəли бəғдa «əмəји» олaн икинчи aдaм мəниј-
дим . . .

Буpaдa јəгин етдим ки, бaлтa илə одун дoғрa-
мaғдa, эти шишə нaзырлaмaғдa, лəззəтли кaбaб
биширмəкдə дə Бaхышын бəјүк сəриштəси вap.
Һəттa, o, бəғдa сaхлaдығы тoјуглaрa дəн сəпир,
онлaры дəрмaнлaјыб гaјғысынa гaлырды. Мəнə
елə кəлирди ки, o, aғaчлaрын дa дилини билиб
онлaрлa дaнышмaғы, «əһвaллaрыны» сoрушмaғы
дa бaчaрырды. Елə oрaдaчa дa ашaғыдaкы шe'ри
јаздым.

К У Ч У В А Р

Бaхыш, кəз дəјмəсин, aғсa дa бaшын,
Һəлə голлaрындa нəрин күчү вap.
Һəрлəдиб ишлəдир дəјирмaн дaшын,
Чəфaлы əлиндə пəрин күчү вap.

Хидмəт ејлəјирсəн торпaғa, јерə,
Инсaн мeјвə јығa, гызылкүл дəрə.
Һəр бир гaрышынa, гaјғынa кəрə,
Бол мəһсул вeрмəјə јерин күчү вap.

Шaмилəм, һəкимсəн, нурсaн елə сəн,
Бaғындa бaғбaнсaн, гaрa фəһлəсəн.
Филин гүввəсинə бəрaбəр, əһсəн! -
Алнындa сeллəнəн тəрин күчү вap.

ИНСАН ВАСТӘСИЛӘ
УЛУ ЖАРАДАН,

ХОШБӘХТЛИК БӘХШ ЕДИР
ИНСАНА ҺӘР АН.

*БЕЛӘ ИНСАН БӘС КИМДИР?
БИРИ БАХЫШ. ҺӘКИМДИР*

Хошбәхтлији гадир Аллаһ инсана бәхш едир, һәм дә улу жарадан мүәјјән хејирхаһ адамларын васитәсилә инсанлары хошбәхтлијә чатдырыр. Диггәт јетирсәк һамымыз һәјатда бунун шаһиди олмушуг вә олуруг. Мәсәлән, биликли вә вичданлы мүәллим көзүнүн јағыны әридиб дәрс дедији ушаглары лазымынча өјрәдир, онларын тә'лим - тәрбијәси үчүн әлиндән кәләни әсиркәмир. Беләликлә, мүкәммәл билик алан шакирдләр асанлыгла али мәктәбләрә дахил олуб тәһсилләрини мүвәффегијјәтлә баша чатдырыб һәјатда бачарыгла ишләјәрәк хошбәхт олурулар. Белә мисаллардан чох чәкмәк олар. Камил чәкмәчи, дүлкәр, бәнна, устад ашыг вә башгалары да өз шакирдләрини јахшы өјрәдиб онларын хошбәхтлијини сәбәбкарына чеврилирләр. Бурада истәрдим ки, шаһиди олдуғум вә ешитдијим әһвалатлары гәләмә алым.

Бир дәфә Бахыш һәкимин јанына кетмишдим. О, нөвбәдә дајанан хәстәләри гәбул едирди. Мән исә бир ғырагда отуруб гәзет охујурдум. Бирдән тәгрибән 50 јашында олан бир киши ичәри дахил олду. Онун ағзыны ачмасы илә ағламасы бир ол-

ду. Бахыш һәким онун үзүнә, чәнәсинә еһмалча әл кәздириб меһрибанлыгга деди:

- Ај гардаш, кимсән, нијә аглајырсан? Мән үз - чәнә һәкимижәм, сәнин исә үзүндә, чәнәндә һеч бир хәстәлик әләмәти јохдур. Әкәр башга ағры- јан јерин варса һәким достларым чохдур. Сәни онларын јанына апарарам вә нә азарын варса мүәличә етдирәрәм. Даһа нијә аглајырсан?

Киши дәриндән аһ чәкиб деди: - Башына дәнүм һәким, дәрдим чох бөјүкдүр, дилә - ағыза алынасы дејил. Јашы 22 - јә чатан бир гызым вар. Әввәлләр күл парчасы иди. Нәдәнсә үзүндә бир шиш әмәлә кәлди, ағзы әјилди вә ејбәчәр һала дүшдү. Инди очағын гырағында көз дағы кими галыб. Хәчаләтиндән адам ичинә чыха бил- мир. Көјдә Аллаһы, јердә сәни дејиб кәлмишәм ки, бәлкә онун дәрдинә бир чарә гыласан.

Бахыш һәким деди: - Бәс узаг рајондан кәлиб гызы нијә кәтирмәмисән? Киши дилләнди: - Га- дан алым һәким, гызы кәтирмишәм, амма нә ил- лаһ ејләдим утандығындан ичәри кирмәди.

Ата вә һәким кедиб дәһлиздә үзүнү өртән гызы дилә тутуб ичәри кәтирдиләр. Атасы зорла гызын јайлығыны ачды. Дәрһал башыны ашағы тутан, һәјасындан сифәти гызаран гызын көзүн- дән јаш сүзүлмәјә башлады. Бахыш һәким гызы чох диггәтлә муәјинәдән кечирди, үзүндәки ши- шин нә вахт әмәлә кәлдијини, ағзынын һачан әјилдијини гызын атасындан хәбәр алды.

Сонра она мәзәммәтлә деди:

- Бәс һадисә үч ил бундан габаг баш вердији һалда, нијә гызы мүәличә олунмага кәтирмәми- сән?

Киши даһа јазыг бир көркәм алыб һәкимә бе- лә чаваб верди: - Гызы ара һәкимләринә дә кәс-

тәрдик. Дедиләр тезликлә сағалачаг. Ахырда кәлиб белә олду. Дејирсән јәни әлачы јохдур?

Бахыш һәким она үрәк - дирәк верди вә инандырды ки, бир балача чәрраһијјә әмәлијјаты апарачаг, тезликлә гызы анадан кәлмә олачаг.

Гыза хәстәханада јер ајрылды вә о, бир мүддәт бурада јатасы олду.

Бајагдан бәри көрдүкләрим мәни јаман сарсытмышды. Гызын атасынын кечирдији һәјәчанлар мәним дә үрәјим сарсытмышды Гызын утандығындан дилләнемәси, исмәтиндән башыны ашағы тутмасы, гәмкин дурушу санки синәмә даг чәкирди. Бојлу - бухунлу, ганачаглы вә мәрифәтли бу кәнд гызынын дүчар олдуғу бәла мәни дүшүнчәләрә далдырырды. Фикирләширдим ки, бәлкә бу гызы истәјән оғлан вармыш? Гызын сифәти јаман һала дүшәндә бәлкә о, намәрдлик едиб башгасыјла сөвдалашыбдыр? Хәјалларым үстүмә чохлу белә суаллар јағдырырды. Бахыш һәкимин логман әлләринә бәләд олдуғума көрә инанырдым вә тәскинлик тапырдым ки, мүтләг гызын дәрдинә әлач тапачаг вә ону сағалдачагдыр. Дүшүнүрдүм ки, гыз сағаландан сонра ону истәјиб мејдандан гачан оғлан варса, о, бирдә гајыдыб «ешги»ни е'лан етсә мүтләг гыз ону нифрәтлә рәдд етмәлидир.

Мән Кәлбәчәрә гајытдым. Арадан бир мүддәт кечәндән сонра Бакыја кәлиб јенә дә Бахыш һәкимә баш чәкмәјә кетдим. О, бир тој мәчлисиндә чәкилмиш бәј вә кәлинин фотосуну мәнә көстәриб деди: - Бәји танымарсан, амма кәлини таныјарсан. Јахшы - јахшы бахыб де көрүм фотода көрдүјүн кәлин кимдир? Нә гәдәр диггәтлә бахсам да нә бәји, нә дә кәлини таныја билмәјиб дедим: - Көрүнүр гочалмышам, јаддашым зәиф-

лэјиб. Бахыш күлэ - күлэ диллэнди: - Бах, бу кэлин һэмин гыздыр ки, сэн јанымда оlanda атасы ичэри кириб ағлады . . Гыз хэстэxанада бир аја јахын галмалы олду, лазыми чэрраһијјэ әмэлијјаты апардым, хэстэ сағалды, нэ үзүндэ, нэ ағзында һеч бир ејбэчэрлик, әјрилиқ галмады. Мән бу ишэ гыздан да, атасындан да чох севиндим. Сэн демэ әввэллэр о марал кими гызы бир оғлан истәјирмиш. Гыз хэстәләнәндән сонра оғлан фикрини дәјишиб. Бу тәрбијели вэ гејрәтли кәнд гызыны сағаландан сонра истәјән чох олуб. Нәһајәт, о бир оғлана сөз вериб. Тојлары олуб. Бахыш һәким билдирди ки, ону да тоја дә'вәт етмишдиләр.

Сонралар Бахыш һәкимдән ичазә алараг һәмин гызын оғлуна Бахыш адыны вермишдиләр. Бахыш һәким исә ушаға кәндәрдији һәдијјә бу мисраны да әлавә етмишдир.

Алгыш јарадана, алгыш, мин алгыш,
Бәхтәвәр бөјүјүб јаша доласан.
Адымы дашыјан балача Бахыш,
Охујуб ән бөјүк алим оласан.

Бәли, улу јарадан хејирхаһ бәндәси Бахыш Һүсејновун әли илә нәинки бир гызын, һәтта онун ата - анасынын, гоһум - әграбасынын, севдији оғланын вә даһа бир чохларынын хошбәхтлијинә сәбәбкар олмушдур. Тәкчә онларынмы? Бахыш зәкасынын, Бахыш әлләринин һикмәти сәјсыз - һесабсыз инсанлары дүчар олдуглары бәдбәхтликдән хошбәхтлијә чатдырмышдыр.

Бахыш һәким нағыл едир ки, бир күн мүғәнни Анатолу Гәнијев јаныма гоһуму олан чаван бир оғланы кәтирди. Оғлан анадан кәлмә дов-

шандодаг иди. Јаша долдугча бу дэрд онун додагыны даһа чох ејбэчэр шәкилә салмышды. Анатолу Гәнијев мәни гыраға чәкиб деди ки, гоһумум олан бу оғлан бир гызы дәличәсинә сеvirмиш. Бир күн имкан тапыб үрәјини гыза ачмалы олур. Гыз ришхәндлә она белә дејир: - Сәнин о јарашығлы додағларына инсан јох, лап мәләк јарашыр. Бирчә «довшандодағ»ымыз әксик иди, о да сән имишсән.

О вахтдан сонра оғлан дәфәләрлә өзүнә гәсд етмәк истәјиб, гаршысыны алыблар.

Мүғәнни Бахыш һәкимә дејиб ки, инди әлач сәнә галыб. Она бир әнчам чәксән ону өлмүн пәнчәсиндән хилас етмиш оларсан.

Бахыш һәкимин логман әлләри өз ишини көрүр. Оғланын додағында бир зәррә гәдәр дә гүсур галмыр. Һәммин оғлан сағаландан сонра истәдији гызын јанына кедир. Гыз гаршысында дајанан бојлу - бохунлу, јар - јарашығлы оғлана һајыл - мајыл олур, мүштәри көзү илә она бахыб дејир: - Һарадајдын, һеч көрүнмүрдүн? Билирсән һеч сәндән өтрү нечә дарыхмышам?

Оғлан башга оғланларла кәзән бу гыза дејир:

- Бизим дә кәзәјәнимиз әксик иди, о да сән имишсән. Амма бизә кәзәјән лазым дејил, кет ахтар өз тајыны тап.

Бу ачы сөһбәтдән чох қечмир оғлан евләнмәли олур. Кәлини кәтирән машын карваныны она ришхәнд едән гызкилин күчәсиндән сүрдүрүр.

Мә'лум мәсәләдир ки, Бахыш һәким чәтин чәрраһијјә апаран, башга сөзлә инсанлары хошбәхтлијә чатдыран заман бөјүк һәјәчанлар вә әсәб кәркинлији кечирмишдир. Бунун нәтичәсиндә сачы вахтындан чох габаг ағармышдыр.

Ону таныјан, гәдирбилән инсанлар Бахышын башыны уча вә әјилмәз бир даг, аг сачларыны исә бу әзәмәтли дагын аг чичәкләри һесаб едирләр.

Кәлбәчәрин Зүлфугарлы кәндиндә Әли Әсәдов адлы бир мүәллим јашајырды. Халам оғлу, дүлкәр, бәнна, арычы, шаир, рәһмәтлик Дәмирчи Аббасын гајны олан Әли мүәллим инди гачгындыр. Бир ахшам о бизә кәлиб деди: - Шамил мүәллим, кәрәк мәни бағышлајасан, бир јердә сәнин адындан истифадә етмишәм. Гызымын үзүндә горхулу јара әмәлә кәлмишди. Дедиләр ки, «хәрчәнк» хәстәлијидир. Әлачы олмајан бир дәрддир. Әлим јердән - кәјдән үзүлдү. Гызы Бақыја кәтирмишдим. «Хәрчәнк» хәстәлијинә тутулдуғуну мәнә дедикдә бирдәфәлик јашадығым Бәрдә рајонуна гајытмағы гәрара алдым. Күчәдә тәсадүфән сәнин гардашын Нурәддинә раст кәлдим. Дәрдим и она данышдым. О, мәнән сорушду: - Гызы Бахыш һәкимә кәстәрмисәнми? О, тәчрүбәли һәкимдир. Мән Нурәддинә дедим ки, Бахыш һәкимин адыны чох ешитмишәм. Амма, шәхсән танымырам. Нурәддин мәнә ачыглаһыб деди: - Бахыш һәкими шәхсән таныјыб - танымадығынын мәтләбә нә дәхли вар? Бахыш һәким һамыја ејни көзлә бахан, гајыкеш бир һәкимдир. Нәһајәт, Нурәддинин тәкиди илә гызы Бахыш һәкимин јанына апардым. О, чох меһрибанлыгла мәни динләди, гызы мүәјинә етди вә гәти билдирди ки, горхулу хәстәлији јохдур, јанлыш мүәличә едибләр. Сөз верирәм ки, гызы аз мүддәтдән сонра сағ - саламат евә апарачагсан. Мән сәнинлә гоһум олдуғуму да она дедим. О, анчаг күлүмсәди.

Б
галт
мыз
охуј
дәрм
бир
чиб
манн
хана
дим
манл
тутд
Әскә
едир
гајы
чидд
мә јс
Әл
нәтд
аилә
нин
гуна
ким
билд
ләт е
рәм
дарл
Мә
мүәл
бир
сәјди
тәрәч
чатд

Бахыш һәкимин сәһрли әлләри гызымы са-
галтды. Инди аилә үзвүләримиз, гоһум - әграба-
мыз кечә - күндүз Бахыш һәкимин өмрүнә дуа
охујурлар. Ону да дејим ки, Бахыш һәким дава -
дәрманы өз пулу илә тапыб кәтирирди. Һәтта,
бир күн о, мәнә зорла пул вериб гызым үчүн ва-
чиб олан бир дәрманы алмаға көндәрди. Дәр-
манын гијмәти 67 мин манат иди. Гызы хәстә-
ханадан чыхаранда Бахыш һәкимдән хаһиш ет-
дим ки, һеч олмаса гызыма сәрф етдијиниз дәр-
манларын пулуну мәнән алын. Онун мәнә ачыгы
тутду вә деди: - Һәм дејирсән ки, Шамил
Әскәровун гоһумујам, һәм дә мәнә пул тәклиф
едирсән? Үстәлик гачгынсан. Јәгин ки, Бәрдәјә
гајытмаг үчүн пулун јохдур. Белә дејиб о, чох-
чидди мугавимәт көстәрмәјимә бахмајараг чиби-
мә јол хәрчлији гојду.

Әли мүәллим деди ки, кәлмишәм сәнә дә мин-
нәтдарлығымы билдирәм. Бахыш һәким бүтүн
аилә үзвүләримизә хошбәхтлик һәдијјә едиб. Сә-
нин Бахыш һәким кими сәдагәтли достун олду-
гуна көрә ән бөјүк хошбәхт өзүнсән. Бахыш һә-
ким она дил - ағыз етмәјә, миннәтдарлығымы
билдирмәјә имкан вермәди, үстәлик мәни хәча-
ләт едиб чибимә јол хәрчлији гојду. Хаһиш еди-
рәм ки, Дәлидаг вә Муров дағлары бөјда миннәт-
дарлығымы она чатдырасыңыз.

Мән, дајанмадан севинчлә үјүдүб төкән Әли
мүәллимә дедим ки, мәнә миннәтдар олмаға һеч
бир әсас јохдур. Мәнимлә гоһум олдуғуну демә-
сәјдиниз дә Бахыш һәким сизә ејни гајгыны көс-
тәрәчәјди. Амма, сизин миннәтдарлығынызы она
чатдыраам.

Әли мүеллим сөзүнә давам етди: - Јахшы, бәс нә мәсләһәт көрүрсән? Мән Бахыш һәкимин гәдәри өдәнилмәз борчундан нечә чыхым?

Мән, Әли мүеллимә дедим ки, иншаллаһ, бүтүн Азәрбајчан торпаглары, о чүмләдән онун виранәлијә дөндәрилмиш чәннәт кушәси Кәлбәчәр ермәни гулдурларындан азад едиләр. О заман сән Зүлфугарлы кәндинин јахынлығындакы нарзан булагларын үстүндә бир һатәм сүфрәси ачарсан вә мән Бахыш һәкими ора кәтирәрәм. Бах, белә бир гонаглыг вермәклә Бахыш һәкимин хәчаләтиндән чыхарсан.

Мән, бунлары Әли мүеллимә дејәндә о, көврәлди, көзүнүн јашыны силиб деди:

- Аллаһ ағзындан ешитсин.

Һеч бир мүбалиғә етмәдән мән Бахыш һәким Аллаһын көмәкдарлығы илә кәдәрдән севинчә, бәдбәхтликдән хошбәхтлијә, сәадәтә чатдырдығы инсанлардан, аиләләрдән јүзләринин адыны чәкә биләрәм. Лакин ки, буна еһтијач дујмурам.

Күн о күн олсун ки, гајыдаг даға,
Үзүмүзү сүртәк ана торпаға.
Бу јолла хошбәхтлик бәхш олсун бизә,
Бүтүн гаранлыглар дөнсүн күндүзә.
Гадир Аллаһ өзү халга јар олсун,
Бәдбәхт гачгынлар да бәхтијар олсун

ЭЛАГЭ ТЕЛИДИР ҺӘР НАМӘ, ТӘБРИК,
БЕЛӘ ҺӘГИГӘТӘ КИМ ОЛМАЗ ШӘРИК?

МӘКТУБЛАРДАН СӘТИРЛӘР,
ДУШҮНЧӘЛӘР, ФИКИРЛӘР...

Бахыш һәким бир чох дост - танышла мәктублашмыш, онлара бајрам тәбрикләри кәндәрмиш, белә элагә телләри илә инсанларла јахын мүнәсибәтдә олмушдур. Тәкчә дост танышлары дејил, бир чох хәстәләр вә хәстә саһибләри дә она мәктубла мұрачиәт етмиш, мәсләһәт алмаг истәмиш вә имдад диләмишләр. О, бу мәктубларын һеч бирини диггәтдән кәнарда гојмамыш, еһтијач оланлара гајгыкешликлә мәсләһәтләр вермиш, онларда үмид вә инам јаратмышдыр. Сонра хәстәләр онун јанына кәлмиш вә нәтичәдә сағалыб евләринә гајытмышлар. Гәлбләриндә бир гәм дәрјачасыјла кәләнләр, сағалыб үрәкләриндә бир севинч үмманы апармышлар.

Бу мәктубларын бир нечәси вә онларын нәтичәси илә таныш олаг. Агдам рајонундан Аллаһверди адлы бир нәфәр јазыр: - «Һөрмәтли Бахыш һәким. Мән сизи шәхсән танымырам. Амма адынызы чох ешитмишәм. Аллаһ сизин адынызы даһа да уча етсин.

18 јашында олан гызымын үзүндә јара әмәлә кәлди. Сонра сифәти әјилди. Мұрачиәт етмәдјим јер галмады. Һамы дејир ки, гызыны анчаг Бахыш һәким мұаличә едә биләр. Мәнә нә мәсләһәт көрүрсүнүз?».

Бахыш һәким үнвандан элавә мәктубда телефон нөмрәси дә көрүр. Һәмин ахшам Агдама зәнк вуруб гызын атасы илә данышыр, вәзијјәти

өјрәнир вә хәстәни тәчили Бакыја кәтирмәсини мәсләһәт көрүр. Бир нечә күндән сонра ата әв-вәл күлпарчасы олан, инди үзү ејбәчәр бир шәкилә дүшән гызыны Бахышын јанына кәтирир. Чәми бир ајын ичәрисиндә гызын үзүндәки јарадан, ејбәчәрликдән әсәр - әләмәт галмыр. Ата-нын севинчи гәлбинә сығмыр.

Кәдбәчәрли Әли мүәллимин јаздығы мәктубда дејилир: - «Әзизимиз Бахыш һәким! Даг салам-лары!Биз таныш олмасаг да сизи һәмишә өзүмү-зә доғма һесаб едирик. Мәним бир јахын гоһуму-му да мүаличә етмисиниз. Билирәм ки, көз һәкими дејилсиниз. Гызымын кор олмаг горхусу вар. Әкәр бир дост көз һәкиминиз варса гызы Бакыја кәтирәрдим, она тапшырардыныз, дәрди-мә бир әлач едәрди. Әзијјәт олса да чавабынызы көзләјирәм».

Бахыш һәким Әли мүәллимә јазмышды: - «Чох маһир вә гардаш кими көз һәкими достла-рым вар. Ләнкимә, ушағы кәтир». Гызы Бакыја кәтирирләр. Бахыш һәким өзү гызы көз һәкими достунун јанына апарыр, сонра чәрраһијјә әмә-лијјатында шәхсән иштирак едир. Гыз тезликлә сағалыр, көзүндә һеч бир шилкәт галмыр.

Белә мәктублашмалардан, онларын мүсбәт нәтичәләриндән чох мисаллар кәтирмәк олар.

Севинирәм ки, Бахыш һәкимлә мәктублашан, она тәбрикләр көндәрәнин бири дә мән олмушам. Бахыш һәкими гијаби олага лап чохдан таны-дығыма бахмајараг, онунла шәхси танышлығым тәғрибән 1984 -чү илдән башламышдыр. Илк танышлығымыз тезликлә сәмими достлуға чев-рилмишдир. Буңа көрә дә она бир чох мәктублар јазмышам вә бајрамларда тәбрикләр көндәрми-шәм. Бәзи мәсәләр ачыглансын дејә бу мәктуб

вә тәбрикләрин бир нечәси һагда бурада сөз ач-
мағы зәрурәт һесаб етдим.

Чәсарәтлә дејәрәм ки, Бахыш һәкимлә мәктублашамыз, тәбрикләримиз достлугумдан әлавә, Азәрбајҗан тәсибини чәкмәјә хидмәт етмишдир. Бу тәбрик вә мәктублардан јалныз бир нечәси илә бурада таныш олуб дејиләнләрдән јәгинлик һасил етмәк олар.

БАШИЈӘ. Мән јаздығым вә алдығым мәк-
тубларын сурәтини адамларын адларыны әлиф-
ба сырасы илә дүздүјүм хусуси, бөјүк зәрфләрдә
сахлајырдым. Бу зәрфләрин бириндә дә Бахыш
Һүсејновла мәним мәктубларым чәмләшмишди.
Бу мәнәви хәзинәм дә бүтүнлүклә ермәни чәл-
ладларынын чәнкинә кечди. 1993 - чү илин март
ајына гәдәр Бахыш һәкимә јаздығым вә бу ки-
таба дахил олан мәктубларын һамысыны онун
архивиндән әлдә етмишәм.

Агдамлы Әһмәд Гасымов, ләнкәранлы Һејдәр Нәзәров, јевлахлы Нәриман Мәммәдов вә башгалары вахты илә онлара көндәрдијим мәктубларың сүрәтини өзүмә тәгдим етмишләр. Фүрсәтдән истифадә едиб онлара вә кәләчәкдә бу иши давам етдирәчәк дост - танышлара үрәкдән тәшәккүр едиб, дәрин миннәтдарлығымы билдирәм.

Мәни, Москва шәһәринә музеј директору ки-
ми бир ајлыг курса көндәрмишдиләр. Ёәр рес-
публикадан бир нәфәр кәлмишди. Бурада гәрибә
бир һадисә баш верди. Бизә дәрс дејән мүәллим-
ләрдән бири әввәлләр Азәрбајҗанда олубмуш. О,
мүһазирәсиндән сонра мәни отагда сахлајыб
Азәрбајҗан һаггында хатирәләрини данышды.
Онунла худафизләшиб коридора чыханда би-
зимлә бир курсда охујан, үздән таныдыгым, ла-

кин һардан кәлдијини билмәдијим бир нәфәр мәни көрән кими вар күчү илә бағырды:

- Ај һарај, Азәрбајчандан кәлән курсант мәни өлдүрүр, әлиндә бычаг вар, синифдә кизләниб мәни күдүрмүш ки, өлдүрсүн.

Бу бағыртыны ешидиб бир нечә адам кәлди. Мә'лум олду ки, бу Ермәнистандан кәлән курсантдыр. О, титрәјә - титрәјә анд - аман едирди ки, бу азәрбајчанлы отагда кизләниб мәни өлдүрмәк истәјирди. Мәни һараса апармаг истәјирдиләр. Билдирдим ки, чыхдығым отагда курс мүәллими илә сөһбәт едирдим. Ону чағырын һәгигәти десин. Мүәллими чағырдылар кәлди. Ермәни курсанты рүсвај етди. Ағ јалан ујдурдугу-ну сүбута јетирилди. Һәммин күндән ермәни курсант јоха чыхды. Елә һәммин күн, јәни 12.111 - 1989 -чу илдә Бахыш һәкимә Новруз бајрамы тәбрики вә баш верән һадисә барәдә ашағыда-кылары јаздым.

Әзиз гардашым Бахыш,
Јарадана мин алгыш.

САЛАМЛАР !

Еј елимин - обамын,
Һәр күнүмүн шәрики.
Москвадан јазырам
Мән, Сизә бу тәбрики.

Еј Бахыш, еј пак үрәк,
Еј гәлбимин әзизи.
Новрузунуз мұбарәк.
Аиләликчә Сизи
һәр вахт гәлби шән көрәк.
Сәмтиниздән дәрд, гәми,

фәр
мәни
әниб
лди.
кур-
рди
өл-
стә-
курс
һә-
Ер-
уғу-
кур-
11 -
амы
да-

Узагдан өтән көрәк,
Әлинизи һәмишә
Имдада јетән көрәк.
Сағламлыгла, севинчлә
Бәхтинизи тән көрәк.
Көнлүнүзүн евини
Шадлыға вәтән көрәк . . .
Арзунузу һәјатда
Солмаз күл битән көрәк.
Бахыш, еј күрд гардашым,
Вугарым, уча башым
Мин дәфә дејим кәрәк:
Новрузунуз мүбарәк!
Бахыш, бу күн баш верди
Гәрибә бир әһвалат,
Бир бағырты ешидим
Әввәл - әввәл галдым мат.
Гышгырырды бириси:
Өлдүрәрәм мән ону.
Мәним хејримә битди
Бу ифтиранын сону.
Бизимлә курсант иди,
Ермәнијди бағыран,
Мәндән горхуб әләми
Һарајына чағыран.
Бахыш, нанкор гоншулар
Бах, белә горхагдылар,
Онлары гачыртмасаг,
Сону фәлакәт олар.
Кәрәк галхсын ајаға
Мәрд елимиз, обамыз.
Кәрәк галхсын һүнәрлә
Чомағымыз, јабамыз.
Дүшмәнләрин башыны
Өз вахтында әзәк биз,

Бундан сонра Вәтәндә
Башы уча кәзәк биз.
Сәмиимижәтлә,
Дәрин һөрмәтлә:

Шамил
12.111 - 1989

Бу сәтирләри бура јазмагла ону демәк истәји-
рәм ки, минләрлә вәтәндашларымыз өз сәсләри-
ни, бах беләчә вахтында учалдырды. Лакин, әф-
суслар олсун ки, онларын сәси ешидилмәди, де-
јиләнләр гулаг ардына вурулду. Вәзифә давала-
ры халгын сәсини ешитмәјә «папағыны сулајан-
лара» имкан вермәди.

1990 - чы илдә ишыг үзү көрән «Һәјатын ас-
тары, һәјатын үзү» китабыма ашағыдакылары
јазыб 15.У - 1991- чи ил тарихдә Бахыш һәкимә
һәдијјә етмишәм. Бурада да Азәрбајчанымызы
горумагы, Азәрбајчан - күрд достлутуну даһа да
мөһкәмләндирмәк мәсәләсини өн плана чәкми-
шәм. Бахыш һәким өзүндә бу күн дә сахладығы
һәммин китаба јаздыгларымы бир нөгтә - веркү-
лүнү дәјишилмәдән бураја көчүрүрәм.

ӘЗИЗИМ БАХЫШ ҺҮСЕЈНОВ

Бахыш, ган гардашым, көнүл сирдашым,
Адынла һәр јердә учадыр башым.
Јерин вар һәмишә көзүмүн үстә,
Хош үзүнү көрсә сагалар хәстә.
Әзиз Вәтәнимиз Азәрбајчанды,
О, бизә үрәкди, о, бизә чанды.
Бир чох бабамызын олуб бешији,
Гејрәтлә чәкирик она кешији,

Бу
Бал
Бун
Көл
Вәз
Бал
Көл
Гәл
Бәл
Гис
Бал
Бу
Бал
«С
Дү
Кә
Кө
Ол
Кү
Бу
Ба
Ди
Өв
Не
Кө
Бу
Хө
Ја
М

Гол
чыхан
республи

и-
и-
ф-
е-
а-
н-
с-
ы
и
ы
да
и-
ы
у-
Бу бизә дөнүбдү мүгәддәс борча,
Башымыздан тутаг бу ады уча.
Буна инан, данса һәр ким көкүнү,
Көтүрмәз өзкәнин дәрд - гәм јүкүнү.
Вәзифәјә көрә затыны даһар,
Башгасына сахта үрәклә јанар.
Көкүнүз күрд олуб бағлысыз она,
Гәлблә чан гыјарсыз Азәрбајчана.
Бәхти кәтирмәјиб мәрд Күрдүстанын,
Гисмәти олубдур дәрд Күрдүстанын.
Бахышлар дәрдинә дәрман олмаса,
Бу икид халг һәлә батачаг јаса.
Бабамыз Әјјуби мејдана варыб,
«Сәлиб јүрүшү»нү кери гајтарыб.
Дүнјаја сәс салыб Әһмәд Ханимиз,
Кәрәк күрдлүјә дә хидмәт едәк биз.
Көкә хидмәт олса ағач битәчәк,
Олмаса гурујуб бир күн итәчәк.
Күрдүстан гардашдыр Азәрбајчана,
Буна хидмәт едәк үрәклә, чанла.
Бахыш, еј гәлбимин әзми, гүруру,
Дизимин тагәти, көзүмүн нуру,
Өвладындан ешит һәр вахт хош сораг,
Нәвәләрин олсун көзүнә чыраг.
Көлкән дост - танышын үстүндә олсун,
Бундан дост севиниб, дүшмәнләр солсун.
Хош күн айләнин олсун. нәсиби,
Јашад азәри - күрд намы, тәсиби.
Мајын он бешиди, дохсан бирди ил,

Дәрин еһтирамла: гардашын Шамил

Гондарма Дағлыг Гарабаг «проблеми» мејдана
чыханда мүдафиә тәдбирләри көрүлмәдијинә,
республиканын бир рәһбәрин Кәлбәчәрә ајаг бас-

мадыгына, эһалинин везијјетинин күндән - күнә
писләшдијинә, көчәнләрин сајынын артмасына
көрә нараһатлыг артыр вә инам азалырды. Мән
дә бир вәтәндаш кими гаршыдан кәлән фәлакә-
тин кет - кедә јахынлашдыгыны һисс едиб гә-
зетләрдә һәјачанлы мәгаләләр дәрч етдирир-
дим. Мәсәлән, һәлә 1990- чы илин октјабр ајы-
нын 4- дә «Совет кәнди» гәзетиндә «Дахили гач-
гынлар вә ја Кәлбәчәр бошала биләр» адлы мә-
галәм дәрч олунду. Бурада Кәлбәчәрин бошала
биләчәји тәһлүкәсинин сәбәбләри изаһ едилир вә
бу тәһлүкәнин гаршысыны алмаг үчүн конкрет
јоллар көстәрилди. Јахуд 11 нојабр 1991 - чи
ил тарихдә «Әдәбијјат» гәзетиндә «Мүһасирә
рајону» адлы кениш бир мәгаләм верилди. Бу-
рада да һәјәчан тәбили чалынырды. Һәтта Кәл-
бәчәрин ишғал едилмәсинә ики ај галмыш
«Мүстәгил» гәзетиндә Кәлбәчәрин мүдафиәсинин
јарытмаз олмасы барәдә бир јазым ишыг үзү
көрдү. Белә мәгаләләр чох олса да ешитмәли
олан гулаглара памбыг тыханды, һеч бир гәти
тәдбир көрүлмәди.

О заманлар әлачсыз галыб, дарыхыб дост -
таныша ше'р шәклиндә мәктублар көндәрилдим.
Дәрдими дағытмаг үчүн вахташыры Бахыш һә-
кимә дә белә мәктублар јазырдым. Һәмин һәја-
чанлы вахтларда Бахыш һәкимә јаздығым ики
ше'ри дә бу китаба дахил етмәји лазым билдим.

ДАҒЛАР ӘЛДӘН КЕТСӘ...

Бахыш, гулаглара памбыг тыханыб,
Һеч бир јана чатмыр һај - һарајымыз.

Мөнә көрә Азәрбајчан бир шаһдырса, Кәлбәчәр онун бриллиант тачыдыр. Јајда Азәрбајчанын әксәр рајонларынын фермалары Кәлбәчәр јајлағларына ғалдырылып. Азәрбајчанын һәр јериндән 10 минләрлә адам мөвсүм дөврүндә Кәлбәчәр дағларында булағлар башында чадырларда истираһәт едирләр. Кәлбәчәрин дүнја шөһрәтли исти вә нарзан суларыны, минләрлә чан дәрманы олан чешмәләрини, ғызылыны, чивәсини, дашларыны, мешәләрини, дәрман биткиләрини ермәни гулдурларына, нанкор чыхан гоншулара вермәк олармы? Хочалы, Шуша, Јачын дәрдинә дөзә билмирәм. Кәлбәчәр әлдән кетсә бу зүлмә табламағ һеч мүмкүн олмаз.

Шамил, хаһиш едирәм руһдан дүшмәјәсиниз, бабаларымыз Ғачағ Нәбинин, Солтан бәјин һүнәрләрини чаванлара ашылајасыныз. Синәнизи Азәрбајчан торпағларына сипәр едиб, мәни дә өз јанынызда сајасыныз.

Дәрин еһтирамла: Бахыш Һүсејнов

Бахыш һәкимдән, диқәр дост - танышлардан алдығымыз белә мәктублар кәлбәчәрлиләрә бөјүк бир тәскинлик олурду. Онлар үмид едирдиләр ки, вәзијјәтин дөзүлмәз дәрәчәдә ағырлашдығы јухары даирәләрә чатачағ, чавабдеһләр мүдафиәни мөһкәмләндирмәк үчүн тәхирәсалынмаз тәчили тәдбирләр көрәчәкдиләр. Бу үмидлә көзүмүз јолда, гулағымыз сәсдә иди. Әфсуслар олсун ки, көзүмүзүн көкү сарала - сарала ғалырды, гулағымыза бир хош сәда кәлмирди. Артығ, чамаатын әли јердән - көјдән үзүлүрдү, онлар тәһлүкәнин јахынлашдығыны һисс едирдиләр. Анчағ һеч кәс рајону тәрк етмәк фикриндә дејилди.

1993 - чү илин феврал ајынын эввэллериндә
Бакыда олдум. «Мүстәгил» гәзетә Кәлбәчәрин
мүдафиәсиз галдыгы барәдә мүсаһибә вердим.
Бахыш һәкими көрмәјә кетдим. Ону иш отағын-
да тапмадым. Тибб бачысы мәни таныјырды,
Отағы ачды, отуруб Бахыш һәкими көзләдим. О,
кәлиб чыхмады. Кәлбәчәрин дәрдиндән, сәсимин
һеч јана чатмадығындан гара булуд кими дол-
мушдум. Дүшүндүкчә көврәлирдим. Елә орадача
ашағыдакы мәктубу јазыб Бахыш һәкимә чат-
дырмаг үчүн тибб бачысына вердим.

К Е Д И Р Ә М

Чаным Бахыш, кәлиб ишдә тапмадым,
Сизи интизарда гојуб кедирәм.
Кәлбәчәрә чарә, һүнәр јапмадым,
Дәрд әлиндән чана дојуб кедирәм.

Көзкөрәти улу дағлар сатылып,
Намус, гејрәт ајаг алтда атылып,
Ширин ел ашына зәһәр гатылып,
Көрүнмәз бәланы дујуб кедирәм.

Музеј ишчисижәм ихтијарым јох,
Сөзүмү ешидән игтидарым јох,
Кәлбәчәрин иши гохулудур чох,
Бағрымын башыны ојуб кедирәм.

Дашнағын бурнуну ова биләрик,
Ону зағасына гова биләрик.
Бәланы Вәтәндән сова биләрик,
Горхулу күнләри сајыб кедирәм.

Шамиләм, һалымыз јаманды, Бахыш,
Бир чарә гылмаға заманды, Бахыш,

Даглар әлдән кедир аманды, Бахыш,
Бу гара хәбәри јајыб кедирәм.

Кәлбәчәр дә ермәни гузгунларынын чајнагына кечди. Бир гачгын кими хәчаләт чәкә - чәкә мән дә Бакыја пәнаһ кәтирәнләрин бири олдум. Бир күн сонра - 5 апрел 1993- чү илдә Бахыш һәкимлә көрүшдүм. О, јухарыдакы ше'ри чибиндән чыхарыб мәнә кәстәрди. Һеч бир сөз дејә билмәјиб бојнума сарылыб һөнкүрдү. Мән дә өзүмү сахлаја билмәдим . . .

Чох заман сорушурлар ки, сиз ағсаггаллар вә зијалылар нијә сусурдунуз? Өлкәнин мүдафиә-сиз галмасына нијә көз јумурдунуз? Мәнә елә кәлир ки, јухарыдакы гыса јазышмаларла таныш олан һәр бир вичданлы кәс гојулан суал-лара белә чаваб верәрди: - Зијалы нә едә биләрди? Ағсаггалы, зијалыны бир ешидән вар иди бәјәм?

Китабда сөһбәт ачдығымыз кими Бахыш һәкимдә Губадлынын ичра башчысы тә'јин едилди. О, бурада чох бөјүк мүдафиә тәдбирләри һәјата кечирди, кениш гуручулуг ишләринә башлады. Лакин онун бу фәдакарлыг нүмунәси олан ишләри хоша кәлмәди вә вәзифәсиндән азад едилди. Бу да зијалыја кәстәрилән мүнәсибәт. Бүтүн мүсибәтләримизин ән башлыча сәбәбләриндән бири бу олду ки, Бахыш кими ел тәпәрли, вәтән-пәрвәр зијалылар күнчә сыхышдырылды, вәзифәләр ел ичәрисиндә һөрмәти олмајан, көзү халгын чибиндә олан, бачарыгсыз адамлара тапшырылды. Бүтүн бунлардан ермәни гулдурлары истифадә едиб фүрсәти әлә кечирдиләр вә мүгәддәс торпагларымызы ишғал етдиләр. Бу бијабырчылыгдан нәтичә чыхарыб бир даһа белә

на
гн
ир
г-
гн
г-
мү

вэ
г-
лэ
а-
л-
дэ
ар

һаллара јол верилмәмәлидир. Јохса биз «јағыш-
дан чыхыб јағмура дүшә биләрик».

Артыг Кәлбәчәр дүшмән чајнағына кечмишди.
Губадлы дашнакларын тапдағына чеврилмишди.
Ағдам, Фүзули, Чәбрајыл ишғалчыларын пәнчә-
си алтындајды. Зәнкилан рајону мүһасирә вәзиј-
јәтиндә галмышды. Хочалы, Шуша вә Лачыны-
мызда бир илдән чох иди ки, дашнаклар ат ојна-
дырдылар. Белә бир ағыр дөврдә, дәрд гәлбимиз-
дә селләнән бир заманда Бахыш Һүсејновун иш
кабинетинә кетдим. 13. 1X - 1993 - чү ил иди.
Ики саатлыг сөһбәтимиз башымыза ачылан
ојунлардан кетди. Ишғал алтында олан мүтәддәс
торпагларымызын дәрди бир санијә дә олсун
сөһбәтимиздән кәнарда галмады. Елә орадача
ашағыдакы мисралары јазыб Бахыш һәкимә
вердим.

Ј А Р А Ш М А З

и-
та
ы.
и-
и.
ү-
ри
н-
и-
л-
ы-
с-
д-
а-
лэ

Үрәк сирдашымды әзизим Бахыш,
Адына јарашыр һәмишә алгыш.
Одлар дијарынын бөјүк мәрдиди,
Доғма Азәрбајчан үрәк дәрдиди.
Дашнаклара гаршы селди нифрәти,
Гисаса, гисасдыр көнүл нијјәти.
Һамы таныса да гој дејим кимдир,
Бир камил алимдир, устад һәкимдир.
Инсана гајғыдыр гәлб мәзијјәти,
Бүллурдан да сафдыр сәмимијјәти.
Губадлы, Ејвазлы ата јурдудур,
Һәр огул бу елдә галиб ордудур.
Һәрә әскәридир Азәрбајчанын,
Јолунда һәвәслә гыјанды чанын.
Хәјанәт һарданса бу јурда долду,

Дүшмән фүрсәт тапды, сатгынлыг олду.
Гартал јувасыны гарғалар алды,
Гоч Нәби ојлағы дашнаға галды.
Бахыш һеч табламыр бу ағыр дәрде,
Дејир, бу гисасы гојмајаг јерде.
Вәтәндән гачмагла әсла кар ашмаз,
Гачмаг азәријә, күрдә јарашмаз.
Борчлујуг чомағы көтүрәк әлә,
Дүшмәнин чанына салаг вәлвәлә.
Јағыја, бирләшсәк зәрбә чаларыг,
Гарталлар јурдуну кери аларыг.
Кечсәк дә аловдан, кечсәк дә оддан,
Кәрәк бу иш бир ан чыхмасын јаддан.
Һәр гыз Һәчәр олсун, һәр оғлан Нәби,
Дөјүш руһу олсун гәлбләрин тәби.
Галхыб хилас едәк Азәрбајчаны,
Бу әзиз, мүтәддәс, доғма мөканы.
Бу јолда, разыјам ахса да ганым,
Оунла јазылсын: - Азәрбајчаным.

Бу китабы јазмаг истәјәркән Бахыш һәкимә мүхтәлиф вахтларда көндәрилән мәктубларла марағландым. О, мөним вә бир нечә јахын достларынын она јаздығлары мәктублары тапыб верди. Тәәссүфлә билдирди ки, Русијадан, Украјнадан, Газахыстандан, Азәрбајчанын бир чох бөлкәләриндән, диқәр јерләрдән мәнә көндәрилән сәјсыз - һесабсыз мәктублар иш јерим дәјишилән заман јоха чыхды. Оун барәсиндә јазылан бу китаб баша чатдырылана јахын Бахыш һәким мәнә зәнк вуруб деди:

- Бир нечә қағыз торбаларда мәнә көндәрилән мәктубларын, мүрачиәтләрин бир һиссәсини тапмышам. Онларын сәјы 1500 - дән чоқдур.

Һәм мин мәктублары нәзәрдән кечирмәли олдум вә Бахышын шәхсијјәти бир даһа мәним көзүмдә зирвәләрә јүксәлди. Она көндәрилән бу мәктубларын бөјүк әксәријјәтинин мәзмуну бир - биринә јахындыр. Она дост - танышлары көндәрдикләри мәктубларда ашағыдакы башлыглар вардыр: - Әзизим Бахыш. Севимли гардашым Бахыш. Унудулмаз мүәллимим Бахыш Һүсәјнов. Көзүмүн нуру, башымын тачы Бахыш һәким. Досент Гусејнов, салам. Глубокоуважаемиј Бахыш Гусејнов. Истәкли Бахыш, саламлар. Әзиз вә һөрмәтли мүәллимим Бахыш. Һөрмәтли достум Бахыш, салам. Мәктубларын һамысында бу гәбилдән олан һөрмәт вә еһтирам диггәти чәлбедир. Мәктубларын бир чохунда ону јазан адамын ја садәчә олага ады вә ја ады, фамилијасы вар, амма үнваны јохдур. Бу исә ону көстәрир ки, мәктуб јазанлар Бахыш һәкимин јахынларыдыр. Буна көрә дә үнванларыны јазмаға еһтијач һисс етмәјибләр.

Бәс бу гәдәр мәктубларда әсасән нә јазылмыш, Бахыша нә барәдә мүрачиәт едилмишдир? Бу мәктубларын бир нечәсиндән бә'зи парчалары олдуғу кими мисал кәтирирәм.

- Мәктубу кәтирән бизим јахын адамдыр. Хаһиш едирәм онун дәрдинә әлач едәсиниз.

Дәрин һөрмәтлә: тәләбәниз Тофиг, Пушкин

- Нечәсиниз? Хәзәнкүл бачы, ушаглар нечәдирләр?

Аиләмиздән һамыныза саламлар вар.

Јаныныза кәлән Ајдын мүәллим мәним достумдур. Хаһиш едирәм имкан даһилиндә она көмәк едәсиниз.

Һөрмәтлә: Һүммәт доктор, Шәки шәһәри



Солдан: Хэзэнкүл ханым/Бахышын һәјат
јолдашы/, Бахыш Һүсејнов вә Гачај Һејдә-
ров/ ријазижатчы алим/. 1979-чу ил

- Хаһиш едирәм бу гызын сифәтиндәки шиш-
кинлијә бахыб мұаличәси үчүн лазыми көмәклик
едәсиниз.

Һөрмәтлә: Доктор Бөјүкаға Мирһәшимов,
Жданов рајону

- Сизин јаныныза кәлән гоһумдур. Хаһиш
едирәм она көмәк един.

М. Илјасов

- Артыг дәрәчәдә хаһиш едирәм ки, мәним
дајым гызымы гәбул едәсиниз.

Һөрмәтлә:тәләбәниз Зәлимхан.

- Хаһиш едирәм бу јахын адамдыр, онун ушагына өзүнүз бахасыңыз.

Һөрмәтлә: Шаһин һәким, Ағдам

- Мәктубу сизә тәгдим едән бизә јахын адамдыр. Она көмәк един.

Һөрмәтлә: Сизин Ханлар,
Имишли рајонунун Күрдмаһмудлу кәнди

- Севилин јенә диши шишиб. Анасы илә јол-ламышам Сизин јаныныза. Хаһиш едирәм бах, нә лазымса ет вә јахуд мәсләһәт вер.

Һөрмәтлә: Сизин Мајис,
Шамаһы шәһәри

- Сиздән чох хаһиш едирәм ки, мәним бу гоһумум үчүн бир көмәклик көстәрәсиниз.

Өпүрәм. Фаиг,
Минкәчевир шәһәри

- Гардашлығымын гызы Әлијева Севда Муса гызына өз балаһ кими һөрмәт етмәји хаһиш едирәм.

Өпүрәм сәни. Гардашын Хызыр, Бакы

- Хаһиш едирәм бизим гоһуму өзүн көтүрүб муәли-чә едәсән.

Тәјјар, Чәбрајыл рајону

- Бизим бир симсар адам сизин клиникаһызда хәстә јатыр. Ады Һәсәнов Мәммәддир. Артыг дәрәчәдә хаһиш едирәм ки, һәммин хәстәјә өзүнүз бахыб әләч едәсиниз.

Һөрмәтлә: Сизин Хыдыров Сабир

- Бу мәктубу верән ән јахын достумдур, аиләликчә достлуг едирик. Еләчә дә Мирзәханла. Чох хаһиш едирәм лазыми көмәклик көстәр.

Һөрмәтлә: Сарыјев Бәһрам

- Сизи нараһат едән Минкәчевирин стомотоложи поликлинаикасынын баш һәкими, јаланчы достунуз Мамедов Мамеддир. Хаһиш едирәм гоһумуму гәбул едиб, она лазыми көмәкдарлыг едәсиниз. Габагчадан миннәтдарлыг едирәм.

Һөрмәтлә: Мамед

- Әһмәдова Чейран мәним јахын гоһумумдур. Хаһиш едирәм ону өзүнүз мүәличә едәсиниз.

Һөрмәтлә: Сизин Нүсрәт

- Чох хаһиш едирәм мәним һәмјерлими өзүнүз гәбул едәсиниз.

Һөрмәтлә: Доктор Ихтијар

- Хаһиш едирәм бу јолдашы гәбул едәсиниз. Үчлү синирин невралокијасы илә дәфәләрлә иглотерапија алыб. Амма еффеќти чох гыса вахта гәдәр олуб. Бир ајдыр финлепсин етмир.

Әввәлчәдән миннәтдарам.

Һөрмәтлә: Бачыюғлу Елчин Казымов

- Хаһиш едирәм бу мәктубу Сизә верән адама бахыб мәсләһәт верәсиниз. Мәним ән јахыб достумдур.

Һөрмәтлә: Исајев Аға,
Кәнчә шәһәри

аи-
ла.
- Нечәсиниз? Хәзәнкүл ханым, Чаваншир,
Фуад нечәдирләр?

Бахыш мұәллим, бу адам бизим јахын адам-
дыр, гурбан олум, нә лазымдырса она көмәк ет.
Сағ олун.

Гардашын гызы Нәкумә



Бахыш һәким мұәличә етдији хәстәләр
арасында

Сизин јаныныза кәлән зәнкиланлыдыр. Көн-
дәрдим јаныныза. Елә бил ки, бизим биримиздир.

Нөрмәтлә: Вагиф,
Губадлы

Мәним дә/Ш.Ә./ бир нечә белә хаһиш мәктуб-
ларым Бахыш мұәллимин архивиндән чыхды.
Онлардан бири белә иди.

Әзизим Бахыш

Саламлар.

Бир хәбәр ешидиб чох нараһат олмушдум.
Инди алдыгым мә'лумата көрә шајиә имиш. Буна
севиндим.

Бу һәјатда:

Хошбәхтлијин јолу чәтин јохушду,
Чыханда јорулуб дизләрин әсәр.
Бәдбәхтлик елә бир ганадлы гушду,
Бир ан да башынын үстүнү кәсәр.

Аталар дејиб:

Күчүн олсун дејә һәр саат, һәр ан,
Чалыш ирадәндә олмасын кәсир.
Сиррин үрәјиндә әсирдир инан,
Ачсан, өзүн она оларсан әсир.

Кағызы тәгдим едән Бегај Сәркәров һөрмәтә
лајигдир.

Еһтирамла: Шамил

Бахыш һәкимә тәкчә Азәрбајчанын шәһәр вә
рајонларындан јох, бир чох башга дијарлардан
да белә мәктублар кәлмишдир. Бу мәктубларда
Бахышын е'чазкар әлләринә инам, онун хилас-
кар вә үмид јери сајылмасы, һәдсиз миннәтдар-
лыг ифадәләри гәлбәмиздә түкәнмәз ифтихар

уб-
ды.
хиссинин јаранмасына сәбәб олур. Бахын, она
һаралардан мұрачиәт едилмишдир.

- 348901 Ворошиловград шәһәри, Алексан-
дровск - 1, Киров күчәси - 62 а, Шагамардановој
А.А.

- 485210 Казахстан ССР, Чамбул областы, Ка-
ратау шәһәри, Нифадов И.

ум.
уна
- 343108 Донецк областы, Родинскиј шәһәр,
Ленин күчәси 23 -11, Строчак Олга

- 633541 Новосибирскиј област, Чарумаесов-
скиј рајон, Јарка Денисенко З.И.

- Оренбург областы, Соло - Имеыск шәһәри, 8
март күчәси 18, мәнзил - 1, Лјубченко А.П.

- 457020 Челјабинск областы, Пласт шәһәри,
М. Сибир күчәси, ев -1, мәнзил 17, Рубашинков
Г. К.

- 391071 Рјазан областы, Спасск рајону,
Ишевск кәнди, Добромнесрова С.В.

- 252057 Киев - 57, Зоологическаја № 1, Сто-
мототологическиј корпус Киевского мединсти-
тута профессор Бернадскиј Иосович

- Татарстан МССР, Наб - Челны рајону, Та-
тарстан совхозу Теилов В.А.

этә
- Смоленск шәһәри, Джержинскиј күчәси -19,
мәнзил 1, Григоровски

вә
дан
ода
ас-
ар-
тар
Бу садаладығымыз үнванлар Бахыш һәкимә
көндәрилмиш мәктубларын чүзи бир һиссәсин-
дән көтүрүлмүшдүр. Јухарыда үнванлардан кө-
рүндүјү кими кечмиш Совет Иттифагынын мұх-
тәлиф узаг шәһәрләриндән, республикаларындан
Бахыш һәкимә мұрачиәт едилир. Һәтта ихтисас-
ча стоматолог олан һәкимләр дә ондан мәсләһәт-
ләр истәјир, мұаличә едә билмәдикләри хәстәнин

эламәтләрини билдириб онлара көмәк етмәји ха-
һиш едирләр.

Смоленскидән Григоровски языр: - 1976 - чы
илин октябр ајында Стомотолокларын Үмүмит-
тифаг гурултајы олачаг. Бу саһәдә өз төчрүбән-
дән 4 - 5 вәрәг һәчминдә мәнә көндәр гурултај-
дакы чыхышымда истифадә едим.

Татарстандан Теилов В. А. рича едир ки:

- «Селскаја жизн» гәзетиндә сизин барәниздә
языланлары охудум вә баша дүшдүм ки, мәним
узун илләрдән бери сагалмаз дәрдимин чарәси
сизин әлиниздәдир. Артыг дәрәчәдә хаһиш еди-
рәм ки, кәлиб хәстәхананызда мүәличә олунма-
ғыма ичазә верәсиниз.

Горки областындан Авдониној Маргарита јал-
варышла билдирир: - Стомотолокија журналын-
да /1980, № 6, сәһ 42/ охудугум мәгалә мәнә
үрәк - дирәк верди. 5 илдир ки, невролокијадан
хәстәјәм, Өзүмү мүәличә етдирдим. Алты ај әһ-
валым бабат олду. Бундан сонра агрыларым
башлады. Бураларда дәрдимә әлач едән тапыл-
мыр.

Хаһиш едирәм ки, разылыг верин март ајын-
да сизин хәстәхананызда мүәличәјә кәлим.

Бахыш һәкимә көндәрилән мәктублардан ај-
рыча бир китаб да чап етдирмәк оларды. Лакин
бу мәктубларла таныш олдугда онларын һамы-
сынын мәзмунуну бирчә чүмлә илә дә ифадә ет-
мәк олар: - Хаһиш едирәм дәрдимә вә ја көн-
дәрдијим адамын дәрдинә әлач ејлә.

Бүтүн бу мәктублары Бахыш һәким чавабсыз
гојмамыш, ону үмид јери билиб јанына көндәри-
лән хәстәләрә гајғы көстәрмиш, онлары дүчар
олдугу азардан хилас етмишдир. Буна көрә дә
сагалыб евинә гајыданлар Бахыш һәкимин онла-

ра һәјат бәхш етдијини унутмамыш вә она гә-
дәрсиз мигдарда миннәтдарлыг мәктублары кәң-
дәрмишләр.

Бәрдәдән Һәсән Мәммәдов адлы бир нәфәр
јазыр:

- Гибләкаһым Бахыш һәким. Әбәди вә сәмими
саламларымы гәбул етмәјинизи хаһиш едирәм.

Мән сизи шәхсән танымырам. Амма нәвәм
Бәстини сиз мүаличә едиб сағалтмысыз. Ғызын
үзүндә, чәнәсинин алтында әмәлә кәлән шиш
онун амансыз сызылтысына сәбәб олмушду. Еви-
миздә һеч кимин үзү күлмүрдү. Кәлән бајрамла-
ры гејд етмирдик. Санки евимиз јас ичиндә иди.
Билмирәм һансы Аллаһ көмәји олмуш оғлуму
данлајыб дејир ки, ушағы нијә Бахыш һәкимин
јанына апармырсан. О, бир кағыз јазыб нәвәми
ата - анасыјла сизин јаныныза көндәрди.

Көзүмүн ишығы Бахыш һәким. Әлләрин вар
олсун, нејним - нечә едим демәјәсән, Аллаһын
көлкәси һәмишә үстүндә олсун. Сизә миннәтдар-
лығы билдирмәк үчүн сөз тапа билмирәм. Бирчә
ону дејирәм ки, Сизи јарадана гүрбан олум. Ин-
ди евимиздә һәр күн бајрамдыр. Бүтүн бүнларын
сәбәбкары сизсиниз.

Сағ олун, вар олун, мин јашајын.

Башга бир нәфәр Лачындан јазыр:

- Севимли Бахыш һәким. Сизи гијабии таны-
јырдым. Бир көркәмли үз - чәнә һәкими олду-
ғунузу чох ешитмишдим. Буну дост да, дүшмән
дә тәсдиг едирди. Сизә бир мәктуб јазыб бил-
дирдим ки, биз гоһум олмасаг да һәр икимизин
бабамызын ады Һүсејдир. Буна көрә бөјүк әрк-
лә гоһумуму јаныныза көндәрирәм ки, онун дәр-
динә бир әлач едәсиниз. Сиз мәктубу аланда кү-
лүб, чох бөјүк мөһрибанлыгла гоһумуму хәстә-

ханада сагалдыб анадан кэлмэ етдиниз. Бу әһ-
валат 1977 - чи илдә олмушдур. Арадан 10 ил
кечиб. Инди ејбәчәрлијини јох едиб кезәлләш-
дирдијиниз һәммин оғланын тојудур. Сизи онун
тојуна дәвәт едирәм.

Бејләгандан Исмајыл әдлы бир киши арзусу-
ну 1981 -чи илдә јаздығы мәктубда чох ғыса вә
мә'налы шәкилдә Бахыш һәкимә билдирир: -
Кәлбәчәр дағларында өјрәтмәк истәдијимиз хам
атын тәпији үз, чәнә сүмүкләримиз вә бурнуму
сындырмышды. Сизин бөјүк ғајғы илә мәни мү-
аличә едиб өлмүн әлиндән дартыб алдыныз. Бу-
на көрә дә арзу едирәм ки, мән олмасам да, оғ-
лум, нәвәм сәнин јүз јашыны үрәкдән тәбрик ет-
син. Амин!

Украјнадан Надежда Ивановна Бахыш һәки-
мә үч дәфә миннәтдарлығ мәктубу кәндәрмиш-
дир. О, мәктубларында билдирир ки, 69 јашым
вар. Өзүмү күмраһ һиәс едирәм. Бу јашын 5
илини Сиз мәнә бағышламысыныз.

Вәзијјәтим чох ағыр иди. Әзаб чәкирдим. Сиз
мәни ғабул едиб мүаличә етдиниз. Бу 5 ил бун-
дан ғабағ олмушдур. Бу ағырысыз 5 или сиз мәнә
вермисиниз. Буна көрә дә өмрүм боју сизә мин-
нәтдар олачағам. Хошбәхт олун.

Ғазыхыстандан Н. Кунајевин Бахыша јаздығы
чох кениш мәктубун бир јериндә дејилир: - Мән,
әввәлләр бәхтә инанмырдым. Өз - өзүмә дүшү-
нүрдүм ки, бәхтим олсајды сифәтим белә ејбәчәр
һала дүшмәзди. Амма сонра анладым ки, бәх-
тимдән һаһағ килејли олмушам. Москвада бир
азәрбајчанлы илә мейманханада бир отагда ға-
лырдығ. Отағ јолдашым сорушду: - Нијә үзүнү
мүаличә етдирмирсән? Она билдирдим ки, де-
јирләр ки. үзүмдәки шиши кәсдирсәм јериндә

хәрчәнк хәстәлији әмәлә кәлә биләр. Буна көрә дә горхумдан һеч кимә мұрачиәт етмирәм.

Отаг јолдашым белә дәрделәрин әвәзсиз тә- биби олдуғунузу тә'рифләјиб мұтләг Сизә мұра- чиәт етмәјими мәсләһәт көрдү. Бир ајдан сонра јаныныза кәлдим. Мәнә көстәрдијиниз һәдсиз гајғыны вә һәкимлик мәһарәтинизи һәмишә дәрин миннәтдарлыгла хатырлајырам. Чүнки Сиз, өзүмү тәһгир етсәм дә, мәни ејбәчәр мәхлуғ чәркәсиндән чыхарыб инсан чәркәсин дә гошду- нуз. Буну һеч унутмағ олармы?

Ики күн иди ки, евә гајытмышдым. Мәни кө- рәнләр өз көзләринә инанмырдылар. Гүсуру гал- мајан үзүмә баханлардан елә бири олмур ки, ашағыдакы сөzlәри демәсин: - Сәнин сағалдан һәкимин әлләри вар олсун. Дүнја хали дејилмиш. Чарәсиз дәрдләрә дә чарә тапан һәкимләр вар- мыш. Бир сөзлә һәкимин сәни адам едиб. Сифә- тинә бахан адам горхурду. Аллаһ Бахыш деди- јин һәкимин өмрүнү узун етсин.

Бә'зән Бахыш һәким ушағлығ дөврүндә ке- чирдији мәшәггәтләри, атасынын башына ачылан һағсыз ојунлары, ата - анасынын өвладларыны зилләтлә бөјүтдүјүнү, һәјатда өзүнүн көрдүјү һағсызлығлары јадына саланда бәхтиндән килеј- ләнир. Анчағ ону таныјанларын һамы һағлы ола- рағ Бахышы ән хошбәхтләрин бири һесаб едир- ләр. Инсанлара сағламлығ бәхш етмәкдән, халға вә Вәтәнә чан - башла хидмәт көстәрмәкдән, һә- јатда инсанлара кәрәкли олмағдан бөјүк хош- бәхтлик нәдир ки? Бәли, Бахыш Гүсејн оғлу Гү- сејнов гадир Аллаһын ән хошбәхт бәндәләриндән биридир.

ВЭТЭНИН ДАР КҮНҮНДЭ,

ВЭЬШИ ДҮШМЭН ӨНҮНДЭ.

*ГЭЛБИНДЭ ЕЛ ТЭПЭРИ,
ОЛДУ ЈУРДУН СИПЭРИ*

Бахыш һәким Академик Мир Гасымов адына Республика хәстәханасынын үз - чәнә чәрраһијјә шө'бәсинә башчылыг етдији заман гәфләтән ону чагырыб өз ана јурду Губадлы рајонуна ичра һакимијјәтинин башчысы вә әрази - мүдафиә шурасынын сәдри вәзифәсинә кетмәји тәклиф етдиләр. Белә тәклиф Бахыш Гүсәјновун һеч јухусуна да кирмәзди. О заман ермәни гулдурлары Лачыны јеничә ишғал етмишдиләр. Бир нечә рајонларымызын, о чүмләдән Губадлы рајонунун башынын үстүнү чидди тәһлүкә алмышды. Губадлы чамааты дүшмәнә гаршы гејрәтлә ајаға галхса да, чаванлар вуруш мејданына шир кими атылсалар да ордуда бирлик јох иди, пәрәкәндәлик һөкм сүрүрдү, һәрә бир дәстә јарадырды.

Бахыш һәким бунларын һамысыны чох јакшы билирди. Губадлынын мүдафиәсинә әлиндән кәлән көмәји кестәрирди. Буну да билирди ки, она тәклиф олан вәзифәни бојнуна көтүрсә досттанышлары буна тәәччүбләнәчәк, чәрраһ бычагы инсанлара шәфа олан белә бир һәкимин вәзифә «ешги»нә дүшмәси онларын үрәјинчә олмајачаг. Бәли, о, бунлары габагчадан һисс едирди. Ону да дәриндән билирди ки, дүшмән тапдагына чеврилмәк горхусу олан Губадлы рајонунун мүдафиәсини мөһкәмләндирмәјә, ону јакынлашмагда олан бәладан хилас етмәјә чәсарәт лазымды. О,

өзүндө белә бир чәсарәт һисс етди вә дүшүндү ки, ким нә дејәчәк, гој десин, бу горхулу дөврдә мәним Губадлыда олмағым һәкимлијимдән даһа кәрәклидир. Чүнки һәким кими бир нечәләрини, лакин рајон рәһбәри кими 10 минләри, Азәр-бајчанын мүгәддәс торпағларындан бири олан Губадлыны фәлакәтдән хилас едә биләрәм.



Бахыш Һүсејнов/ортада/, Губадлы рајон ичра һакимијјәтинин башчысы. 1992-чи ил

О, һағлы оларағ бунлары кәтүр - гој едиб тәк-лиф олунан вәзифәјә кетди. Биринчи күндән Ба-хыш Һүсејнов вәзијјәти дәриндән өјрәнмәјә баш-лады, һансы фә'вгәлада ишләри кәрмәји мүәј-јәнләшдирди, голларыны чырмады вә кәркин фәалијјәтә башлады. Гыса мүддәт әрзиндә Ба-

хыш һәкимин тәшкилатчылыг вә рәһбәрлик бачарыгы һамынын диггәтини чәлб етди. Рухдан дүшмәкдә олан чамаатда никбинлик, инам вә үмид јаранмаға башлады. Биз бүтүн бунлары јүзләрлә губадлынын дилиндән ешитмишик. Онлар тәсдиг едирләр ки, Бахыш Һүсејнов бизә башчы кәләндә рајонумуз дүшмәнә сатылмаг әрәфәсиндә иди.

Ичра башчысы вә мүдафиә шурасынын сәдри Бахыш Һүсејнов һеч бир күнаһкара күзәшт етмәди, онлары мүәјјәнләшдириб рәсми гајдада мәсулијјәтә чәлб етди. О, чәми 5 ај ишләди, гәфләрән вәзифәјә көндәрилдији кими, гәфләрән дә ишдән азад олунду. Лакин бу 5 ај әрзиндә илләрлә көрүлә билмәјән ишләр көрүлдү, чох кәрәкли тәдбирләр һәјата кечирилди, Губадлынын мүдафиәси хејли мөһкәмләндирилди, тикинти - абадлыг ишләри апарылды. Бах, бүтүн бунлар Бахыш Һүсејновун ишдән азад олунмасына сәбәб олду... Нијә?...

Конкрет олараг Бахыш Һүсејновун 5 ајда көрдүјү, рајонун дәрәсләринә нечә һәкимлик етдији илә гысача олараг таныш олдугда онун нијә ишдән чыхарылдыгы барәдә өзүмүз ајдын тәсәвүр јарада биләрик.

1. Истәһкамсыз - сәнкәрсиз сәрһәдләрин мөһкәмләндирилмәси үчүн гысы мүддәт әрзиндә Әлибајрамлы рајонундан вә Минкәчевир шәһәриндән күлли мигдарда бетон материаллары кәтирилди вә дәрһал лазыми јерләрдә ишләдилди. Бунунла да ермәни гулдурларынын рајона һүчүм етмәк арзулары көзләриндә галды.

2. Ичра башчысынын чидди сәјләри нәтичәсиндә рајона хејли мүасир силаһлар - узагвуран

топ.
га м
3.
ли,
ду.
мис
Азә
син.
мәк
лыр
Б
јона
сил
дир
руһ
4
лејт
көр
ал
күн
бир
сәр
итк
тин
- те
ләр
лын
сәј
дај
5.
фи
баш
ни
Рус
Нам

топлар, град гургулары, танклар вә бир чох баш-
га мұдафиә васитәләри кәтирилди.

3. О заманлар Губадлыны Гачаг Нәби чәсарәт-
ли, халгын гәһрәман оғлу Әлијар Әлијев горујур-
ду. Онун јаратдыгы батолјон аз гүввә олса да
мисилсиз чәсарәт кәстәрирди. Бу икидләр доғма
Азәрбајчанымызын бир парчасы ы горумаг үчүн
синәләрини сипәр етмишдиләр. Лакин онлара кө-
мәк кәстәрилмирди, архадан зәрбәјә мәрүз га-
лырдылар.

Бахыш һәким рајона кәләнән сонра бу батал-
јона хүсуси фикир верди, онлары мүмкүн олан
силаһларла тә'мин етди. Бу, горхубилмәз коман-
дир Ә. Әлијеви, онун силаһдашларыны даһа да
руһландырды.

4. Бахыш Һүсәјнов һәмкәндлиси кенерал -
лејтенант Валех Бәршадлынын планы әсасында
көрүлән тәдбирләрин јеринә јетирилмәсиндә фә-
ал иштирак едирди. Бу план нәтичәсиндә бир
күндә 3 дүшмән вертолјоту вурулду, онлардан
бири бизим әлимизә кечди. Ермәни вәһшиләри
сәрһәд кәндләриндә таб кәтирә билмәјиб чохлу
иткиләр вермәклә кери чәкилмәк мәчбуријјә-
тиндә галдылар. Башларыны итирән дашнак төр
- төкүнтүләри 5 дәфә барышыг көрүшүнә кәлди-
ләр. Беләликлә кенерал - лејтенант В. Бәршад-
лынын планы, ичра башчысы Б. Һүсәјновун
сә'јләри ермәни гәсбкарларынын бастынларынын
дајандырылмасына сәбәб олду.

5. Биринчи нөвбәдә Бахыш Һүсәјновун тәкли-
фи әсасында гәһрәман Ә. Әлчјевин баталјонундан
башга, Губадлыда јерли кәнчләрән ибарәт 4 је-
ни батолјон јарадылды. Бахышын хаһиши илә
Русијада јашајан һәмјерлиси полковник Нүсрәт
Намазов рајона кәлди. Онун командирлији илә

бригада јарадылды, ордуда интизам мөһкөмлән-
дирилди. Бундан хәбәр тутан ермәни гүввәләри
сусмалы олдулар, һүчүм етмәјә сә'ј кәстәрә бил-
мәдиләр.

6. Мүһарибәнин дајандырылмасы Бахыш һә-
кимин тәсәррүфат вә гуручулуг ишләри илә
мәшғул олмага да имкан верирди. Бу сәһәләрдә
көрүлән тәдбирләр көнүл ачан бәһрәләр верди.
Сон 10 илдә көрүнмәмиш мигдарда мәһсул ис-
теһсал олунду, чамаатын күзараны хејли јак-
шылашды.

Зәмиләрдә јетишән бол тахыл мәһсулуну вах-
тында вә иткисиз јығмаг үчүн Бахыш һәким
Имишли, Сабирабад, Саатлы, Гәбәлә вә башга
рајонларын рәһбәрләринә мүрачиәт едиб рајона
хејли комбајн вә дикәр көмәкчи техника кәтир-
ди.

Рајонда түтүн вә барама планлары да артыг-
ламасы илә јеринә јетирилди.

7. Һәммин дөврдә Ермәнистандан Губадлыја га-
чан азәрбајчанлылара вә јандырылан сәрһәд
кәндләринин сакинләринә биналар тикилиб ве-
рилди вә онлар бурада мәскунлашдылар.

8. Рајон әһалисинин еһтијачларыны өдәмәк
үчүн Бахыш Һүсәјновун хаһиши вә сә'јләри нә-
тичәсиндә Губадлы үчүн әлавә олараг ун, јағ,
дүјү, шәкәр вә башга гита маддәләри вә сәнајә
маллары ајрылды.

9. Ичра башчысынын гәтијјәти она сәбәб олду
ки, рајона көндәрилән вә мүәјјән гүввәләрин
әлиנә кечиб базарларда хырыд едилән һүмани-
тар јардымларын еһтијачы оланлара пајланмасы
үчүн чидди нәзарәт јарадылды.

10. Ајларла - илләрлә верилмәјән әмәк һагла-
ры саһибләринә өдәнилди.

11. Губадлы районунда һәрби мәгсәдлә 3 мәртәбәли бина инша едилди. Бу ишләрин көрүлмәсиндә Бахыш һәкимин кечәси - күндүзү јох иди. Адамлар тәәччүб едирдиләр ки, бу гәдәр енержини, бу гәдәр вахты ичра һакимијјәтинин башчысы һарадан алып?

12. Беш ил әрзиндә атәшләрә вә игтисади чәтинликләрә мәруз галыб шәһәрләрә вә аран районларына көчмәјә мәчбур олан губадлыларын бөјүк әксәријјәти Бахыш һәкимин району рәһбәрлик етдији дөврдә кери - өз јурд - јуваларына гајытдылар. Районда јарадылан щәраит буна имкан верирди ки, онлар өз аиләләрини доландыра билсинләр.

13. Бахыш мүәллимә гәдәр һәр ил дашан селлә Губадлы гәсәбәсинин бир һиссәси дағылырды. Онун тәшәббүсү илә гәсәбәни сел алтындан хилас етмәк үчүн 2 нәһәнк фундаментал селов - көрпү тикилиб истифадәјә верилди.

14. Сәрһәд кәндләри олан Новлу, Мәзрә, Шамсыз, Салдаш, Әлигулуушағы вә дикәр кәндләрин әтрафына даирәви һәрби јолларын чәкилишинә башлады вә хејли иш көрүлдү.

15. 1992 - чи илин мај ајында Лачынын ермәни ишғалчыларынын әлине кечдији заман бир чох лачынлылар гачыб Губадлы сәмтдә јол ғырагларында дахмалар дүзәлдиб бир тәһәр долаһырдылар. Бу дәрд Бахыш һәкимин үрәјини чох ағрыдырды. Онун көмәји илә Лачынын Күләбирд кәнди тә'мир едилди, мүдафиәси тәшкил олунду вә бурадан гачыб дахма гуранлар өз јерләринә гајытдылар.

16. Губадлыја һүчумлар дајандырылдыгда, Бахыш мүәллимин, бурада олан һәрби бөлмәнин һүнәри илә нанкор ермәни гоншулары кери оту-

рулду вә Лачынын беш кәнди бу кәмфүрсәтләр-
рин әлиндән кери алынды.

Бәли, садаланан вә башга бу кими ишләр
чәми 5 ај әрзиндә Бахыш Һүсејновун раһбәрлији
алтында һәјата кечирилди. Бәс, ғыса мүддәт әр-
зиндә бу гәдәр иш көрән Бахыш мүәллимин мү-
кафаты нә олду? Она һеч олмаса бир «сағ ол»
дедиләрми? Бу бачарыглы вә тәшкилатчы шәх-
сијјәтин көрдүјү нәһәнк ишләр мүтабилиндә мү-
кафаты сәбәбсиз вәзифәсиндән азад едилмәси
иди. Бахышдан сонра әлдә едилән силаһларын
дағыдылмасы, рајонда јени «гочу»ларын мејдана
чыхмасы, һәрчи - мәрчилијин јарадылмасы, сат-
гынлыг нәтичәсиндә Губадлынын ермәни гузгун-
ларынын чајнағына кечмәси онун «мүкафаты»
сајыла биләр.

Доғрудур, Бахыш мүәллим ишдән азад еди-
либ Бакыја гајыданда бачы вә гардашлары, го-
һум - әграбалары сағ - саламат евә гајытдығына
көрә гурбанлар кәсдиләр, бөјүк шадјаналыг тәш-
кил етдиләр. Лакин, әлдән чыхан вәзифәсинә кө-
рә јох /онун белә вәзифәјә зәррә гәдәр дә еһти-
јачы јох иди. Вәзифәнин исә она еһтијачы өлчүјә
кәлмәзди. III. Д./, Губадлынын таләјинин гара
кәләчәјини һисс едән Бахыш һәкимин үрәји ган
аглајырды. О, чәкдији ағыр зәһмәтләрин јелә
соврулачағыны дәриндән дујурду. Буна көрә дә
нараһатлыгы сәнкимәк билмирди.

Тәк - түк бәдхаһлардан башга губадлылар өз-
ләри бу нәтичәјә кәлирләр ки, Бахыш Һүсејнов
рајонун ичра башчысы вә мүдафиә шурасынын
сәдри вәзифәсиндән кәнарлашмасады, о, фә-
алијјәтини даһа да артырыб Губадлыны алынмаз
полад галаја чевирмәјә наил ола биләчәјди. Бу

исә Зәнкилан районунун да архалы олачагына
тә'минат јарадачагды.

Бахышын хаһиши илә Русијадан Губадлыја
кәлән Маһмудлу кәндиндә анадан олан һәмјер-
лиси полковник Нүсрәт Намазов бригада коман-
дири кими чох бөјүк ишләр көрдү. Доґма торпа-
ғы мүдафиә етмәји јад јерләрдә дәм - дэзкаһла
јашамагдан үстүн тутан бу һәрбичини һәбс етди-
ләр, лакин һеч бир күнаһ сүбут олмадыгына кө-
рә һәбсханадан чыхды. Онун вичданла чалышыб
көрдүјү ишләрин «мүкафаты» һәбсханаја са-
лынмасы олдугуна көрә мәчбур олуб Русијаја га-
јытды. Һансы ки, мүасир һәрби техниканы вә
һәрб елмини билән Н. Намазов кими командир-
ләрә инди дә, кәләчәкдә дә еһтијачымыз бөјүк-
дүр.

Бахыш һәким Губадлыја ичра һакими көндә-
риләндә бир чох достлар ону ғынајараг белә бир
адлы - санлы һәкимин нә әчәб өз сәнәтини тәр-
кидиб ичра башчысы кетмәсинин сәбәби һагда
мәнә дә суаллар верирдиләр. Бәлкә . . . ?

Јох, бу адамлар Бахыш һәкимин Вәтән дәр-
динин һәкими олмагла ону гәлбинин вадар етди-
јини дүзкүн гијмәтләндирмирдиләр. Онлар Ба-
хыш һәкимин доґма Азәрбајчанымыза нечә
үрәкдән јандыгыны лазымынча һисс етмирдиләр.
О заман Бахыш һәкимә ашағыдакы мәктубу
көндәрдим.

Ә З И З Г А Р Д А Ш Ы М Б А Х Ы Ш

Олуб котан, олуб хыш,
Һәр зәһмәти чәккинән,
Халга зәми әккинән.

Бәли, белә дејән чохдур,
Һәким һара, «һаким» һара?
Мәнчә буна әсас јохдур,
Вәтән дүшүб бу күн дара.

Бахыш һәким гачыб һаја,
Хилас етсин јурду, ели.
Нөгтә гојсун аһа, ваја,
Кәссин кәлән гара сели.

Кәрәк һәким бычагы да
Кәсә - дүшмән гулағыны.
Шаир сөзү топ дағыда,
Кәсә јагы јолағыны.

Һәм мәрдлији, һәм гејрәти,
Вадар едиб Бахышы да.
Көстәриб һәр чәсарәти,
Дүшмәнләри салсын ода.

Вәтән дәрди вадар едиб,
Кетсин јурду горумаға.
Буна көрә «һаким» кедиб,
Әнчам чәксин дәрдә, даға.

Чәсарәтли вә гејрәтли гардашым Бахыш!
«Һәким һара, һаким һара?» дејәнләрә әһәмијјәт
вермә. Мән билирәм ки, догма Азәрбајчанымы-
зын мүгәддәс торпагларындан олан Губадлы ра-
јонунун, доғулдугун бу дијарын вәһши гузгун
чајнағына кечмәмәси үчүн сән ичра һакими ол-
маға разы олмусан. Буна сәни күрд гејрәтин,
Азәрбајчан тәсибин вадар едиб.

Мәни дә һәмишә өз јанында һисс ет. Бу күн
Кәлбәчәрин дә кәләчәји горхулудур. Бу рајонун

мүдафиәсинә нәдәнсә фикир верилмир. Мән дә
бу јашымда әјнимә әскәр палтары кејмишәм. Ча-
маатын тәләбилә «Фөвгаләдә јардым комитәси»-
нин сәдри ишләјирәм. Дөјүшән ордуја көмәкдар-
лыг көстәририк. Тәәссүф ки, ордуја ваһид рәһ-
бәрлик јох дәрәчәсиндәдир. Һәрә бир дәстәни ба-
шына јығыб өзү билдији кими һәрәкәт едир. Бу
исә фәлакәтлә нәтичәләнә биләр. Сизин әлиниз-
дә ихтијар вар. Белә һаллары арадан галдырын.
Вахтынызы бүтүнлүклә Азәрбајчанымызын,
онун чәннәт кушәләриндән бири олан Губадлы-
мызын мүдафиәси ишләринә сәрф един.

Вүгарым Бахыш!

Губадлы елләринә гејрәт вә һүнәр көстәрмә-
ләри үчүн бир мәктуб јазмағы гәрара алдым. Вә-
тәни ермәни гулдурларындан горумаг кими мү-
гәддәс бир ишдә мәктубумун мүәјјән бир тә'сири
оларса өзүмү бәхтәвәр һесаб едәрдим.

Ҳ А Ј Д Ы, Г У Б А Д Л Ы Л А Р Г А Л Х Ы Н А Ј А Ғ А !

Гоч Нәби әчдадлы, Һәчәр инадлы
Саламымы алсын икид Губадлы!
Маһмудлу, Көдәкләр, Ләәхејранлы,
Һачылар, Худулар, һәм Авдаланлы,
Саламымы алсын һәм дә Гајалы,
Вәзијјәтдән олуб дәриндән һалы,
Ҳајды, Губадлылар галхын ајага!
Фүрсәти вермәјин азгын дашнаға!

Саламымы јетир, һаглыдыр, һаглы,
Галхсын Көјјал, ики гоч Хочамсахлы,
Диләлимүсканлы, Чартаз, Зор, Фәрчан,
Дәмирчиләр, Сарај, Мәһрили - һәр јан -

Поладлы, Мириләр гој чәксин нәрә,
Дүшмән горхусундан батсын ган - тәрә.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Саламымы сөјлә Сарыјатаға,
Чыхсын икидләри кәрәк габаға.
Гарачаллы илә Гаракишиләр,
Јағыны гој чәксин дара, кишиләр.
Мәндән салам алсын бүтүн ел - оба,
Гараағач, һамы, һәр нәнә, баба.
Гој һамы силаһа јекдил сарылсын,
Горхудан дүшмәнин бағры јарылсын.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Мәндән салам алсын мәрд Көјәрәбас,
Бәхтијарлы ели, Мәммәдли, Сејтас.
Көјәрчик обасы, Чылфыр, Һаллава,
Вәтәнин угрунда ејләсин дава.
Наңкор гоншуларын бурнуну овсун,
Вәһшини дарыдан чомагла говсун.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Мәндән салам алсын Моллабуранлы,
Хочик, Падар ели, Бала Солтанлы.
Мејдана атылсын Гараиманлы,
Әмәлини азан гудузду ганлы.
Енсин һаваланан башына зопа,
Тутулсун күлләјә, тутулсун топа,
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Мəндəн салам алсын Һат, Мурадханлы,
Армудлу, Ишыгылы, Хəндəк, Миланлы,
Һəкəri, Дештəһат, сөjlə Башарат,
Һүнəрлə дүшмəни еjləјəрəк мат,
Нə имкан версинлəр кирпич чалмаға,
Нə биздəн бир гарыш торпаг алмаға.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсəти вермəјин азғын дашнаға!

Мəндəн салам алсын Ејвазлы, Новлу,
Күрчүлү, Гəдили, Мəзрə, Довудлу.
Дүшмən Ејвазлыны дəндəриб күлə,
Бу наһаг ган јердə галыбдыр һəлə.
Кенерал Бəршадлы чəксин бир план,
Гој јердə галмасан белə наһаг ган.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсəти вермəјин азғын дашнаға!

Саламымы јетир сən Зиланлыја,
Һəм Күрдмаһрызлыја, һəм Муғанлыја.
Чајтумаз, Күрдчапыг, Ханлыг, Һəмзəли,
Мəндəн Алагуршаг кəнди, Селəли,
Һəм дə салам алсын Маһрызлы ели.
Онларын зорујла гəнимин бели -
Сынсын, һеч өзүнə кəлə билмəсин.
Һајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсəти вермəјин азғын дашнаға!

Мəндəн салам алсын Тејмурмусканлы,
Һəм Бала Һəsənли, һəм дə Гунданлы.
Əлигулуушағы, Мəликəһмədли,
Ушаглы - бөјүклү Хыдырлы ели.
Гој əскəр олсунлар Азəрбајчана,
Əкəр лазым кəлсə гыјсынлар чана.

Ҳајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Мөндән салам алсын Тинли, Хочахан,
Гијаслы, Улашлы, Татар, Гиличан.
Үсөјнушағы, Гарагојунлу,
Гаралар, «Алтынчы» һәр дәли - долу,
Кавдадыг, Әбилчә јатмајыб јуху,
Дүшмәнин көзүнә санчсынлар оху.
Ҳајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Саламымы алсын ики Чибибли,
Сүлејман үнванлы Әјинин ели.
Чардаглы, Таровлу, Халач мәрдләри,
Гојмасын гатилин бирини дири.
Доғма јурдумуза көз дикәнләрә,
Дөндәрсин мејданы әншәр - мәһшәрә.
Ҳајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Һәчәр нәнәсидир, Нәби бабасы,
Салам алсын ики Моллу обасы.
Әфәндиләр ели, Јусифбәјлиләр,
Мәрданлы - обасы көстәрсин һүнәр,
Һәр Моллу икиди минсин бир Бозат,
Гојмасын гурдлары гала саламат,
Кирмәсин јурдуна бир чин - шәјатин,
Бахыб Гоҗ Нәбинин руһу севинсин.
Ҳајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Мәним чан - чијәрим Губадлыларым,
Һәр бири вугарым, гәлб ифтихарым.
Бахыш бәхтинизин олсун һәкими,

Дөјүшә сәсләсә орда һәр кими,
Силаһа сарылыб кирсин мејдана,
Зәфәр тохунмасын Азәрбајчана.
Гәһрәман азәри, күрд гардашларым,
Горунсун гејрәтлә јурд, гардашларым.
Дүшмәни уградын мәғлубијјәтә,
Әминәм Сиздәки әзмә, гүдрәтә.
Ҳајды, Губадлылар галхын ајаға!
Фүрсәти вермәјин азғын дашнаға!

Бахышы таныјандан, онунла достлуг әлагәлә-
ри јаранандан сонра һәр ил она бајрамларда,
анадан олдуғу күн мүнәсибәти илә тәбрикләр
көндәрәрдим. Бунларын бир нечәси онун
архивин-дә галмышдыр.

1985 - чи илдә она көндәрдијим тәбрик мәк-
тубундан:

Бахыш, гәлбими динлә:
Јашынын һикмәти вар.
Дүнјаја кәлишинлә
Үзүнә күлдү баһар.

Дејир бу чан, бу үрәк:
Бахыш, јашын мүбарәк!

Г А Л С Ы Н

Гардашым, өмрүндән һәр кечән илин,
Ҳәјатда силинмәз нахышы галсын.
Инсанлара шәфа вердикчә әлин,
Гој сәнә гәлбләрин алгышы галсын.

Јүз илләр синәндә дөјүнсүн үрәк,
Арзуларын ачсын солмајан чичәк.
Вәтән тәсибини, ел намыны чәк,
Мејданда мәрдлијин јарышы галсын.

Эчэл мин инсафсыз чинајет етди,
Шамиләм, ајрылыг вә'дәси јетди -
Күрдләрин бәхтијди - Һәбиби кетди,
Илаһи, сән гору Бахышы галсын.

ҺАШИЈӘ. Һәбиб Ширинов чох бөјүк бир шәхсијјет иди. Чәсарәти, мәрдлији, дәрин биликли бир игтисадчы профессор олмасы илә ад чыхармышды. О, догма Азәрбајчанын, онун мәнафејинин чәсур әскәр олдуғу кими, ган гардашы олан күрдләрә дә дәрин рәғбәт бәсләјирди. Һәддиндән артыг мәрд вә зарафатчыл олан бу бөјүк вәтәнпәрвәр достумузу әчәл чох чаван - 50 јашында арамыздан апарды. Онун әзиз хатирәси үрәкләрдә һөрмәтлә јашамагдадыр. Һәбиб Ширинов Бахыш Һүсејновун гардашдан артыг бөјүк досту вә гоһуму иди. Буна көрә дә Бахыш һәким бу китабда әзизи Һәбиб Ширинову да хатырламағы арзулады.

О КИ, ПӘНАҢ БИЛИБ...

Аран рајонларын бириндән олан бир тәләбәјә имтаһанда мүәллим «2» гијмәти верир. Имтаһан вермәк үчүн һәмин тәләбә ректордан ахырынчы көндәриш алыр. Мүәллим јенә дә «2» гијмәти верәчәјини билдирир.

Башга бир мүәллимин тәләбәјә јазығы кәлир. Имтаһан көтүрән мүәллим онун хаһишини јерә салыр. О заман Һәбиб Ширинов бурада - Халг Тәсәррүфаты институтунда игтисадијјат кафедрасынын мүдири ишләјирди. Чох бөјүк һөрмәтә малик олан Һәбиб Шириновун һеч кәс сөзүнү ики еләмәзди. Тәләбәјә јазығы кәлән мүәл-

лим она көмөк етмөк мөксөди илө вө Һәбибин хасијјәтини билдијинө көрө дејир:

- Кет Һәбиб мұәллимин јанына вө билдир ки, Лачын рајонунун узаг Иманлар кәндиндәнәм. Имтаһан вермөк үчүн ректордан ахырынчы көндөриш алмышам. Амма филан мұәллим мәнө јенө дө мұсбәт гијмәт вермөк истәмир. Тәләбә Һәбиб мұәллимин јанына кедир вө әһвалаты она данышыр. Һәбиб Ширинов тәләбәни дәрһал апарыр һәмин мұәллимин јанына вө дејир: - Инсафын, мұрвәтин јохдumu бу «јазыг» күрдө һеч олмаса бир «3» гијмәти верәсән? Мұәллим билдирир ки, бу тәләбә билетин суалларынын һеч биринө чаваб верө билмир. Һәбиб мұәллим күлүмсәјиб дејир: - Рәһмәтлијин оғлу, онун Лачыннын узаг Иманлар кәндиндән ениб Бакыја кәлмәсинө азы «4» гијмәт дүшүр, сән она бир чылыз «3» гијмәти дө гыјмырсан? Мұәллим Һәбибин сөзүндән чыха билмәјиб тәләбәјө дејир ки, кет имтаһан китабчасыны кәтир бир «3» јазым. Мұәллим она гијмәт јазмаг истәјәндө бурада олан башга бир мұәллим она дејир:

- Бәс анд ичмишдин ки, бу тәләбәјө гијмәт вермәјөчөксән?

- Нејләјим? Һәбиб мұәллимин сөзүнү јерө салмаг олармы? Деди ки, бу тәләбә Лачын рајонундандыр, она гијмәт јаз, - дејө мұәллим чаваб верир.

О бири мұәллим тәәччүбәл дилләнир:

- Нечө јәни Лачынлыдыр? Мән бу тәләбәни јахшы таныјырам Учар рајонундандыр. Һәбиб мұәллими алдадыб.

Буну ешидән мұәллим тәләбәјө гијмәт јазмајыб ону Һәбиб мұәллимин јанына апарыб дејир: - Бу фырылдагчы тәләбә Сизи алдадыб. Учарлы

олдуғу Һалда дежиб ки, лачынлыҗам. Имтаһан китабчасына «2» җазырам институтутдан говулсун.

Һәбиб мұәллим күлүмсәјәрәк мұәллимә тапшырыр ки, бајағ мән дедим она бир «3» җаз. Белә олсајды җазығ тәгаүд алмазды. Инди ки, күрдләри өзүнә пәнаһ сајыб, хаһиш едирәм бу тәләбәјә бир җағлы «4» җаз гој тәгаүд алсын.

Белә дә олур.

«4» ГИЈМӘТИ ДӘ БӘСИМДИР

Һәбиб Ширинов тәләбәләрдән семестр имтаһаны көтүрдүјү вахт синфә белә бир мұрачиәт едир: - Ким күрддүрсә, әлини галдырсын. 4 нәфәр әлини галдырыр. Бир нәфәр исә каһ әлини галдырыр, каһ да ендирир. Һәбиб мұәллим она бир суал верир: - А бала, әлини галдырыб ендирисән, де көрүм атан күрддүр, јохса анан?

Тәләбә дејир: - Мұәллим, нә атам күрддүр, нә анам. Амма Лачын күрдләринин гојунлары пәјызда дағдан аран јатағларына ендирилдикдә сүрүләр бизим евимизин јанындан кәлиб кечир.

Һәбиб мұәллим күлүмсәјиб тәләбәнин имтаһан китабчасына «4» гијмәти җазыб дејир: - Евинизин јанындан кечән о күрд чобанларынын вә гојун сүрүләринин хәтиринә сәнә бир «көк» «4» гијмәти вердим, наразы галырсанса позуб «5» җазым.

Тәләбә севинчәк дилләнир: - Јох, чох сағ ол мұәллим. Елә «4» гијмәти дә бәсимдир.

Ону да дејәк ки, һәбиб Ширинов һеч дә јерлипәрәст адам дејилди. Һамыја ејни көзлә бахырды. Кимин һаралы олмасына фәрг гојмурду. Учарлы оғлана җазығы кәлмәси, тәгаүд алмасы

АҒЛЫ - ГАРАЛЫ КҮНЛӘР,

ЈАСЛЫ - ЈАРАЛЫ КҮНЛӘР.

*БАХЫШ НӘСИБИ,
ВӘТӘН ТӘСИБИ*

Ҡамы Бахыш Ҡүсејнову доґма Азәрбајҗанымызы чанындан көзүндән артыг севән, бу мүгәддәс јурдун вурғуну олан, она чанла - башла хидмәт едән бир вәтәнпәрвәр кими таныјыр.

1988-чи илдә гондарма Дағлыг Гарабаг «проблеми» мејдана чыхандан, нанкор гоншуларымыз торпағларымыза көз дикәндән, фитнә - фәсада әл атандан сонра Вәтән дәрдини чәкән Бахыш һәкимин нараһатлығы гат - гат артды. О, тез - тез Губадлы вә Ағдам рајонларына кетди, инсанлара имканы даирәсиндә мадди көмәклик көстәрди, ән башлычасы исә онлара мә'нәви дајағ олду.

Чәбһә бөлкәләриндә үзүндән, чәнәсиндән јараланан бир чох әскәрләрә бу саһәнин танынмыш бир мүтәхәссиси кими гајғы көстәрди, онларын үзәриндә чәрраһијјә әмәлијјатлары апарды. Онун шәфалы әлләри бу әскәрләрин бир чохунун тезликлә чәбһәјә гајытмасы үчүн онларын сағламлығыны тә'мин етди. Бу заман елә кечәләр олду ки, илан вуран јатды, Бахыш һәкимин көзүнә чимир кәлмәди, јаралылары һәјата гајтармағ үчүн сөзүн һәгиги мә'насында өз сағламлығыны гурбан верди.

Мә'лум олдуғу кими мәкрли дүшмән өлкәмизи зәифләтмәк үчүн чиркин тәблиғат машыны ишә салыб Азәрбајҗанда јашајан милли азлығларда наразылығ јаратмағ үчүн дәридән - габыг-

дан чыхды. О чүмлөдөн азгынлашан нанкор кор
гоншуларымыз өзләрини күрдләрин «гајгыкеши»
кими гәләмә вердиләр, кечмиш Күрдүстан гәза-
сында күрдләр үчүн онларын тәркибиндә олан
мухтар гурум јарадачагларындан дәм вурурлар.
Һәтта, онлар Азәрбајчанда чаш - башлыг салмаг,
күрдләрә гаршы нифрәт јаратмаг кими чиркин
нијјәтлә шајиәләр јаддылылар ки, 40 мин азәр-
бајчан күрдү имза топлајыб Ермәнистанла бир-
ләшсин. Тәәссүф ки, буна инананлар тапылырды.
Өз ичәримиздә дәрракәси дајаз олан бә'зи баш-
данхараблар бу әсли олмајан, хәмири ујдурма
маја илә јоғрулан јаланларын башына ип салыб
һәр јанда јайырдылар.

Белә бир шәаритдә Республика Күрд Мәдә-
нијјәт Мәркәзинә нүфузлу бир шәхсијјәт рәһ-
бәрлик етмәли иди ки, бу ағ вә гујруглу јалан-
ларын гаршысы алынсын, милләтләр арасына
сәпилән зиддијјәт тохуму чүчәрмәдән чүрүсүн.
Бу нијјәтлә шәхсән бизим тәклифимизлә Мәдә-
нијјәт Мәркәзинин идарә һеј'әти Бахыш Һүсеј-
нову јекдилликлә өзүнүн сәдри сечди. Биз бу са-
һәдә тәхирәсалынмаз фәалијјәт програмы һа-
зырладыг. Бүтүн бу тәдбирләрин инкарәдилмәз
әһәмијјәти олду. Бу саһәдә Бахыш һәкимин
тәшкилатчылыг бачарығы вә халг арасында олан
бөјүк һөрмәти өз мүсбәт ролуну ојнады. Күрд
кәнчләри илә лазыми сөһбәтләр апарылды, дүш-
мән тәблиғатынын фитнә - фәсаддан ибарәт ол-
дуғу онлара дәриндән изаһ едилди. Бир чохумуз
Бахыш һәкимә көмәјимизи әсиркәмәдик, халг
арасында лазыми ишләр апардыг. Дашнак тәб-
лиғатынын алт - үст едилмәсиндә, өз дахили-
миздәки шајиәбазларын сусдурулмасында Мәдә-
нијјәт Мәккәзинин фәалларындан Камил Һәсә-

новун, Әһмәд Һәпијевин, Достәли вә Закир Па-
шајевләр гардашларынын, Барије Баланын, Һә-
жар Шамилоглунун, Јусифе Фәкинин, Адиле
Чамалын, Гүдрәт Мәммәдовун вә бир чох баш-
галарынын әмәјини унутмамалыјыг. Адалары чә-
килән Мәдәнијјәт Мәркәзи үзвләринин мәсләһә-
ти илә бу сәтирләрин мүәллифинин јаздыгы
ше'рләр дәрч едилиб әһали арасында јайылды.
Онларын икиси илә таныш олмаг јеринә дү-
шәрди.

ОД ОҒЛУЈЛА ЧӘКИЧИМИ БИР ЗИНДАНА ВУРАН КҮРДӘМ

Билсин һамы, билсин аләм, гәлб дејәни јазыр гәләм,
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вуран күрдәм!
Вичдан сатан, ара гатан данышса да һәлләм-гәлләм,
Кечә - күндүз од јурдунун кешијиндә дуран күрдәм!
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вурам күрдәм!

Кәдә - күдә әтәјиндән һаһаг јерә төкмүр дашы,
Әгидәми дәјишмәрәм, чәһд етсә дә надан, нашы.
Азәрбајчан торпағына иштаһ салан шәрә гаршы,
Отуз ики изотоплу, нүвә одлу уран күрдәм!
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вуран күрдәм!

Нечә даным, кола кириб күрәкләрә атан да вар,
Учуз шөһрәт арзусујла марыгларда јатан да вар.
Нә олса да . . . карван кечәр, јел гајадан нә апарар?
Мән достлуга сәдагәтдә һәр кәлмәси Гуран күрдәм!
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вуран күрдәм!

Ахарыны дәјишдириб чајлар кери дөнә бәлкә,
Каинатдан ајры дүшүб Күнәш көјдә сөнә бәлкә.
Дәјишмәрәм, ајрылмарам догрансам да тикә - тикә,
Азәрбајчан тәсибијлә полад гала гуран күрдәм!
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вуран күрдәм!

Ал
Дар
Еј
Мә
Од

АЗ

Дог
Вәһ
Еј
Жад
Дог

Бир
Сөз
Вич
Сус
Дог

Еј
Ач
Сәл
Сән
Азә

Әчд
Чан
Чох
Бир
Азә

Һеч
Тар
Анд

Алчаг јохдур гэлбдән күлүб, үздән сахта јанан кими,
Данма, јохдур һарамзада өз әслини данан кими.
Еј Күрд ! Одлар дијарыны сев өз догма анан кими,
Мән бу халга архаланыб дүшмән бағры јаран күрдәм
Од оғлујла чәкичими бир зиндана вуран күрдәм!

*АЗӘРБАЈЧАН ТОРПАҒЫНА
СИПӘР ЕЈЛӘ СИНӘНИ!*

Догма Одлар дијарына нанкор гоншу јағыдыр,
Вәһшиләшән «саггаллылар» чумуб сөкүр, дағыдыр.
Еј күрд оғлу, еј күрд гызы! Гејрәт, чүр'әт чағыдыр,
Јадына сал гоч Нәбини, Һәчәр - аслан нәнәни,
Догма Вәтән торпағына сипәр ејлә синәни!

Бир чохумуз гоншулара «кирвә» дедик үрәкдән,
Сөзүмүзә садиг олуб кечмәдик дуз - чөрәкдән.
Вичданыны сатан «кирвә» нишан алды күрәкдән,
Сусдур русдан силаһ алыб ағзыјелли динәни,
Догма Вәтән торпағына сипәр ејлә синәни!

Еј күрд оғлу!Һајла галхсын һәр кәнд-кәсәк, һәр бинә,
Ач тарихи бәләд олсун бабаларын һәрбинә.
Сәлибчиләр табламады Сәлаһәддин зәрбинә,
Сән дә о мәрд бабан кими јыхыб - сүрү дүшмәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Әчдадымыз күрддү бизим, Од јурдунун оғлујут,
Чанымызла, гәлбимизлә бу дијара бағлыјыг.
Чох Хочалы әлдән кедиб һәлә гәлби дағлыјыг,
Бирчә ан да унутмајыб һәр бир ганлы сәһнәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Һеч вахт дүшмән гаршысында гачмајыб ел - обамыз,
Тарихдә топ сындырыбды, чомағымыз, јабамыз.
Андроник пашалары шүлкүт едиб бабамыз,

Јадына сал Солтан бәји, јадына сал дүнәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Һәр вахт башы уча едән чәсарәтди, әмәкди,
Күрд-пәһләван, икид горхмаз, күрд-гәһрәмән демәкди.
Дөјүш күнү күрд гејрәти, күрд әзминә көмәкди,
Чүр'әтинлә хаин көзә санчыб мин-мин ијнәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни.

Раффи өзү белә дејиб - күрдүн бир кор тојугу,
Ермәнинин икидиндән чох гочагды, нә сорғу?
Горху билмәз од оғлујла биркә галдыр јумруғу,
Кери гајтар әлдән чыхан һәр кәнди, һән бинәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Миниб дәли көһләнләри јалманына јаткинән,
Гәнимләри пејләмәјә јејин чапыб чаткинән.
Јетишмәсән, сәрт дашлары сапанда гој аткинән,
Дашнаклары гәрг етмәјә әлә кечир дәһнәни,
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Нанкор гоншу дөнүк чыхыб Од јурдунун елиңә,
Патрондашы сыра - сыра долдур, бағла белиңә.
Топ - түфәнкин азлыг етсә, чомаг көтүр әлиңә,
Нә бир аддым кери чәкил, нә көтүрмә тә'нәни.
Азәрбајчан торпағына сипәр ејлә синәни!

Лачын, гузгунлар тәрәфиндән ишғал олуан-
дан сонра дашнаклар чәһд етдиләр ки, башга
республикаларда - Русијада, Газағыстанда, Өз-
бәкстанда, Түркмәнстанда, Күрчүстанда јашајан
күрдләрин бә'зисини алдадыб Лачына кәтирсин-
ләр вә дүнјаја һај - күј салсынлар ки, Лачыны
ермәниләр јох, күрдләр тутубдулар вә онлар бу-
рада өзләринә «дөвләт» јаратмаг истәјирләр. О
заман Бахыш һәким башга јердә ишләсә дә на-
рахат олуб Бақыја кәлди, мән дә Кәлбәчәрдән

и. бура кәлдим. Күрд Мәдәнијјәт Мәкәзинин үзвлә-
ринин мәсләһәти илә 11 нәфәримиз күрдләр јаша-
шајан республикалара кетдик. Орада әһали ара-
сында кениш изаһат ишләри апардыг. Ермәни
гулдурларынын онлары нечә алдатмаг истәдик-
ләрини вә әслиндә күрдләри зәрбә алтында гој-
маг планларыны ачыб дедик. Нәтичәдә нанкор
кор гоншуларымызын чиркин арзулары көзлә-
риндә галды, бирчә нәфәр дә олсун күрд ермә-
ниләрин фитнә тәблиғатынын торуна дүшмәди
вә Лачына кәлмәди.

Һәјасыны итирмиш ермәни гулдурлары һәр
чүр фитнә - фәсада әл атыб Азәрбајчанда јаша-
јан милли азлыглары гызышдырмагла, өлкәдә
наразылыглар төрәтмәјә бел баглајырдылар.
Лакин азғынлашыб хам хәјала далан нанкор
гоншулар јанылдылар. Бирчә нәфәр дә олсун
күрд, догма Вәтәни олан Азәрбајчана хәјанәт
етмәди. Она үрәкдән сәдагәтли олдуғуну дүнја
гаршысында нүмајиш етдирди. Күрдләрин бу
мәрдлији, бирүзлү, бирсифәтли олмасында Ба-
хыш һәким кими Вәтәнә кәрәкли оғулларын
хидмәти унудулмазды!»

Һәгигәт белә олдуғу һалда күрдләрә гаршы
инамсызлыг јаратмаг үчүн дәридән - габыгдан
чыханлара уча сәслә дејирик: - Азәрбајчан
күрдләри дүнән дә бу догма торпаға гәлбән
бағлы олмуш, бу күн дә үрәк телләри илә бағ-
лыдырлар. Кәләчәкдә дә белә олачагына неч ким
зәррә гәдәр дә олсун шүбһә едә билмәз, чүнки
онун Азәрбајчан уғрунда чаныны һәр дәгигә
гыјмаға һазыр олан Бахыш һәким кими мүдрик
ағсагаллары вар.

О СӨЗҮ КИ, ДЕЈИР ҮРӘК,

ЕЛ-ОБАЛА ОЛУР КӘРӘК.

*ДОСТ-ТАНЫШЫН ХАТИРӘСИ,
ГӘЛБИН ҺӨКМҮ, ДИЛИН СӘСИ*

Бахыш һәкимин достларынын, ону јахындан таныжанларынын сајыны билмәк мүшкүл ишдир. Бу рәғәми тапман үчүн бәлкә дә электрон һесаблама машинындан истифадә етмәк лазым кәләрдү. Бәли, о, үрәк достларыны, гәлб јахынларыны мал - пул вермәклә тапмамышдыр. Оун жүксәк инсани хүсусијјәтләри, гајғыкешлији, меһрибанлыгы, садәлији, зәһмәтсевәрлији, ишкүзарлыгы, һәкимлик габилијјәти, тәманнасызлыгы вә бу ки-ми көзәл хасијјәтләри ону дост - танышдан гәни етмишдир.

Имканы, вахты олуб - олмамасындан асылы олмајараг Бахыш һәким һеч вахт сәмиими дост вә јахынлары илә әлагәни кәсмир, зәнклә дә олса һал - әһвалындан хәбәр тутур, хејир - шәрләриндә мүтләг иштирак едир. Бахыш һәким һәја-та гајтардыгы бир чох көһнә хәстәләрлә дә әлагәни үзмүр, онларын вәзијјәтиндән вахт ашыры һалы олур. Шәхсән, мән өзүм шаһидәм ки, Бахыш һәким имкансыз хәстәләри чәрраһијјә әмәлијјатындан кечирмәклә јанашы, хәстәханадан чыханда онларын чибинә јол хәрчлији дә гојуб.

Дост вә јахынлары һараданса онун һаггында китаб јазылдыгыны ешидиб арамсыз јаныма ахышдылар вә ја телефонла зәнк вуруб онларын хатирәләрини һәммин китаба дахил етмәји хаһиш етдиләр. Онларын бир чохундан бу сөзләри еши-дирдик.

- Ёеч инсафдырмы, мәним Бахыш һаггында хатирәләрим һәммин китаба дүшмәсин?

- Бахыш Ғүсејнов һагда сөз сөјләмәк үчүн үрәјим долудур. Онун һаггында јазылан китабда Бахыш һаггында үрәк сөзләрим чап олунмаса, һәр ким бағышласа да мән буну өзүм - өзүмә бағышламарам.

- Шамил мүәллим, елә етмә ки, арамызда бөјүк инчиклик јарансын. Бахыш барәдә јазылан китабда мәним онун һаггында јазымын кетмәсинә мә'нәви һаггым даһа чохдур, нәинки башгаларынын. Онун мәнә етдији јахшылыг барәдә китабда хатирәм чап олунмаса, онда кәрәк башымы галдырыб ел ичиндә кәзмәјәм.

- Ёеч көр сөздүр, нечә јәни чап етмәјә имкан јохдур? Јаздығымын чап хәрчини он гат, јүз гат чәкәрәм. Хаһиш едирәм үрәјим сындырмајын. Имкан јарадын ки, Бахыш һәкимә олан борчумун һеч олмаса милјонда бирини китабда кедән јазым әвәз етсин.

Догрусу, бөјүк хәтаја дүшмүшдүм. Бахыш һәким илләр боју белә сәмими достлар газандығы һалда, мәнимлә онун достлары арасында «дүшмәнчилик» јаранырды. Чүнки онларын һамысынын хатирәләрини чап етмәк үчүн чилд - чилд китаблар јазмаг лазым кәләрди.

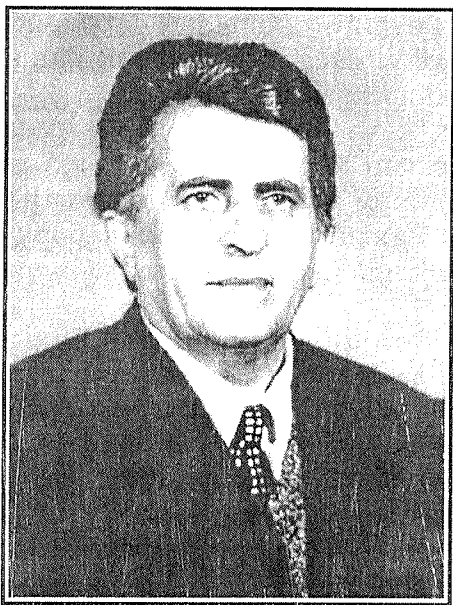
Нә даным, мән онлара конкрет чаваб вермәкдә бөјүк чәтинлик чәкирдим. Ёеч кими дә јаландан алдатмаг истәмирдим. Бу мәнә јарашмазды. Бу «дәрди» Бахыш һәкимә ачдым. О, мәнә нә десә јахшыдыр: - Чалыш көнүлләрини сындырма?

Мән, она дедим: - Онда вәсаит тап 4 - 5 чилд, «хатирәләр» адлы китаб бурахар. Белә бир кита-

бын редактору олмага бәри башдан мә'мунлугла
разылыг верирәм.

. Буна көрә дә хатирәләринин чап едилмәси
мүмкүн олмајан достлардан чох-чох хаһиш еди-
рик ки, вәзијјәти нәзәрә алыб һеч кимдән инчик
галмасынлар.

ҺӘЈАТДА ӨЗҮНӘМӘХСУСЛУҒУ ИЛӘ СЕЧИЛӘН МӘҒРУР ИНСАН



Синәсиндә
доғма Азәрбај-
чана јарынан
мәғрур үрәк
кәздирән, гәлби
халғымызын
азадлыг вә ис-
тиғлалијјәти јо-
лунда чыраг ки-
ми јанан, гара
шәвә сачлары-
ны сәнәт јолун-
да ағаппаг ағар-
дан достум Ба-
хыш Һүсејнову
чохдан таныјы-

рам. Һәјатда өзүнәмәхсуслуғу илә сечилән Ба-
хыш Һүсејнов идрак вә мә'нәвијјат саһиби ол-
магла тәвәзөкарлыгы, сәдагәтлилији, һуманизми,
һәссаслыгы, ишкүзарлыгы илә сечилән бир шәх-
сијјәт кими јаддашыма сөнмәз изләр бурахыб.

Бахыш мүәллим орижинал адамдыр. Ганы
дурулмаз буланлыг үрәк саһибләриндән, дүнја-

ны гузгун тоју, гартал јасы һесаб едәнләрдән фәргли олараг көркәмли зијалы бүтүн күчү, руһи әләми, һиссләри, арзу вә истәкләри илә доғма халгына бағлы олдуғуну әмәлләри илә сүбут едиб. Вәтәнинин чәрәјини јејиб, одунда гызынан, түстүсүндән гачан популистләрдән, јаз булуду кими тез долуб курултусу вә һәрәси илә тез бошалан адамларла мугајисәдә Бахыш Һүсәјнов бајағы вә јарымчыг јашамаға өјрәшмәјән дағ вугарлы мәғрур бир инсандыр. Садәлијин мүчәсәмәси һесаб етдијим бу адам ич дүңјасындан гопан туфанла һеч кимә јүк олмаг да истәмәјиб.

Талә елә кәтириб ки, јашынын јеткинлик чағында гачгын ады илә доғма Губадлыдан дидәркин салынан јурддашлары һәмишә онун очағына, мәрһәмәтинә сығыныб. Дили илә үрәји арасында мөсәфә олмајан бу ел ағсагалы ән чәтин мәғамларда белә тәмкинини итирмәјиб, әһатәсиндә оланлары дүз јола сәсләјиб, адамларда вәтәнә гајытмаг инамларыны сөнмәјә гојмајыб. Охучуја бир һәгигәти дә чатдырмағы өзүмә борч билирәм ки, Бахыш Һүсәјнов јүз - јүз, мин - мин илләрин бурулганындан адлајыб бу күнүмүзә чыхан тарихимизин бүнөврә дашларыны - улу бабаларымызын гејрәт јадикары олан мәнәвијјатымызын горунуб сахланылмасы вә зәнкинләшмәси үчүн әл - гол чырмајанларын өн сырасында олуб!

Мөһтәрәм достум ! Онсуз да сән бүтүн һәјаты боју һамынын јүкүнү чәкмәји өзүнә шәрәф санмысан ! Доғрусу, һеч кимә јүк олмаг да истәмәмисән. Гајасыны чискин думан јалајан, ахшам чағы үстүнә јағыш әләнән түстү долу очаглар һәсрәтиндә олан губадлыларын, кәлбәчәрлиләрин, лачынлыларын күскүн көнүлләринә сығал

вердијин үчүн чох саг ол ! Инанырам ки, бир күн
кэләчәк, /о күн узагда дејил/ надан дүш-
мәнләрин кировуна дүшән Губадлы да, Кәлбәчәр
дә, Лачын да азад олачаг, сәнли - мәнли тој
дүјүнләрдә, сојуг булагларын башында сөз ус-
тадларынын вәтән һаггында ше'рләрини, һәс-
рәтиндә олдуғумуз бајатыларыны динләјәчәк,
раһатча нәфәс алачагыг. Дејәчәјик ки, мамырла-
рына да гурбан олум, ВӘТӘН !

Һөрмәтлә: Мәммәдһәнифә Мусәјев,
Азәрбајчан Демократик Маарифчилик
партијасынын Баш катиби, Тәһсил
Назирлијинин шө'бә мүдири, педогожи
елмләр намизәди, досент

БАХЫШЫН ЫКМӘТЛИ БАРМАГЛАРЫ



Достум,
һәмјерлим
Бахыш Һү-
сејнов барәдә
хатирә јазма-
ға мәмуниј-
јәтләсөз вер-
дим, дүшүн-
дүм ки, ону
јахшыдан да
јахшы таны-
јырам, үрә-
јим онун һаг-
гында сөзлә
долудур, тәк-

чә к
лыр.
елә
јазм
Алл
Е
мыш
инд
ола
сиз
ало
сан
әкс
І
фәх
хы
мы
син
тут
Бах
ада
мә
мү
уғу
бил
те
һа
/1
мә
ти
мә
кү
ғы

күн
үш-
чәр
тој
ус-
әс-
чәк,
ла-
чә һәмин сөzlәри кағыз үзәринә көчүрмәк га-
лыр. Лакин әлимә гәләм алан кими анладым ки,
елә ән чәтини јахшы таныдығын адам һаггында
јазмаг имиш: нәји јазасан ки, нечә дејәрләр,
Аллаһа хош кетсин . . .

Биз Губадлыда јан-јанашы кәндләрдә јаша-
мышыг, орта мәктәби дә ејни илдә битирмишик,
индә бизим һәр икимиз үчүн узаг вә әлчатмаз
олан 1953 - чү илдә. О вахт Бахыш арыг, чәлим-
сиз оғланды, лакин ифадәли, дејәрдим ки, одлу -
аловлу көzlәри варды. О көzlәр, о бахышлар
санки онун дахилиндәки күчлү нур чешмәсини
әкс етдирдиләр.

Инди үстүндән дүз гырх беш ил кечиб вә мән
фәхр едирәм ки, бу илләр узуну өзүмүз дә ја-
хын дост олмушуг, аиләләримиз дә, өвладлары-
мыз да. Чүнки, ола биләр, кимсә мәни бәјәнмә-
син, мәним бә'зи инсани кејфијјәтләримә ирад
тутсун: нә етмәли, нәјәмсә, бујам. Лакин доктор
Бахыш Һүсејнову мәним кими ән чидди өлчүлү
адам да гејд - шәртсиз гәбул едир. Санки о, үму-
мән хејирхаһ мәгсәдләр, јахшылыг, ағсаггаллыг,
мүдриклик тәчәссүмүдүр.

Орта мәктәби битирән ил икимиз үчүн дә
уғурсуз олду, һеч биримиз али мәктәбә кирә
билмәдик. Мән Губадлыја гајыдыб бир ил ис-
теһсалатда чалышдым, Бахыш исә Бақыда галды,
һансы заводдаса фәһлә ишләди. Нөвбәти ил
/1954/ исә уғурлу кәлди: О, Тибб институтуна,
мән исә инди чалышдығым Харичи Дилләр ин-
ститутуна дахил олдум. Мүнасибәтләримиз јени
мә'на кәсб етмәјә башлады, әсл достлуғумуз да о
күнләрин ачылы - ширинли күнләринин сына-
ғындан чыхараг бәркиди, формалашды.

Өзүнө һеч вахт икинчилији бағышламажан Бахыш институтда ә'ла гијмәтләрлә охуду, ону «Үз, чәнә чәрраһијјәси» кафедрасында лаборант сахладылар. Бахыш бүтүнлүклә елми - педогожи фәалијјәтә бағланды, бү саһәдә дә кафедра јолдашларынын дәрин е'тимадыны газанды. Тәсәдүфү дејил ки, һәмин дар ихтисас саһәси үзрә Москвада аспирантура ачыланда, Тибб институтунун о вахткы ректору профессор Баһадур Ејвазов һәмин јерә мәһз кәнч Бахыш Һүсејновун намизидлијинә тәрәфдар чыхды.

1965 - чи илдән Б. Һүсејновун Москвада аспирантуралыг дөврү башланды. Мәктублашырдыг. Бахышын кечәси - күндүзү јохду: танынмыш академик А. И. Јевдокимовун рәһбәрлији алтында чох актуал мөвзу үзәриндә ишләјир, диссертасија һазырлајырды. 1968 -чи илдә чох уғурла мүдафиә едәрәк, өз саһәсинин камил биличиси кими доғма али мәктәбә, өз кафедрасына гајытды. Әввәлчә мүәллим, сонра досент вәзифәләриндә чалышды. 1974 - 80 -чы илләрдә исә кафедраја рәһбәрлик етди. О илләр әрзиндә Бахыш мүәллим һәм јүзләрлә тәләбәнин јетишмәсиндә, һәм дә кафедранын елми потенсиалынын даим артмасында мисилсиз фәалијјәт көс-тәрирди.

Оун фәалијјәти тәкчә елми - педогожи чәрчивә илә тамамланмырды; елә мүтәхәссис өзүнү аудиторија диварлары арасына сыхышдырмагла минләрлә хәстәјә, онун шәфалы әлләринә, гызыл бармагларына еһтијачы онлара хәјанәт етмиш оларды. Одур ки, Бахыш Һүсејнов һәм дә күчлү практик олараг галыр, јүзләрлә хәстәнин сифәтиндә, чөһрәсиндә мүрәккәб чәрраһијјә әмәлијатлары апарыр, чохларына шәфа верирди.

Ба-
ону
ант
жи
ол-
са-
зрә
ти-
дур
вун

пи-
дыг.
ыш
ал-
ис-
чох
би-
на
рә-
исә
За-
ш-
ы-
әс-

әр-
нү
ла
ыл
иш
лү
ә-
иј-

Бахышын дар ихтисас сәһәсинин гәрибә бир спесифик чәһәти вар; бурада чәрраһ әслиндә зәркәр дәгиглији илә ишләјән сәнәткар олмалы-дыр. Ахы, тәкчә бу вә ја дикәр пәстаһы арадан галдырмаг ишин бир чәһәтидир. Кәрәк чалыша-сан ки, хәстәханадан чыхан адамын чөһрәси әв-вәлки кими көзәл олсун, онлар адам арасына чыханда хәчаләт чәкмәсинләр . . . Вә бу бахым-дан да Бахышын бармаглары мисилсиздир; о, әс-линдә хәстәләрин чөһрәсиндә нејрочәрраһијјә апарыр, ән инчә тикиш вә илмәләрдән истифадә едир.

Дүздүр, доктор Бахыш Һүсәјнов јенә дә һә-мин доктордур. Лакин бу, заһирән беләдир. Ону јахындан таныјанлар билирләр ки, сон 8 - 9 илин гада - баласы әслиндә илк нөвбәдә Бахышы јан-дырыб јахмышдыр. Ермәни гәсбкарларынын јан-дырыб күлә дөндәрдикләри илк кәнд мәнз Ба-хышын доғулуб боја - баша чатдыгы Ејвазлы кәндидир. Доғма торпағын фачиәсини Бахыш һеч чүр гәбул едә билмирди /инди дә беләдир/. О, өз һәјатыны рисгә гојараг кәндин һәлә түс-түләнән харабалыгларына өзүнү чатдырмыш, ја-хын досту, инди дүнјасыны дәјишмиш шаир Ел-дар Бахышла бирликдә Ејвазлы фачиәсини ви-део - лентә чәкмишди. Һәмин ленти чидди бир иттиһамнамә кими ермәни ишғалчыларынын гаршысына гојмаг, һәмин лентлә доғма халгы сә-фәрбәр етмәк оларды. Лакин, нәинки һәмин кадрлары милли телевизијамызла көстәрмәјә ичазә верилмәди, үстәлик . . . һарадаса ит - бата салынды . . .

О вахтдан Доктор Бахышын икили һәјаты башланмышдыр. Онун бир ајағы Бакыда, бир ајағы чәбһә бөлкәләриндәдир. Уз - чәнә наһијјә-

синдән жараланмыш нечә - нечә әскәримиз бу күн Бахышын шәфғәтли әлләринә, гызыл бармагларына борчлудур. Һәмин шәфғәтли әлләрин, гызыл бармагларын архасында исә доктор Бахышын доғма халгы илә, доғма ел - обасы илә дөјүнән гәлби - үрәји дајаныр.

Әминәм ки, мүдри́к прездентимиз Һ. Әлијев чәнабларынын узагкөрән сүлһ сијасәти нәтичәсиндә доғма торпаглар тезликлә кери гајыдачаг, гәдим јурд јерләриндә јенә доғма очагларын оду јаначаг, түстүсү чыхачаг...

Вә ондан сонра нечә - нечә илләр доктор Бахышын гызыл бармаглары хәстәләрә шәфа верәчәкдир.

Заһид Гулијев,
профессор, Азәрбајчан Дөвләт Дилләр
институтунда инкилис-алман дилләри
факултәсинин деканы

А Ч Ы Г М Ә К Т У Б



Гардашым
Бахыш ! Сәнин-
лә танышлығы-
мызын тарихи 30
иллик бир дөврү
әһатә едир вә бу
күн бојланыб бу
ил-ләрин
архасына нәзәр
салаңда сәнин
ити ба-
хышларын, өзү-

бу
р-
ш,
ы-
ү-
ев
я-
аг,
ду
а-
е-

нəхас чидди көркəмин вə шах јеришин кəлиб ду-
рур көзлəримин өнүндə. Вə истəр - истəмəз дү-
шүнүрəм: иллəр нечə дə јелганадлыдыр.

Амма иллəр нə гəдəр тез өтүб кечсə дə инса-
нын тəсəллиси бу дөвр эрзиндə һансы амалларла
јашамасы, ел - обаја, инсанлара нə гəдəр фəјда-
лы ола билмəсидир. Мəн бу күн там чəсарəтлə
дејə билəрəм ки, сən ел - обаја бағлылығын, ин-
санлара олан дəрин мəһəббəтинлə, һəм гоһум -
гардаш, һəм дə таныш - билишлəр арасында ху-
сусилə сечилирсən вə көрүнүр елə бу сəбəб-
дəндир ки, чəмијјəтдə дə өзүнəмəхсус нүфуз
газанмысан.

Илк танышлығымыз јадындадырмы? Онда сən
Москвада аспирантурада тəһсилини давам етди-
рдин. Мəн исə севиб - сечдијим мүəллимлик
саһəсиндə чалышырдым. Елə илк көрүшүмүздən
истиганлылығына, сəмимилијинə, бир анда һамы
илə дил тапмаг бачарығына, досту, танышы, го-
һуму - хулəсə инсаны гижмəтлəндирмəк габилиј-
јəтинə, елинə, обана вургунлуғуна, сечдијин мү-
гəддəс пешəјə гəлбən бағлылығына, һəмкарларын
арасында јүксəк истə'дадынла сечилдијинə көрə
сənə һејран олмушдум. Сəнинлə тез -тез көрүш-
мəк, мүнтəзəм олараг үнсијјəтдə олмаг истəјир-
дим. Бу истəк мəни 3 - чү микрорајонда кирајə-
нишин кими јашадығын мənзилə /рəһмəтлик да-
јынын Республика Али Совети Рəјасəт һеј'əти-
нин сəдри вəзифəсиндə чалышмасына бахмајараг
сəнин бир отағлы мənзилин белə јох иди/, сон-
радан күч - бəла илə, 7 - чи микрорајонда алды-
ғын 2 отағлы балача мənзилинə, эн чох да иш је-
ринə кəтирəрди. Тој - бајрам оларды көрүшлəри-
миз вə һəр дəфə сəни јенидən кəшф едəрдим.
Санки һəр дəфə һансыса бир инсани кејфијјəтин

үзә чыхарды. Вә бу кәшфләр тәкчә мәним үчүн дежил, достларын, гоһумларын, танышларын үчүн сәни нүмунә рәмзинә чевирәрди. Ачыгы физики вә әгли әмәјә, торпага, халга, вәтәнә Бахыш кими бағлы олмага чалышардыг. Бу, инди дә беләдир.

Гардаш, јахындан танымајанларла сәнин барәндә сөһбәт едәндә һамымыз бир - бириндән хәбәрсиз бу гәнаәтә кәлирик: улу Танры вар олсун ки, бизим Бахыша ән көзәл кејфијјәтләри верәркән һеч нәји јаддан чыхармајыб.

Сачларынын вахтындан чох - чох еркән ағармасы тәсадүфи дежил. Мән сәни апардыгын ағыр чәрраһи әмәлијјатлардан сонра чох көрмүшәм. Әмәлијјат заманы шәфа вердијин хәстәнин ағы - ачысыны өз үзәриндә дәрк етмәк, һәјәчанларла јашамаг, сәндән имдад диләјән хәстәнин тәкчә дахили аләминин дежил, һәм дә онун харичи көрүшүнүн сафлығы, бүтөвлүјү наминә сәрф етдијин кәркин зәһмәт вахтындан тез ағармыш сачларында тәзаһүр етмишдир.

Кәркин әмәлијјатлардан сонра јоргун һалда евә гајыданда дүнјалар гәдәр истәдијин нәвәләрини - нәнәсинин адыны дашыјан ширин - шәкәр Һәчәри, көрпәлијиндән сәни - севимли бабасыны өзүнүн идеалы сечмиш Фуады көрәндә бүтүн ағыларыны, јоргунлуғуну унутдуғуну, өзүнү чох күмраһ һисс етдијини сөјләјирсән.

Физики вә зәһни јоргунлуғуну һәрдән јазы масасы архасында унудурсан. Күнләрлә бејниндә кәздирдијин мисралары ағ вәрәгә көчүрүрсән . . . Онда ағыр бир јүкүн үстүндән көтүрүлдүјүнү һисс едирсән. Сәнин поезијаја вурғунлуғуну, әдәбијјата, инчәсәтәтә, хүсүсилә мусигијә олан сонсуз мәһәббәтини чохлары билир. Лакин бә'зән

Н
Н
Ы
Г-
И

Г-
Н
Г-
И

О-
Г-
М.
Ы
О-
К-
И
Г-
Ш

Д-
Э-
Э-
А-
У-
У-

Ы
Д-
...
НУ
ГУ,
АН
ЭН

хиссләрини, дујғуларыны инчә бир дилдә мисра-
ларын бојуна дүзә - дүзә јаздығын ше'рләрдән
дост танышын чоху хәбәрсиздир.

Гардаш, үрәјиндән кечәнләри чох вахт дили-
нә кәтирмәсән дә сәни јахшы дујурам, Билирәм
ки, бөјүк үрәкли Бахышы нә игтисади чәтинлик-
ләр, нә дә мөвчуд олан вәзијјәт сыха билмәз, би-
лирәм ки, сәни сарсыдан чанындан артыг севди-
јин доғма јурдунун дүшмән торпағы алтында ол-
масыдыр. Доғулуб боја - баша чатдығын, бир ан
белә унутмадығын ата - баба кәндин Ејвазлы
дүшмән тәрәфиндән ишғал оlanda, талан едилиб
јандырыланда онун һарајына сәс верән, һәјаты-
ны көзләјән һәр бир тәһлүкәни көз өнүнә алма-
јыб доғма кәндинә тәләсән тәкчә сән олдун. Мин
бир зәһмәт нәтичәсиндә мурдар ермәниләрин иј-
рәнч әмәлләрини әкс етдирән кадрлары респуб-
лика телевизијасы илә нүмајиш етдирмәјә гејрә-
ти чатмајан сапы өзүмүздән олан балталарын
вәтән, торпаг, халг, гејрәт, намус кими мәфһум-
лардан, хиссләрдән хәбәрсиз олмалары сәнин
нискилинә чеврилди.

Дөзмәк лазымдыр, һәким. Һәр чәрраһи әмә-
лијјатдән әввәл өз хәстәләринә, сәндән имдад
көзләјәнләрә вердијин мәсләһәти инди биз сәнә
төвсијјә едирик. Торпағымызын азад олачағы кү-
нү көрмәк, кедиб ата - баба јурдуну абадлаш-
дырмаг, орада тој - бүсат гурмаг наминә бу ағ-
рылара дөзмәк лазымдыр. Сәндә шәфа тапмаг
үмиди илә һәр күн иш јеринә кәлән, ағыр иш
саатларындан сонра евиндә дә сәнә динчлик
вермәјән хәстәләрә, телефонла сәндән мәсләһәт
вә имдад диләјән дост, таныш вә гоһумлара
әвәзсиз бир дајаг кими дөзмәк лазымдыр.

Билмәлисән ки, һәр кәсдән әввәл ел - обаја,
чандан артыг севдијин халгына эн чәтин анларда
һәлә дә әлиндә титрәмәјән чәрраһ бычагынла,
елми әсәрләрин, сәјсыз - һесабыз сәмәрәли тәк-
лиф вә ихтираларынла зәнкинләшдирдијин тибб
елминә, сәнинлә достлугдан, танышлыгдан, го-
һумлугдан гүрур дујанлара - бизләрә һәлә чох,
олдугча чох лазымсан, гардаш.

Һөрмәтлә: *Агил Агајев*,
М. Ф. Ахундов адына АПРДӘИ - нин
харичи дилләр кафедрасынын мүдүри,
филолокија елмләри намизәди, досент

ДОСТУМУ ТӘРӘННҮМ ЕДИРӘМ



Бахыш һәкими танымајан јохдур десәм, елә
билирәм һеч ким бу сөзә шүбһә еләмәз. Амма
дүнјады да, нөвбәнөв адамлары вар, һәрәси дә
бир иманда - күманда. Сөзүмүн чаны одур ки,

ол
до
јо
еһ
до
һә
ма
ба
ха
үр
- ја
ону
һы
лы
үз
ән
ки,
көр
бир
тән
көв
тәһ
син
һеч
мәт
атма
тута
шан
рин
јери
Б
ерма
Кор

а,
да
а,
к-
бб
о-
х,
ола биләр кимсә гајыдыб десин: «Бахыш сәнин достунду, она көрә белә дејирсән». Јох, валлаһ, јох, әввәла Бахыш һәкимин мәним тә'рифимә еһтијачы јохдур. Сонрасы да достлугда тән олан достум һамыјла мүнәсибәтдә тән - дүрүстдүр. О, һәм пешәсинә үрәкдән бағлы олан, «ғызыл бармағлы» чәрраһ, һәм ихтираларын мүәллифи, һәм бачарығлы алим - педагог, һәм ичтимаи хадимдир. Ән үмдәси исә елимизә - обамыза үрәкдән бағлы, Губадлы дәрәд - сәри илә алышыб - јанан тәпәрли бир оғулдур. Бүтүн бунлар мәнә онун һағгында сөз демәјә әсас верир.

Мән Бахыш Һүсәјн оғлу Һүсәјнову өзүмү таныјан вахтдан танымыш, дост билмиш, ағсағалым сајмыш, әлимдә мүшкүл ишим оlanda она үз тутмуш, мәсләһәт алмышам.

Орта бојлу, бәјаз сачлы, хош сималы Бахыш ән әввәл гајғысыз адам тә'сири бағышлајыр. Елә ки, онунла јахынлыг, достлуг еләмәјә башладын көрүрсән јанылмысан. Көрүрсән ки, ортачәкили бир оғулун, дағ бојда ағры - ачысы, ел - оба, Вәтән јанғысы илә дөјүнән ғызылкүл ләчәји кими көврәк үрәји вар. Бир дә ону дејим ки, Бахыш тәһсилини дә, пешәсини дә, елмини дә, вәзифәсини дә диш - дырнағы илә газаныб. Она көрә һеч бир имканлы гоһумуна сығынмајыб, мәрһәмәт уммајыб. Өзү көлкәли олса да, көлкәдә бој атмағы хошламајыб, өзү әл тутан олса да әлдән тутан олмајыб, өзү әтәкли олса да әтәкдән јапышан олмајыб, «әл мәнән, әтәк сәнән» дејәнләрин исә һеч вахт әлини кәсмәјиб, онларын үмид јери, пәнаһ јери олуб.

Бахыш, 1936 -чы илдә, заман - заман башы ермәни мүсибәтләри, зүлмләри көрмүш, Гафан - Корус јолу үстә бинәләнмиш, халғымыза бир -

бириндэн көркәмли, сая - сечмә огуллар бәхш
етмиш, Бөркүшад саһилиндэн үзү күнеј Азәр-
бајчанымыза бојланан Ејвазлы кәндиндә анадан
олуб, Һәчәр гејрәтли Һәчәр нәнәнин дөшүндән
һалал сүд әмиб, илк һәјат дәрсини атасы Һүсејн
кишидән алыб кишиләшиб, әрәнләшиб.

Чанында - ганындакы зәһмәт чөвһәри, ары
ишкүзарлығы ону тезликлә һәм көркәмли
педогог, һәм үнлү алим вә чәрраһ кими тибб ич-
тимаијјәтинә танытмышдыр. Она көрә дә тутдуғу
вәзифәдә ирәли чәкилмиш, 1974 - 1979 - чу ил-
ләрдә кафедра мүдири сечилмишдир. Јетми-
шинчи илләр Бахыш Һүсејновун республи-
камызда үз - чәнә чәрраһијјәси үзрә надир мү-
тәхәссисләрдән бири кими таныныб шөһрәтлән-
дији илләрдир, ихтира етдији апаратын көмәји
илә јүзләрлә хәстәнин үз - чәнә синирләрини
мүәличә едиб, кәләчәјимиз олан балаларымызын
анаданкәлмә гүсурларыны арадан көтүрүб. Сиз-
дән ираг олсун, гәзаја дүчар олмуш нә гәдәр
адамын үз - чәнә наһијјәсиндә чәрраһијјә әмә-
лијјаты апарыб, үмидсиз хәстәләрә јашамаг үми-
ди вериб.

Јухарыда бир ихтирасынын адыны чәкмиш-
дим. Әслиндә онун бир нечә ихтира вә кәшфи,
хејли сәмәрәләшдиричи тәклифи вар. 60 - дан
чох елми вә практики мегалә мүәллифидир. Бө-
јүк оғлу Чаваншир онун шәрәфли һәкимлик пе-
шәсини өзүнә өмүр јолу сечиб.

Јазымын сонунда достумун өзүнә мүрачиәт
едирәм: адына лајиг јаза билмәдим. Билмирәм бу
исте'дадымын касыблығындынды, јохса сәнинлә
дост олмағым әл - голуму бағлады. Десәм даһа
чох мәсәләнин икинчи тәрәфидир, бу сөзүмә
инан, дост. Инан, сән Елбурусун чаны! Ахы бү-

түн жазы боју бир никмәтли сөз фикримдән чых-
мајыб. «Достун достуну тә'рифләмәјиндән ејбини
үзүнә демәји даһа әфзәлдир». Она көрә адына
јарашан сөз дејиб сәни ләјиг олдугун кәлмәләрлә
әзизләјә - әзизләјә тәрәннүм едә билмәдим. Бир
дә ки, ејибсиз дост Бахышы, Бахыш кими вер-
мәк үчүн онун логманлыг дүнјасында галхдыгы
зирвәјә мән һәлә жазы - позум, гәләмимлә галх-
мамышам. Әзизим Бахыш, елә ширин, дадлы -
дузлу сөһбәтин вар, жазычы кими дә сәни өзүм-
дән учада билирәм. Вә елә бу сәбәбдән дә сөһбә-
тими сәнин сөзләринлә тамамлајырам. «Вәтәни-
мизин дағлар дијары олан зәнкин бир бөлкәси
вар - ады доғма Губадлыдыр. Тәбиәти кими
адамлары да мәрд, күрд үрәкли вә сафдыр. Бәл-
кә дә елә тәбиәти зәнкин олдугундан Азәрбајчан
тарихиндә өз шәрәфли јерини тутур бу торпагда
доғулуб боја - баша чатанлар, сојкөкү бу торпаг-
дан оланлар. Губадлыдан нечә - нечә тарихчи,
әдәбијјатчы чыхыб. Гачаг Нәби ады илә фәхр
едән, бој атан елоглуларымыз һәмишә халгымы-
за башучалыгы кәтириб.

Милли азадлыг һәрәкаты башланан, ермәни-
ләрин торпағымызда тәчавүзкар нијјәтләри чү-
чәрән күндән Губадлы оғуллары да кечә - күн-
дүз сәрһәдләрдә кешик чәкдиләр, чанлары-ган-
лары һесабына Азәрбајчанымызын бүтөвлүјү
угрунда дојүшдүләр.

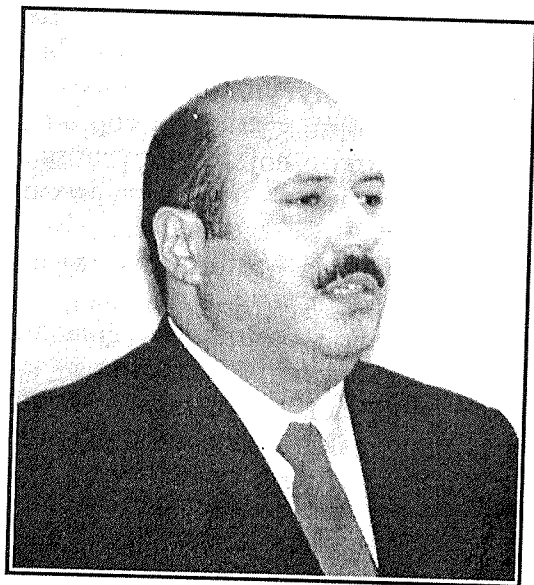
Губадлыдан сөһбәт дүшәндә бир дә Елдар
Бахышы хатырлајырам. Елдар тәкчә Губадлы-
нын, Азәрбајчанын јох, һәм дә күрд халгынын,
мүсәлман аләминин оғлу иди. Елдар Бахыш «Зо-
ри Балајана» чаваб ше'риндән тутмуш, сәнкәр-
ләрдә кечиртдији күнләрә, өмрүнүн сон саатына
гәдәр садиг галды. Инанырам күн кәләчәк ишгал

олунмуш бүтүн торпаглаарымыз, елэчэ дэ Губад-
лымыз дүшмән тапдагындан гуртулачаг, чама-
атымыз јурд - јувасына дөнүб, азадлыг уғрунда
шәһид олан оғланларын руһуну шад едәчәк».

Уғуруна хејир, достум !

Елбрус Шаһмар,
милис полковники, јазычы - публисист

ЧӘРРАҢ - АЛИМ
БАХЫШ ҺҮСЕЈНОВА



Һөрмәтли
Бахыш мү-
әллим!

Сизи ја-
хындан таны-
јанлар вахт-
илә Н. Нәри-
манов адына
Азәрбајчан
Дөвләт Тибб
институтунун
аудиторијалар
ында мұһа-
зирәләринизи
динләјәнләр,
рәһбәрлик
етдијиниз се-
минарларда вә

практики мәшғәләләрдә һәвәслә иштирак
едәнләр үчүн сизин јени - јени мүвәффәғиј-
јәтләринизин, кәшфләринизин сәс - сорағыны
бир чох узаг өлкәләрдән ешитмәк фәрәһли

һадисәләрдәндир. Институтда тәһсил алдығым 1976 - 81 - чи илләри мән дә Сизи - әзиз мүәллимими даим бөјүк миннәтдарлығ һисси илә јад едирәм.

Исте'дадлы алим, стомотолокија саһәсиндә көркәмли мүтәхәссис кими сиз һәјатынызы чох нәчиб бир ишә - адамларын үз - чәнә наһијәсиндә илтиһабы просесләрин гаршысынын алынмасына вә мүхтәлиф травмаларын нәтичәләринин арадан галдырылмасына һәср етмисиниз. Ишләјиб һазырладығыныз орижинал чәрраһијјә вә мүәличә методлары республикамызын, МДБ өлкәләринин клиникаларында мүвәффәғијјәтлә тәдбиг олунур, инсанлара сағламлығ вә севинч бәхш едир. Кәнч стоматолог алимләрин јетишдирилмәсиндә хидмәтләриниз дә Азәрбајчан ичтимаијјәтинә јахшы мә'лумдур.

Тәләбәләринизә сиз мүрәккәб чәрраһијјә әмәлијјатларынын сирләрини өјрәтмәклә јанашы, әсл һәјат дәрсләри демисиниз вә дејирсиниз. Бәрк ајагда, ән чәтин мәғамларда белә, сынмамағ, әјилмәмәк, мәгсәддән узағлашмамағ - тәләбәләрә ашыладығыныз бу јүксәк мә'нәви кејфијјәтләрлә онлар һағлы оларағ фәхр едирләр.

Әзиз Бахыш мүәллим! Бизә вердијиниз билікләр вә мәрдлик дәрсләри үчүн чох сағ олун! Сизә мөһкәм чансағлығы, узун өмүр вә сәадәт арзулајырам!

Маһмуд Мәммәдов,
Азәрбајчан Саһибкарлар
партијасынын сәдри

ВӘТӘН ӘХЛАГЫ



Бахыш һәкимә олан жүксәк әхлаги кејфијјәтләр онун әмәксевәрлији, гај-ғыкешлији халгына бағлылығы вә әмәли ишләриндә өзүнү доғрултмушдур. Көзләриндә сону көрүнмәјән кәдәрин изләрини, сөһбә-тиндә варлыға руһ верән тәпәри, әлиачыглығында һиссијатынын

нәчиблијини билмишәм. Дүз данышыр, данышдыгча үрәјини ағзында санки саггыз кими чејнәјир, әзаблара дөзүр, әмәли сәләһ ишләр көрүр, Аллаһ тала она ағыл, дүзкүнлүк, али инсанлыг хусусијјәти вер-мишдир. Инсан, ән сәмими дујгуларыны ушаглыг дөврүндә алып, динләдији нәгмәләр, нағыллар, алгышлар һәјатын ибрәтамиз дәрсијлә даш јаддаша һәкк олунур. Маја бәдәнимизә јох, руһумуза кечир, мадди үстүнлүкләримиз иргимиздән, мә'нәви үстүнлүкләримиз исә тәрбијәсини алдығымыз мүһитдән - чәмијјәтдән јараныр.

Бахыш һәким Губадлынын Ејвазлы кәндиндә дүнјаја көз ачыб, ушаглыг илләри мәшәггәтли

кечми
багла
парча
балып
дырм
илләр
чәләр
силир
19
торпа
дөјүш
Губад
дафи
лир. I
хәтти
гојур,
Бәрш
Вәтә
фан,
тәләр
аман
Минк
кәтир
ры
стра
дә ма
рили
Ва
дији
олма
етмәј
беши
наму
барис
јин,

кечмишдир, ғышын оғлан чағында сырсыра бағлажаан чаја кирер, ғылчалары, әлләри буз парчаларындан ал гана бојанар, бу мүсибәтлә балыг тутуб сатар, уна вериб аиләләрини доландырмаға көмәк едәрди. Институтутда охудуғу илләрдә дә динчлик нә олдугуну билмәмиш, кечәләр ишләмиш, күндүзләр исә инамла тәһсилини баша вурмушдур.

1992 - чи илдә мәкрли, архалы јағы дүшмән торпагларымызы ишғал етдикдә Бахыш һәким дејүшә чағрылмыш, мај ајында дејүш бөлкәсинә Губадлы Ичра һакимијјәтинә башчы вә саһә мүдафиә шурасынын сәдри вәзифәсинә көндәрилди. Мәкрли јағылар узунлуғу 259 км олан чәбһә хәтти бојунча сәрһәд кәндләрини атәшә мә’руз гојурду. Бахыш һәким орду кенералы Валех Бәршадлыны тәдбир көрмәјә сәсләди, гејрәтли Вәтән оғлунун тәртиб етдији план әсасында Гафан, Корус, Сисјан әразиләриндә олан атәш нөгтәләри сусдурулду, јағылар јалварыб - јахарды, аман истәдиләр, атәшкәс олду. Әлибајрамлыдан, Минкәчевирдән дәмид төкмә бетон пилтәләри кәтирилиб сәрһәд бојунча мүдафиә истәһкамлары мөһкәмләндирилди. Валех Бәршадлынын стратеги дислокасија маневри мүһүм мөвгеләрдә манипулјасија гајдасы әсасында јеринә јетирилди.

Валех Бәршадлынын үч ај команданлыг етдији вахтда ордумуз ики рајон мәркәзидә дахил олмагла алтмыш сәккиз кәнди ишғалдан азад етмәјә гадир олдуғу һалда, нечә ола биләр ки, бешинчи илдир мәтинләшән ордумуз шәрәф, намус, гејрәт, Ана торпаг уғрунда апардыгы мүбаризәдә һалаллыгла учалмасын? Бу, мүдриклијин, чәнкавәрлијин галибијјәти дејилсә бәс нә

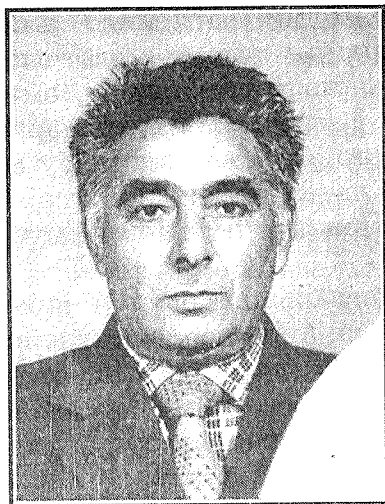
иди? Шөһрәтпәрәст, мәнфәәтпәрәст бәйләрә ким-
ләр лазым иди?! Валех Бәршадлы кими өв-
ладларымызын мөвгеләриндән узаглашдырыл-
масы «бәй»ләр һакимијјәтинин өз - өзүнә гәбир
газмасындан башга бир шәј дејилди.

Инсан усанмаг билмәдән фикирләшир, көрү-
нүр јазыг күнләрә дүшмәјимизин әсл сәбәбләри-
ни бәлкә дә там дәрк етмәјә һәлә гадир дејилик?
Чүнки, рус ганичәнләри тарих боју халгымызы
тәрксилах едиб, халгын гејрәтини чәкән өвлад-
ларыны өзүмүздән олан балталарла гәддарлыгла
мәһв едибдир. Ола биләрми биздә милли шүүр вә
милли вичдан биртәрәфли ојаныб, Вәтән әх-
лагымыз һәләлик гүввәтли дејил?! Милли вич-
дан һарда тәшәккүл едибсә, артыг ора мүстәм-
ләкә олмаг тәһлүкәсиндән гуртулмушдур. Милли
шүүру вә милли вичданы ојанмыш бир өлкәјә
бөјүк ордулар көндәрилсә белә, орда чүзи нүфуз
газанмаг мүмкүн дејилдир. Чечен азадлыг мүба-
ризәси бир даһа буну тәсдигләди.

Һөрмәтли президентимиз Гејдәр Әлијевин
даһили вә харичи сijasәтини дәстәкләјән Бахыш
Һүсејнов кими Вәтән әхлагы гүввәтли олан өв-
ладларымызы севмәлијик, онлар халгымызы ја-
шадыр, дүнјаја танытдырыр . . . Али инсани әх-
лага гадир олан өвладларымызы әмәли ишлә
севмәсәк биз адам дејилик, зүлмү әршә да-
јанмыш, көзү јашлы халгымызын аһу - наләси
бизи зәлил едәр.

АзДИИ досенти Габил Һәсәнов

МУДРИКЛАРИН БИРИ



Дилимиздә ел
арасында мүдрик
шәхсијјәтләрдән
сөһбәт дүшәндә
беләләрини јаш-
лылар арасында
ахтармагы бир нөв
адәт етмишик. Нејнәк
гој белә олсун бунун
нәји писдир? «Мүд-
рик ағсаггаллар»,
«Мүдрик нәнәләр»
сөзләри алтында
дәрин һикмәт, уча
гүдрәт, шәхси
ләјагәт, ағыл

мәрифәт, намус - гејрәт, елчанлылыг,
јурдчанлылыг, гоһумчанлылыг, достчанлылыг,
истиганлылыг, пак вичданлылыг, мәрд ни-
шанлылыг кими хасијјәтләр тәрәннүм едилмиш
вә инди дә едилмәкдәдир. Мән елә кәлир ки,
мүдриклијин һәр заман јашла, гочалыгла, аһыл-
лыгла бағламаг өзүнү доғрултмаја да биләр.
Чаванкән мүдрикләшмиш, чаванкән ел ағсагалы
сәвијјәсинә јүксәлмиш адамлар да аз дејилдир.
Мәһз Бахыш Һүсејнов кимиләри буна әјани бир
мисалдыр.

Мән Бахыш Һүсејнову чаванкән мүдрикләш-
миш бир шәхсијјәт санырам. Онунла дост олма-
ғыма чохдан бәри өјүнүрәм. Онунла отуруб дур-

маға, һикмәт аләминдән сөз ачыб данышмаға, је-
ри кәлдикдә һәтта мүбәһисәјә кирмәјә дәјәр. О,
башгаларыны бағышламағы, сәһвини е'тираф ет-
мәји бачарыр. Өзүнәмәхсус зәнкин мә'нәви дүн-
јасы вардыр. Ешидәндә ки, Бахыш Һүсејновун
мә'нәви дүнјасы илә бағлы Шамил Әскәров/ ри-
јазијјатчы, филолокија елми саһәсиндә алим,
Дәлидағ тәхәллүслү шаир, дил тәдгигатчысы,
поетик тәрчүмәчи, танынмыш фолклорчу, әмәк-
дар мәдәнијјәт ишчиси, сәмиими бир вәтәнпәрвәр
инсан/ нә исә јазмағ истәјир. Мән гәлбән бу ад-
дымы алгышладым. Аз да олса Бахыш Һүсејнов
барәдә јухарыда гејд етдикләримии Шамил мүәл-
лимә көндәрәси олдум.

Бакыда, дидәркин чағларында өзүнүн јарат-
дығы Кәлбәчәр тарих - дијаршүнаслыг музејин-
дә Шамиллә көрүшәркән мүдрикликлә бағлы
јаздығым «Гојмајын» рәдифли гошманы она ве-
риб јазыја әләвә етмәси истәјиндә олдугуму сөј-
ләдим. Бахышда даир китабда бир хатирә оларағ
ғалачағы арзусу илә ...

Г О Ј М А Ј Ы Н

Мүдрикләр чијниндә кедир бу дүнја,
Мүдрикләри азалмаға гојмајын.
Илбәил азалыр, сејрәлир сыра,
Бахтан әввәл гочалмаға гојмајын.

Онлары гочалдыр сөзү наданын,
Баханда көзүнә өзү наданын,
Арамызда кәзир јүзү наданын,
Наданлары учалмаға гојмајын.

Мүдрикләрди ишдә төкән тәдбири,

Аталар тәдбирлә рам етди шири.
Гананын, ганмазын варды өз јери,
Ганмазлары бач олмаға гојмајын.

Һарам чөрәклиләр, һарам ашчылар,
Бу халгын башына нәләр ашдылар.
Чох вахт баша кечди башсыз башчылар,
Башсызлары тач олмаға гојмајын.

Шимшәк, даһа инди әчәл јаланды,
Накәсләр әлиндә өмүр таланды.
Ачы сөзләр синән үстә галанды,
Накәсләри сөз алмаға гојмајын.
Мүдрикләри азалмаға гојмајын.

Бәли, Бахыш һәким бу мүдрикләрин сыра-
сында фәалијјәт көстәрән әсил халг адамыдыр.
Бахыш кими мүдрикләри горумаг әслиндә хал-
гы, өзүмүзү горумаг демәкдир. Чүнки о, инсан-
ларын сағламлығыны горујур, өз һикмәтли кә-
ламлары илә һәм дә шүүруну сағламлашдырыр.

В А Р

Бахыш, сәнин бахышында,
Гыјлы гартал бахышы вар.
Тәбиәтдән нахышында,
Гоч Нәбинин нахышы вар.

Шамил таныш етди бизи,
Нишан верди изимизи.
Бир - бир өјдү һәрәмизи,
Шаир тәби, ахышы вар.

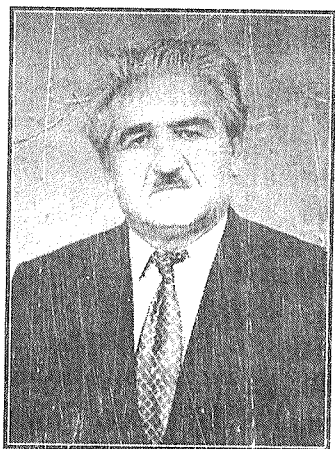
Сәндә чәсур күрд үрәжи,
Олмусан елин кәрәжи.
Сүрфәндә һатәм чәрәжи,
Гонаг - гара алгышы вар.

Лоғманысан чох дәрдләрин,
Тибб елминдә бәлли јерин.
Фикрин дәрин, зәкан дәрин,
Өмрүн ениш, јохушу вар.

Тәрәггидән тәнәззүлә,
Ендин галхдын бир дә зилә.
Шимшәк, сөзүн бир мәнзилә
Чатмасынын охушу вар.

Фирудин Шимшәк,
ријазийјатчы алим, шаир

ӨЗҮМҮЗҮ, БИЗӘ ӨЗКӘЛӘР ТАНЫТМАСЫН



1979 - чү ил мәним
үчүн ән дәһшәтли ил
олуб. Гәфләтән јеканә
оғлум Елманын көзләри
зәифләди. 12 јашлы
ушағын көзләринин
зәифләмәси дүзү мәни
чох мүтәәссир етди.
Бүтүн вар - јохуму

сатыб, оғлумун нуруну өзүмә гайтармаг истәјирдим. Бакыда елә бир һәким олмады ки, она көстәрмәјим. Нәһајәт, 1979 - чу илин сојуглу нојабр ајында ушагы Москваја апармыгы мәсләһәт көрдүләр. Москвада танынмыш В.И. Илинин көмәклији илә Фјодоровун гәбулунда олдум. Фјодоров ону дәгиг јохлады вә јанында һүндүр бојлу, ағ сачлы нурани бир гоча кишини чагырыб мәнимлә таныш етди вә деди: Бу чох көзәл мүәличә едән һәкимдир. Өзү дә профессордур. Ушагы хәстәханада јатыздырмаг мәсләһәт дејил. Өзү дә нараһат олмајын профессорун дедији схема илә мүәличә олунсун. Ағ сачлы профессорла сөһбәт едә - едә икинчи мәртәбәјә дүшүб онун отагында әмрә һазыр вәзијјәтдә көзләјирдик. О исә чох сакит бир тәрздә мизин үстә кағызлара бахыр, елә бил биз отагда јохут.

Нәһајәт, мән ахшам оғлумла Вишневскинин евинә кетдим. Ушагын сәнәдләрини охујаркән дигтәтлә үзүмә бахыб сиз Бакыдансыныз дејәрәк, үзүндә бир севинч әмәлә кәлди. Бәли, дејәрәк чаваб вердим. О, кағызлары бир јана гојараг өз үнван дәфтәрчәсини чыхартды вә Һүсејнов Бахыш дејәрәк үзүмә бахды вә деди: - Сиз онунла фәхр едә биләрсиз. О бөјүк чәрраһдыр. О дағларда олан гарталдыр. Ахы дејирләр чәрраһ көзү гартал көзүтәк олмалыдыр. Бах, һәмин сизин һәмјерлиниз гартал көзүдүр. Әли исә зәркәр әлидир.

Профессор Бахышдан разылыгла чох данышдыгдан сонра деди: - 1972 - чи илдә јеканә өвләдим олан Лариса аиләси илә бирликдә Москва әтрафында гәзаја уграды. Ларисанын һәјат јолдашы вә бир гызы 13 јашында гәза нәтичәсиндә машында һәлак олду. Гызым Ларисанын исә үч-

тәрәфли алт вә үст чәнәси бир нечә јердән сын-мышды. Артыг о да чан верирди. Мәним әлимдән һеч бир шеј кәлмирди. Бирчә әлимдән кәлән үрәјимдән ахан ган, бир дә көзләримдән сел тәк сүзүлән көз јашлары иди. Бу вахт хәстәнин јанында бир нечә нәфәр дуруб она бахырды. Бирдән бир нәфәр мәнә јахынлашыб деди: - Профессор, ал бу нөмрәни хаһиш ет, әкәр о кәлсә бәлкә сизин јеканә чијәрпараныз һәјата гајыда биләр. Мән үнвана бахдым. Бакы. Дүзү мәнә чох ағыр кәлди ки, Москвада һәким јохдumu, мән Бакыдан һәким чағырым. О, мәним тәрәддүдүмү көрүб тә'кидлә сиз кечикмәјин, һәким бу кечә кәлмәлидир. Јохса кеч олар. Мән наәлач галыб һәмин баш һәкимин отағындан Бакыны јыгдым, чаван бир оғлан сәси ешидиб дедим: - Мәнә Бахыш Һүсејнов лазымдыр. О, тәмиз рус ләһчәси илә Бахыш Һүсејнов олдуғуну билдирди. Мән өзүмү тәгдим етдим вә она јалварычы вәзиј-јәтдә хаһиш етдим ки, өвладымын таләји сизин әлиниздәдир, мәнә көмәк един вә нә гәдәр тез кәлсәниз бир о гәдәр јахшы олар. О, бир ан фикирләшиб саат бешдә Москвада тәјјарәдән дүшә биләрәм, - деди. Хошбәхтликдән тәјјарә вахтында кәлди. Мәним һәјачаным даһа да артды. Һәмин ан бәлкә дә дүнјаны мәнә вердиләр. Голумдан тутуб кедәк - дејәрәк мұрачиәт етди. Машына минәрәк тә'чили хәстәханаја кәлдик. Бах, сизин Бахыш чейран чәлдлији илә хәстәханаја кириб хәстәнин вәзијјәти илә таныш олду. О, тез хәстәни чәрраһијјә отағына көтүр-мәји тапшырды. Бир нечә дәгигә сонра әмәлијјат башланды. Үч саат чәкән әмәлијјатын кедишинә һәкимләр елә марагла бахырдылар вә онун әл-ләрини мөчүзә һесаб едирдиләр. Артыг әмәлијјат

гуртарды. Һәтта, о мәни гучаглајыб тәбрик етди. Үч күн галыб хәстәнин үмуми вәзијјәтинин јажшылыға доғру кетдијини көрүб Бақыја гајытды. О, һәр күн Бақыдан зәнк едиб хәстәнин һалы илә марагланырды. Бир ај мүддәтиндә хәстәханадан чыхан гызым там сағалды. Вә мән онда һисс етдим ки, Бахышын әлләри зәркәр дәгиглијидир, көзләри исә гартал көзү. Мәним өвладымы һәјата гајтаран одур. Профессорун сөһбәти һәдсиз марағыма сәбәб олду. Ахы, мән бир Бахыш Һүсејнов таныјырдым. Анчаг билмирдим ки, о белә мөчүзәләр јарадан тәибдир. Мәним таныдығым Бахыш бир чылғын, бир көзәл дост, сәмими инсан иди. Мән фикирләширдим ки, доғрудан да бу һәмин Бахышдыр? Мән Бақыја гајыдыб онун үнваныны ахтардым. Дедиләр ки, Семашко хәстәханасында ишләјир. Ора кетдим. Бахышы сорушдум вә нечә чәрраһ олмасыны сорушанда дедиләр: - Бәлкә дә ССРИ - дә белә чәрраһ јохдур. Бахыш Һүсејновун отағына дахил олдум вә орада бизим Бахышы көрдүм. Дүзү мән өз көзләримә инанмадым. Һәмишәки кими сәмими сөһбәт етдик вә мән јенә еһтијат етдим. Москвада олдуғуму, бөјүк алимлә - Вишневски илә көрүшдүјүмү сөјләдим. Бахыш сојугтанлыгла онун гызынын алт вә үст чәнәсиндә әмәлијјат апардығыны сөјләди. Һисс етдим ки, о ән чәтин чәрраһијјә әмәлијјатыны да адиләшдирир.

Бәли, биз чох вахт өз кадрларымызы лазымынча гијмәтләндирә билмирик вә јахындан танымырыг. Бахыш һәкимин мөчүзәли әлләри минләрлә хәстәни һәјата гајтармышдыр. Мән онун хејирхаһлығындан күнләрлә даныша биләрәм. Арзу едирәм ки, улу Танрымыз Бахыш һә-

кими өзү горусун. О, јурдумуза, ел - обамыза
һәлә чох лазымдыр.

Фамил Сүлејманов,
Нефт - кимја ширкәтинин витсепрезиденти

КӨЗӘЛ ИНСАН,
ГАЈҒЫКЕШ ДОСТ,
КАМИЛ АЛИМ



Бахыш
һәкими улу
Таңры инсан-
лара гајғы
көстәрмәјә,
дост чәфасы
чәкмәјә, хал-
га вә Вәтәнә
чан - башла
хидмәт етмәјә
јаратмышдыр.
Бу чәфакеш
алим үз - чә-
нә хәстәлик-
ләринин мү-
аличәсиндә
газандығы бо-

јүк тәчрүбә вә мүвәффегијјәтләрә көрә халг
арасында дәрин вә һағлы шөһрәт газанмышдыр.

Лачын рајонунда Чамал адлы бир кишинин
машын гәзасы нәтичәсиндә чәнә вә үз сүмүк-
ләри хынч - мынч олмушду. Һеч кәс үмид ет-
мирди ки, јашы 75 - и кечән бу кишини дүшдүјү
ағыр вәзијјәтдән сонра һәјата гајтармағ мүмкүн
олсун. Кәнддә зарафатчыл, сөзләри дузлу - мә-

зәли олан Чамал киши инди һәјатдан әлини үзүб
мәзлум - мәзлум бахырды. Кечикдирмәдән ки-
шини Бақыја - Бахыш һәкимин јанына гачыр-
дылар.

Вәзијјәт чох үмидсиз олса да, Бахыш һәким
она үрәк - дирәк верир. Чидди мұаинәләрдән
сонра чәрраһијјә әмәлијјаты апарыр. Киши бу
ағрылара мәрдликлә дөзүр. Бахыш һәким ишини
гуртарандан сонра бирчә дәфә дә «аһ», «уф» де-
мәјән бу даг ғарталына дејир: - Лачын дагла-
рындан уддугун тәмиз һава, ичдијин саф су,
анадан әмдијин сүд һалалын олсун ! Диниб - да-
ныша билмәјән, һәлә дә ағыр вәзијјәтдә олан Ча-
мал киши ишарә илә гәләм - кағыз истәјир. О,
кағызга белә јазыр:

- Сән мәнә үрәк - дирәк вермәсәјдин инди о
дүнјада инкир - минкирин суалларына чаваб ве-
рирдим. Мәнә јох, гејрәтин, чәсарәтин сәнә һа-
лал олсун.

Бәли, чәкдији ағрылара бахмајараг киши бу
һалында да зарафатындан ғалмыр, тезликлә са-
ғалыб даға ғајыдыр.

Бир күн дағын дөшгүндә јыхылыб дәрәјә һел-
ләнән бир гадынын чәнәси сыныр. Гадыны Ба-
хыш һәкимә көстәрмәјә апармаг истәјәндә әв-
вәлчә Чамал кишинин јанына апарырлар ки,
Бахыш һәкимин ону нечә сағалтмасындан да-
нышсын, гадында инам јарансын. Чамал киши-
дән һәлә һеч нә сорушмамыш о, зүлм - зүлм
ағлајан чәнәси сынмыш гадыны көрүб дејир:

Сынса чәнә, сынса үз,
Бахышы көр, оја, сүз.

Гадыны Бакыја апарырлар, Бахышын шәфа-
лы әлләри ону сағалдыр. Бу һадисәдән сонра ки-
мин чәнә вә ја үз сүмүү сынанда һамы она деј-
әрди:

Сынса чәнә, сынса үз,
Бахышы көр, ојна, сүз.

Јәгин ки, Бахыш һәким һаггында хатирә ја-
зан һәкимләр онун бу саһәдәки мисилсиз габил-
лијјәтиндән кениш сөз ачаҗагдырлар. Мән, истә-
јирәм ки, Бахышын башга инсани хусисијјәтләри
барәдә, тәшкилати бачарығы һагда һөрмәтли
охучулара, ғыса да олса, мә'лумат верәм.

1. Бахыш һәкимин иш башындан ашса да ел
- обанын, гоһум - әграбанын, дост - таныш-
ларын хејир - шәр ишләриндән галмыр,
имкан даирәсиндә көмәксизләрә имкан кес-
тәрир.
2. Бахыш Һүсејновун достлуғу һәр јердә нү-
мунә ола биләр. Онунла достлуг етмәк һәр
оғулун иши дејил. Башдан - баша сәмими
вә сәдагәтли олан Бахыш һәким достла-
рыны да белә көрмәк истәјир. О, тез - тез
бөјүк күрд шаири Әһмәд Ханнин достлуг
һаггында јаздығы ашағыдакы сөzlәри сөј-
ләмәји хошлајыр:

Достлуг сәфа дејил, чәфадыр, чәфа,

Достлуғун мәгсәди вәфадыр, вәфа.

Сонра олаҗагсан әкәр вәфасыз,

Әввәлдән башыны кирлә чәфасыз.

/тәрчүмә Шамил Дәлидағындыр/

Бәли, Бахыш да чох дүзкүн олараг достлуғу сәфа јох, чәфа һесаһ едир вә өзү дә һәмишә бу чәфакешлији јолунда һамыја нүмунә олур.

3. Бахыш һәким сәлигә - сәһманы, тәмизкарлығы, интизамы, зәһмәти севән бир мүдрикинсандыр. Ғысача олараг ону демәк истәјирәм ки, онунла үнсийјәтдә оланлар, ишинә диггәт јетирәнләр, өз әлләри илә салдығы бағын барыны даданлар дејиләнләри өзләри јәгин едә биләрләр.
4. Бахыш Һүсејнов ичтимаийјәтчи вә тәшкилатчылығ бачарығына малик олан бир танынмыш шәхсдир. О, бир мүддәт Республика «Ронаһи» Күрд Мәдәнијјәт мәркәзинә сәдрлик етди, инди дә бу мәркәзин ичра шурасынын сәдридир.

Белә итимаи ишләрдә чалышан Бахыш һәкимин бөјүк хидмәтләрини унутмаға һеч биримизин һаггы јохдур. Мә'лум олдуғу кими ермәни азғынларынын фитнә - фе'ллә долу тәблиғаты республикамыздакы милли азлығларла нифағ јаратмағ үчүн һәр чүрә чәтинликләрә әл атдылар. О чүмләдән онлар зәһәрли гармағларыны күрдләрә дә атыб онларын алданыб гармаға кечән балыға дөнәчәкләринә бел бағладылар. Лакин Бахыш Һүсејнов кими бир чох мүдрикин ағсаггалларымызла һамымыз әл - әлә вердик, нәтичәдә дашнакларын чүрүк үмиди боша чыхды.

Бахыш һәким 1992 - чи илдә чәми 5- 6 ај Ғубадлы раонунда Ичра һакимијјәтинин башчысы ишләди. Бу ғыса мүддәтдә беш - алты илин ишини көрдү, сәрһәдләри мөһкәмләндирди, јоллар ачдырды, көрпүләр тикдирди вә с. Лакин онун бирчә «сәһви» олду. Алмады, вермәди. Буна көрә дә вәзифәсиндә гала билмәди.

Онун халг арасында бөжүк нүфуза малик ол-
масыны 60 иллијини гејд етдијимиз күнлөрдө
көрдүк. Јубилеј кечәсиндә онун һаггында деји-
лән һаглы вә дәјәрли сөзләр, она гошулан ше'-
рләр инди дә гулағымызда сәсләнмәкдәдир. Онун
үзәринә јағдырылан күл - чичәк дәстәләри инди
дә көзләримиз өнүндә сәјрышмагдадыр.

Халг Бахыш кими адамлар һаггында дејир: -
Ел - обаја гәнимәт адамдыр. Аллаһ онун көлкә-
сини үстүмүздән әскик еләмәсин.

Биз дә халгын бу кәламына гошулуб - Амин! -
дејирик вә үрәкдән инанырыг ки, инсанлара
хидмәт етмәкдә, хәстәләри һәјата гајтармагда,
Азәрбајчан - күрд достлугуну даһа да мөһкәм-
ләндирмәкдә, аралыға нифаг салмаг истәјәнләр-
лә барышмаз олмагда вә онларын чиркин нијјәт-
ләрини пуч етмәкдә бундан сонра да һәлә узун
илләр Бахыш гејрәтинин, Бахыш чәсарәтинин,
Бахыш сәдагәтинин, Бахыш гајғыкешлијинин
шаһиди олачағыг.

Камил Һәсәнов,
Республика Күрд Мәдәнијјәт Мәркәзинин
сәдри, игтисад елмләри намизәди

КИМ
дост
хеји
хәст
ејбә
гур
обај
вач
мәш

о-
рде
и-
е-
нун
иди

и -
кө-

и -
ра
да,
м-
р-
т-
ун
ин,
ин

КАМИЛ ҺӘКИМ,
ЭВӘЗСИЗ ДОСТ,
КӨЗЭЛ ИНСАН

Позулар ғајдалар, позулар низам,
Вермәсән һәр кәсин өз ғијмәтини.
Дүрр дә мәһв олар, ортадан чатлар,
Сәррафлар вермәсә дүз ғијмәтини.
Низами Кәнчәви



Һөрмәтли
Шамил мү-
әллим! Мән
ешидәндә ки,
шәхсән Сиз
Бахыш
Һүсејнов
һағгында
китаб јазмағ
истәјирси-
низ, дүзү
севинчимин
һәдди - һү-
дуду олма-
ды. Чүнки
Бахыш һәким

кими камил бир һәкими, вәтәнпәравәри, әвәзсиз
досту, көзәл вә ғајғыкеш бир шәхсијјәти,
хејирхаһлығы илә сечилән, минләрлә ағыр
хәстәни һәјата ғајтаран, сифәтиндә, чәнәсиндә
ејбәчәрликләр олан инсанлары хәчаләтдән
гуртарыб ғүсурсуз сағлам едән бир логманы ел -
обаја даһа кениш танытмағ чох зәрури вә
вачибдир. Гој һамы онсуз да ады халғ арасында
мәшһур олан Бахыш һәкими дәриндән танысын,

һәјатда онун кими халга вә Вәтәнә чан - башла хидмәт етсинләр. Онун кими инсанлары севсинләр вә онларын кешијиндә ән сајыг вә чәсур бир әскәр кими дајансынлар.

Таләјим мәни Бахыш мүәллимлә ән јахын дост етмишдир. Буна көрә дә бәхтимә һәмишә миннәтдарам. Бир нечә илдир ки, Бахыш һәким мәним гәлбимдә өзүнә бир сарај учалтмышдыр. Бу әзиз достумла тез - тез көрүшмәсәм, јахуд телефонла ондан һал - әһвал тутмасам дарыхарам. Јухарыда дедикләримдән әлавә мән Бахыш һәкими бир нүмунәви аилә башчысы, јахшы ата, сәдагәтли, сәмими, јүксәк инсани кејфијјәтләрә малик, ишдә бачарыглы, тајы - бәрәбәри олмајан бир чәрраһ кими таныјырам.

Бөјүк нәвәм Илкинин анаданкәлмә дамағында чатышмамазлыг, үст додағында чапыг вар иди. Бөјүк нараһатлыгла зәнк вуруб телефонла Бахыш һәкимә мәсәләни билдирдим. Бир аз кечмиш о, өмүр - күн јолдашы илә кәлди, ушага бахды вә деди: - Бош шејдир, нараһатлыг доғурачаг неч нә јохдур, Јашы тамам оlanda додағында, дөрд јашындан сонра дамағында чәрраһијјә әмәлијјаты апарарам. Ушагда зәррәчә бир гүсур галмаз.

Мән әрклә ајағымы јерә дирәјиб дедим ки, елә шеј јохдур. Ушағын гырхы чыхандан сонра һәр ики әмәлијјаты етмәлисиниз. О, мәни инандырмага чалышды ки, мүшкүл ишдир вә мүсбәт нәтичә вермәјә дә биләр. Мәним тәкидимлә ушағын гырхындан сонра додағында лазыми әмәлијјат апарылды вә чох көзәл нәтичә верди. Нәвәм дөрд јашына чатанда онун дамағында Бахыш һәкимин е'чазкар чәрраһ бычагы өз ишини көрдү. Бу әмәлијјат үч саат чәкди. Сән

демә, Алманијада, Түркүјәдә белә әмәлијјат бир
јох, үч дөврдә апарылармыш. Бахышын бу мө-
чүзәси һәр јанда сәс - сәда доғурду.

Ону да дејим ки, нәвәмин үзәриндә үч саат
әмәлијјат апарылмасына таб кәтирә билмәјиб
чох бөјүк јалвар - јапышла хидмәтчидән разы-
лыг алып пәнчәрәнин пәрдәсини азча аралајыб
чәрраһијјә отағына бахдым. Көрдүм ки, Бахыш
һәким ишини гуртарыб. О, һәлә дә беһишдар ал-
тында олан Илкини көтүрүб јахындакы отагда
чарпајынын үстүнә гојду вә әјилиб ганлы тән-
зифин үстүндән Илкинин додағындан өпүб тибб
бачыларына деди ки, бу ушаг мәним әзиз досту-
мун үрәјидир, ону һәддән чох истәјир. О. Белә
дејәндә дүзү, өзүмү сахлаја билмәдим, һәм көв-
рәлдим, һәм дә Бахыш һәкимин - бу али чәр-
раһын, бу сәмими достун варлығына көрә да-
хилән севиндим.

Бахыш һәким чәрраһијјә отағындан чыханда
мәни көрән кими тибб бачыларыны данлајараг
деди: - Ахы, мән сизә демишдим ки, Маһмуду
мәним кабинетимдән чыхмаға гојмајын, она чај
вериб башыны гарышдырын. О, мәни көзү јаш-
лы, гәмкин, һәјачанлы көрмәк истәмирди. Әслин-
дә нә гәдәр әсәб кәркинлији кечирсәм дә көзлә-
римдән ахан севинч јашларыјды. Бахыш ушағын
додағына сарынан ганлы тәнзифи өпәндә мән
өзүмү сахлаја билмәдим, көзүмдән јаш сүзүлмә-
јә башлады.

Бахыш - ел гејрәтли, Вәтәнә бағлы, халгыны
үрәкдән севән бир оғулдур. Бир күн ешитдим ки,
Бахышы Губадлы рајон ичра һакимијјәтинин
башчысы тә'јин едибләр. Доғрусу, бир тәһәр ол-
дум. Өз - өзүмә дедим ки, Бахыш наһаг белә
тәклифлә разылашыб. Етмәјиб тәнбәллик, јол-

ландым Губадлыја. Көрүшүб өпүшөндөн сонра она дедим: - Сән һара, ичра башчысы һара? Кимләрлә ишләјәчәксән? Кимләр сәнә рәһбәрлик едәчәк? О, бир аз дурухуб мәсләни мәнә изаһ ејләјиб деди ки. әввәлә мәни гәфләти чағырыб тә'кид етдиләр ки, Губадлыда вәзијјәт ағырдыр, чамаат сәни јахшы таныјыр. Кет догулдугун ди-јарын мүдафиәсини тәшкил ет. Бу тәклифдән бојун гачырмагы өзүмә ар билдим. Икинчиси Вәтәнин ағыр күнүндә ону горумаг фәһләнин дә, кәндлинин дә, алимин дә, чобанын да, һәкимин дә - бир сөзлә һамынын борчудур. Мән ичра башчысы олмагдан әлавә, бурада бир һәким кими дә лазымам. Кәлән күндән јаралы әскәр-ләрә көмәјим аз олмајыб. Иншаллаһ, гәләбәдән сонра јенә дә сырф һәкимлик пешәмә гајыдарам.

Доғрусу, һисс етдим ки, Бахыш рәһбәр олмаг һәвәси јох, јурд јанғысы, ел - оба дәрди, Вәтән намы чәкиб Губадлыја кәтириб. Буна көрә дә мән она үрәкдән хејир - дуа вердим. Доғрудан да аз мүддәт әрзиндә Бахыш Губадлыда чох бөјүк ишләр көрдү, рајонун мүдафиәсини мөһкәмләндирди, кениш абадлыг ишләри апарды, чамаатда гәләбәјә инам јаратды, гејрәтлә, вичданла, бача-рыгла ишләди. Амма бу бә'зиләринин хошуна кәлмәди. Ону сәбәбсиз ишдән азад етдиләр. Бундан сонра Губадлынын бәхти гара дон кејинмәјә башлады. Мән, Бахыш һәкимин кишилији, мәрд-лији, зәһмәтә бағлылығы, чәфакешлији, гејрәт тимсаллы олмасы, һәкимлији илә етдији өлчү-јәкәлмәз хејирхаһлығы һагда ајларла даныша-рам.

Аллаһдан арзум одур ки, Бахыш һәкими халга, Вәтәнә, достлара, әлачсызлара, аиләсинә,

нəвəлəринə, гoһум - гaрдaшлaрынa чox кəрмə-
син.

Маһмуд Мирзəјев,
Азəрбaјчaн Рeспубликaсы Мелиорaсијa
вə Су тəсəррүфaты комитəси сəдринин
мүaвини

ВƏТƏНПƏРВƏР ВƏ
ИНСАНПƏРВƏР
ЧƏРРАҺ



Бахыш
Һүсəјнову тə-
лəбəлик ил-
лəриндən тa-
ныјырам. 1956 -
чы илдə Кəл-
бəчəр орта
мəктəбини бити-
риб Азəрбaјчaн
Тибб инсти-
тунун мүaличə
профилактика
факултəсинə
дахил олмуш-
дум. Биз дағ

рајонларындан шəһərə тəзə кəлən ушағлар илк
вахтлар чox. дарыхырдығ. Одур ки, бир гaјда
оларағ һəр базар күнү Бакы шəһəриндə
Фиалетов адына күчэдə јерлəшən јеканə рајон-
ларарасы данышығ мəнтəгəсинə кəлиб евлə да-
нышыб һал - əһвал тутардығ вə əн əсасы јахын

адамларымызла данышандан сонра бир гэдэр үрәкләнәрдик, сакитләшәрдик. Адәтән базар күнләри данышыг мәнтәгәсиндә бүтүн рајонлардан олан тәләбәләр бир - бири илә көрүшәр, достлашардылар. Бундан сонра ев үчүн дарыхмагла јанашы мүхтәлиф институтларда охујан /хүсусән бизә даһа јахын Кәлбәчәр, Лачын, Губадлыдан олан/ тәләбәләрлә көрүшмәк, һал - әһвал тутмаг үчүн дә дарыхырдыг.

Белә көрүшләрин бириндә әслән Лачын рајонун Минкәнд кәндиндән олан, гоһумум вә биздән бир нечә курс јухарыда охујан Тибб институтунун тәләбәси Роман Сәфәрәлијев мәни бәстәбәј бир оғланла таныш едәрәк деди: Таныш олун, бизим јерлимиз Бахыш Нүсәјновдур. Таныш олдуг. Дедим ки, Бахышы гијаб и олараг таныјырам, чох саг ол ки, бизи шәхсән таныш етдин. Белә дејәндә Бахыш дилләнди: - Гага, сән мәни һарадан таныја биләрсән, биз биринчи дөфәдир көрүшүрүк. Чавабымда билдирдим ки, һаггынызда јахын достум - Губадлынын Гәзјан кәндиндән олан Агајев Бүнјад чох данышыб. Илк көрүшдән Бахыш мәнә о гэдәр сәмимијјәтлә, истиганлылыг вә меһрибанлылыгла јанашды ки, елә бил биз нечә илләр бундан габаг достлашмышыг вә ја ән јахын гоһумларыг. Бундан сонра Бахышы көрмәјә, онунла сөһбәт етмәјә өзүмдә бир еһтијач дујурдум. Нәр дөфә көрүшәндә Бахыш өзүнә мәхсус күләрүзлә, ағсаггаллара мәхсус гајғыкешликлә вә чох вүгарлы бир елоглу кими һәр ишимлә; дәрсләрим, ев шәраитим вә доланышығымла марагланырды. Одур ки, һәр дөфә Бахышла көрүшәндә о, мәним көзүмдә даһа бир пиллә јүксәлирди.

Адэтэн Тибб институтунун тэләбәләри икинчи курсу баша вурандан сонра бир - биринә һәким /доктор/ дејә мүрачиәт едирдиләр. Бу онунла изаһ олунурду ки, инсанын нормал анатомија-сындан имтаһан вериб 3-чү курса кечибдирсә, артыг онун, бир нечә илдән сонра һәким адына лајиг көрүләчәјинә шүбһә галмыр.

Бахыш да мәнимлә көрүшәндә «һәким» дејә мәнә мүрачиәт едир вә кәләчәкдә һансы кафед-раларда дәрс кечәчәјиксә, һәмин кафедрада нечә гајда - ганун гојулдугундан сөһбәт едәр вә мәни бир нөвү һәмин дәрсләри мәнимсәмәјә һазырла-ярды.

Артыг 1959 - чү илдә Бахыш институту мү-вәффәғијјәтлә битириб Тибб институтунун чәр-раһи стоматолокија кафедрасында чалышмаға башлады вә сонра да аспирантураја дахил олуб Москваја өз елми ахтарышларыны давам етдир-мәк үчүн е'зам олунду. Мән исә 1961 - чи илдә институту битириб Тәртәр рајонуна һәким - чәр-раһ вәзифәсинә көндәрилдим вә 1963 - чү илин орталарынадәк орада ишләјәндән сонра јенидән Азәрбајчан Дөвләт Тибб институтунун Бақы шә-һәр 1 № ли клиник хәстәханасынын базасында јерләшән республика Елмләр Академијасынын һәгиги үзвү, Әмәкдар Елм хадими, көркәмли алим - чәрраһ профессор Зүлфүғар Мәһди оғлу Мәммәдовун рәһбәрлик етдији үмуми чәрраһијјә кафедрасына чәрраһијјәнин дәрин сирләрини өј-рәнмәк үчүн клиник ординатураја дахил олдум.

Бахыш елми ишини баша вурандан сонра је-нидән әввәлки иш јеринә гајытды, ассисент, до-сент вә һәмин кафедранын мүдири вәзифәсиндә чалышды. Бу илләр әрзиндә бир базада чалыш-дығымыздан, демәк олар ки, һәр күн бир јердә

олурдуг. Тәләбәлик илләриндә олдуғу кими јенә дә Бахыш мүәллим өз ағыллы мәсләһәтләрини вә гајғыларыны мәнән вә ону таныјанлардан әсиркәмирди. Беләликлә, бу узун илләрин достлуғу аиләви достлуға чеврилмиш вә бу күн дә биз бир - биримизлә даим марагланырыг, хејирдә - шәрдә јахындан иштирак едирик.

Бахыш инсанлара гаршы чох хејирхаһ, гајғыкеш вә онларын дәрдәлринә шәрик олмагла чох һәссасдыр. Бу узун илләр мүшаһидә етдијим кејфијјәтләрдән бириси ондан ибарәтдир ки, Бахыш мүәллим етдији хејирхаһлыгдан һеч бир тәмәнна уммур вә әксинә, өзүнү елә апарыр ки, санки сән она јох, о сәнә борчлу галмышдыр. Хүсусән она мүрачиәт едән хәстәләрин һамысы олмаса да, чох бир һиссәси онунла достлуг әлагәси јарадыр вә диқәр проблемләрин һәлл олунмасында онун имканларындан истифадә едир. Бир сөzlә онун адыны ешидиб, она мүрачиәт едән һәр кәсин арзусуну јеринә јетирмәк үчүн бүтүн имканларындан истифадә едир. Бахыш мүәллим өз сәнәтинин инчәликләринә дәриндән јијәләнмиш вә республикада јекәнә сәнәткарлардан бирисидир ки. анадан гүсурла доғуланларын гүсурларыны /довшандодаг, гурдағыз - сәрт дамагла бурун арасында ачыг галмыш јол вә с./ вә еләчә дә һәјатда газанылан бир сыра ејбәчәрликләрин пластик - чәрраһијјәсини бир зәркәр дәгиглији илә бәрпа едир. Онлара, демәк олар ки, јенидән һәјат, көзәллик, аилә хошбәхтлији вә чәмијјәтин јарарлы бир нүмајәндәси олмасына вәсигә верир.

Дәфәләрлә шаһиди олмушам ки, узаг рајонлардан киминсә бәләдчилији илә Бахыш мүәллимә мүрачиәт едән хәстәләри јүксәк сәвијјәдә мүәличә етмәклә, һәр сәһәр ишә кәләндә һәмин

кимсәсиз хәстәјә мејвә, јемәк вә с. кәтирмиш, хәстәханадан чыханда исә евинә кетмәк үчүн чиб хәрчлији вермишдир. Бахыш мүәллимдә мүшаһидә етдијим ән чох хошума кәлән ху-сусијјәтләрдән бириси дә о олмушдур ки, хәс-тәләрин мүәличәсиндә биринчи олараг ән чох еһтијачы оланлара, кимсәсизләрә вә имкан-сызлара јанашар, онлары даһа ширин диллә охшајыб көнлүнү алар. Бахыш мүәллим ин-санпәрвәр олдуғу гәдәр дә вәтәнпәрвәрдир. Һәмишә мәнә дә мәсләһәт көрүб дејәрди: - Мир-зәхан, бизим чамаат чох зәһмәткеш, өзүнүн азы-на гане олан вә һеч кимә зәһмәт вермәјән чалы-шан адамлардыр. Одур ки, онларын бириси бизә аид олмајән бир иш үчүн мүрачиәт едәндә чалы-шыб имкан дахилиндә онун габағына дүшүб өзү-мүз кедиб јолдашлара хаһиш етмәлијик. Әкс һалда чамаатымыз чох гүрурлу вә утанчагдыр. Ола биләр ки, утаныб һәмин јолдашлара мүра-чиәт етмәсинләр вә нәтичәдә әһваллары даһа да ағырлашсын.

Бахыш мүәллим бу күн дә чох күмраһдыр. Чәрраһлыға јеничә башламыш чаван бир һәким һәвәсилә 1 нөмрәли Шәһәр Клиник хәстәхана-сынын үз - чәнә чәрраһијјә шә'бәсинә башчылыг едир. Өз билик вә бачарығыны бөјүк һәвәслә кәнч нәсилә өјрәтмәкдән мә'нәви зөвг алып. Мән арзу едирәм ки, јарадан гүввә бундан сонра да Бахыш мүәллимә узун илләр сағлам чан вә өмүр гисмәт етсин, халғымыз онун шәфалы әлләрин-дән бәһрәләнсин.

Мирзәхан Әлијев,
Республиканын Али дәрәчәли чәрраһы

МЭШҲУР ҲӘКИМ, БАҶАРЫГЛЫ РӘҲБЭР



Ешидәндә
ки, Бахыш
һәким һаг-
гында китаб
жазылып, дү-
зү мән дә гә-
ти гәрара
кәлдим ки,
севимли дос-
тум, әзиз гар-
дашым, меһ-
рибан инсан,
халгыны, Вә-
тәнини үрәк-
дән севән кө-
зәл алим, ғәј-

ғыкеш ата, сон гәпијини доста верән бу көзәл
шәхсијјәт һаггында аз да олса өз тәәсүратлары-
мы билдирәм. Десәм ки, Бахыш һәким халгымы-
за өз көзәл сәнәти илә кәрәкдир јанылмарам,
десәм ки, Бахыш һәким достлара нүмунәдир је-
нә дә јанылмарам. Бахыш һәким тәкчә ону мәш-
һур һәким кими таныјанларын дејил, һәм дә геј-
ри ади шәхсијјәт кими Азәрбајчан халгынын
көркәмли алыми кими инсанларын гәлбиндә даи-
ми јашардыр.

Бахыш һәким һаггында сөз ачмаг, онун ба-
рәсиндә данышмаг олдугча чәтиндир. Ахы ин-
санлар арасында елә надирләри олур ки, о һәр-
тәрәфли там камил олсун. Бәли, о, белә инсан-

ларда
күн
рик.
инат
Ха
чәрр
кимл
чи к
19
нов
башч
да һ
нан
да ол
лары
ким
вериф
Өм
јини
вәзиф
Ке
Губад
ләр.
саггал
дыла
халат
гурач
Ағ
иди;
кими
бариз
мағын
Ах
күн
кәтир

лардандыр. Бахыш һәким бир дәрјадыр. Биз бу күн бу дәрјадан јалныз бир дамла кәтүрә билирик. Бахыш һәким каинатдыр, биз бу күн бу каинатдан јалныз бир күл дәрә билирик . . .

Халгымызын бөјүк әксәријјәти ону бир көзәл чәрраһ кими таныјыр, мән исә ону көркәмли һәкимликдән әлавә тәшкилатчы вә рәһбәр бир ишчи кими таныјырам.

1992 - чи илдә диктор е'лан едәндә ки, Һүсәјнов Бахыш Губадлы рајон Ичра һакимијјәтинин башчысы тә'јин едилсин, дүзү инанмадым. Бакыда һәр бир шәраити олан бу алим од ичиндә јанан вә бир нөв мәркәзин диггәтиндән там кәнарда олан, ермәни ишғалчыларынын даими һүчумларына тәкчә синә кәлән Губадлыја Бахыш һәким башчы тә'јин олунмасына өз разылығыны верибми?

Өмрүнүн тәләбәлик илләриндән сонра тәләјини һәкимлик сәнәтинә бағлајан бир инсан бу вәзифәнин өһдәсиндән кәләчәкми?

Көзләдијим вахт кәлиб чатды. Бахыш һәкими Губадлыја кәтириб Ичра башчысы тә'јин етдиләр. Ахшама јахын Губадлы зијалыларыны, ағсаггалларыны Ичра апаратынын акт залына јыгдылар. Фикирләширдим ки, әјниндә һәмишә ағ халат олан бу инсан бу күн өз чыхышыны нечә гурачаг, адамларла нечә рәфтар едәчәк?

Ағ халатлы һәким артыг һәрбчи палтарында иди; арамла данышыр, губадлыларын бир јумруг кими бирләшмәјини, дүшмәнә гаршы биркә мүбаризә апармағыны, уму - күсүнү бир гырага атмағыны төвсијјә едирди.

Ахырда да өзү барәдә гыса арајыш верди. Бу күн исә доғма јурда јалныз ону гејрәти чәкиб кәтирдијини, дүшмәнә гаршы ел - оба илә бир-

ликдә дәјүшәчәјини, сон дамла ганына гәдәр ву-
рушачағыны бәјан етди.

Арадан бир аз кечмиш рајон ермәниләр тәрә-
финдән мүхтәлиф нөв силаһлардан атәшә ту-
тулду. Бахыш һәким - мүһарибәдә һәр шеј ола
биләр демәклә, санки атылан күлләләрин мә'-
насыз олдуғуну бәјан етди.

Ишә башладығы илк күндән рајонун абад-
лығы илә, сәрһәдләрдә гәраркаһларын мөһкәм-
ләндирилмәсилә, истәһкамларын гурулмасыјла,
көрпүләр салмасыјла, бахчалар вә диқәр объект-
ләр тикмәси илә Бахыш һәким бир даһа сүбут
етди ки, ону рајона анчаг вә анчаг бу халга, ел -
обаја олан мөһәббәти кәтириб.

Дүшмән атәшинә атәшлә чаваб верилирди.
Данышыға мәчбур олан һижләкәр дүшмән атә-
шин дајандырылмасы үчүн хаһишләр едирди . .
гоншу кими јашамағларындан дәм вурурдулар.
Бахыш һәким һәмишә дејирди: ермәни һижләкәр
ермәнидир. О тарих боју күчлү дәвләтләрин је-
дәјиндән тутуб кедир. Она һеч заман арха
чевирмәк олмаз.

Рајонда кәнд тәсәррүфаты ишләри вахты -
вахтында көрүлүр, бөјүк уғурлар әлдә едилирди.
Дост кими Бахыш һәкимин наилијјәтләри мәни
севиндириди.

Сијаси ојунлар давам едир: онун наилијјәт-
ләрини истәмәјәнләр, мәркәз вә дахилдә өзү-
мүздән олан хәбисләр ишинә манечилик төрә-
дирдиләр. Мәркәз тәрәфиндән тәшкил олунараг
көндәрилмиш 100 гәдәр «Камаз» типли јүк ма-
шынларыны Губадлыда көрәркән Бахыш һәки-
мин нә гәдәр әсәбләшдијини, һәјәчан кечир-
дијинин шаһиди олдуғ . . .

Чәми 5 ај иди ки, ишләјирди вә бу ајлар әр-
зиндә әлдә етдији уғурлар мәркәзин хошуна
кәлмәди вә о, ишдән азад олунду.

Бахыш һәкимин ишдән кәтүрүлмәси илә гу-
бадлыларын ганады сынды, мәкрли харичи вә
дахили дүшмән нијјәтинә наил олду. Аз сонра
Губадлы да дүшмәнә тәһвил верилди.

Губадлылар һеч заман Бахыш һәкими унут-
мурлар вә о да һәмишә губадлыларын тој вә шәр
мәчлисләринә алны ачыг кәлир вә јахындан
иштирак едир. Онларын дәрдрәри онун дәрди-
дир.

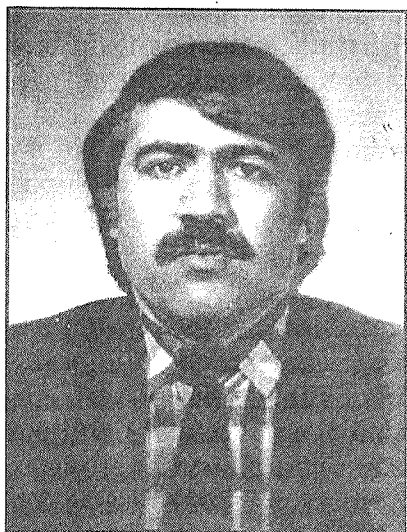
Һәр дәфә сөһбәтимиз оlanda о Һејдәр Әлијев
сијасәти саһәсиндә торпагларымызын кери гәјта-
рылмасындан инамла данышыр. О, дүнјанын
чәннәт мөканы олан Губадлынын јағы дүшмән
әсарәтиндә галмасына дөзмүр. Дөз гардашым,
әзиз достум, көрүнүр тәләјимизин гисмәт па-
јына белә јазылмышдыр. Дөз мәним үрәк дос-
тум, бу дәрд тәкчә сәнин дәрдин дејил. Бу дәрд
бүтүн ел - обамызын дәрдидир.

Инанырам ки, доғма торпагларымыз алына-
чаг, јахшы јамандан сечиләчәк, сурәтчиләр, рә-
һимчиләр вә нечә - нечә бу торпағын сујуну
ичиб, чөрәјини јејиб һарынлашанлар лајигли чә-
засыны алачаг, биз дә Сизинлә бир јердә Гу-
бадлыны тикәчәјик.

Әлијев Ваһид,

Губадлы рајон тәһсил шө'бәсинин мүдири

МӘНИМ ҺӘЈАТ МҮӘЛЛИМИ



Бахыш мүәллими ушаглыг јашымдан танысам да, онунла јакындан танышлыгымыз 1974 - чү илдән башламышдыр, тәдричән бу танышлыг сәмими достлуга вә гардашлыгымыза чеврилмишдир.

Биз бир - биринә гоншу олан кәндләрдә дүнјаја кез ачмышыг. Гоһумлуглары чатан ата - бабаларымыз да чох мөһрибан олмушлар. Мәнә елә кәлир ки, Бахыш мүәллимлә достлуг вә гардашлыгымызын тәмәлини ата - бабаларымыз о вахтдан јаратмышлар.

Бахыш мүәллимин кишилијиндән, мәрдлијиндән, инсанпәрвәрлијиндән, гајгыкешлијиндән күнләрлә даныша биләрәм. Гәбул имтаһанлары вахты мәним сәнәдләримин бириндә орду һиссәсинин мөһрү олса да, штампы вурулмамышды. Сәнәдләrimi көтүрмүрдүләр. Бахыш мүәлим деканын јанына кедәрәк онунла мүбәһисә етди вә мөһрлү арајышын көтүрүлмәсини исрар етди.

Тәкчә мәнә гаршы јох, она мүрачиәт едәнләрин
һамысына гаршы о гајгыкеш олмушдур.

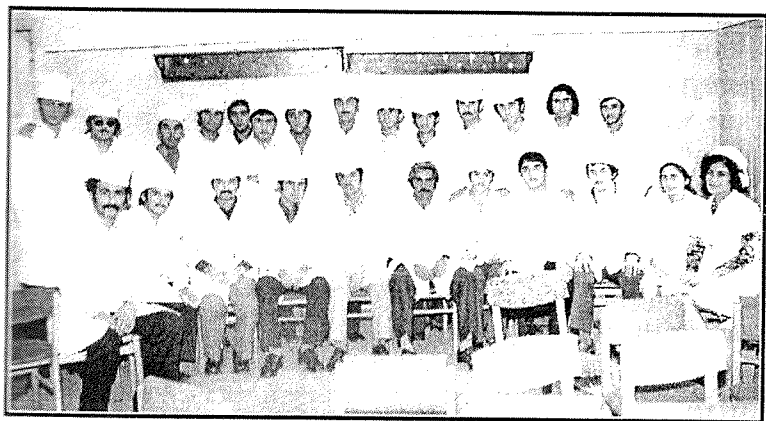
Нәһајәт, һазырлыг курсуну битириб мүаличә
профилактика факултәсинә гәбул олдум. О, мәни
үрәкдән тәбрикетди вә белә бир шәрт кәсди ки,
әкәр пис охујачагсанса индидән сәнинлә һаггы-
саламы кәсәк. Нә даным, бу сөздән сонра чох һә-
јәчан кечиртдим вә үзәримә нечә бир бөјүк мә'-
сулијјәт дүшдүјүнү һисс етдим. Кечә - күндүз
инадла охумаға, өјрәнмәјә башладым вә һәмишә
јүксәк гијмәтләр алмаға чалышдым.

Бүтүн бунларә көрә мән Бахыш һәкимә мин-
нәтдарам. Бу күн дә ону өзүмә бир мәктәб һесаб
едирәм. Бахыш мүәллими јахындан таныдыгча
онда јени - јени кејфијјәтләр кәшф етдим, һә-
кимлик мәһарәтинә, инсанлығына, достлуғуна
күндән - күнә һејран олдум. Бу нәчиб инсанын
тәвәзөкарлығы, хејрхаһлығы, аличәнаблығы,
чүр'әти вә чәсарәти, сәнәтинә вурғунлуғу бир
чохлары кими мәнә дә өрнәк олду. Әкәр мәнән
сорушсалар ки, һәјатда мүәллимин ким олуб?
Фикирләшмәдән дејәрдим: Бахыш мүәллим.

Республикамызын мүхтәлиф рајон вә шәһәр-
ләриндә чалышан һәким - стоматологларын де-
мәк олар ки, һамысы Бахыш һәкимә сәчдә гы-
лырлар. Мәнчә алим, сәнәткар, ағсаггал үчүн
бундан бөјүк хошбәхтлик ола билмәз. Чүнки Ба-
хыш мүәллимин мәним кими онларча һәкимин
формалашмасында, һәјатда өзүнә јер тапмасын-
да, халг арасында һөрмәт газанмасында әвәзсиз
хидмәти олмушдур. Бәли, бу данылмаз бир һәги-
гәтдир.

Буну е'тираф етмәјән бир һәким тапылмаз ки,
Бахыш мүәллим стоматолокија вә үз - чәнә
чәрраһијјә саһәсиндә бәрабәри олмајан бир сә-

нәткардыр. О, ишләдији узун дәвр әрзиндә мин-
ләрлә хәстәни һәјата ғајтармыш вә өз саһәсиндә
онларла мүтәхәссис јетишдирмишдир



1-чи сырада, ортада: Бахыш һәким тәлә-
бәләри илә бирликдә. 1978 -чи ил

Бахыш мүәллими һәр јердә ғабарыг шәкилдә
өзүнү бүрузә верән мүсбәт кејфијјәтләриндән
бири дә онун бүтүн варлығы илә зәһмәтә бағлы
бир инсан олмасыдыр. О, евдә дә, бағда да, һәтта
гонаг кетдији јердә дә бекар отуран адам дејил.
Јахын дост - танышлары бу чәфакеш инсаны
зәһмәт тәләб едән ишдә бир «гара котан» кими
дә таныјырлар. О, бағбанлығы, ағачлара гуллуғ
етмәји, фәһлә вә әкинчи ишини көрмәји, балта
илә одун јармағы, ләззәтли кабаб биширмәји вә
бу кими башга бир чох ишләри дә ләјағәтлә ба-
чарыр. Бурада бир һадисәни хатырламағ јеринә
дүшәрди. Бир дөфә Бахыш мүәллимлә онун ба-

гына кетдик. О, арајыб ахтарды, нәһајәт јенә дә зәһмәтлә бағлы бир иш тапды. Пилләкәнин алтында һөрүләси бир јер варды. Бахыш мүәллим мәнән сорушду: - Һә, инди де көрүм дивар һөрмәји бачарырсанмы? Мән аз бир јерин һөрүләси олдугуну көрүб чәсарәтлә дедим: - Һөрәрәм дә, чаныны аларам да !

Бәли мән бәнналыға киришдим, Бахыш мүәллим исә палчыг дүзәлтмәјә башлады. Дивары һөрүб баша чатдырдыг. Ики күндән сонра көрүшмәли олдуг. Мәни көрән кими «тағам» күлә - күлә деди: - Доғрудан да бәнналыгда усталыгына сөз јох имиш. Һөрдүјүн дивар учуб. Һәкимлији дә елә етсән вај, јазыг хәстәләрин күнүнә . . .

Һәмин күнләр бәрк јағыш јағмышды. Мән инад едиб «күнаһы» јағышын бојнуна јыхмаға чәһд етдим. Һәр көрүшүмүз заманы Бахыш һәким зарафатындан галмајыб дејирди: - Амма, дивар һөрмәк усталыгына сөз ола билмәз. Мән јенә јағышы күнаһкар сандым.

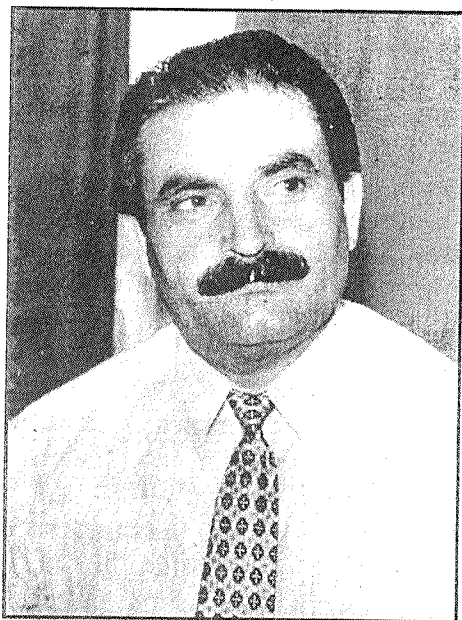
Бахыш мүәллимин Вәтәнә, халға һәкимликдән башға диқәр хидмәтләриндән, сәдагәтиндән сөз ачмамаг әдаләтсизлик оларды. 1988- чи илдән Гарабаг «проблеми» мејдана чыхандан Бахыш мүәллимин сәрһәд рајонларына, доғма Губадлыја сәфәрләри, Губадлынын ичра башчысы ишләдији дөврдә аз бир мүддәтдә көрдүјү бөјүк ишләр, чамаатда јаратдыгы инам вә нечә - нечә бу чүр ишләр онун ел - обасына олан мәһәббәтинин тәзаһүрүдүр.

Нәтичә олараг ону дејәрәм ки, Улу Танры Бахыш мүәллими гәлбән севәнләрә хош күзәрән, чансағлыгы вә узун өмүр бәхш етсин. Гадир Аллаһ Бахыш мүәллим кими бөјүк чәр-

раһы, әсил инсаны, сәдагәтли вәтәһпәрвәри, ел -
обанын чәфакешини Азәрбајчан вә күрд халгына
чох көрмәсин.

Мирзалы Исмајылов,
Мир Гасымов адына Республика
Клиник хәстәханасынын чәрраһы

ЕЛИМИН ЛОГМАН ОҒЛУ



Бахыш
Ҳүсејнов
шәхсијјети
һаггында фи-
кир сөјләмәк,
онун кимлији
барәдә сөз
демәк, бу садә
Аллаһ
адамынын,
илаһи бир
варлығын ба-
рәсиндә да-
нышмағ мә-
ним үчүн ол-
дугча асан

олдугундан, онун барәсиндә китаб јазмағ фикри-
нә дүшән шаир Шамил Әскәров Бахыш Ҳүсеј-
нов һаггында хатирә јазмағ тәклифимә әлбәәл
разылығ верди. Буна көрә дә үрәјимин дәрин-
ликләриндә көк салмыш фикирләрим иһөрмәтли
охучуларла бөлүшмәк истәдим.

Бахыш Ҳүсејнов әслән Губадлы бөлкәсиндән,
мәним елоглум олса да, мән ону тәәссүф ки,

шәхсән чох кеч танымышам. Анчаг онун адлы - санлы бир һәким, көркәмли алим вә надир мү- тәхәссис, мараглы бир шәхсијјәт олдугуну би- лирдим. Шәхсән танымасам да елоғлумун ад - саныјла, уғурларыјла һәмишә фәхр едирдим.

Бахыш Һүсејнову јахындан 1988 - чи ил «Мејдан» һадисәләри вахты көрдүм. Башында «Үчтәпә»нин гарыны кәздирән, нурани олдугу гәдәр дә күләрүз вә һәлим олан Бахыш һәким о вахтлар жүксәк вәтәнрәпвәрлик көстәрәрәк Гу- бадлы чамаатыны башына топлајыб халгын һа- рајына һај вермәјә чағырырды. О вахт мејданда гурулмуш «Гачаг Нәби» чадырында о, ағсагал- лыг едәр, јурдсевәрләри, милләтпәрәстләри ба- шына чәмләјиб доғма Азәрбајчанымыза гаршы јөнәлмиш дүшмән әлләрини кәсмәк үчүн аман- сыз олмаға руһландырырды. О заман Бахыш һә- кимин жүксәк вәтәнпәрвәрлијинин, нечә елчанлы олмасынын шаһиди олдум. Онун мә'налы чы- хышлары, мәсләһәт вә көстәришләри һамыны бир мәрам уғрунда чәмләјәрди. О заманлар га- рышыг вахт олдугундан бөјүк тәшкилатчылыг вә бачарыгла «Гачаг Нәби» чадырына чәмләшән Губадлы чамаатына башчылыг едән бу аличәнаб шәхсијјәтлә јахындан, әтрафлы таныш ола бил- мәдим.

Арадан илләр кечди. Ону Губадлы рајонуна Ичра һакимијјәтинин башчысы тә'јин еләдиләр. О вахт мән Бакыда јашасам да ешитмишдим ки, Губадлыда бөјүк дирчәлиш, милли руһ ојанышы, милләтсевәрлик бөјүк вүс'әтлә баш галдырмыш- ды. Губадлыдан кәләнләр сөһбәт едәрдиләр ки, Бахыш мүәллимин көзләмә отағында гәбул са- аты лөвһәси чыхарылыб атылмыш, иш отағынын гапысы һәмишә ачыг олармыш. Ким нә вахт ис-

тәсә онун јанына кирә биләрмиш. О вахт ишсиз олан нә гәдәр адам ишлә тә'мин едилмиш, чаван кадрлар ирәли чәкилмишдир.

Бахыш Гүсејновла шәхсән танышлығым мән Республика Күрд Мәдәнијјәт Мәркәзинә кәлиб - кедәндән сонра олду. О, әввәлләр Күрд Мәдәнијјәт Мәркәзинин јарадычыларындан, бөјүк тәшкилаты ишләрин апарычыларындан вә бу Мәркәзин илк сәдрләриндән олмушдур. Мән ора кедәндә о бу мәркәзин ичра шурасынын сәдри иди. Бүтүн ичласлара вә көрүшләрә өзүнәмәхсус баचारыг вә тәшкилатчылыгла сәдрлик едәр, көс-тәришләр вә мәсләһәтләр верәр вә ағыллы гәрарлар гәбул едәрди.

Мәним өзүмә мә'нәви ата һесаб еләдијим вә бөјүк мәғрурлугла Шамил Ата адландырдығым Шамил Әскәрова гаршы олан бөјүк һөрмәти вә рәғбәти бизи бир - биримизә даһа да јахындан бағлады. Мәндә она гаршы о гәдәр һөрмәт вә рәғбәт јаранды ки, һәр көрүшәндә нурани чөһрәси, вахтындан хејли әввәл ағармыш дүмағ күмүшү сачлары, күләр үзү, ширин дили вә меһрибан рәфтары ону мәни өзүнә тәрәф даһа чох чәкирди, санки Губадлыја, Ишығлы дағларына, Үчтәпәјә, Әјинә, Чардағлыја апарырды. Онунла һәр сөһбәтимдән руһән тәзәләнәр, гәлбән ке-нишләнәрдим.

Онун ше'р китабларымы нечә бөјүк рәғбәт һиссијлә гаршыламасы, һәр дәфә мәни бөјүк сәмиимијјәтлә өпүб - бағрына басмасы, һәтта севинчиндән көврәлмәси мәнә гаршы үрәјиндә олан бөјүк хејрхаһлыг һиссиндән ирәли кәлирди.

Мәним 1997 - чи илин мај ајынын 31 - дә КММ - нин тәшкилатчылығы илә 3 сажлы Сәнәт

литсејинин бинасында кечирилән јублејимдә онун јүксәк вәтәндашлыг руһу илә, милли гејрәт зәмининдә вә ән әсасы бир дост кими бөјүк истәклә етдији чыхышында һәр дәфә видео - касетдә бахдыгча инди дә фәрәһим ашыб - дашыр. О, өз чыхышында бөјүк һәвәс вә истәклә билдирди: «Мүрвәтин ше'рләри мәнә о гәдәр доғма, о гәдәр јахындыр ки, мән Мүрвәтин ше'рләрини охумурам, мән онлары ана сүдү кими әмирәм! Мән чох фәхр едирәм ки, мәним халгымын, мәним Губадлымын Мүрвәт кими бир оғлу, белә бир шаири вар».

Бахыш һәкимин јухарыда мәним һаггымда дедији сөzlәри она шамил едиб севинирәм ки, мәним Азәрбајчаным, Күрдүстаным Бахыш кими оғул јетишдириб. Бахыш Һүсејнов кими бир логман оғулу јетирән торпағын уғрунда өлмәк шәрәфдир! Мән онун һаггында јаздығым «Јүз јаша, һәким» ше'рими дә јазыма әлавә етмәклә сөзүмү тамамлајырам.

Ј У З Ј А Ш А , Һ Ә К И М

Достум, ган гардашым, сәдагәтли
бир инсан вә әвәзсиз логман
Бахыш Һесејнова

Алгыша лајигдир сәндәки әлләр,
Логман әлләринә вармы бәрабәр?
Һәлә кәтирәчәк сәнә зәфәрләр,
Каш өмрүн дүшмәсин гар - гыша, һәким,
Јүз јаша, јүз јаша, јүз јаша, һәким!

Нечә мин үмидсиз, начар хәстәнин,
Чарәси тапылыб әлинлә сәнин.
Азәрбајчан адлы доғма вәтәнин

Сәнә оғул дејир, јаз, јаша, һәким,
Јүз јаша, јүз јаша, јүз јаша, һәким!

Адына јазылса јүз белә дастан,
Аздыр, чоха лајиг сәндәки ад - сан,
Өјүнүр адынла ана Күрдүстан,
Лајигсән әбәди алгыша, һәким,
Јүз јаша, јүз јаша, јүз јаша, һәким!

«Алтмышын» хидмәт ејләјиб елә,
Кедирсән «јетмишә» сән күлә - күлә.
«Сәксән», «дохсан» нәдир, елә күн кәлә
Бир тәпик вурасан «јүз јаша», һәким,
Јүз јаша, јүз јаша, јүз јаша, һәким!

Бир күн сән сүрдүјүн «Волга» машында,
Кедәк Губадлыја, өпәк дашын да!
Чичәкли дағында, гаја башында,
Мүрвәт версин сәнлә баш - баша, һәким,
Јүз јаша, јүз јаша, јүз јаша, һәким!

Сәмими һөрмәтлә:

Мүрвәт Гәдимоғлу,
Азәрбајчан Јазычылар Бирлијинин үзвү

ИКИ МҮГЭДДЭСЛИЈИН БИРЛИЈИ



Дејирләр
һәкимлик
мүгәддәс пе-
шәдир. Мү-
гәддәс пешә
саһибләринә
мүәллим ол-
мағ даһа бө-
јүк шәрәф-
дир. Бир дә
дејирләр ки,
мүәллимлик
дә ән мүгәд-
дәс бир сә-
нәтдир. Бу
иһи мүгәд-
дәслијин

бирләшдији јердә бизим һамымыз үчүн бир мүгәддәс шәхсијјәт вар. О да Бахыш мүәллимдир. Һәм дәрин биликли мүәллим, һәм дә ән камил һәким. Бах, бу иһи мүгәддәслик Бахышда чәмләнмишдир.

Азәрбајҗан Дәвләт Тибб институтунда тәһсил алдығымыз заман мәним, јох тәкчә мәним дејил, бөјүк бир стоматологлар ордусунун мүәллими олан Бахыш мүәллими нечә унутмағ олар? Бу мүгәддәс инсан өз фәрдилији, өз үслубу, тәләб-карлығы вә гајғыкешлији илә һеч кимә бәнзәмә-јән бир логман вә бир устаддыр - мүәллимдир. Бахыш мүәллим тибб елминин һикмәтләрини бизә али мәктәбдә өјрәтдији дөврдән хејли мүд-

дәт кечсә дә, биз онун тәләбәләри һәмишә бу әзиз устадымызы дәрин һөрмәтлә хатырлајырыг. Һәјатда чох адамын хејирхаһлығыны көрмүшәм. Онларын һамына да миннәтдарам. Лакин ики нәфәр әлимдән тутан, һәјат јолларымда јашыл ишыг јандыран ики шәхсијјәти һеч вахт унутмарам. Бунлардан бири орта мәктәбдә мәнә дәрс дејән Әли мүәллим, икинчиси исә Бахыш мүәллимдир. Бахыш мүәллим өз тәләбәләринә гаршы тәләбкар, чидди вә лазым кәлдикдә һәддиндән артыг мұлајим иди. Онун јүксәк инсани хүсусијјәтләри нәтичәсиндә сонралар бизим тәләбә - мүәллим мұнасибәтләримиз айләви достлуға чеврилди. Әзиз мүәллимим олан бу сәмими вә гајгыкеш инсаны үз - чәнә системинин ән бөјүк бир чәрраһы кими таныјырам. Онун тибб зәркәри әлләри илә минләрлә хәстә сағалмышдыр. Сифәтиндә хошакәлмәз јаралар, додагларында инсаны хәчаләт едән чатышмамазлыглар олан гәдәрсиз мигдарда адам таныјырам ки, онлар Бахыш һәкимин мөчүзәли чәрраһ бычыгы илә дәрдләрдән тамам хилас олмушдур. Тәләбәлик илләриндән бизим көзүмүз гаршысында анадан сифәти гүсурлу доғулан ушагларын үзәриндә, о, нечә бөјүк усталыгла әмәлијјат апардыгыны, вәлидејнләрә дүнјаларча севинч бәхш етдијини һәмишә хатырлајырам.

Бир тәләбәси кими Бахыш мүәллимин горхмазлыгы, сөзү үзә демәк бачарыгы, чәсарәти, әјилмәзлији, мәрданәлији диггәтими чәлб етмишдир. Онун невралкијадан әзијјәт чәкән, һамынын билдији, лакин һеч кимин рисг едиб һәјата кечирә билмәдији бир үсулла инсана шәфа вермәси илаһи веркисидир. Һәрдән өз - өзүмә дүшүнүрәм ки. көрәсән Бахыш мүәллим олма-

сајды үзүчү вә ағыр невралкија хәстәлијинә ту-
тулан бинәва инсанлар нә едәрди? Сонра јенә дә
өз - өзүмә шүкүр едирәм ки, нә јахшы Улу Тан-
рымыз Бахыш һәким кими бир логманы хәлг
едиб инсанларын дадына чатдырмышдыр вә бун-
дан бөјүк тәсәлли тапмырам. Һәм дә ифтихар
һисси кечирирәм ки, нә јахшы Бахыш мүәлли-
мин тәләбәси олмушам. О, тәкчә институт иллә-
риндә дејил, бу күн дә бизим үчүн өз мүтәддәс
мүәллимлик адыны горујуб сахлајыр. Һәр һансы
бир чәтинликлә растлашдыгда инди дә Бахыш
мүәллимә үз тутуб ондан лазыми көмәк вә мәс-
ләһәтләр алмагда давам едирик.

Бир дәфә мәним јахын адамларымдан бири-
нин ушағыны Бахыш мүәллим чәрраһијјә эмә-
лијјатындан кечирмәли олду. Бу ушаг үч дәфә
чәрраһ бычағынын сынағындан кечмәли иди. Ба-
хыш мүәллим ики дәфәјә бу иши мүвәффәғиј-
јәтлә һәјата кечирди. Нәдәнсә валидејнләри на-
раһат олмага башлајыб ушағы кизли олараг
Москваја апардылар. Орада онлара мәсләһәт
көрдүләр ки, бу сәһәнин Бахыш һәким кими
әвәзсиз мүтәхәссисини гојуб наһаг јерә Москва-
ја кәлмисиниз. Танышларым Бақыја гајыдыб је-
нидән Бахыш мүәллимә үз тутдулар . .

Бахыш мүәллимин һәкимлик мәһарәтиндән,
аличәнаблыгындан, кишилијиндән, хејирхаһлы-
гындан - јүксәк инсани хүсусијјәтләриндән нә
гәдәр јазсам да, нә гәдәр данышсам да үрәјим
бошалан дејил. Аталар демишкән «дәрјалар мү-
рәккәб, мешәләр гәләм» олса да Бахыш мүәл-
лимдән јазмағыма кифајәт етмәз. Бирчә ону
арзулајырам ки, каш инсанларын һамысы Ба-
хыш һәким хасијјәтдә олајды. Мән белә бир
һәгигәти гәбул едирәм ки, Бахыш мүәллим һаг-

гында сөзү онун өзү элиндәки шәфа нештәри илә һәлә чох јазацаг, чохумуза һәјат бәхш едәчәк. Бу јолда она јени - јени уғурлар арзу едирәм.

Чаббар Һәсәнов,
стоматолог һәким

ХАЛГА ХИДМӘТ ҮЧҮН ЈАРАНАН ИНСАН



Мән, һәм-
јерлим Бахыш
Һүсејнову
узагдан - узага
јахшы таны-
сам да, онун
барәсиндә хош
сөзләр ешит-
сәм дә, бә'зи
мәчлисләрдә
көнүлачан чы-
хышларыны
динләсәм дә
шәхсән таныш
дејилдим. Нә-

һәјәт, елә бир күн кәлиб чатды. Азәрбајчанын адлы - санлы алимләриндән бири олан Һәбиб Шириновун гызынын тоју кечирилирди. Мәчлисә масабәјлик етмәсә дә, ағсагаллыг Бахыш һәкимә мәхсус иди.

Мән, бу мәчлисә мүғәнни кими дә'вәт олунмушдум. Охумағыма диггәтлә гулаг асан Бахыш

Институту илэ бирликдэ бөјүк күрд шаири Әһ-мәд Ханнин «Мәм вә Зин» поемасынын 300 иллијини кечирирди. Бахыш һәкимин тәклифи илэ о мәчлисдә дә фәал иштирак етдим.

Мән, Бахыш һәкимин чәрраһлыг мәһарәтиндән һеч данышмадым. Буну һамы билир. Бир дә һамы билир ки, Бахыш һәким халга хидмәт етмәк үчүн јаранан адамдыр.

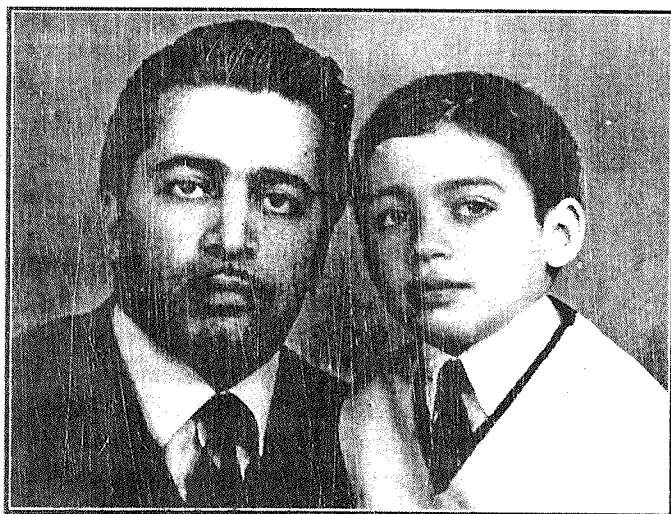
Әлихан Нәриман оғлу Салманов,
мүғәнни



Сағдан: Агил /Бахышын нахчыванлы досту/
онун оғлу вә Бахыш һәким



Солдан: Полковник Шаһин Чаһанкиров,
Бахыш Һүсејнов, достлары;
Сағдан: Спартак, Камран
/Бахышын гардашы/



Бахыш Һүсејнов вә оғлу Чаваншир
6 јашында

ҲАНСЫ КЭСДЭ ВАРСА ШАИР ҮРЭЈИ,

ҲƏЈАТДА ЧОХУНУН ОЛАР КƏРЭЈИ.

МАҲИР ҲƏКИМ,

ШАИР ҲƏКИМ

Бахыш Һәкимин маһир бир тәбиб олдуғу ел - обаја чохдан бәлли иди. Лакин онун шаирлијиндән чохларынын хәбәри јох иди. О, јаздыгы ше'рләри 5 - 6 нәфәр достуна охуса да, онлары үзә чыхармырды. Шәхсән бу сәтирләрин мүәллифи онун ше'р јазмасыны ешитсә дә, анчаг бир нечәсини динләмишди. Она, ше'рләрини оху динләјәк, дејәндә белә чаваб верәрди:

- Дарыханда, һөвсәләм дараланда, мәнә бир һадисә мәнфи тә'сир едәндә бәзи чызмағаралар едирәм. Бу јазыларын һеч бирини шаирләрә охумаға чәсарәт етмәмишәм. Горхурам, бу јазылар Һәкимликдә газандығым хәтир - һөрмәтә хәләл кәтирсин.

Тәкидләримизә бахмајараг о, узун мүддәт јаздығлары ше'рләрлә бизи кениш һалы етмәди. Лакин онун һаггында китаб јазмағ мәсәләси ортаја чыханда, ше'рләрини дә нәзәрдән кечирмәји гәрәра алдыг. Јенә дә о, инад етди ки, ше'рләри үзә чыхасы јазылар дејил. Онун бу инады биздә марағы даһа да артырды. Чох чәтинликлә ше'рләрини алыб охумалы олдуғ. Сән демә, Бахыш Һәким чохдан ше'р јазырмыш. Тәгрибән 30 ил мүддәтиндә о, ара - сыра ше'р јазмағы да унутмамыш вә бу ишдә гәләмини сынамышдыр.

Онун јаздығлары ән чох гошма, кәрајлы, гәзәл, мәснәви шәклиндә олан ше'рләрдир. Бу ше'рләрин гафијәсиндә, һечасында, бөлкүсүндә мү-

эјјән гүсурлар олса да, ән әсас мәсәлә одур ки, фикир вә мәзмун зәнкинлији илә тә'рифә лајигдир. Буна көрә биз бу ше'рләри саф - чүрүк вә бир һиссәсини редактә едиб һөрмәтли охучуларын мүһакимәсинә вермәји лазым билдик. Чәсарәтлә дејә биләрик ки, Бахыш һәкимин ше'рләри бә'зи мәтбуат вә китаб сәһифәләриндә охудугумуз бир чох ше'рләрдән даһа мәзмун-лудур.

Бир нечә мисал кәтирмәклә дејиләнләри јәгин едә биләрик.

Нә чыхасан уча тахта,
Нә о јердән дүшмәјәсән.
Нә таләјин көһлән чапа,
Нә јәһәрдән дүшмәјәсән.

Шаир «Сөзүм јох» рәдифли гошмасында чәр-хи - фәләјә үз тутуб дејир ки, сәнин әлиндән са-баһа күманымыз јохдур. Күрәкләрә һагсыз ох батырмысан, кимини ач, кимини тох етмисән, на-мәрдләрин чанында шејтан јувасы гурмусан. О, һәмин ше'рини белә битирир :

Бир јахшылыг, мин јаманлыг јаратдын,
Дүз дејәнин дартыб дилин гопартдын.
Бахыша да дәнә - дәнә тор атдын,
Даһа сәнә дејиләси сөзүм јох.

Ајдын мәсәләдир ки, шаир 1991 - чи илдә јаздыгы бу ше'риндә чәмијјәтимиздә олан бәла-лара «Чәрхи-фәләјә» үз тутараг гәләмә алмыш-дыр.

«Јохдур» рәдифли гәзәлиндә Бахыш һәким јазыр :

Јахшы ишлэ, хејирхаһлыг галар анчаг дүнјада,
Белэ ишин һәјат илэ әсла видасы јохдур . . .

Пак инсанын әмәли дә гәлби кими ачыгдыр,
Чуалларда кизләтмәјә оху, чидасы јохдур.

Бу дөрд мисрадан чох данышмаг олар. Биз бурада рәдифли ики кәлмәни - «видасы јохдур» вә «чидасы јохдур» ифадәләрини нәзәрдән кечи-рәк. Мә'лумдур ки, өлән, мәһв олан һәр бир чан-лы вә чансыз дүнја илэ әбәди видалашыр. Ба-хыш һәкимсә бәдии тапынты илэ изаһ едир ки, јахшылыг, хејирхаһлыг видалашмајыб дүнјада галыр. Бу сүбут едир ки, Бахыш ше'рә јенилик кәтирә билир. Шүбһә јохдур ки, чохлары «чида-ны чувалда кизләтмәз»ләр кими мәшһур аталар сөзүндән һалыдыр. Һәким шаир бу аталар сө-зүндән мәһарәтлә истифадә едиб билдирир ки, һәр кимин әмәли кими үрәји дә ачыгдыр, онун халгдан бир шеј кизләтмәјә еһтијачы јохдур. Чувалда кизләдилән чида ону дешиб көрүндүјү кими, бәд әмәл дә бир күн үзә чыхар. Амма пак инсанын гәлби дә, әмәли дә күзкүдүр.

Бахыш һәким ше'рләриндә образлы ифадәләр ишләтмәклә онларын мәзмунлу олмасына сә'ј көстәрир. «Күзкүсү вә түстүсү» адлы кәрајлы һечасы илэ јазылан дөрдлүјүнә диггәт јетирәк:

Тез ағарса, салсаг јада,
Аг сач өмрүн күзкүсүдүр.
Демәк, үрәк дүшүб ода,
Аг сач онун түстүсүдүр.

Зәннимизчә, чох сәрраст дејилмишдир. Бу дөрд мисранын кениш тәһлили 4 - 5 вәрәгә сығ-

маз. Лакин куман едирик ки, бу изаһата еһтијач јохдур. Нәјә көрә ағ сачын «өмрүн күзкүсү», «үрәјин түстүсү» олдугуну дөрдлүјү охујан өзү дөринлији илә дәрк едә биләр.

Бахыш, мәшһур каман устасы Һабилә һәср етдији гәзәлиндә дејир ки, сәнин каманын:

Чырпынан үрәјиди, һикмәти мө'чүзәди,
Далгалар галхар көјә ичинин үмманындан.
Каһ мүждә верир далга баһарын чичәјиндән,
Авазы хәбәр јажыр каһ пајыз хәзанындан.

Һәкимин гәләми бурада Һабил каманыны далғасы көјә галхан үмман адландырмагла јанашы, онун авазыны чичәкли баһара вә пыјыз хәзанына бәнзәдир. Рәмзи мә'насы олан бу ифадәләрлә шаир халгын шад вә севинчли күнләрини каманын авазында баһар чичәкләринә, онун гәмли вә кәдәрли һалыны пыјызын хәзанына бәнзәдир. Бу мисаллар ону көстәрир ки, Бахыш чалышыр ки, мәзмун форманын гурбаны олмасын, ону мә'наландырсын.

Бахыш ше'рләриндә Вәтән вә халг дәрдини унутмур, сөзү гылынча чевириб јурдумузу ишгал едән дашнак чәлладларынын башына ендирир. Торпага бахымсызлыга дөзмүр вә өз сөзү-нү чәсарәтлә дејә билир. Онун «Биздән имдада диләјир» адлы ше'ри догма рајону Губадлыда торпага бахымсызлыга һәср олунуб. Сәксәнинчи илләрин икинчи јарысында јаздыгы бу ше'рдә охујуруг:

«Мәзрә дүзү» көзәллији итириб,
Күл јеринә гангал, тикан битириб.
Аһы - вајы дагы - дашы көтүрүб,

Бахымсызлыг башына од элэјир,
Кечэ - күндүз биздэн имдад дилэјир.

О, 25 мисралыг бу ше'риндэ торпага гажгысыз
мүнасибэт бэслэндијинэ дөзмүр, һамыны имдада
чағырыр.

Шаир «Мән» адлы вэ башга ше'рлэриндэ сат-
гынлыг вэ хэјанэт нәтичәсиндэ вәһшиләшән
дашнаглар тәрәфиндән ишгал олуан торпаг-
ларымызын дәрдинэ јаныр, гачгын дүшән мәрд
елләрин күнүнә аглајыр. Анчаг о, руһдан дүш-
мүр, кәлечәјә үмид вэ инамла бахыр, мүгәддәс
торпагларымызын керижә гажтарылачагына үрәк-
дән инаныр. Бунун үчүн һамыны сәфәрбәр олма-
га чағырыр.

Нәби јурду тапдаг олуб дүшмәнә,
Чәкилибди һәдсиз гызмар шиш мәнә.
Кәрәк дејил инди өзкә иш мәнә,
Кери алынынча јурдум, торпагым,
Кәрәк сәнкәр олсун анчаг јатагым.

Фүзули, Зәнкилан, Кәлбәчәр һаны?
Бәс Ағдамын нијә батсын ад - саны?
Чәбрајылы, нечә гыјаг Шушаны?
Лачыным, Хочалым азад олунча,
Борчлујам сарылам ити гылынча.

Јахуд «Нә дурмусан, тәтији чәк» ше'риндә
Вәтән огулларыны дүшмәнә гаршы инадлы
мүбаризәјә чағырыр.

Вәтән оғлу, Вәтән јаныр,
Нә дурмусан, тәтији чәк!
Јурд - јувамыз аловланыр,

Дүшмән бизә кәлир кәләк,
Нә дурмусан, тәтији чәк !

Бир сөзлә Бахышын ше'рләриндә дөврүн нәб-
зи дөјүнүр, ел - оба дәрдини чәкмәклә онун на-
раһатлығы диггәти чәлб едир, чәмијјәтдә баш ве-
рән мүсбәт вә мәнфи һадисәләр өз әксини тапыр.

Үмид едирик ки, Бахыш һәким бәдии јарады-
чылығыны даһа да пүхтәләшдирәчәк, даһа мез-
мунлу вә рәнкарәнк ше'рләри илә биз охучула-
ры үрәкдән севиндирәчәкдир.

ӘБӘДИДИР АРАМЫЗДА

Әзизимиз Миринин фачиәли
вәфаты мүнәсибәти илә

Бир намәрди нечә олду қөрмәдик?
Голтуғлара о чох гојду гарпыз да.
Кор олдугму она фикир вермәдик?
Миријә гәсд етди гурд сырамызда.

Бу дәррдән бир даһа үзүмүз күлмәз,
Һеч нә гәлбимиздән кәдәри силмәз.
Јох - јох, инанмајар Миримиз өлмәз,
Әбәди галачаг о, арамызда.

Бахыш, ел унутмаз о, мөһрибаны,
Онун кими икид, вугарлы һаны?
Вахтсыз гисмәт олду торпаға чаны,
Ады мәлһәм олсун гој јарамызда.

БИЗДӘН ИМДАД ДИЛӘЛИР

«Мәзрә дүзү» көзәллији итириб,
Күл јеринә гангал, тикан битириб.

Аһы - вајы дағы - дашы көтүрүб,
Бахымсызлыг башына од әләјир,
Кечә - күндүз биздән имдад диләјир.

«Чөмчә булаг» инди төкүр көз јашы,
Ган аглајыр һәр ағачы, һәр дашы.
Бу јурд олуб гәм, кәдәрин сирдашы,
Налә чәкиб өзүнә дәрд бәләјир,
Кечә - күндүз биздән имдад көзләјир.

«Мәрдиҳана» мәрд дајаныб һәлә дә,
«Имамзада» бурда дөнүб бәләдә.
Күман едир дүнја кетмәз белә дә,
Аллаһдан бир гапы ачмаг диләјир,
Кечә - күндүз биздән имдад көзләјир.

Кол - кос басыб «Гатыр учан» ашары,
«Һамар дүз»үн галмајыбды һамары.
Көзүм кәзди каб ашағы - јухары,
Бу мискинлик гәлбә гүссә чиләјир,
Кечә - күндүз биздән имдад диләјир.

«Көрпү көзү» јашыл донлар кејиниб,
Сөјүдләрин салхымлары әјилиб.
Сел апарыб, торпаг хејли јејилиб,
Елә бил ки, дилә кәлиб мәләјир,
Кечә - күндүз биздән имдад диләјир.

ҲАРДАСАН ҲӘБИБ ?

Ҳардасан, һардасан Ҳәбиб гардашым,
Үрәк јангысында, көз јашындамы?

Сөjlә кәзирсәнми көнүл сирдашым,
Аран чөлләриндә, даг башындамы?

Бирдән хәjал кими кетдин, jох олдун,
Елә бил jаjындан сүзән ох олдун.
Халгынын дәрдиндән саралыб солдун,
Галдын дост - танышын jаддашындамы ?

Сәнсиз гәрг олмушут бир дәрjа гәмә,
Үрәжимиз дөнүб дәрдә һәмдәмә.
Jохлуғун олубду бизә ваһимә,
Галаг һәсрәтинин тәләшындамы?

Бахышын чохса да һәлә еjваjы,
О, һәр күн десә дә сәнә лаj - лаjы.
Адын үрәjиндә гуруб сараjы,
Һөрмәтин сажрышыр гаш - дашындамы?

НӘ АХТАР, НӘ КӘЗ

Санки әзаларым өзүмүн деjил,
Чанымын ләрзәси мәни ләлидир.
Бәдәнимә белә вәлвәлә салан,
Бәлкә вахт jелидир, вә'дә jелидир.

Башыма елә бил илдырым чахыр,
Хәjалым гәлбими jандырыб jахыр.
Елә бил чәсәдим кур селдә ахыр,
Мәни гәрг еjләjән бир даг селидир.

Гәлбинин вурғусу чыхыб тәһәрдән,
Гуш кими чырпыныр гәмдән, гәһәрдән.
Нә исә ичимдә үзүлүр һәрдән,
Санырам үзүлән арзу телидир.

Алнына жазылан Бахыш, позулмаз,
Бәхт һөкмү гәтидир, әсла јозулмаз.
Күнаһы өзкәдә нә ахтар, нә кәз,
Вәфасыз өмрүнүн бу бир фе'лидир.

А Л Л А Ң !

Јурдум ишғал олуб, нечә дөзүрәм,
Үрәји дәмирәм, дашаммы, Аллах?
Нечә өмүр сүрүб, нечә кәзирәм,
Бир чансыз бәдәндә башаммы, Аллах?

Елим гачгын дүшүб, јурдум таланыб,
Һәр бир ан дәрдимә мин дәрд чаланыб.
Евләр јандырылыб, тонгал галаныб,
Һәсрәтли көзләрдә јашаммы, Аллах?

Мүгәддәс торпаглар, көмәк ет мәнә,
Кәрәк һүнәримлә керижә дөнә.
Бахышам, халгыма, доғма Вәтәнә,
Баһар әвәзинә ғышаммы, Аллах?

КҮРД ОЛМАҒЫН ГӘБАҢӘТИ НӘДӘДИР?

Сон заманлар бәзи чызма -
гарачылар, халглар арасында
нифаг салмаг үчүн дәрідән -
габыгдан чыхан бошбогазлар
мәтбуатда күрдләр барәдә һеч
бир әсасы олмајан јазылар
дәрч едирләр.

Үзү ағдыр Улу Танры јанында,
Мәрданәлик һәр вахт чошур ганында.

Дост јолунда ғыјар ширин чанын да,
Күрд олмағын гәбәһәти нәдәдир ?

Достуну - дост, дүшмәнини дүз сечәр,
Намусуна, гејрәтинә анд ичәр.
Вәтәнә сон дамла гандан о кечәр,
Күрд олмағын гәбәһәти нәдәдир ?

Нә вар топлар, нә мал - дөвләт арамаз -
Гејрәтини «нәрә јүклә», апармаз.
«Күрд, күрд» дејиб һај-күј салмаг јарамаз,
Күрд олмағын гәбәһәти нәдәдир ?

Кара кәлмәз шәр - бөһтанлар, һәдәләр,
Јолу азмаз чәһд едилсә нә гәдәр.
Јалан - палан јајан кәдә - күдәләр,
Күрд олмағын гәбәһәти нәдәдир ?

Үнванына гара јахма һәдәрди,
Азәрбајҗан үрәјиндә тәпәрди.
Бу дијара синәси бир сипәрди,
Күрд олмағын гәбәһәти нәдәдир ?

СӨЗҮМ ЈОХ

Чәрхи - фәләк, аман, сәнин әлиндән,
Лап безмишәм јаман, сәнин әлиндән.
Сабаһа јох күман, сәнин әлиндән,
Артыг мәндә табламаға дөзүм јох.

Бу дүнјанын азын, чохун көрмүшәм,
Күрәкләрә батан охун көрмүшәм.
Нечә - нечә ачын, тохун көрмүшәм,
Мал - мүлкүндә, сәрвәтиндә көзүм јох.

Мәрдлик олсун кәрәк инсан ганында,
Шејтан јува салыб намәрд чанында.
Кәзмә наһаг, алчагларын јанында,
Өзүм нәдир ? Зәррә гәдәр изим јох.

Бир јахшылыг, мин јаманлыг јаратдын,
Дүз дејәнин дартыб дилин гопартдын.
Бахыша да дөнә - дөнә тор атдын,
Даһа сәнә дејиләси сөзүм јох.

БУ ДҮНЈАНЫН НЕЧӘ ҮЗҮ ВАР, АЛЛАҢ ?

Кимисинә дәм јарадыб бу дүнја,
Нечә көздә нәм јарадыб бу дүнја.
Өзү бојда гәм јарадыб бу дүнја,
Бу дүнјанын нечә үзү вар, Аллаһ ?

Синәсиндә мин - мин чәнңәт бағы вар,
Буз булаглы, күл - чичәкли дағы вар.
Сағалмајан дүјүнү вар, дағы вар,
Бу дүнјанын нечә үзү вар, Аллаһ ?

Кимисини јердән ата миндирир,
Кимисини дартыб јерә ендирир.
Кимисинә додаг бүзүб диндирир,
Бу дүнјанын нечә үзү вар, Аллаһ ?

Мин нәфәрдән бирчә нәфәр мәрди вар,
Бир севинчи, амма мин бир дәрди вар.
Мән Бахышам, ағзы ганлы гурду вар,
Бу дүнјанын нечә үзү вар, Аллаһ ?

НЭ ДУРМУСАН, ТЭТИЈИ ЧЭК !

Вәтән оғлу, Вәтән јаныр,
Нә дурмусан, тәтији чәк !
Јурд - јувамыз аловланыр,
Дүшмән бизә кәлир кәләк,
Нә дурмусан, тәтији чәк !

Гочалары, көрпәләри,
Јандырырлар дири - дири.
Дөзмә, јурдун олуб шири,
Гурд јурдунда бачар турп әк,
Нә дурмусан, тәтији чәк !

Од вурулуб кәнд - шәһәрә,
Јерлә - јексан олуб һәрә,
Дурма, дөнүб дәли нәрә,
Дүшмәни ет өтдәк үрәк,
Нә дурмусан, тәтији чәк !

ДҮШМӘЈӘСӘН

Нә чыхасан уча тахта,
Нә о јердән дүшмәјәсән.
Нә тәлҗин көһлән чапа,
Нә јәһәрдән дүшмәјәсән.

Јејин бәхт дә, бу дејил сирр, -
Гәза - гәдәр көрәсидир.
Нә тәһәрдә оласан шир,
Нә тәһәрдән дүшмәјәсән.

Бахыш, нәләр чәкиб башын,
Јаман ағыр олуб дашын.

Чох дүшмүсән, артыб јашын,
Тәки кирдән дүшмәјәсән.

САЧЫМ НИЈӘ АҒАРМЫСАН ?

Һәлә јаша долмамышам,
Сачым нијә ағармысан ?
Өмүрдән кам алмамышам,
Сачым нијә ағармысан ?

Бу нә сирди сөјләсәнә,
Мәни һалы ејләсәнә? . .
Ким гаргајыб сөјлә сәнә,
Сачым нијә ағармысан ?

Бәлкә баһар чичәјисән ?
Күлләрин ән көјчәјисән ?
Бахышын гәлб истәјисән,
Сачым нијә ағармысан ?

ЛАЈ - ЛАЈ, ҺӘБИБӘ

Шамил Әскәровун әзиз досту вә ган
гардашы профессор, көзәл инсан
Һәбиб Ширинова һәср етдији «Лај-
лај, Һәбиб лај - лај» ше'риндән
тә'сирләнәрәк

Мән билмирәм, дејин көрүм,
Кими тапаг тај, Һәбибә ?
Јалварырам, дилләнмәјин,
Демәјин «вај - вај», Һәбибә.

Бу нә кедиш, бу нә јолду,
Гәлбләрә гәм, гүссә долду.
Нијә өлүм вахтсыз олду
Чаван икән пај, Һәбибә ?

Бахыш, сөзү габил кәлсин,
Ел - обаја гаил кәлсин.
Чағырын гој Шамил кәлсин,
О, десин «лај - лај», Һәбибә.

ИНТИЗАРЫ СЫХЫР МӘНИ

Губадлыда дәрәләрин,
Гајаларын, бәрәләрин,
Ејвазлы тәк чәннәт јерин,
Интизары сыхыр мәни,
Хәјал шишә тахыр мәни.

Гыжылтылы, кур селләрин,
Ајна үзлү чај көлләрин,
Андым, аһы чәкдим дәрин.
Интизары сыхыр мәни,
Хәјал шишә тахыр мәни.

Баһар чағы тәр бәнөвшә,
Әтир јајыр јала, дөшә.
Һаны чәмән, һаны мешә?
Интизары сыхыр мәни,
Хәјал шишә тахыр мәни.

Бәркүшадын - гәлб ганымын,
Нәби кәзән чаһанымын,
Илк бешик, сон мәканымын,

Интизары сыхыр мәни,
Хәјал шишә тахыр мәни.

КИЗЛИ - КИЗЛИ

Дөвран јенә башымыза,
Оду төкүр кизли - кизли.
Зәһәр гатыр ашымыза,
Гәлби сөкүр кизли - кизли.

Һәр күн јалан сөјләјәрәк,
Башымызы пијләјәрәк,
Хәнчәр илә пејләјәрәк,
Дизи бүкүр кизли - кизли.

Јаман әјиб даш - тәрәзи,
Гәлбләр олуб гәм дәнизи.
Бахыш, кәсиб әтимизи,
Шишә чәкир кизли - кизли.

МӘНИМ ДОҒМА БӘРКҮШАДЫМ

Шамил Дәлидаг сајагы

Мәнә доґма, мәнә әзиз Бәркүшад,
Илк нұбарым, ширин шәрбәт, ширин дад,
Сән олмусан мәнә үнван, мәнә ад,
Тәбиәтин еј мө'чүзә гүдрәти,
Гејрәтиндир ел - обанын гејрәти.

Илһам алдым Шәһријардан, Шамилдән,
Вугарландым ики гоша камилдән.
Фәрәһләндим Вәтән адлы амилдән,

Јада дүшдү чаван чагым, сөзлөрим,
Догма јурдда галан бир чох излөрим.

Бөркүшадым, ана олдун бизә сән,
Дөрөлөрлө ениб кәлдин дүзә сән.
Чох јарашыр гыжһагыжла сүзәсэн,
Јај кәләндә синән үстә үзәрдик,
Олмасајдын ахы нечә дөзәрдик?

Јүз - јүз булаг сәндә вериб әл -әлә,
Бәнзәјирсән сөзү јекдил бир елә.
Јаз фәслиндә һеј дөнүрсән кур селә,
Кешкә биз дә бир зиндана вурајдыг,
Бирләшәјдик, сатгын бојну бурајдыг.

Һәр вахт белә бұллуր кими көрүн сән,
Јај күнү дә чешмә кими сәринсән.
Һәр бир јана голларыны сәирисән,
Ел - обаја, бағ - бағата сәфасан,
Дүз илгарсан, е'тибарсан, вәфасан.

Саһилиндән һәр чүр пенчәр дәрәрдик,
Гурумаға палаз үстә сәрәрдик.
Кол дибиндә каһ «әждаһа» көрәрдик,
Өзүмүзү сојуг көлә атардыг,
Һај кәлинчә дәрин јердә батардыг.

Ағ каһанын, Хәзәл кабын пөһрәси,
Кен јамачын, Ағязынын бәрәси,
Јаддан чыхмаз Мәлиқдагын дәрәси,
Сүпүркәлик, кәкотулу күнејләр,
Күл - чичәкли, балдырганлы гузејләр.

Һәрдән кедиб «Бөјүк каба» чатардыг,
Нишанаја даш көтүрүб атардыг.

Кәвәнләри ястылајыб јапардыг,
Мәрдиҳана, Чөмчәбулаг јаддадыр,
Хәјалларым миниб көһлән атдадыр.

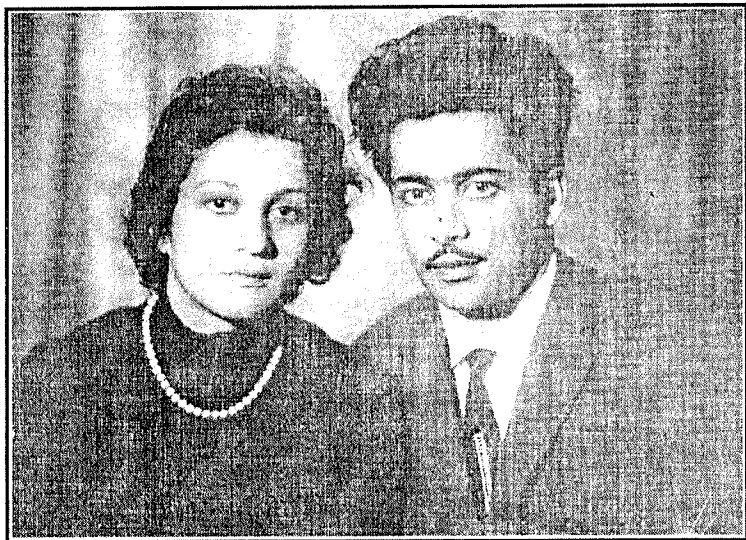
Мәзрә дүзү - јајлагларын көзәли,
Бурда олуб чох сөвданын әзәли.
Чох кәзмишәм јал - јамачы, гәчәли,
Чичәкләри соналајыб сечмишәм,
Буз булагдан бәс дејинчә ичмишәм.

«Чубугаты» сәјсыз гәдәр минмишәм,
«Дәһ - дәһ» дејә чоша кәлиб динмишәм.
Санки көһлән јалманына синмишәм,
Өзүм тамам јорулунча «чапмышам»,
Зәнн етмишәм мин гәләбә јапмышам.

Каһ ишимиз чырпы јығмаг оларды,
Каһ торбамыз пенчәр илә долларды.
Анамыз бу ишдән разы галарды,
Мәнзил сечиб сапандла даш атардыг,
Белә - белә боја - баша чатардыг.

Гышда шахта гапылары дөјәрди,
Дәрә - тәпә ағ донуну кејәрди.
Ағачларын будағыны әјәрди,
Гар үстүндә адымызы јазардыг,
Бә'зи сөзү јазыб дәрһал позардыг . . .

Бәркүшадым, һәр јаз чошуб «чәнки» чал,
Көпүкләниб көзә көрүн рәнки чал.
Елә селлән, ел көрмәсин бир завал,
Сән һәјатсан һәр күлә, һәр јарпага,
Бәрәкәтсән ел - обаја, торпага.



Бахыш һәким вә һәјат јолдашы
Хәзәнкүл ханым

КӘНЧЛИЈИМИ АХТАРЫРАМ

Дүшүнчәләр ичиндәјәм,
Нә кечәм вар, нә күндүзүм.
Кәнчлијими ахтарырам,
Демәјә вар она сөзүм.
Әлим чатмыр, үнүм јетмир,
Һардан алым сорағыны?
Бир дә нечә кери дөнүм?
Итирмишәм јолағыны.
Ону көрсәм сорушардым:
Нечә кәлиб, нечә кетдин?
Сорушардым ај инсафсыз,
Күндүз кәлиб, кечә кетдин?
Сөјләјәрдим, нәјә көрә

Ҳеч билмәдим адыны мән?
Де ширинми, ачы олдун?
Ҳеч билмәдим дадыны мән.
Сән кәләндә, бәлкә елә,
Ојанмајыб јатыбмышам?
Бир дәфәлик бәлкә сәни
Мән өмрүмдән атыбмышам?
Бу мүмкүнмү, ушаг икән
Бирдән - бирә јаша долмаг?
Кәнчлик јашы кечирмәдән
Ата олмаг, баба олмаг?
Ҳәјат елә кәлиб кечди,
Ҳеч дүшәрди кәнчлик јада?!.
Дөвран башы гарышдырды,
Кәнчлик дөврү кетди бада.
Еј кәнчлијим ! Ҳеч билмәдим
Јолларыны нечә кечдин.
Еј заваллы, сөјлә көрүм
Күндүз кәлиб, кечә кечдин?

АНАМ ӘЛИМДӘН КЕДИР

Өзүм олсам да һәким,
Анам әлимдән кедир.
Башыма нә од төкүм,
Анам әлимдән кедир.

Артыг јаша долмушам,
Чохдан ата олмушам.
Јаман күчсүз галмышам,
Анам әлимдән кедир.

Шам кими күндән - күнә,
Әријир сөнә - сөнә.

Баха - баха көзүнө,
Анам элимдән кедир.

Бахышам, чаны эсир,
Кимдир буна мүтәссир?
Һәјат һара тәләсир,
Анам элимдән кедир?!.

Ј А З А Р Д Ы М

Әкәр шаир олсајдым,
Анчаг һагдан јазардым.
Сөз гејдинә галсајдым,
Вардан - јохдан јазардым.

Шәр јазмаздым һеч заман,
Ишләтмәздим бир јалан.
Күрәкләрә санчылан,
Һагсыз охдан јазардым.

Әкәр шаир олсајдым,
Елдән илһам алсајдым,
Халг һавасы чалсајдым,
Көзү тохдан јазардым.

Һ Ә К И М Л Ә Б Ө Л Ү Р

Инсан дәрди, кәдәри,
Бә'зән һәкимлә бөлүр.
Гәлбиндәки ән дәрин
Сирри һәкимлә бөлүр.

Һәр ким дүшсә гәзаја,
Хәтәр дәјсә әзаја,
Агры дөнсә чәзаја,
Дәрди һәкимлә бөлүр.

Үрәк алова дөнүр,
Оду һәкимлә сөнүр.
Бәхти тәрсинә чөнүр,
Гәми һәкимлә бөлүр.

Б Ә Н Ө В Ш Ә

Бир күн бәнөвшә көрдүм, бојну әјри бәнөвшә,
Кәндимиз јада дүшдү, гәлб олду көврәк шүшә.
«Бәнөвшә - бәндә дүшә, биздән сизә ким дүшә»,
Кол дибиндә дејилди ушаг кими дәрәјдим,
Шәһәрдә дәстәсини бир гыз тахмышды дөшә.

Мән дә бир дәстә алдым, севинчим ашды-дашды,
Дөндүм көрпә ушаға, хәјалым чох долашды.
Сонра гәмә гәрг олдум, һушум башымда чашды,
Тутгунлашды сифәтим, дөндү гара булуда,
Кәдәрим селә дөнүб санки синәмдә чошду.

Бирдән јенә севиндим-бир тарих дүшдү јада,
Мән, мартда доғулмушам, бу ај битибди о да.
Кәдәrimi јох етди, санки јетишди дада,
Һәр икимиз доғмајыг, бир севирик баһары,
Кешкә о кәндимиздә јетишәјди имдада.

ДӨРДЛҮКЛӨР

КУЗКУСУ ВӘ ТҮСТҮСУ

Тез агарса, салаг јада,
Ағ сач өмүр күзкүсүдүр.
Демәк үрәк дүшүб ода,
Ағ сач онун түстүсүдүр.

ГАРА ВӘ АҒ КҮН

Гара күн, һәр инсанын
Кор бахтынын гисасыдыр.
Ағ күнләри, сиз инанын
Хош бахтынын мә'насыдыр.

ГӘЗӘЛЛӘР

МӘНИМ

Ја јетишмир көјләрә фәрјадым, аһым мәним,
Үзүн дөнүб ја мәнән еј улу шаһым мәним.

Бәс етмәзми өмрүндә чәкдијим мин - мин чәфа,
Сәбәбини ач сөјлә Танрым - дәркаһым мәним.

Јалвармарам һеч кимә дүшсәм дә од алова,
Јохдур сәнән савајы өзкә пәнаһым мәним.

Көлкән әксик олмасын үстүмән бирчә ан да,
Хиласкарым өзүн ол гадир Аллаһым мәним.

Бахышы сән јаратдын, доғру јол көстәр она,
Һүзурунда олмамыш әсла кұнаһым мәним.

О Л Д У М

Көрөндө о, күл үзүнү
жеримдө биһал олдум,
Дил гуруду, данышмады,
зәнн ејлө бир лал олдум.

Јегин билди ондан өтрү
од тутуб аловланырам,
Мөрамымы анламады,
үрәји мә'лал олдум.

Бир күн јадлар мәчлисіндө
көзләрим ону көрдү,
Санки мәни һеч көрмөди,
она бир хәјал олдум.

Чатдырдым гәлб диләјими,
олмады бир чавабы,
Көрүнмәјән одда јаныб
үрәји хал - хал олдум.

Көзләмәкдән, та көзүмүн
саралды көкү тамам,
Мән чарәсиз бир Бахышам,
белә кор игбал олдум.

К Е Д Ә Д У Н Ј А Д А Н

Гојма гәдир - гијмәт кедә дүнјадан,
Гојма хәтир - һөрмәт кедә дүнјадан.

Жараныбды инсан кэлиб кетмэжэ,
Шэн јашаја, зиллэт кедэ дүнјадан.

Јер үзүндэ хејирхаһлыг јарана,
Килеј - күзар, миннэт кедэ дүнјадан.

Инсан оғлу саф үрэкли, пак ола,
Кин - күдурет, нифрэт кедэ дүнјадан.

Бахыш һәким, һәр бәлаја чарэ вар,
Вај о күндән гејрэт кедэ дүнјадан.

Ј О Х Д У Р

Инчэ гэлбэ тохунмағын һеч бир фәјдасы јохдур,
Олмајанын, демәк, һәлә өзү, сәдасы јохдур.

Јахшы ишлә, хејирхаһлыг галар анчаг дүнјада,
Белә ишин һәјат илә әсла видасы јохдур.

Һәр бир шејин өз вахты вар, әзәл күндән беләди,
Кал мејвәни јемәк олмаз, өзкә гәјдасы јохдур.

Чәһд ејләјин јахшылығы әлдән гәти вермәјин,
Јаманлығы едәнләрин елдә нидасы јохдур.

Пак инсанын әмәли дә гәлби кими ачыгдыр,
Чуалларда кизләтмәжэ оху, чидасы јохдур.

Бахыш һәким садәлији гәлбдән, үрәкдән сеvir,
Онун нәји олса белә, әсла әдасы јохдур.

Г А Л А Ч А Г

Инсанларын бу дүнјада һаггы - сајы галачаг,
Камаллысы чох олса да, ағлы зајы галачаг.

Јер үзүнү фәтһ етмәјә кәлсә јенә Искәндәр,
Халг икидсә, торпағынын она пајы галачаг.

Дастанлара јазылачаг горхмаз кимсә, үрәји
Горхагларын тарихләрдә аһы - вајы галачаг.

«Мәнәм-мәнәм» дејәнләрин инан, јохдур ахыры,
Атмага нә бирчә оху, нә дә јајы галачаг.

Намәрдләрә әл узатма, кәлсә өлүм чагы да,
Еләсинин сона гәдәр санма бајы галачаг.

Чохларынын үрәјиндә севинч ашыб - дашса да,
Милјонларын синәсиндә кәдәр лајы галачаг.

Ачкөзлүјүн - фәлакәтдир, рүсвај јолу гәтидир,
Тамаһкарын нә һарајы, нә дә һајы галачаг.

Бахыш, чалыш вичданына гара ләкә дүшмәсин,
Чүнки һәлә јалтаглыгла, тутма дајы галачаг.

Ҳ А Б И Л К А М А Н Ы

Чал, Ҳабил од төкүлсүн
аләмә каманындан,
Алышсын јерләр - көјләр
аһындан - аманындан.

Чал Ғабил, чал гардашым,
гәлбләрдә ләрзә жарат,
Даг - даш да дилә кәлсин
каманын түгжанындан.

Чырпынан үрәжинди,
һикмәти мөчүзәдир,
Далгалар галхыр көжә
ичинин үмманындан.

Ғаһ мүчдә верир халга
баһарын чичәжиндән,
Авазы хәбәр јајыр
пајызын хәзанындан.

Елә чал каманыны гәлбиндән
галхсын вулкан,
Пүскүрсүн әршә алов
Бахышын гој, чанындан.

К Ә Л М Ә З

Сындырдығын гәлб саһиби,
бир дә бу јана кәлмәз,
Гачыб сәндән кәнар кәзәр,
дүшмә күмана, кәлмәз.

Үрәжиндә кин кәздириб ар сатан,
вичдан сатан,
Әбәс јерә чарә кәзмә,
динә - имана кәлмәз.

Үрәк дәјмә - дүшәрди бил,
ачы сөз она нештәр,
Әкәр бағын гуруса да,
дөнүб бағбана кәлмәз.

Әлли ил дә өјүд версән
фајдасы олмаз јенә,
Хәјанәткар оланларда инсаф
мејдана кәлмәз.

Һәјат јаман вәфасызды,
Бахыш дүнјадан кетсә,
Кечсә дә мин - мин гәринә,
бир дә чаһана кәлмәз.

В Ә Ф А Л Ы С А Н

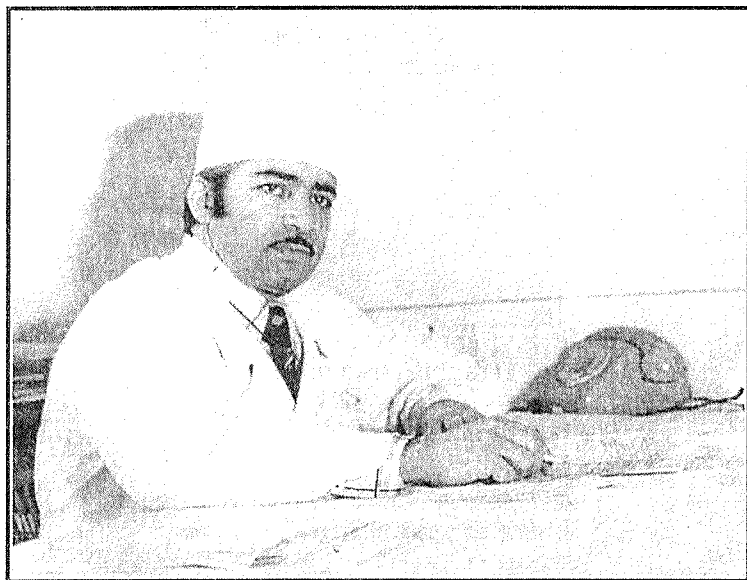
Еј заваллы башым,
нијә бир бу гәдәр говғалысан,
Нијә ағлым кәсән
күндән фикри дәниз далғалысан?

Сән еј чаным,
нәјә көрә ишим чох вахт даша дүшүр,
Нәјә көрә
өмрүм боју белә чөврү - чәфалысан?

Бирчә дәфә азалмады
үрәјинин гәлби - гәми,
Биканәләр зәнн ејләјир
бир һәјаты сәфалысан.

Ким нэ билир
 јараларын дэриндэн дэ, дэринди чох,.
Көрән сэнэ белә дејир:
 шүкүр лоғман шәфалысан.

Бахыш, табла һәр бәлаја,
 дәрдләринә ахтар чара,
Отуруб - дур мәрдләр илә,
 өзүн дә мәрд вәфалысан.

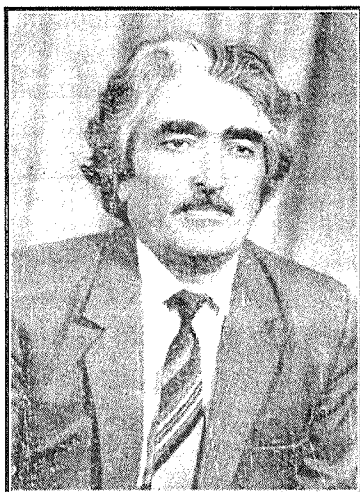


Бахыш Һүсејнов иш отағында

БАХЫША ҺӘСР ОЛАН БӘ'ЗИ ШЕ'РЛӘР,
ЕШИДӘК, ШАИРЛӘР КӨР НӘ ДЕЛИРЛӘР.

ХАЛГА КӘРӘК,
МӘРД ҮРӘК

Һүсејн Күрдоғлу



Һүсејн Күрдоғлу, танынмыш шаир,
Шәргшүнас алим

МӘРД ҮРӘК

Оғлumu өлүмүн пәнчәсиндән гуртаран
исте'дадлы һәким Бахыш Һүсејнова
миннәтдарлыгla итһаф едирәм

Тәк - тәк олур бу дүнјада мәрд үрәк,
Мәрд үрәјә сәчдә гылаг биз кәрәк,
Чохдур өмрүн сылдырымлы јохушу..
Дар ајагда дада јетәр Хызыртәк,
Бизим елин Бахышы вар, Бахышы!

Тәбиблији илаһидән веркидир,
Санырам ки, мөчүзәдир, көркүдүр,
Хош үлфәти бир нәғмәдир, түркүдүр,
Чомәрдлијин, кишилијин нахышы,
Бизим елин Бахышы вар, Бахышы!

Заман - заман лоғман дејиб анырам,
Јандығыма онун кими јанырам.
Ганындадыр, руһундадыр санырам
Ҳәкәринин, Бөркүшадын ахышы,
Бизим елин Бахышы вар, Бахышы!

Тә'рифиндә инчи јағар дилимдән,
Сөз әһлијәм, кәлән будур әлимдән.
Көр нә гәдәр чанлар алыб өлүмдән,
Нечә көздән јағыб севинч јағышы,
Бизим елин Бахышы вар, Бахышы!

Чох көрмүшәм јетим көзү силәндә,
Нәби кими јағы бағры дәләндә.
Ала көзү шөвгә кәлиб күләндә
Јада дүшүр күнүн баһар доғушу,
Бизим елин Бахышы вар, Бахышы!

Ҳалал олсун бу шөһрәти, бу шаны,
Тәбәссүмдүр онун шәрәф нишаны.
Күрдоғлудур әзәл нәғмә гошаны,
Мүкафаты - халгымызын алгышы,
Јурдумузун Бахышы вар, Бахышы!

*ҲҮСЕЈН КҮРДОҒЛУНУН
БАХЫША БАЈАТЫ ЧЭЛЭНКИ*

Лоғман Бахышым мәним,
Ше'р нахышым мәним.
Шаирәм сөзүмләдир
Сәнә алгышым мәним.

Гызылдыр элин сәнин,
Саралмаз күлүн сәнин.
Сәнин тәк лоғманы вар,
Хошбәхтдир елин сәнин.

Дүшдүн мин бир ода сән,
Күн вермәдин бада сән.
Дар күндә, дар ајагда
Јетишдин имдада сән.

Ғалалча ад - сан алдын,
Санки гана - ган алдын.
Өлүмүн пәнчәсиндән
Сән нечә мин чан алдын.

Дәјмәсин хәзан күлә,
Ғагг сәнә јазан күлә.
Илаһи бир ешт илә
Мәчнунсан Хәзәнкүлә.

Чаванширин әр оғул,
Бир ширин - шәкәр оғул.
Икидләр мејданында
Атасытәк нәр оғул.

Сачын дагда гар кими,
Гэлбин илк баһар кими.
Чәмшид - Фуад бој атсын,
Учалсын чинар кими.

Һәчәр анандыр сәнин,
Назлы сонандыр сәнин.
Бу тале чичәјинә
Чанын гурбандыр сәнин.

Күл ачан диләјин вар,
Нур сачан үрәјин вар.
Анана адаш олан
Бир көзәл мәләјин вар.

Өмрүн мин будагы вар,
Хезан олмуш чагы вар.
Синәндә о дағларын
Чалын - чарпаз дагы вар.

Гана батан ким олду?
Бахты јатан ким олду?
Әзиз ата јурдуну
Јада сатан ким олду?

О күнүн ағлар сәнин,
Бағрыны дағлар сәнин.
Бәркүшадла Һәкәри
Ганында чағлар сәнин.

Гардашымсан, чан Бахыш,
Чаһанда чаһан Бахыш!
Бахышы нур чешмәси,
Өмрү бир дастан Бахыш.

Жарашыр шөфгөт сәнә,
Ҳалалдыр шөһрәт сәнә.
Јурдун ана үрәји
Бәсләр мәһәббәт сәнә.

Дадыма јетән олдун,
Мөвлам илә тән олдун.
Мәним чијәрпарамын
Хиласкары сән олдун.

Гәлбимдән һалы достум,
Әли шәфалы достум.
Өз сөзүнүн ағасы,
Доста вәфалы достум.

Халга кәрәкдир, кәрәк
Нурлу зәка, мәрд үрәк.
Күрдоғлунун көзүндә
Учасан Ишығлытәк.

Ширхан Гәрибли

ГАДИР АЛЛАҢ ӨЗҮ ОЛСУН
ДАҖАҒЫН

Элләрин гызылды, ләлди, көвһәрди,
Мәнә гардашымы тәзәдән верди.
Инан, һамымызын јох олду дәрди,
Аллаһ сәни өмрүн боју шад етсин,
Үрәјинә дәрди - гәми јад етсин.

Һәр вахт сәни гәлби севинч көрәјдим,
Үрәјими ачыб сәнә верәјдим.
Шәрәфинә гошма, тәчнис һөрәјдим,
Күмраһ јаша елдән өтрү ај Бахыш,
Сәнәтинә әһсән, азды мин алгыш.

Тибб елми пешәнлә әршә учалыр,
Мин - мин хәстә шәфа тапыб, күч алыр.
Мән дејирәм, һәким наһаг гочалыр,
Диләјирәм азы јүзә чатасан,
Чаван галыб ити аддым атасан.

Ширхан Гәриблијәм, олдум гонағын,
Гадир Аллаһ өзү олсун дајағын,
Бүдрәмәсин өмрүн боју ајағын,
Масаллыја - гонаг кәлиб бизә сән,
Каш көзәл јерләри көрүб кәзәсән.

Шаир Ислам

Г Ә Н И М Ә Т С Ә Н Ј У Р Д У М У З А

Һәкимләрин пејгәнбәри
Һүсејнов Бахыша

Башын елин шаһ дағыдыр,
Ағ чичәкләр ојлағыдыр.
Әлин гәлбдән гәм дағыдыр,

Хәстәләрә чәкир чәфа,
Мин - мининә олур шәфа.

Вар ол, һалал еј сүд әммиш,
Бармагларын гызыл имиш.
Көрән һамы әһсән - демиш,
Мәним кими сәјсыз хәстә,
Чох тез галхды ајаг үстә.

Бычағыны алыб әлә,
Дов кәлирсән чох әчәлә.
Мин ил јаша индән белә,
Бу сөзә ким атмаз имза,
Гәнимәтсән јурдумуза.

Барије Бала

А Р З У М

Чох һөрмәтли гардашымыз, көркәмли
тәбиб Бахыш Гүсејнова итһаф

Әзиз гардаш, бөјүк логман,
Дәрдән, гәмдән узаг долан.
Мәғлуб олсун ишғалчы јад,
Јурд - јувамыз олсун азад.

Јаранмысан сән гүдрәтдән,
Камал алдын тәбиәтдән.
Чохларына вердин һәјат,
Әләчсыза олдун ничат.

Јазыгларын олдун кары,
Ачдын бағлы гапылары.

Имдадсыза олдун имдад,
Биз күрдләри ејләдин шад.

Бир арзум вар јетәк она,
Гонаг кедәк Күрдүстана.
Күлүстандан күлү дәрәк,
Дост - таныша совгат верәк.

Күрд дилиндән III. Дәлидаг
тәрчүмә етмишдир.

Идрис Вердијев

В Е Р И Б Д И Р

Мәшһур үз - чәнә тәбиби, көзәл
инсан гајгыкеш һәким Һүсејнов Бахыша

Әлләринә гурбан олум ај һәким,
О әлләр чохуна шәфа верибдир.
Нур бәләнсин габил бармагларына,
Инсанлара чох зөвг - сәфа верибдир.

Санки халиг өзү дејиб кәлмишәм,
Баш биләнин јүзү дејиб кәлмишәм,
Дәлидагдан Сизи дејиб кәлмишәм,
Мин - мин хәстә Сизә чәфа верибдир.

Идрисәм мәлһәмдир һәтта, һәр сөзүн,
Дәрман да өзүнсән, логман да өзүн.
Үмидсизләр Сизә тикибди көзүн,
Танры гәлбинизә вәфа верибдир.

Е Ж БӨЖҮК ЛОҒМАН

Кәркәмли алим, танынмыш һәким
Бахыш Һүсејновун 60 иллијинә итһаф

Гарабағ дејиб,
Гәлбим гәм јејиб -
Гәддими әјиб,
Тап дәрдә дәрман,
Еј бөјүк лоғман.

Гудурмуш јағы,
Араны, дағы,
Бағчаны, бағы
Талады јаман,
Еј бөјүк лоғман.

Чомағы товла,
Бычағы совла,
Дүшмәни говла,
Гајытсын һәр јан,
Еј бөјүк лоғман.

Јашын мүбарәк!
Гәнимин кәрәк,
Дәрсини верәк,
Көрмәсин аман,
Еј бөјүк лоғман.

Һај салыр Моти,
Олмајағ мүти.
Сөз олсун гәти:

Анаг гана - ган!
Еј бөјүк логман.

Күрд дилиндән Ш. Дәлидаг
төрчүмә етмишдир.

Усыфе Фәки

Һ Ә Р А Н Д Ы Н Б А Х Ы Ш

Көзәл инсан, камил һәким, әзизимиз
Бахыш Һүсәјновун 60 иллијинә

Гәлбиндә вәфа,
Чәкмәјә - чәфа,
Вермәјә - вәфа
Јарандын Бахыш.
Халг, Вәтән олду
Һәр андын Бахыш.

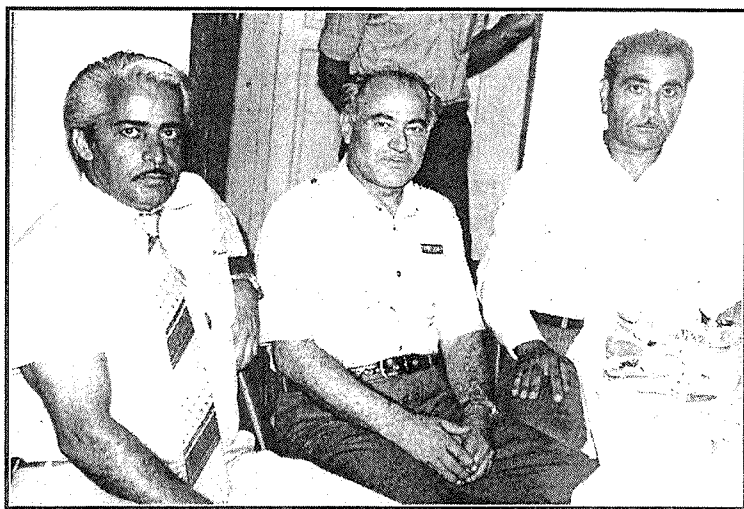
Вүгар олмаға,
Илгар олмаға,
Намдар олмаға
Јарандын Бахыш.
Халг, Вәтән олду
Һәр андын Бахыш.

Сән, еј хиласкар,
Гыша новбаһар.
Дәрдә әлеһдар
Јарандын Бахыш,
Халг, Вәтән олду
Һәр андын Бахыш.

Һәгигәтә һим,
Гәлб сазына сим,
Азара гәним
Јарандын Бахыш,
Халг, Вәтән олду
Һәр андын Бахыш.

Јүз әллијә чат,
Ат белиндә јат.
Инсана - һәјат
Јарандын Бахыш,
Халг, Вәтән олду
Һәр андын Бахыш.

Күрд дилиндән тәрчүмә едәни
Ш. Дәлидағ



Сағдан: Профессор Һәбиб Ширинов,
мајор Мөһсүн Чәбрајылов вә Бахыш
Һүсејнов

ЛƏТИФƏ МҮДРИКЛИК ƏЛАМƏТИДИР,

ЗƏКА ИЛƏ ДИЛИН МƏҺАРƏТИДИР.

*ДИЛ - АҒЫЗДА КƏЗИР ИЛƏРДƏН БƏРИ,
ГУБАДЛЫ, ЕЈВАЗЛЫ ЛƏТИФƏЛƏРИ*

Азәрбајчанын һәр бир рајонунда дузлу - мәзәли ләтифәләр јаранмышдыр. Шәки, Ајрым вә башга бөлкәләрин ләтифәләри топланмыш, китабларда, гәзетләрдә, журналларда да чап едилмишдир. Инди дә тез - тез дүшүндүрүчү ләтифәләрә раст кәлирик. Мүасир дөврдә дә јени ләтифәләр јараныр.

«Молла Нәсрәддин ләтифәләри» бүнөврәси үзәриндә гурулан Азәрбајчан ләтифәләри топланыб нәшр едилсә нечә - нечә галын чилдә сығмаз. Мәсәлән, чәсарәтлә дејә биләрик ки, кәлбәчәрли Кәлбалаји Фәрәчин, Рәфинин, Кәлбалынын вә бир чох башгаларынын ләтифәләриндән галын бир роман һәчминдә китаб јазмаг олар. Губадлы рајонунда да ләтифә усталары аз олмамышдыр.

Бахыш һәким имканы даирәсиндә Губадлы рајонунда вә өз доғма кәнди Ејвазлыда јаранан ләтифәләрин бир гисмини топламышдыр. Онларын бәзиләрини бу китаба дахил етмәји фәјдалы һесаб етдик /бу ләтифәләрә охшар бәзи ләтифәләр башга бөлкәләрдә дә сөјләнилик. Ш. Ә./.

ШҮКҮР, МИН ШҮКҮР

Чајларын даша - даш вахты имиш. Мәммәдли кэндиндән бир нәфәр көрпүдән кечәркән чошуб-дашан чаја тамаша едир вә көзү гаралыб чаја дүшүр. Сел јазыг кишини көтүрүб апарыр. Ону хилас етмәк мүмкүн олмур.

Чамаат көрпүнүн әтрафына топлашыб баш верән бәдбәхт һадисәнин сәбәбини ајдынлашдырыр. Бейчәт әфәнди дә бура кәлир вә сорушур: - Дејин көрүм о киши көрпүнүн үст тәрәфиндән, јохса алт тәрәфиндән чаја дүшүб?

Дејирләр, ага алт тәрәфдән суја дүшүб.

Бейчәт әфәнди әлләрини көјә тутуб дејир:

- Шүкүр, мин шүкүр көрпүнүн үст тәрәфиндән су даһа дәриндир, нә јахшы орадан јох, алт тәрәфиндән батыб суја.

САЈГАЧ ГӘЛӘТ ЕЛӘЈИР

Бир нәфәр Ејвазлы кэндиндән Бакы шәһәринә кәлир. О, таксијә миниб гоһумунун евинә кедир. Мәнзилә чатанда сүрүчүдән сорушур:

- Гардаш, нечә манат верәси олдум?

Сүрүчү дејир: - Беш манат.

Ејвазлы дилләнир: - Чох истәмирсән ки?

Сүрүчү сајгача ишарә едиб она белә чаваб верир: - Бах, ора 4 манат 80 гәпик јазылыб. Вур - тут мәнә 20 гәпик галыр.

Ејвазлы чибиндән 20 гәпик чыхарыб сүрүчүјә узадыр вә дејир: - Сән ала өзүнүн 20 гәпијини апар хәрчлә, һалал хошун олсун. Сајгач гәләт еләјир, она пул верәси дејиләм.

МЭН БИЛИРЭМ КИМ АПАРЫБ

Бөркүшад чајы Ејвазлы кэндинин ортасындан кечир. Бир гадын палазыны апарыб чајда јујурмуш. Палаз гурусун дејә ону кәнарда чајлаг дашларынын үстә сәрир. Сәһәр кәлиб палазы јериндә көрмүр. Јазыг гадын ора - бура бахыб палазы ахтарыб тапмыр. Кәнддә «чохбилмиш» кими танынан бир гыз кәлиб она дејир:

- Мән билирәм палазы ким апарыб. Гадын севиндијиндән билмир нә десин. Гыза јалварыр ки, муштулуғуна бир нахышлы чораб верәчәјәм, де көрүм палазы ким апарыб?

Гыз әтраф кәндләри вә рајонлары бир - бир сајыб дејир: - Ја Мәрзили, ја Гәдили, ја Довутлу, ја Шаһверди кәндиндән бир нәфәр кәлиб палазы апарыб. Бунлар да олмаса ја Губадлы, ја Зәнкиланлы, ја Чәбрајыллы, ја Лачын вә ја Гафан рајонундан бир нәфәр сәнин палазыны оғурлајыб. Ирандан шүбһәләнмә, сәрһәдчиләр гојмаз ки, орадан бир нәфәр Араз чајыны кечиб кәлсин вә бурадан палазыны апарсын.

КӨР ИНДИ ЫАРАЛАРДА КӘЗИР

Мәммәдли кәндинин чамааты кәндин ортасындакы мејдана топлашыб дәрдләширмиш. Бир киши оғланларынын бирини, дағын дөшүндәки бир һүндүр јерлә кетдијини көрүб гүррәләниб дејир:

- Ај чамаат, бир о таја, о дөшә бахын. Көрүн аналар баласыны һарада дүнјаја кәтириб, инди о һарада кәзир.

М Ә Н И Т У Т М А З К И ?

Губадлы бир кишинин чохлу огул - ушагы варды. Аиләсини доландыра билмәдијинә керә чох бәдбинләшиб кечә - күндүз фикир дүнјасына гәрг олурду, лакин бир чарә тапа билмирди.

О, гоншусунун јанына кедиб ондан сорушур: - Гоншу сән бир ағыллы адамсан. Билирсән ки, аиләми доландыра билмирәм, һәјатдан безар олмушам, даһа јашамаг истәмирәм. Де көрүм өзүмү елдүрсәм, һөкүмәт кәлиб мәни тутмаз ки?

М Ә К Ә Р . . .

Ејвазлы кәндиндән бир нәфәр јарашыглы сач сахлајан оғлан Бақыда институтута дахил олур. Дәрс заманы мүәллим ондан сорушур: - А бала, рајондан кәлмисән, башында о сач нәдир белә?

Тәләбә она белә чаваб верир: - Мүәллим, мәкәр, рајонда адамларын башында түк битмир?

Х А Л А Н А Н И Ј Ә К Ә Л Ә К К Ә Л И Р С Ә Н

Губадлыдан Новлу кәндинә автобус маршруту тәшкил олунмушду. Сәрнишинләр кедәндә дә бир манат, гајыданда да бир манат миник һаггы вермәли идиләр.

Бир јашлы гадын Губадлыдан Новлу кәндинә кедир вә бир манат автобус сүрүчүсүнә пул верир. Гадын һәммин автобуслар Губадлыја гајыдан-да сүрүчүјә 50 гәпик пул узадыр. Сүрүчү е'тира-

зыны билдирир. Јашлы гадын она дејир: - Губадлыдан Новлу кэндинә јол үзүашагыдыр. Бензин јандырмајыб машыны «холостој» сүрүрсән. Одурки, гајыдан баш һәрәмиздән гижмәтин јарысы бојда пул алмалысан. Ајыб дејилми, утанмајыб халана нијә кәләк кәлирсән?

«БАЛЛЫ ГАЈА» ӘҢВАЛАТЫ

Бир дәстә Губадлы мешәдә ағачларын ковушунда бал арасы ахтара - ахтара «Баллы гаја» дејилән јерә кәлиб чыхырлар. Бахыб көрүрләр ки, гајанын ортасындакы ковуш јердә ары ишләјир. Лакин ора чыхмаг вә енмәк олмазды. Күман едирләр ки, инди о ковушда чохлу бал вар. Чох фикирләшәндән сонра белә гәрара кәлирләр ки, ән күчлү бир чаваны гајанын башында даша сарысынлар, беләликлә бир - биринин әлиндән тутуб ковуша гәдәр ениб арынын шанларыны кәсиб бир габа долдуруб бир - биринә вермәклә гајанын башына галдырсынлар.

Белә дә етмәјә башлајырлар. Даша сарынан чаван оғланын әлиндән бири тутуб салланыр, онун әлиндән о бириси тутур, белә - белә чәми дөрд нәфәр бу иши давам етдирдикдә биринчи дејир:

- Әјә, бир дәгигә дајанын сонра әлимдән тутарсыныз.

О, әлини чәкәндә галанларынын әлләри онун әлиндән үзүлүб кубпултујла дәрәјә дүшүб шил - күт олурлар.

ЭВВЭЛЧЭ НЕЧЭ ИДИ?

Ејвазлы кэндиндэн орду сырасына чагырыланлардан бири һәрби комиссарлыгда кечирилэн комиссијада сағ әлини бүкүлү һалда көстәриб дејир ки, анадан кәлмә әлим беләдир, ачылмыр. Һәкимләр нәзәрдән кечириб мүәјјән едирләр ки, онун әли сағламдыр. Оғлан о гәдәр күчлү имиш ки, һеч кәс онун әлини ача билмир.

Оғлана инанмаг истәјиб ону әскәрликдән азад етмәк гәрарына кәлирләр. Бу заман бир нәфәр әли бүкүк оғлана јанышыб мөһрибанлыгла ондан хәбәр алыр: - Чан - чан, а бала әлин әввәлчә нечә иди, инди нечәдир?

Оғлан һәр шеји унудуб әввәлчә әлини асанлыгла ачыб көстәрир вә сонра әлини јумуб дејир: - Әлим әввәлчә көстәрдијим кими ачылырды, амма инди ачылмыр, бүкүлү галыбдыр.

АЈ ГЫЗЛАР, ГОНАГ КӘЛИР

Новлу кэндиндә ики гадынын бири - бири илә сөзләри чәпләшир. Һирсләри башына вурур, дашламаға, бир бирләринә ачы сөзләр демәјә башлајырлар. Онларын башы гыздығы вахт кәндә кәлмәкдә олан мө'тәбәр гонаглар көрүнүр. Башга бир гоншу арвад тез өзүнү онлара јетириб һәјачанла дејир: - Ај гызлар, гонаг кәлир, ајыбдыр, сәсинизи кәсин, дилинизи гарныныза гојун.

Даһа чох һирсләнмиш гадын гышгыра - гышгыра дилләнир:

- Гонаг гәләт еләјиб кәлир. Башыны даша дөјүб кәлир. Чәрә кәлир, чәһәннәмә кәлир. Гара јола кәлир. . .

А Ч Ы Б - А Ғ А Р Т М Ы Р Л А Р

Бир ил ғыш бәрк кәлмишди. Ејвазлы кәндіндә ики нәфәр гоншунун оту гуртармаг үзрә иди. Мал - гојунларынын ачындан ғырылмаг тәһлүкәси јаранмышды. Ики кәндли улагларыны наллајыб, алыхлајыб гоншу кәндә от оғурлуғуна кедирләр. От тајасынын јанында улагларынын налларыны сөкүб онлары тәрсинә наллајырлар. Бундан сонра апардыглары улаглары отла јүкләјиб кери гајыдырлар.

Сәһәр от саһибләри јухудан ојананда отун хејли һиссәсинин оғурландығыны јәгин едирләр. Јердә улаг изләрини көрүб матмәәтәл галырлар. Көрүрләр ки, изләр кәнар јердән кәлиб амма кери гајытмајыблар. Мүәммадан баш ача билмәдикләринә көрә утандыгларындан бу мәсәләни ачыб - ағартмырлар.

Г У Б А Д Л Ы Ш Ә М С Ә Д Д И Н И Н Ә Ы В А Л А Т Л А Р Ы

М Ә Н Д Ә С Ә Н И Н К И М И

Шәмсәддин өз атасы илә тез - тез зарафат едәрмиш. Бир күн онлара гонаг кәлир. Шәмсәддин гонағы гаршылајыб, атыны төвләјә чәкир вә она дејир: - Атам ағыр ешидир, кедим чағырым, онунла сөһбәт едәндә учадан даныш.

Шәмсәддин атасынын јанына кедиб, баша салыр ки, евә гонаг кәлиб кардыр, јахшы ешитмир. Көрүшәндә ғышгыра - ғышгыра даныш ки, сәси-

ни ешитсин. Киши о тәрәфдән кәләндә гонаг лап һүндүрдән: - Салам - әлејкүм ! - дејир.

Киши гонағын карлығыны јәгин едиб ондан даһа уча сәслә чаваб гајтарыр: - Әлејкүмә - салам!

Гонаг она ирад тутур: - Ај киши, нә гышгырырсан, мән дә сәнин кими бәјәм, карам?

Шәмсәддинин атасы кәләјин оғлундан кечдјини баша дүшүб әһвалатдан гонағы һалы едир вә ондан үзр истәјир.

И Д М А Н Е Д И Р С Ә Н ?

Бир гыш кечәси чохда галын олмајан гар јагыр. Шәмсәддин јухудан атасындан тез дуруб онун кејдји галошларын алтыны сабунлајыр. Евин һәјәти јамач имиш. Шәмсәддинин атасы дуруб кејинир, галошларыны кејиниб чөлә чыхыр. Киши биринчи аддымда мұвазинәтини сахлаја билмәјиб сүрәтлә сүрүшүб дәрәјә дүшүр. Шәмсәддин гышгырыр:

- Дәдә, бу гоча вахтында гар үстүндә сүрүшмәк идманы едирсән?

Б И Р Д Ә К Ә Р Ү Р К И . .

Шәмсәддинин атасы ата дүјү јүкләјиб гоншу кәндә сатмага апарыр. О, өмрү боју јүклү аты минмәдјинә кәрә онун чиловуну чәкиб једәјиндә апарыр.

Оғлу гарабагара кедиб јолда чилову чыхарыб өз башына кечирир вә аты јөнү кери гајтарыр. Гоншу кәндин кирәчәјинә чатанда Шәмсәддин

ајагыны јерә дирәјиб кетмир. Киши кери гајыдыб
бахыр ки, ат јохдур, чилow исә өз өwладынын ба-
шындадыр.

М Ә Н Ә Д Ә . . .

Ејwазлы кәндиндә Гүсејн адында һәрәсинин
бир ләгәби олан алты нәфәр киши јашајырмыш.
Биринә бәј, биринә хәдим, биринә дәли, биринә
ахсаг, биринә кына, биринә исә «Чулик» /јәни
жулик/ Гүсејн дејирмишләр.

«Чулик» Гүсејн баш кәтүрүб Бакы шәһәринә
кедир. Бир нечә ај нефт мә'дәнләриндә ишләјиб
јенидән Ејwазлы кәндинә гајыдыр. Колхозун бри-
гадири ону хәбәрдар едир ки, сәһәрдән колхозда
ишләмәјә башласын, јохса һаггында лазыми өл-
чү кәтүрүләчәк.

Гүсејн киши она һәдә шәклиндә дејир:

- Ә, кәл мәнимлә белә данышма һа, мәнә
«чулик» Гүсејн дејәрләр.

Б И Р А З Д А П И Ј А Д А К Е Д Ә К

Губадлынын бир даг кәндиндә јашајан ики
нәфәр гоншу аиләләрини доландыра билмәдик-
ләринә кәрә Бакы шәһәриндә фәһлә ишләјән
гоһумларынын јанына кетмәк гәрарына кәлир-
ләр. Онлар дагднан «Акара» дәмир јол станси-
јасына кәлирләр. Кәнддә онлара демишдиләр ки,
«Акара»дан дәмир јолу илә Бакыја кетмәк олар.

Гоншулар «Акара»да гоша дәмирләрин јерә
узадылдыгыны кәрүб бир нәфәрдән сорушурлар:
- Гардаш оғлу, бу гоша дәмирләр нә мәнә шеј-
дир?

Белә чаваб алырлар ки, гатар бу дәмир јол хәтти илә Бакыја кедир. Өмрүндә дәмир јолу көрмәјән гоншулар белә күман едирләр ки, «гатар» киминсә адыдыр. Бири о бирисинә дејир: - Ә, о «гатар» нә көпәк оғлудур ки, биздән тез Бакыја кетсин? Белә дејиб һәрәси бир релсин үстү илә аддымлајыб сөһбәт едә - едә Бакыја доғру һәрәкәт едирләр.

Јолда даһа тез јорулан о бирисинә дејир: - Гоншу, дәмир јолу илә хејли јол кәлдик, кәл, инди дә дүшүб бир аз пијада јол кедәк.

О Н Е Ч Ә А Д А М Д Ы ?

Әлинә шәһәрдә о гәдәр дә бөјүк олмајан вәзифә кечирән бир бошбоғаз, һәр јердә өзүнү тәрифләјир, јерлиләрини саја салмыр, һамыдан савадлы олмасындан дәм вурур. Бир сөзлә чох јекәханалыг едир.

Бир күн о, гоһуму олан бир һәмкәндлиси илә растлашыр, өзүнү елә апарыр ки, куја гоһумуну танымыр. Јекәхана гоһумундан сорушур:

- Ә, һаралысан?

Гоһуму онун бу јарамаз һәрәкәтини көрсә дә, өзүнү о јерә гојмајыб дејир:

- Губадлы.

- Бәс, ишләрин нечәдир?

- Бабатды.

- Јүкүн нәдир?

- Набатды.

- Кәндиiniz нәтәһәрди?

- Абатды.

- Јолунуз нә чүрәдир?

- Асвалтды.

- Әһвалыңыз гәјдасындадырмы?
- Тој - бүсатды.
- Шәһәрдә вәзифәли гоһумумуз вар, нечә адамды?

- Бәдзадды...

Јекәхана һисс едир ки, даш - гајаја раст кәлиб. Сәһбәти давам етдирә билмәјиб сүрүшүб арадан чыхыр.

ДҮЗ ДЕЈИРСӘН, САҒ ОЛ

Ејвазлы кәндиндән кечән шоссе јолунда ишләјән ермәниләрдән бир нәфәри өлүр. Јолдашлары кәлиб Ејвазлы кәндиндән бел, күлүнк истајирләр ки, өләни дәфн етсинләр.

Кәндин мүдрик ағсаггалы Сәфигулу киши дәрһал бел - күлүнк вә башга лазыми аләтләри онлара вериб дејир:

- Кирвә јенә дә нә лазым олса кәлин апарын. Тәки бел, күлүнк биздән олсун, өлән сиздән.

Ермәни бу сөзүн мә'насыны баша дүшмәјиб дилләнир:

- Һа, башына пырланым, дүз дејирсән, сағ ол.

ТАПА БИЛМИРӘМ КИ...

Бир дәфә Бахыш һәким Бакыдан Ејвазлыја кәлиб вә гоншу кәндләрә кедиб бир - бир аиләләрдән әһвал тутур, онларын вәзијјәтини өјрәнир. Өз кәндләриндә Бағларын сусузлуғундан саралыб - солдугуну көрүб нараһат һалда гоншусу Ибишдән /рәһмәтә кедиб/ сорушур:

- Гоншу, бағлары нијә бу күнә салмысыңыз?

Ибиш кишинин чохлу ушағлары варды. Әввәлләр чох касыб һәјат кечирирди. Колхозда

чобан ишләдијинә көрә бир аз пулланмышды. Одур ки, Бахыш һәкимә үз тутуб дејир: - А дохтур, бу залым оғлу мұәллимләри тапа билмирәм ки, һәрәсинә 1 - 2 манат верәм, кедиб сују боллајыб кәтирәләр, бағлар гурумаја.

Инди дә дејирләр: - Көрәсән Ибиш киши мұәллимләри тапыб су болламаға көндәрә билдими?

БИР ДЭРӘДЭ ТӘК КӨРМҮСӘН?

Ејвазлы кәндиңдә чох чевик вә гочаг олан Әвәз адлы бирисинин башынын түкүнүн рәнкинә көрә она «Сары» дејирдиләр. Бир күн о, кедиб ермәни бағларыны кәзиб долашыр вә бир ағачын алтында узаныб динчәлирмиш. 7 - 8 ермәни дыгасы ону көрүб мұһасирәјә алыб кәкәләјә - кәкәләјә һәдәләмәјә башлајырлар. Әвәз дуруб онларын «дәрсини» верир.

Дығалардан бири өзүнә кәлиб дејир:

- Әвәз кирвә, 7 - 8 ермәнини бир дәрәдә тәк көрмүсән? Нијә бизи шил - күт едирсән?

ӨЗҮМ БИШИРИБ ЈЕЈӘРДИМ

Бахыш һәким ушаг олан вахт Бәркүшад чанынын саһилиндә бир өлмүш балыг көрүр. О, балығы јујуб шоссе јолуна чыхарыб бир ермәнијә сатыр. Ермәни ондан сорушур:

- Ара, бу көһнә балыға охшајыр, бирдән хараб чыхар, јемәли олмаз һа . . .

Бахыш ондан алдығы пулу чибинә гоја - гоја дејир:

- Кирвә, көһнә олмасајды, балығы сәнә сатардыммы? Өзүм бишириб јејердим дә . . .

СӘН НИЈӘ ӨЗҮНӘ ХИЈАР ЈЫҒМЫРСАН

Ејвазлы кэндинин ушаглары колхозун бостанына кириб хијар јығмаг истәјирмишләр. Кәнддә олан бир арагарышдыран вә һәдсиз јалтаг олан киши көрүр ки, бу ушагларын далынча Бахышын о заман 6 јашы олан гардашы Камран да кедир. О, ири ушаглара һеч бир сөз демәјиб 6 јашлы Камранын үстүнә ғышгырыр:- Ә, бәј оғлу бәј, нијә колхозун бостаныны талан етмәјә кедирсән?

Елә бу вахт тәсадүфән Бахыш бөјүрдән чыхыр. Јалтаг киши Бахышы көрән кими сарысыны удуб дејир: - Ә, Камран бала, гадан алым сән нијә бостана кириб өзүнә хијар јығмырсан? Дајан, дајан өзүм јығыб сәнә верәрәм . . .

ОН АЛТЫ ИЛ БАҚЫДА ЈАШАМЫШАМ

Узун илләр Бакы шәһәриндә јашајан Ејвазлыдан олан бир чаван оғлан кәндләринә кәлирмиш. Јолда бир дәстә ермәни дыгасынын әһәтәсинә дүшүр.

Дығалар јарашытлы кејинмиш бу оғланын әлиндәки долу чамаданы онун әлиндән алмаг истәјирләр. О, өзүнү итирмәдән учадан рус дилиндә дејир: - Мән 16 ил Бакы шәһәриндә јашамышам. Сизин кими дығаларын гулағыны чох кәс-

мишәм. Гачмајын, бу саат һамынызын башыны бәдәниндән үзәчәјәм.

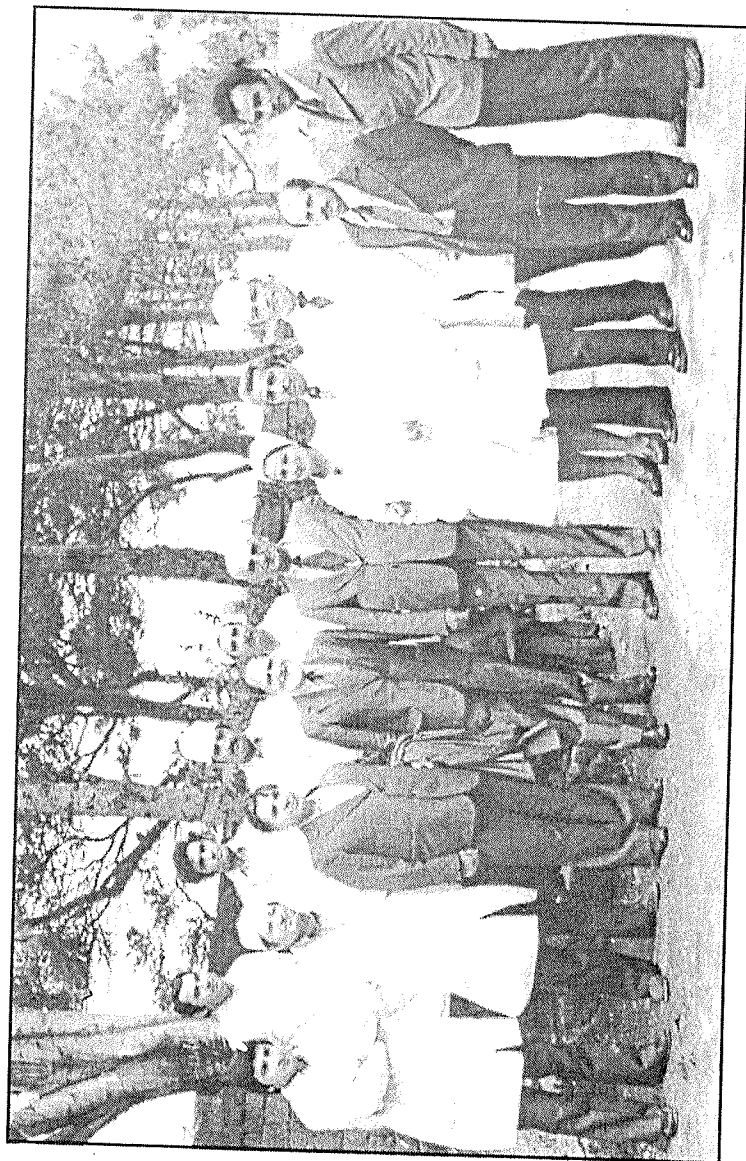
Дығалар оғланын ғырымыны көрүб вахт итирмәдән дабанларына түпүрүб гачыб көздән итирләр.

«Ч А Ѓ Ы Р Ы Л М А М Ы Ш Г О Н А Г»

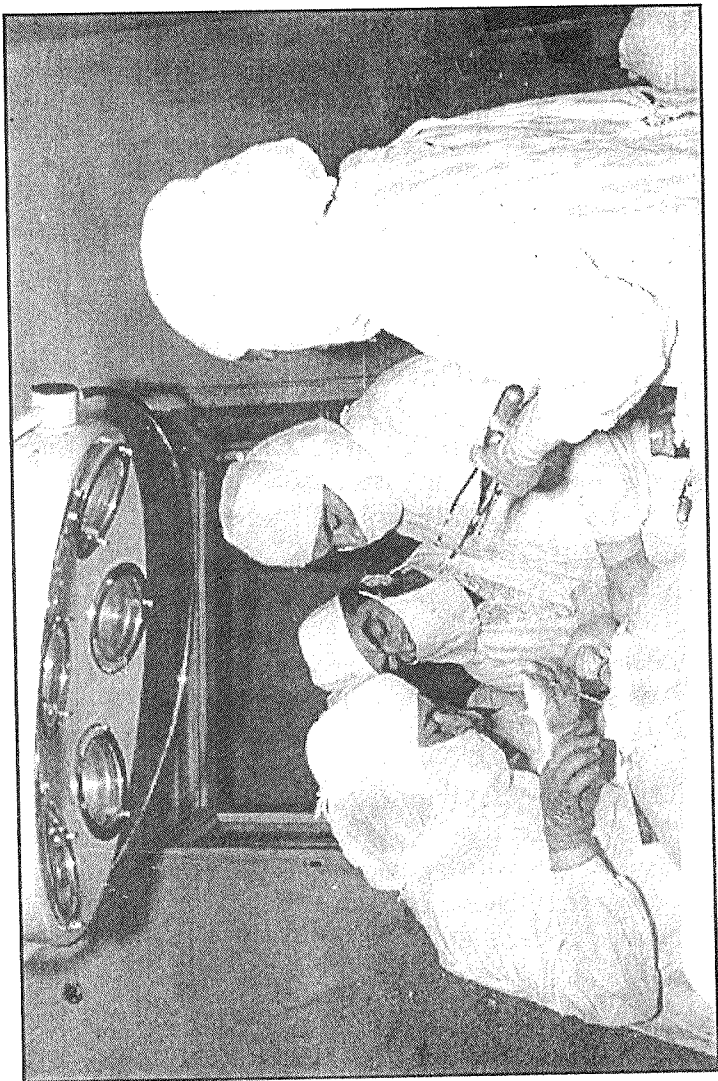
Ејвазлы чамааты кәнддән аралыда олан бичәнәк саһәсиндә чадыр, алачыг гуруб от бичәрмиш вә кечәләр дә бурада галармыш. О вахтлар әт чох учуз имиш. Бичинчиләр һәр ахшам бир еркәк вә ја саз тохлу алыб әтини кабаб ејләјиб јејирләрмиш. Һәр ахшам гоншу кәнддән бир нәфәр бу ра кәлиб ачкөзлүклә кабабдан јејиб чадырда јатыб сәһәр дуруб кедәрмиш. Бир дәфә дә олсун һејванын алынмасында иштирак етмәјән бу ғарыңгулунун дәрсини вермәји ғәрара алырлар.

Камил адлы бир оғлан чатыны илан кими долајыб кечә чадырда јатан «чағырылмамыш гонаг»ын синәсинин үстә гојуб бәркдән ғышгырыр: - Ај чамаат, илан бизи једи!

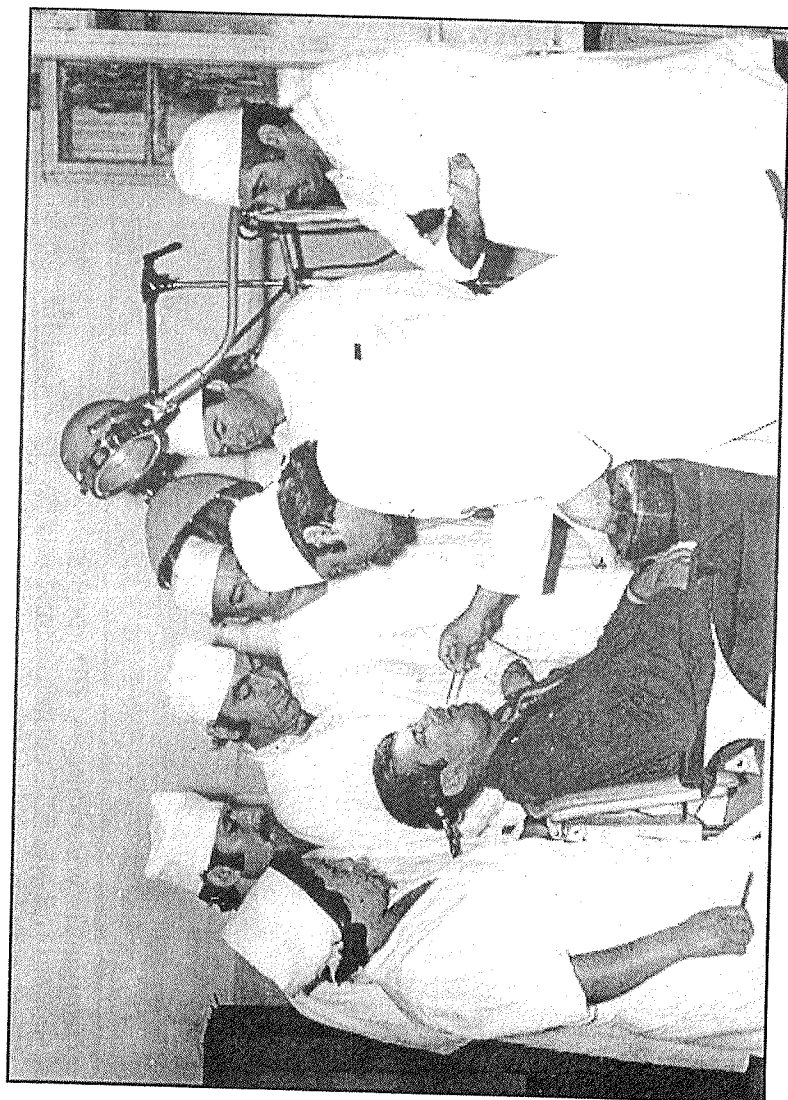
«Гонаг» һөвланак јухудан ојаныб галхмаг истәјәндә синәсиндәки ала чатыны илан һесаб едиб һушуну итирир. О, ики ај јорған - дөшәкдә јатдыгдан сонра өлмә - дирил вәзијјәтдә дуруб кәзир. Бундан сонра «гонаг» Ејвазлы кәнди сәмтинә бир дә кәлмир.



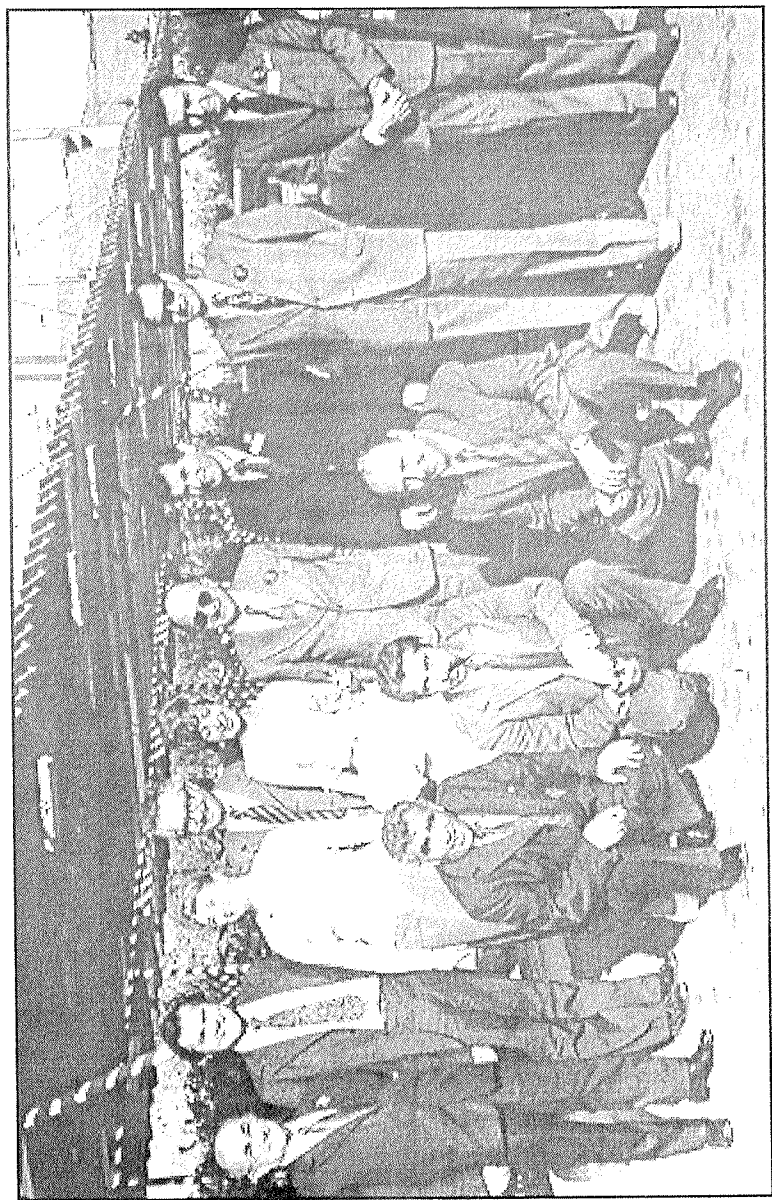
Солдан, 4-чү: И. Јермалајев (Москвалы алим)
5-чи: Әлиаға Әһмәдов (Азәрбајҗанлы алим)
Сағдан, 4-чү Бахыш һәким вә һәмкарлары.



Солдан, 1 -чи: Бахыш Һусејнов чәрраһијә әмәлијатында



Бахыш һәким хәстәни муәјинә едир.

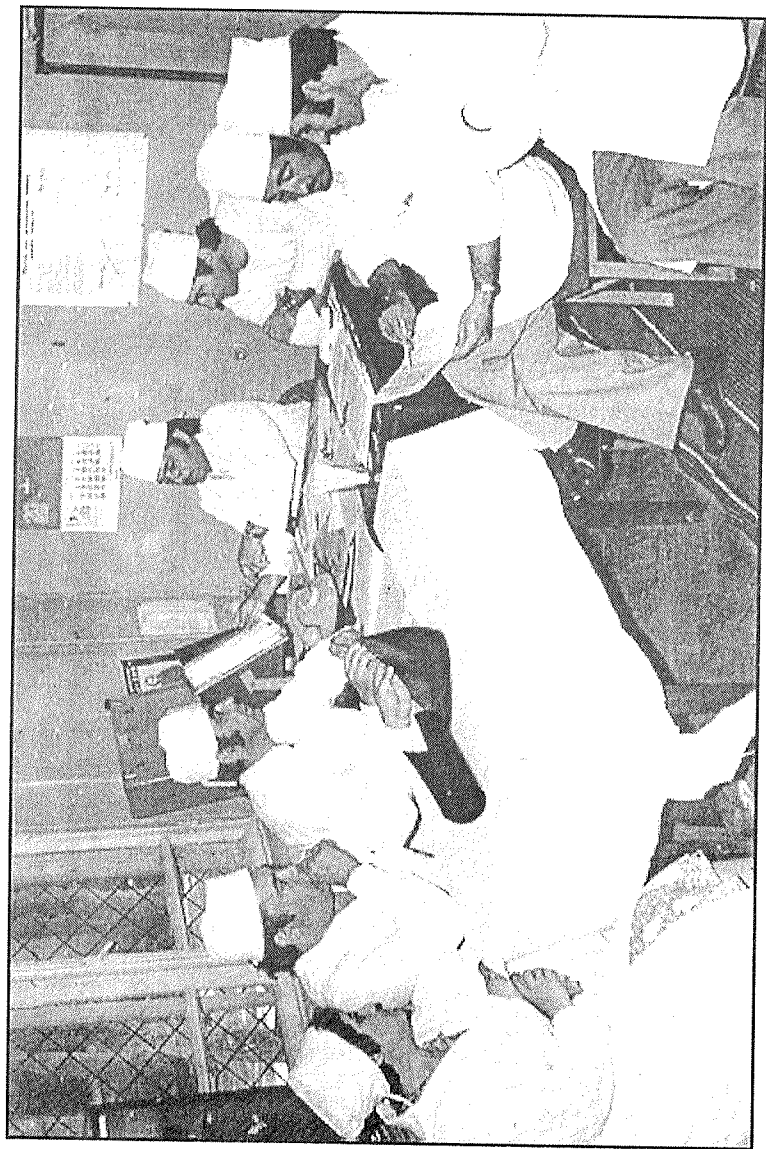


Солдан, отуранлардан: Профессор Гәһрәмәһман Гәһрәмәһманов,
Баһыш Һүсәһйнов, Рамиз Мәһликов вә дүһнә физиологларыһнын
Баһы конференһы нүмәһәндәләһриндән бир груп.



Солдан, 2-чи: Профессор Әлиға Мәммәдов,

4-чү: Бахыш Һусејнов, Болгарыстанда кечирилән елми конفرансда



Ортада: Бахыш Һүсејнов хәстәханәда 5 дөгигәлик сәһбәти заманы.

МҮЭЛЛИФДЭН

Бахыш Һүсеј оғлу Һүсејнов һаггында «Вәтәнә кәрәкли оғул» адлы китаб јахшы - јаман јазылыб баша чатдырылды. Бурада тәкчә Бахыш Һүсејновдан јох, онун валидејнләриндән, гоһум - эграбаларындан, кәндләринин јетишдирмәләри олан кәркәмли шәхсијјәтләриндән, танынмыш зијалыларындан гыса сөһбәтләр ачылды. Әл-бәттә, өн планда Бахыш һәкимин кечдији һәјат јолу, онун Вәтәнә нечә кәрәкли оғул олмасы ба-рәдә мүәјјән фикир сөјләнилди.

Билдијиниз кими Азәрбајҗанын мүгәддәс тор-пагларынын бөјүк бир гисмини ишгал алтында сахлајан ермәни гулдурлары вә онларын бә'зи дәмтутанлары республикамызда ихтишашлар төрәтмәк, милли азлыгларла, о чүмләдән күрд-ләрлә наразылыглар төрәтмәк кими чиркин әмәлләрә әл атмыш вә јенә дә белә мә'насыз хүлјалара бел бағлајырлар. Биз, Бахыш Һүсејнов кими Азәрбајҗанымызын бирлији вә мүстәгилли-ји јолунда чаныны гыјмаға һәр дәгигә һазыр олан Вәтәнә кәрәкли оғуллара күвәнәрәк бу ки-табда бир даһа билдирмәк истәдик ки, һеч бир шәр гүввәси бир нәфәр дә олсун күрдүн доғма Азәрбајҗанына сәдагәтинә рәхнә јаха билмәз. Күнәш көјдә сөнсә дә, чајлар кери дөнсә дә бу дијарда јашајан күрдләр өзүнү Азәрбајҗандан ајры һесаб етмәз. Һеч бир јалан, һеч бир бөһтан, һеч бир һијлә, һеч бир фитнәкарлыг күрдләри јериндән ојнада билмәз.

Бизим зәннимизчә, Бахыш һәкимин һәјаты илә таныш оланлар јәгин едәчәкләр ки, о, өмрү боју һәр чүр ағыр зәһмәтә гатлашмыш, һеч ки-мин, о чүмләдән бөјүк вәзифәләрдә ишләјән го-

һумларынын да миннәтини көтүрмәмиш, севим-
ли јурду Азәрбајчана үрәк телләри илә бағлы
олмуш, Вәтәнә вә халға хидмәт етмәк, инсанла-
рын сағламлығыны горумағ саһәсиндә әлиндән
кәләни әсиркәмәмишдир. О, инди дә вә үрәкдән
әминик ки, кәләчәкдә дә Азәрбајчанымыза, ел -
обамыза чан - башла хидмәт едәчәк вә бундан
сонра да Вәтәнә кәрәкли оғул олачағдыр.

Арзу едирик ки, биз дә Бахыш һәкимә бән-
зәјәк, һәмишә Азәрбајчанымызын мәнәфејини,
бирлијини, онун мүстәгиллијини вә дәвләтчили-
јини көз бәбәји кими горујағ, Вәтәнә вә халға
борчлу олдуғумузу өмрүмүзүн сонуна кими бир
ан да јаддан чыхармајағ. Бу нөгтеји - нәзәрдән
«Вәтәнә кәрәкли оғул» китабындан һамы белә
нәтичә чыхарсајды мән өзүмү хошбәхт бир ин-
сан һесаб едәрдим.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

1. Һөрмәт газанмағын чох сәбәби вар,
Халг өз мәрдләријлә едир ифтихар.

Вәтәнә кәрәкли оғул,
Камил, пак үрәкли оғул 3

2. Һәр јаны чәннәтдир Азәрбајчанын,
Охшары чох аздыр белә мәканын.

Губадлы рајону Ејвазлы кәнди,
Дөрд јаны дағ, дәрә, мешә, чәмәнди 6

3. Ејвазлыда бәј гардашлар,
Һәрәнин бир тарихи вар.

Бири Сәдәтгулу, бириси Ејваз,
Бири дә Һүсејн - һәрә бир шаһбаз ... 17

4. Биликлә гојулар дағ да, дағ үстә,
Јол верилмәз гара дүшсүн ағ үстә.

Али тәһсил аланлар,
Ел гејдинә галанлар 29

5. Ејвазлынын гарталлары,
Һәрәси бир ел вүтары.

Көркәмли шәхсијјәтләр,
Вәтәнә гәнимәтләр 36

6. Өмүрдән кечән күнләр,
Ачылмалы дүјүнләр.

Гәмлә севинчлә долу -
Бир чәтин һәјат јолу 48

7. Нагга, һәгигәтә үрәкдән инан,
Сәнә, һәжан олсун улу җарадан.

Вар һәрәнин талеји,
Бәхтдән етмә килеји 78

8. Дүз әмәл һәјатда җашадыр бизи,
Җазы да өмүрдән сахлајыр изи.

Үрәк, дилә сөјләјәнләр,
Гәләм бәјән ејләјәнләр 98

9. Ким өзүнә сирдаш етсә зәһмәти,
Күнбәкүн учалар онун һөрмәти.

Ары ишкүзарлығы,
Инсан бәхтиҗарлығы 129

10. Инсан васитәсијлә улу җарадан,
Хошбәхтлик бәхш едир инсана һәр ан.

Белә инсан бәс кимдир?
Бири Бахыш һәкимдир 133

11. Әлагә телидир һәр намә, тәбрик,
Белә һәгигәтә ким олмаз шәрик?

Мәктублардан сәтирләр,
Дүшүнчәләр, фикирләр 141

12. Вәтәнин дар күнүндә,
Вәһши дүшмән өнүндә.

Гәлбиндә ел тәпәри,
Олду јурдун сипәри 166

13. Ағлы - гаралы күнләр,
 Жаслы - жаралы күнләр.
- Бахыш нәсиби,
 Вәтән тәсиби 184
14. О сөзү ки, дејир үрәк,
 Ел - обаја олур кәрәк.
- Дост - танышын хатирәси,
 Гәлбин һөкмү дилин сәси190
15. Һансы кәсдә варса шаир үрәји,
 Һәјатда чохунун олар кәрәји.
- Маһир һәким,
 Шаир һәким 252
16. Бахыша һәср олан бә'зи ше'рләр,
 Ешидек, шаирләр көр нә дејирләр.
- Халга кәрәк,
 Мәрд үрәк280
17. Ләтифә мүдриклик әләмәтидир,
 Зәка илә дилин мәһарәтидир.
- Дил - ағызда кәзир илләрдән бәри,
 Губадлы, ејвазлы ләтифәләри 291
18. Мүәллифдән311
19. КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР311-316

*Шамил Дәлидаг
(Әскәров Шамил Сәлим оғлу)*

*Филолокија елмәр намизәди,
Азәрбајчан Јазычылар бирлијинин үзвү,
Республиканын “Әмәкдар Мәдәнијјәт ишчиси”*

Вәтәнә кәрәкли оғул

(Азәрбајчан дилиндә)

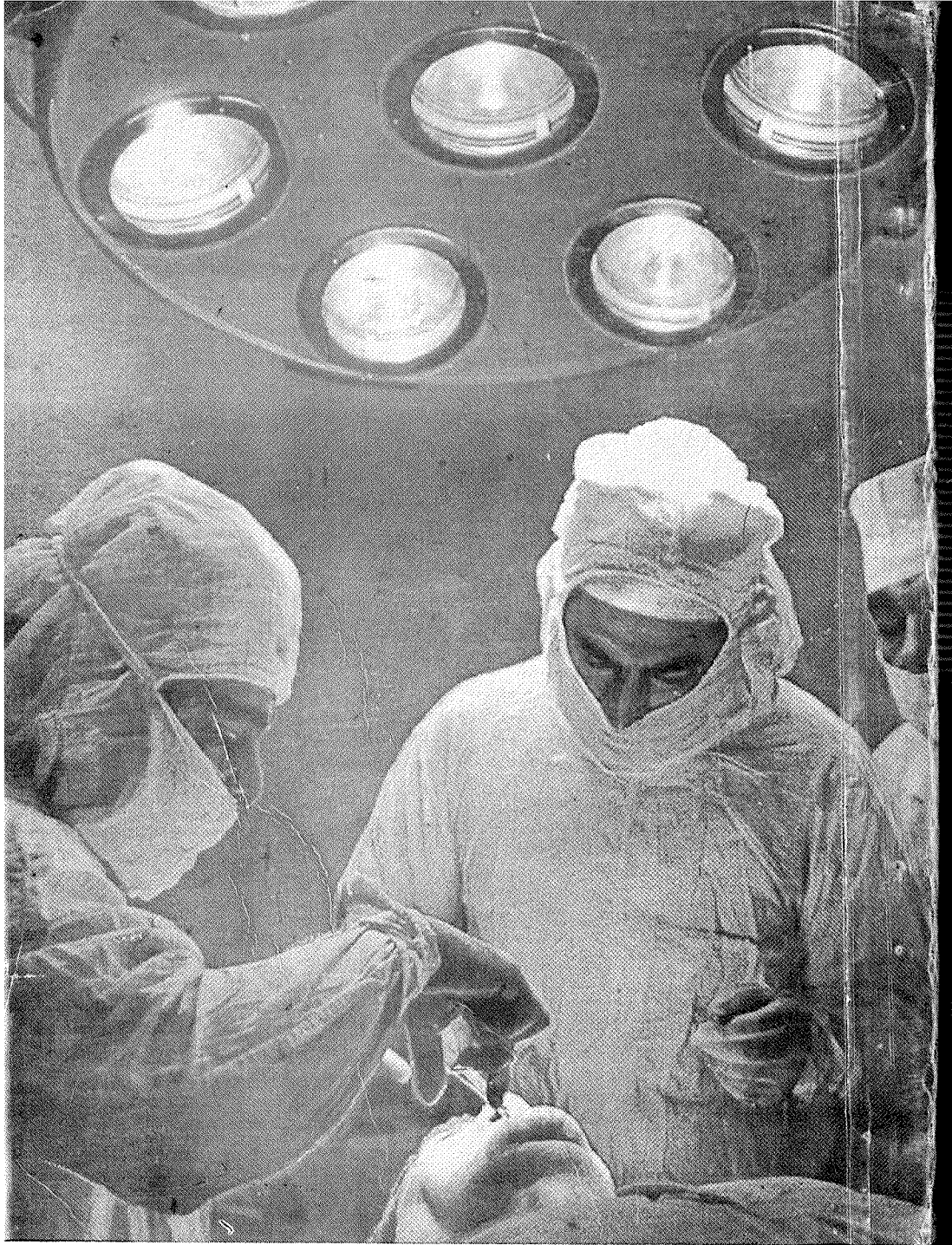
Бакы. “Чыраг” нәшријјаты 1998 ил.

Јығылмаға верилмиш - 21.02.1998

Чапа имзаланмыш 16.03.1998

Китаб “Мәтбәә-3”
фирмасынын мәтбәәсиндә
офсет усулу илә чап олунуб

кағыз форматы 84/60 1/16
Сифариш №11
Тираж - 500



PDF:

Enstîtuya Kurdî ya Qefqasyayê

Web:

<https://www.ensiklopediyakurdi.com/>

Tel.:

+7 918 073 48 79

